

RAVOT-EUR

**“Az emberkereskedelem európai áldozatainak
irányítása és segítése” – RAVOT-EUR**

HOME/2012/ISEC/AG/4000004405

***Információs kézikönyv
a Belgium, Hollandia és Magyarország
között működő, az emberkereskedelem áldozatait
segítő Transznacionális Irányítási Mechanizmusról***

Ministry of Security and Justice

BELÜGYMINISZTERIUM

Az Európai Unió „Bűnmegelőzés
és a bűnözés elleni küzdelem”
programja támogatásával.

Kiadó: © **Magyarország Belügyminisztériuma, 2015**

Szerkesztette: **dr. WINDT Szandra, 2015**

Szerzők: dr. WINDT Szandra (magyar részek), Silvia LAMONACA (belga részek), dr. Jorn Johannes Marinus VAN RIJ (holland részek)

Grafikai terv: Graphasel Design Studio Kft.

A kiadvány az Európai Bizottság „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem – ISEC program Keretpartnerei számára meghirdetett 2012. évi programjából támogatott „Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése” – RAVOT – EUR, HOME/2012/ISEC/AG/4000004405 számú projekt keretében került kiadásra.

Ez a projekt az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával valósult meg. A kiadványban kifejtett nézetek kizárólag a szerzők közelítésmódját tükrözik, ami nem feltétlenül egyezik az Európai Bizottság, és Magyarország Belügyminisztériuma álláspontjával. A kiadványban kifejtett nézetek az Európai Bizottságot és Magyarország Belügyminisztériumát semmire nem kötelezik.

A kiadvány kézírata 2015 augusztusában készült el. A kiadvány kizárólag elektronikus formában készült el angol, francia, holland és magyar nyelveken, melyek elérhetők a RAVOT-EUR projekt honlapján is.

A kiadvány tartalmának bármintemű felhasználása a forrás feltüntetésével engedélyezett. A kiadvány kereskedelmi forgalomba nem hozható.

Tartalom

I. Előszó	6	>
-----------------	---	---

II. Betűszavak és rövidítések	8	>
-------------------------------------	---	---

III. Az emberkereskedelem jelensége	10	>
---	----	---

Az emberkereskedelem meghatározása	10	>
--	----	---

Az emberkereskedelem típusai	16	>
------------------------------------	----	---

Toló és húzó tényezők az emberkereskedelemben	18	>
--	----	---

Tények és tévhitek az emberkereskedelemmel kapcsolatban	19	>
--	----	---

IV. Országprofilok és legfontosabb definíciók.....	24	>
--	----	---

Belgium	24	>
---------------	----	---

Trendek az emberkereskedelemben	24	>
---------------------------------------	----	---

Az emberkereskedelem típusai Belgiumban	25	>
--	----	---

Az emberkereskedelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok.....	29	>
--	----	---

Intézményi háttér.....	31	>
------------------------	----	---

Hollandia.....	33	>
----------------	----	---

Trendek az emberkereskedelemben	33	>
---------------------------------------	----	---

Az emberkereskedelem típusai Hollandiában.....	34	>
---	----	---

Az emberkereskedelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok	37	>
---	----	---

Intézményi háttér.....	44	>
------------------------	----	---

Magyar áldozatok Hollandiában	45	>
-------------------------------------	----	---

Magyarország.....	48	>
-------------------	----	---

Trendek az emberkereskedelemben	48	>
---------------------------------------	----	---

Az emberkereskedelem típusai Magyarországon	51	>
--	----	---

Az emberkereskedelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok.....	58	>
--	----	---

Intézményi háttér.....	67	>
------------------------	----	---

V. Transznacionális Irányítási Mechanizmus.....	76	>
---	----	---

Mit jelent a Transznacionális Irányítási Mechanizmus?.....	76	>
---	----	---

A Nemzeti Irányítási Rendszer Belgiumban.....	78	>
---	----	---

Első fázis	86	>
------------------	----	---

Második fázis.....	89	>
--------------------	----	---

A mechanizmus utolsó fázisa	90	>
-----------------------------------	----	---

Büntető- és polgári peres eljárások.....	93	>
--	----	---

A holland nemzeti irányítási mechanizmus.....	99	>
---	----	---

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos Nemzeti Irányítási Mechanizmus projekt elindítása.....	99	>
---	----	---

» Tartalom

Az áldozattá válás észlelése 103 >

Az áldozatok azonosítása, védelme és fogadása 104 >

Hogyan lehet azonosítani a kizsákmányolást..... 109 >

A Nemzeti Irányítási Rendszer Magyarországon..... 122 >

1. lépés: Azonosítás.....125 >

2. lépés: Az áldozatok segítése – Az áldozatok nemzeti irányítása az azonosítás után..... 129 >

3. lépés - Irányítás – Védett szálláshelyek 136 >

4. lépés Büntető- és polgári peres eljárások..... 138 >

Transznacionális Irányítási Mechanizmus (TRM).....147 >

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus jellemzői 147 >

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus elvei és szemléletmódja 150 >

I. SME-k – Azonosítás.....151 >

II. SME-k – Kríziskezelés és védelem..... 152 >

III. SME-k – Hosszútávú támogatás és társadalmi beilleszkedés 154 >

IV. SME-k – Hazatérés és társadalmi reintegráció..... 156 >

V. SME-k – Büntető és polgári eljárás.....161 >

VI. Visszatérés Magyarországra 192 >

A magyar gyermekvédelmi rendszer áttekintése 193 >

Romák Magyarországon 215 >

Védett szálláshelyek Magyarországon 221 >

A védett szálláshelyek által nyújtott felépülési programok..... 226 >

Reintegrációs program 227 >

A magyar civil szervezetek és áldozatok véleménye és tapasztalatai 230 >

Az áldozatok tapasztalatai 235 >

VII. Következtetések - további lépések 240 >

Az áldozatok támogatásának akadályai..... 240 >

Következtetés..... 242 >

Mit lehet tenni?..... 244 >

Hivatkozások 245 >

1. Folyamatábra Az áldozati státusz elismerésének feltételei a belga törvények értelmében. 80 >

2. Folyamatábra A belga NRM..... 81 >

3. Folyamatábra Biztonságos hazatérés.....92 >

4. Folyamatábra A holland rendszer három pillére 100 >

5. Folyamatábra A tartózkodással, ellátással és segítségnyújtással kapcsolatos folyamatok..... 102 >

6. Folyamatábra Négy lépés a biztonság felé	107	➤
7. Folyamatábra A korlát modell.....	121	➤
8. Folyamatábra A magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmus lépései	124	➤
1. ábra 2012. évi C. törvény (a magyar Büntető törvénykönyv)	65	➤
2. ábra: A TRM és az NRM-ek közötti kapcsolat	77	➤
3. ábra: A TRM lépései	77	➤
4. ábra: A segítségnyújtás formái	131	➤
5. ábra: A magyar gyermekvédelmi rendszer szolgáltatásai	199	➤
1. táblázat: Az emberkereskedelem és az embercsempészet különbségei.....	15	➤
2. táblázat: Az emberkereskedelem típusai Hollandiában.....	35	➤
3. táblázat: Az emberkereskedelem elemei	41	➤
4. táblázat: A magyar jogszabályok	60	➤
5. táblázat: Alapvető definíciók Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon	69	➤
6. táblázat: A fellebbezések áttekintése	94	➤
7. táblázat: A felelős hatóságok.....	133	➤
8. táblázat: A belga, holland és magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmusok.....	167	➤
9. táblázat: Védett szálláshelyek száma.....	221	➤

1. szövegdoboz.....	13	➤
2. szövegdoboz.....	14	➤
3. szövegdoboz.....	46	➤
4. szövegdoboz	47	➤
5. szövegdoboz.....	54	➤
6. szövegdoboz	55	➤
7. szövegdoboz	57	➤
8. szövegdoboz	58	➤
9. szövegdoboz	62	➤
10. szövegdoboz	66	➤
11. szövegdoboz	122	➤
12. szövegdoboz	123	➤
13. szövegdoboz	137	➤
14. szövegdoboz	148	➤
15. szövegdoboz	194	➤
16. szövegdoboz	195	➤
17. szövegdoboz	196	➤
18. szövegdoboz	218	➤
19. szövegdoboz	233	➤
20. szövegdoboz	234	➤
21. szövegdoboz	235	➤
22. szövegdoboz	235	➤
23. szövegdoboz	236	➤
24. szövegdoboz	237	➤
25. szövegdoboz	238	➤
26. szövegdoboz	238	➤

⏮

⏪

» Tartalom

🏠

I. Előszó

Az emberkereskedelem jelensége globális szinten kihívást jelent, súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat, visszaél a személyek szabad mozgáshoz való jogával, és ezáltal az Európai Unió egyik legfontosabb vívmányát veszélyezteti. Az emberkereskedelem minden országot érint, áldozatainak száma az évi néhány száztól a több ezerig terjedhet. A probléma jellegéből és méretéből fakadóan alapvetően összetett és hosszú távú megoldásra van szükség, ez az állami döntéshozatalban résztvevők felelőssége. Így az emberkereskedelem elleni küzdelem közös érdeke a magyar Belügyminisztériumnak, a holland Biztonsági és Igazságügyi Minisztériumnak és a belga Payoke civil szervezetnek. Ezek a szervezetek működnek együtt Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése *(a továbbiakban: RAVOT-EUR)* projekt megvalósításán, az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával. A projekt fő célja, hogy az emberkereskedelem elleni küzdelemben részt vevő szakértők közötti együttműködést erősítse, a szexuális és munkaerő-kizsákmányolás áldozatainak hazatérését és társadalmi reintegrációját segítse, és hogy Belgium, Hollandia, és Magyarország között egy transznacionális irányítási mechanizmust dolgozzon ki, amely elősegíti a szakemberek között a nemzetközi kapcsolatépítést és a bizalom erősítését.

A magyar hatóságokhoz rendszeresen érkezik információ az emberkereskedelem célországáiból olyan magyar áldozatokról, akik vissza kívánnak térni Magyarországra, és nem mindig hajlandók a célországban maradni. A hazatérők közül többen később újra áldozatul esnek a célországokba irányuló emberkereskedelemnek. Ekkor a reintegráció sikertelen volt, ezért tudták az emberkereskedők újra az irányításuk alá vonni őket. Ugyanakkor nem áll rendelkezésre elegendő információ az illetékes hatóságokról, a szervezeti háttérrel, és az áldozatok irányításának és azonosításának feladatairól és hatásköreiről, az adott szolgáltatók elérhetőségeiről és feltételeiről, és arról, mire számíthatnak hazatérésük után az emberkereskedelem magyar áldozatai. Ezek a problémák hátráltatják az emberkereskedelemnek áldozatul esett személyek hatékony nemzetközi irányítását. Ezenkívül a hiányosságok késedelemhez vezethetnek az áldozatok segítésében, ami veszélyezteti biztonságukat.

» Előszó

A fenti problémák elkerülése érdekében az információs kézikönyv gyakorlati információkkal szolgál az emberkereskedelem áldozatául esett személyek azonosításában, irányításában és segítésében részt vevő szakértőknek az emberkereskedelem természetéről, valamint az áldozatok irányításának és segítésének hatékony módjairól. Ez biztosítja, hogy a szakemberek az emberkereskedelem áldozatainak hatékony segítéséhez, azonosításához és nemzetközi irányításához, a nemzetközi együttműködéshez és az áldozatok reintegrációjához szükséges, releváns információkkal rendelkezzenek.

A Nemzetközi Migrációs Politikát Fejlesztő Központ (ICMPD) definíciójával összhangban a jelen kézikönyvben bemutatott Transznacionális irányítási mechanizmus célja, hogy segítse az emberkereskedelem áldozatainak határokon átívelő segítését és/vagy utaztatását. Ugyanakkor jelenleg még nem léteznek formális együttműködési megállapodások, amelyek meghatároznák minden szereplő feladatait, felelősségi körét, jogait és kötelességeit. Ezért a jelen kézikönyv elsősorban arról nyújt tájékoztatást, hogy mi az emberkereskedelem, és hogy hogyan működnek Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon a nemzeti irányítási mechanizmusok, illetve hogy ezek hogyan kapcsolódnak egymáshoz.

A jelen kézikönyv mellett a RAVOT-EUR projekt létrehozott egy honlapot, amely szociális munkásoknak, jogi szakértőknek, a bűnüldöző hatóságoknak, áldozatsegítő szolgálatoknak, közalkalmazottaknak és más, az emberkereskedelem elleni küzdelemben részt vevő szolgáltatóknak szolgál forrásként. A honlap lehetővé teszi, hogy az érintett szakemberek kapcsolatba lépjenek egymással, és hogy az adatbázison keresztül tájékozódjanak az illetékes hatóságokról, illetve az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában, segítésében és irányításában részt vevő szervezetekről. Emellett a látogatók olvashatnak az emberkereskedelem jelenségéről, arról, hogy a három országot milyen mértékben érinti az emberkereskedelem, valamint hasznos linkeket és jó gyakorlatokat is találnak.

Azt reméljük, hogy az általunk létrehozott kézikönyv és honlap az emberkereskedelemnek áldozatul esett személyek azonosításának, segítésének és irányításának folyamatában részt vevő szereplők számára hasznosnak és értékesnek bizonyul, és ezáltal további segítséget nyújt az áldozatok hazatérésében, társadalmi befogadásában és reintegrációjában.

II. Betűszavak és rövidítések

B8/3

A külföldiekről szóló törvény
8. cikk (k) bekezdése

BÁH

Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

BM

Belügyminisztérium

BNRM

Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen (Nemzeti
Előadó Hivatala)

Btk.

Büntető törvénykönyv

COA

Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers
(Menedékkérők Központi Befogadó Hivatala)

CoMensha

Coördinatie Centrum Mensenhandel
(Emberkereskedelem Elleni
Koordinációs Központ)

ET

Európa Tanács

COSM

Categorale Opvang voor Slachtoffers
van Mensenhandel (Kijelölt védett
szálláshelyek)

EB

Európai Bizottság

EMM

Expertisecentrum Mensenhandel
en Mensensmokkel (Emberkereskedelem
és Embercsempészet Szakértői Központ)

EMH

Európai Migrációs Hálózat

EMPACT

Európai Multidiszciplináris Platform
a Bűnügyi Fenyyegetettség Ellen

EU

Európai Unió

EUROPOL

Európai Rendőrségi Hivatal

GDP

Bruttó nemzeti össztermék
(BNP: Bruto Nationaal Product)

GGD-GHOR

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst-
Geneeskundige Hulpverlening
in de Regio
(Regionális közösségi egészségügyi szolgálatok)

Gyvt.

Gyermekevédelmi törvény

MBSz

Magyar Baptista Szeretetszolgálat

HDI

emberi fejlődési index

ICMPD

Nemzetközi Migrációs Politikát
Fejlesztő Központ

ICP

Tárcaközi Koordinációs Platform

ILO

Nemzetközi Munkaügyi Szervezet

IND

Immigratie en Naturalisatie dienst
(Bevándorlási és Honosítási Szolgálat
– Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium)

INTERPOL

Bűnügyi Rendőrség Nemzetközi Szervezete

IOM

Nemzetközi Migrációs Szervezet

»Betűszavak
és rövidítések

JIT

közös nyomozócsoporthok
(Joint Investigation Teams)

KKM

Külgazdasági és Külügyminisztérium

LEM

Landelijke Expertgroep Mensenhandel
(Nemzeti Emberkereskedelmi Szakértői Egység)

NKM

Nemzeti Koordinációs Mechanizmus

NGO

civil szervezet
(Non-Governmental Organisation)

NRM

Nemzeti Irányítási Mechanizmus

OKIT

Országos Kríziskezelő
és Információs Telefonszolgálat

OM

Openbaar Ministerie (Ügyészség)

HKCs

Holland Királyi Csendőrség
(Kmar: Koninklijke Marechaussee)

SOCTA

Súlyos és Szervezett Bűnözési Fenyjegetettség
Értékelés

SME

Standard működési eljárások

SZW

Sociale Zaken en Werkgelegenheid
(Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet)

TRM

Transznacionális Irányítási Mechanizmus

UNHCR

Egyesült Nemzetek Szervezetének
Menekültügyi Főbiztossága

UNODC

ENSZ Kábítószer-ellenőrzési
és Bűnmegelőzési Hivatala

ÁSz

Áldozatsegítő Szolgálat
(Magyarország)

WvSr

Wetboek van Strafrecht
(Büntető törvénykönyv)

»Betűszavak
és rövidítések

III. Az emberkereskedelem jelensége

Ez a fejezet az emberkereskedelem jelenségét definiálja, az emberkereskedelemmel kapcsolatos alapvető félreértésekkel foglalkozik, összegyűjti a húzó és toló tényezőket, és ezeket egy tévhiteket és tényeket összegző lista alapján tárgyalja.

Az emberkereskedelem meghatározása

Emberkereskedelem akkor valósul meg, ha egy személyt szolgálatra kényszerítenek.

Az *emberkereskedelem*, amely Európában és világszerte is az egyik legjövedelmezőbb illegális tevékenység, *személy elleni bűncselekmény*, amely az áldozat emberi jogait súlyosan sérti. „**Modern rabszolgaságnak**” is nevezik különösen kegyetlen jellege miatt, hiszen teljesen kiszakítja az áldozatot a megszokott környezetéből, teljes elszigeteltségbe taszítja, ahol erőszaknak és fenyegetésnek van kitéve, és gyakran még fogva tartói nyelvét sem érti. A prostitúcióra kényszerített nőktől, férfaktól és gyermekektől kezdve, a házi kényszerszolgaságra, gyárakban, kizsákmányoló körülmények között működő üzemekben, mezőgazdaságban végzett kényszermunkára kényszerített felnőtteken és gyermekeken át a gyakran mesterségesen óriásira növelt összegű adósságok ledolgozásaként éhbérért vagy ingyen dolgozó családokig, és a mindenféle korcsoportból kikerülő, koldulásra kényszerített személyekig, az emberkereskedelemnek áldozatul esett minden személy áldozat, függetlenül attól, hogy kezdetben beleegyeztek vagy akár együttműködtek az emberkereskedelem büntetvényében.

Bár úgy tűnhet, hogy a kifejezés mozgásra utal, az emberkereskedelem áldozatainak egyetlen *közös vonása*, hogy **megtévesztés** vagy **kényszerítés** következtében *kizsákmányolják* őket, függetlenül attól, hogy lakóhelyüket elhagyták-e.

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

A jelenség mélyén **három alapvető elem** együttesen van jelen:

1. Az emberkereskedelem **tevékenysége**, amely a személyek *toborzását, szállítását, átadását, elrejtését, vagy átvételét* jelenti,
2. Az emberkereskedelem **módja**, amelybe bele tartozik a *fenyegetés, az erőszak alkalmazása, a megfélemlítés, a kényszer, hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés,*
3. Az emberkereskedelem **célja**, amely mindig *kizsákmányolás, és jelenthet prostitúciót vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását.*¹

Az emberkereskedelemnek bárki áldozatául eshet, bizonyos csoportok azonban különösen **kiszolgáltatottak**. Az emberkereskedelemnek leginkább kitett csoportok közé tartoznak a migránsok, a papírok nélküli migránsok, az otthonról elszökött illetve hajléktalan fiatalok, a trauma vagy visszaélés áldozatai, a menekültek, illetve a szegénység, marginalizáció és diszkrimináció elől menekülők.

Emberkereskedelem: egy sokat vitatott fogalom

Az emberkereskedelem kérdésének tárgyalásakor az egyik legfontosabb probléma a különböző, makacs **félreértések** jelenléte. Ezek a félreértések gyakran olyan narratívákhoz vezetnek, amelyek akadályozzák az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott hatékony segítséget.

Az emberkereskedelemről való ismeretek nagy része a *médiából származó információkon* alapul. Akárhogy is, tévedés lenne feltételezni, hogy ezek az információk mindig megalapozottak. Az emberkereskedelem problémájának a médiában való megjelenítésekor *számos makacsul ismétlődő*, de félrevezető narratívával találkozunk.²

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

¹ Az ENSZ Közgyűlésének 55/25. sz. állásfoglalása 2000. november 15-én (ENSZ-egyezmény a nemzetközi szervezett bűnözés ellen)

² Oude Breuil, B.C., Siegel, D., Reenen, P. van, Beijer, A. & Roos, L. (2011)

Az egyik ilyen makacsul ismétlődő narratíva az emberkereskedelem problémájának *média általi megjelenítésében* az, hogy az áldozatok **fiatalok**, akiknek **szexuális kizsákmányolása** a következő módokon történik:

- utcai prostitúció;
- bordélyházi és kirakati prostitúció;
- sztriptíz klubok/bárok;
- pornóipar;
- escort szolgáltatások és modellügynökségek;
- masszázsszalonok.³

Bár a szexuális célú emberkereskedelem az emberkereskedelem egyik fajtájának tekinthető, az emberkereskedelem *sokkal többet foglal magában*, mint a szegény, fiatal, külföldi nők kereskedelmét. Az emberkereskedelem magában foglalhatja a (más típusú) *kényszermunkán* keresztül történő kizsákmányolást, ideértve a következő területeket:

- mezőgazdaság;
- építőipar;
- textilipar;
- vendéglátóipar (éttermek, bárok, szállodák);
- kertészet;
- gondozás;
- halászat;
- egyéb.⁴

Az utolsó, „egyéb” kategória magában foglalja a *koldulásra kényszerítés, a házi kényszerszolgaság, a jóléti juttatásokkal való visszaélés, a bűncselekményre kényszerítés, a kényszerű szerveltávolítás⁵, a gyermekkereskedelem, a kényszerházasság,*

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

³ EUROSTAT (2014) 29. o.

⁴ EUROSTAT (2014) 29. o.

⁵ Ibid

a színlelt házasság, a kábítószer-csempészet, a gyermekek illegális örökbefogadása és a gyermekkatonaság révén történő kizsákmányolást.

Ezeket a kategóriákat az emberkereskedelem jelenleg elfogadott európai definíciója is elismeri, a **2011/36/EU Irányelv** szerint, amely 2. cikkének (1) bekezdése kimondja:

1. szövegdoz

„Személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megtévesztéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával.”

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

A 2011/36/EU Irányelv 2. cikkének 2. és 3. bekezdése a **két alapelemét, a kiszolgáltatott helyzetet és a kizsákmányolást** a következőképpen határozza meg:

*„A **kiszolgáltatott helyzet** olyan helyzet, amelyben az adott személy tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek” (2. bekezdés) és*

*„A **kizsákmányolás** magában foglalja a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszermunkát vagy – szolgáltatásokat – a koldulást, a rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is ideértve –, a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és a szervek kivételét. (3. bekezdés)*

»Az ember-kereskedelem jelensége

Több oka is van annak, hogy a kizsákmányolásnak ezt a világos felosztását a média lényegében figyelmen kívül hagyja, ezek közül a *legfontosabb*, hogy a 2010-2012 időszakban Európában az azonosított áldozatok csaknem **hetven százalék**a szexuális kizsákmányolásnak esett áldozatul.⁶ Ennek a hetven százaléknak **nyolcvan százalék**a nő volt, az ő **húsz százalékuk** pedig kiskorú.⁷

⁶ EUROSTAT (2014) 30. o.

⁷ https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/GLOTIP_2014_full_report.pdf (UNODC 2014)

Ezekon a számokon túl más oka is van annak, hogy a média erre a típusú kizsákmányolásra koncentrál. Európában parázs vita folyik évek óta. Ez a vita a *minden szexmunkát kizsákmányolásnak* tekintő **neo-abolicionista** csoportok, és az *önkéntes és nem önkéntes szexmunka között különbséget tevő* **anti-abolicionista** csoportok között zajlik.

Egy *másik*, az emberkereskedelem problémájának média általi megjelenítésében makacsul ismétlődő narratívát *bűnüldözői narratívának* nevezünk. Ebben a narratívában a figyelem a bűnüldözésre és ezáltal a visszaszorításra összpontosul, amelyből az következik, hogy az *elkövetők megtalálása és a büntetőeljárás megindítása a fő cél* az emberkereskedelem elleni küzdelemben, nem az *áldozatok segítése és támogatása*.⁸ Ebben a narratívában az a félreértés, hogy feltételezi, hogy minden emberkereskedelemmel kapcsolatos helyzetben *világosan elkülönül az áldozat és az elkövető*.

A *harmadik* erőteljesen, makacsul megjelenő narratíva, hogy gyakran nem tesznek *különbséget az embercsempészet*, amely egy áldozat nélküli szolgáltatás, és az emberkereskedelem között, amelyben mindig megjelenik a kizsákmányolás, és, következésképpen az áldozattá válás.

Röviden⁹:

	Emberkereskedelem	Embercsempészet
Cél	Kizsákmányolás	Pénzbeli vagy egyéb anyagi előny
Beleegyezés	Nem számít	Igen
Nemzetközi jelleg	Nem feltétlenül	Mindenképpen
Bűncselekmény	Személy ellen	Állam ellen

1. táblázat: Az emberkereskedelem és az embercsempészet különbségei

8 Oude Breuil, B.C., Siegel, D., Reenen, P. van, Beijer, A. & Roos, L. (2011)

9 Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium (2013) 10. o.

A negyedik narratíva *etnográfiai jellegű* és azon alapul, hogy *milyen kevés* kvalitatívan igazolt és etnográfiai *kutatást* végeztek eddig a témában. Csak nemrégiben kezdett egy átfogóbb kép kialakulni az elkövetett bűncselekményekről, az áldozatokról, valamint az áldozatok igényeiről és kívánságairól.

Emellett a fenti narratíváknak *történeti* beágyazottsága is van, amely segítette alakulásukat és megerősödésüket.¹⁰ Az emberkereskedelem elleni kampányok *középpontjában* gyakran a szexuális kizsákmányolás *női áldozatai* állnak, mert általában a kizsákmányolásnak ezt a típusát tartják az emberkereskedelem legmegalázóbb és az egyén életébe leginkább beleavatkozó típusának.¹¹

Az emberkereskedelem típusai

Mint fentebb említettük, bár a *szexuális kizsákmányolás* az emberkereskedelem *legszenbetűnőbb* és leggyakrabban azonosított formája, a jelenség mélyén a rabszolgaságra kényszerítésnek *számos formája létezik*. Emellett megkülönböztetünk **„feltételezett”** és **„azonosított”** áldozatokat. A 2011/36/EU Irányelvvel összhangban **„feltételezett áldozatnak”** az emberkereskedelem olyan áldozatát nevezzük, aki megfelel az EU irányelv kritériumainak, de az illetékes hatóságok hivatalosan még nem azonosították az emberkereskedelem áldozataként, illetve aki visszautasította, hogy hivatalosan vagy jogilag az emberkereskedelem áldozataként azonosítsák. Az **„azonosított áldozat”** olyan személyt jelent, akit az illetékes hatóságok hivatalosan az emberkereskedelem áldozataként azonosítottak.

Kényszerszermunka

A *kényszerű szolgaságnak* is nevezett kényszerszermunkáról akkor beszélünk, ha **kiszolgáltatott** személyeket akaratuk ellenére, valamilyen büntetéssel való fenyegetéssel munkára kényszerítenek. A bevándorlók különösen kiszolgáltatottak,

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

¹⁰ Goderie, M. & Boutellier, H. (2011)

¹¹ Alvarez, M.B. & Alessi, E.J. (2012)

de az áldozatok a belső migráció eredményeképpen is a kényszermunka csapdájába eshetnek, vagy gyakran anélkül, hogy elhagynák a helyet, ahonnan származnak. A kényszermunka *női áldozatai*, különösen a *házi kényszerszolgaságra* kényszerített nők és lányok gyakran szexuális kizsákmányolástól is szenvednek. A kényszermunka körébe jellemzően az alulszabályozott ágazatok az angol szavak alapján „3D”-snek nevezett, ***piszkos, veszélyes és nehéz (dirty, dangerous and difficult)*** munkái tartoznak, mint a házi kényszerszolgaság, a kőfejtés, valamint a mezőgazdaságban, építőiparban, bányászatban, gyártásban, feldolgozóiparban és csomagolásban végzett munkák.

Adósrabszolgaság

Az adósrabszolgaság a kényszermunka egy fajtája, amelyben az adósságot használják arra, hogy az ***áldozatot kényszer hatása alatt tartsák***. Az adósrabszolgaság áldozatát *becsapják* vagy *csapdába csalják*, kényszerítve hogy nagyon alacsony bérért vagy ingyen, csak az utazását, munkavállalását és elszállásolását segítő emberkereskedő által nyújtott szolgáltatásokért cserébe dolgozzon. A kizsákmányoló ***megköveteli*** a munkát, a gyakran nagyon nagyra növekedett adósság rendezése érdekében. Az áldozat munkájának értéke végül magasabb, mint az eredetileg kölcsönzött pénzösszeg.

Szexuális kizsákmányolás

Szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelemről akkor beszélünk, ha nőket, férfiakat vagy gyermekeket *toboroznak* illetve *rejtegetnek, erőszakos, megtévesztő vagy kényszerítő módon*, és prostitúcióra illetve szexuális szolgaságra kényszerítik őket. Ezek az áldozatok az emberi jogaik rendkívül súlyos megsértését *szenvedik el*. Az emberkereskedők gyakran *csapdába ejtik, elszigetelve tartják*, megfélemlítik, adósrabszolgaságba adják, kábítószereszik, valamint folyamatos fizikai, szellemi és szexuális visszaélésnek teszik ki őket. Sokan közülük súlyos érzelmi és fizikai traumán mennek át, amely hosszú távú problémákhoz, és életveszélyes állapothoz vezethet. A szexiparba tartoznak az utcai prostitúció, a fürdők, a masszázsszalonok, az escort szolgáltatások, a sztriptíz klubok és a bordélyok.

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

Sok nő és fiatal lány, akit Észak-Európába visznek, ún. **loverboy**-ok áldozatává válik. A loverboy olyan **strici**, aki elcsábítja és „agymosásnak veti alá” a nőket, gyakran szerelmet, romantikát, ajándékokat vagy akár házasságot ígér, hogy megszerezze bizalmukat, majd később kizsákmányolja őket. Az utolsó lépés, amikor *kényszeríti* áldozatát, hogy prostituáltként, kábítószer szállítójaként dolgozzon vagy más, törvénybe ütköző feladatokat hajtson végre. Az áldozatok, akik gyakran tizenévesek vagy fiatal nők, fokozatosan elszigetelődnek a barátaiktól és a családjuktól, érzelmileg és anyagilag is a loverboy-tól függenek, és belekerülnek a visszaélés, kábítószer-függőség és rabszolgaság végtelen ciklusába.

Toló és húzó tényezők az emberkereskedelemben

Amikor valaminek a megtétele mellett döntünk, toló és húzó tényezők is befolyásolnak minket. A toló tényezők az okok (az eredeti környezetben), amelyek miatt egyáltalán változtatni akarunk. A húzó tényezők azok a „csábító” üzenetek (főként a célországokból), amelyek jobb körülményeket ígérnek.¹²

Az emberkereskedelem egy rendkívül szerteágazó és összetett jelenség. Számos ok húzódik meg mögötte, és társadalmi, gazdasági és kulturális kérdésektől is függ. A húzó és toló tényezők az emberkereskedelemben, különösen a *magyar áldozatok körében* a következők:

Toló tényezők

- Anyagi nehézségek: mélyszegénység
- Iskolázatlanság
- Munkanélküliség
- Nem megfelelő családi háttér (szülők hiánya, válás, stb.)
- Kilátástalanság
- Félelem

Húzó tényezők

- Kereslet - Nyugat-Európában jobb a piac (specializált szervezett bűnözői csoportok)
- A jobb életszínvonal és magasabb jövedelem reménye
- Több lehetőség
- Ígérek

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

A húzó és toló tényezők mellett vannak az úgynevezett *elősegítő tényezők*, amelyek szintén befolyásolják a döntéshozatalt. Ezek a következők: a munka és a piacok globalizációja (elsősorban az Európai Unióban), az utazási rendszerek modernizációja és ehhez kapcsolódóan az utazás csökkenő költségei, a nemzetközi migráció fokozódása, az új technológiák elterjedése¹³, az ismerősöktől, médiából hallott jó példák és történetek, stb. A toló, húzó és elősegítő tényezők együttesen egy olyan kirakójáték darabjai, amelynek segítségével megérthetjük, hogy az elmúlt évtizedekben miért válhatott Európában és Magyarországon az emberkereskedelem ilyen súlyos problémává.

Tények és tévhitek az emberkereskedelemmel kapcsolatban

Összegzésül, az emberkereskedelemmel kapcsolatos tények és tévhitek a következők:

1. Tévhit:

Az embercsempészet és az emberkereskedelem **azonosak**.

Tény:

Az *embercsempészet* egyfajta kínált **szolgáltatást** jelent, míg az emberkereskedelemben megjelenik a *kizsákmányolás* motívuma. Ez a kétféle bűncselekmény kapcsolódhat egymáshoz, amennyiben a nyújtott szolgáltatás könnyen átalakulhat egy kizsákmányoló helyzetté.¹⁴

2. Tévhit:

Az Európai Unióban nincs jelen az emberkereskedelem.

»Az emberkereskedelem jelensége«

¹³ Stanojoska & Petrevski

¹⁴ Salt & Hogarth (2000)

Tény:

Az Európai Unió országai, főként az északi és nyugati országok **célországok**, mivel társadalmi és gazdasági helyzetük érdekes célponttá teszi őket, míg Dél- és Kelet-Európában több szegényebb ország forrásországnak számít.¹⁵

3. Tévhit:

Az emberkereskedelem célja minden esetben az áldozatok szexuális kizsákmányolása.

Tény:

Európán belül az emberkereskedelem áldozatainak csaknem **hetven százaléka** esetében szexuális kizsákmányolás a cél. Ugyanakkor előfordulhat, hogy ez az adat torz, mert a szexuális kizsákmányolás az emberkereskedelem leginkább vizsgált fajtája. Ezért *gyakrabban ismerik fel*, mint a kizsákmányolás többi formáját. Amint azt korábban bemutattuk, az emberkereskedelemben beletartozik a munkaerő-kizsákmányolás, a mezőgazdaság, az építőipar, a textilipar, a vendéglátóipar, a gondozás és a halászat területén. A munkaerő-kizsákmányolás mellett az emberkereskedelemben tartozik még a koldulásra kényszerítés, a házi kényszerszolgálat, a jóléti juttatásokkal való visszaélés, a bűncselekményre kényszerítés, és a szervek eltávolítása.¹⁶

4. Tévhit:

Az áldozatok kizárólag nők.

Tény:

A nők nagyobb eséllyel válnak az emberkereskedelem áldozatává. Az áldozatoknak megközelítőleg nyolcvan százaléka nő, de **férfiak** is válnak az emberkereskedelem áldozatává, bár a *kizsákmányolás típusa* általában *eltér*.¹⁷

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

¹⁵ http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/2.Trafficking_in_persons.pdf (2013)

¹⁶ EUROSTAT (2014) 29. o.

¹⁷ EUROSTAT (2013)

5. Tévhit:

Az áldozatok kizárólag külföldiek.

Tény:

Bár sok áldozat külföldi, az azonosított áldozatok többsége (2/3) annak az országnak az állampolgára, ahol a kizsákmányolás történik.¹⁸

6. Tévhit:

Az áldozatok mindegyike nélkülözik és szegény.

Tény:

Az emberkereskedelem áldozatai *nem jellemezhetők egyetlen profillal*, mindenféle demográfiai csoportból kikerülhetnek. A szegénység és nélkülözés kiszolgáltatottságot jelentenek, amelyek áldozattá váláshoz vezethetnek, illetve növelik annak esélyét. Egy másik fontos befolyásoló tényező a *háború*, ami mindenféle társadalmi csoportba tartozó embert menekülésre kényszerít, ami növeli a kiszolgáltatottságot. Gyakran *nem egyetlen okról* beszélhetünk, hiszen a legtöbb tényező más körülményekkel, pl. a társak vagy a család nyomásával együtt van jelen.

7. Tévhit:

Az áldozatok mindegyikét elrabolják, megtevéstik vagy kényszerítik.

Tény:

Vannak áldozatok, akiket kezdettől fogva kényszerítenek, de vannak, akik *önként* kezdenek dolgozni, és később válnak az emberkereskedelem áldozatává.

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

8. Tévhit:

Az áldozatok és elkövetők egyértelműen megkülönböztethetők.

Tény:

Vannak helyzetek, amelyekben ezek a szerepek felcserélődhetnek. Számos példa van, amikor valaki eleinte áldozat, de végül egyszerre tölti be az áldozat és az elkövető szerepét is.¹⁹ Egyértelmű példákat találunk a szexuális kizsákmányolás területén. Egy fiatal lányt Hollandiába visznek, ahol prostitúcióra kényszerítik. Idővel más áldozatok csatlakoznak hozzá, és rangidőssége miatt előjogokat élvez a többiekkel szemben. Az egyik ilyen előjog, hogy már nem kényszerítik szexuális szolgáltatásokra, hanem a *kizsákmányolók helyetteseként* működik. Az előléptetése azzal jár, hogy arra kényszerítik, hogy más nőknél a kényszerprostitúció megkezdésében és fenntartásában vegyen részt. Érdekes látni, hogy *növekszik a női elkövetők száma* az emberkereskedelemben.²⁰

9. Tévhit:

Minden áldozat áldozatnak is tekinti magát, és ha lehetősége nyílik rá, segítséget kér.

Tény:

Nem minden áldozat *tekint* magára *áldozatként*. Az áldozatok egy része a kizsákmányolt helyzetét úgy éli meg, hogy az jobb, mint a kizsákmányolás előtt. Mások azt gondolják (rávették őket, hogy azt gondolják), hogy önként vállalták a munkát kizsákmányoló körülmények között, és olyan áldozatok is vannak, akiket családi kötelezettségek vagy adósságok kötnek.

10. Tévhit:

Az áldozatok nem ismerik az emberkereskedőket, akik emberrablással szerzik meg áldozataikat.

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

¹⁹ van Rij (2014)

²⁰ UNODC (2014)

Tény:

Az áldozatok gyakran ismerik az emberkereskedőket, akik esetenként családtagok, vagy az áldozatok partnerei. A családtagok is kényszeríthetik rokonaikat kizsákmányoló helyzetbe, akár pénzért, akár más előnyökért, vagy mert az emberkereskedők kihasználják a meglevő családi hatalmi viszonyokat és kiszolgáltatott helyzeteket, hogy újabb áldozatot szerezzenek.

»Az ember-
kereskedelem
jelensége

IV. Országprofilok és legfontosabb definíciók

Ez a fejezet az emberkereskedelem Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon jellemző trendjeit tekinti át, és ismerteti a Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon kényszermunkára kényszerített és szexuálisan kizsákmányolt magyar áldozatok profilját. Szintén bemutatásra kerül az emberkereskedelemmel kapcsolatos belga, holland és magyar jogi környezet, valamint az emberkereskedelem elleni küzdelem intézményi háttere a három országban.

Trendek az emberkereskedelemben

Belgium alapvetően **célország**nak számít az emberkereskedelem áldozatai számára. A külföldi áldozatok főként Kelet-Európából, Afrikából, Dél- és Kelet-Ázsiából és Latin-Amerikából érkeznek.²¹

Évente átlagosan az emberkereskedelem **130** áldozatát azonosították a 2009 és 2012 közötti időszakban. Az áldozatok több, mint **felénél a munkaerő-kizsákmányolás** volt a cél, a legmagasabb rizikófaktorú területek az *építőipar, a takarítás, az autószerelési szolgáltatások*, a vendéglátóipar és a kiskereskedelem (kisboltok és call centerek), a mezőgazdaság és a kizsákmányoló körülmények között működő üzemek voltak. Az áldozatok körülbelül **40%-ánál** a cél a **szexuális kizsákmányolás** volt. Az elmúlt években előfordult még *koldulásra kényszerítés, bűncselekményre kényszerítés*, különösen a *romák* körében.²² Külföldi munkások házi kényszerszolgálatáról is érkeztek bejelentések, amely a Belgiumban állomásozó diplomáciai közösséget is érintette.²³

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

²¹ TIP jelentés (Jelentés az emberkereskedelemlről, TIP Report) 2014, Belgium

²² Jelentés az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének végrehajtásáról Belgiumban (GRETA) 2013

²³ TIP jelentés (Jelentés az emberkereskedelemlről, TIP Report) 2014, Belgium

Az emberkereskedők *áldozataikat* a belga, német és holland határon keresztül viszik *egyik városból a másikba*.²⁴ A toborzás egyre inkább *online* történik, álláshirdetéseken, fórumokon valamint a közösségi médián keresztül. Az emberkereskedőket segíti, hogy az interneten sok olyan információt megtalálnak áldozataikról, amelyekkel manipulálni tudják őket.

Az emberkereskedelem típusai Belgiumban

A szexuális kizsákmányolás céljával folytatott emberkereskedelem magyar áldozatai

A belga nagyvárosokban *piroslámpás negyedek* találhatóak. Sok magyar, főként 18 és 25 év közötti nő és lány²⁵ dolgozik a szexiparban. Egy olyan városban, mint Gent, becslések szerint a piroslámpás negyedekben dolgozó 250 prostituáltból 150 magyar származású, a legtöbbjük vélhetően emberkereskedelem áldozata. A Magyarországról érkező prostituáltak túlnyomó többsége vélhetően *roma származású*.²⁶ Minden eset egyedi, de általánosságban jellemző rájuk a szegénység, a nélkülözés, a megfelelő iskolázottság, illetve a munkalehetőség hiánya.

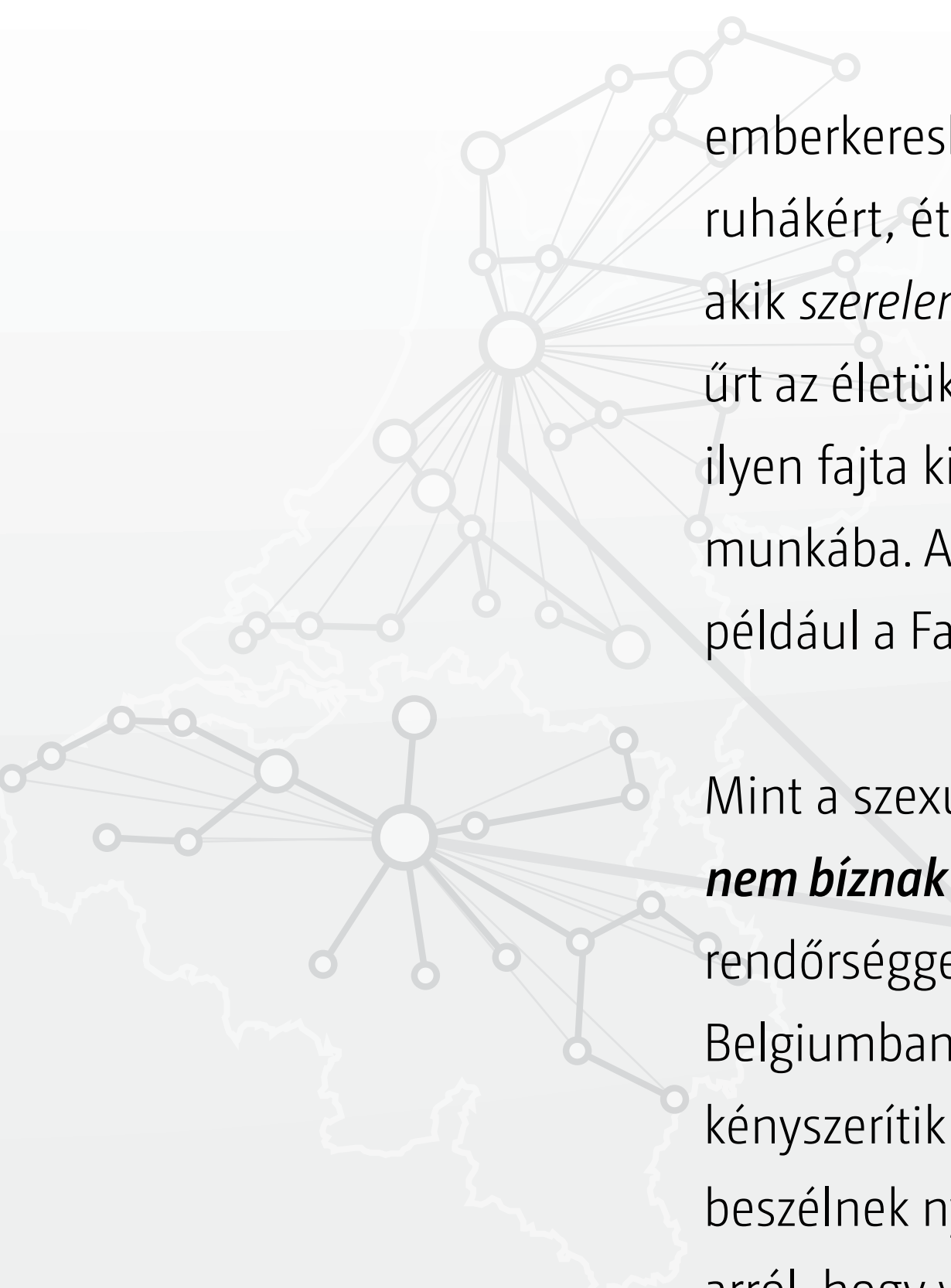
Az elmúlt néhány évben **új kizsákmányolási minták** jelentek meg. Szemben a tipikus helyzettel, amikor teljesen nincstelen nők kerülnek rabszolgasorba, manapság egyre gyakoribb, hogy az áldozatokat **pszichológiai és érzelmi kényszerítéssel irányítják**. Az emberkereskedők a *csábítás*, a tettetett szerelem és a figyelem kifejezésének eszközével élnek, amellyel az áldozatok könnyebben manipulálhatók, mint erővel vagy erőszakkal. Úgy tűnik, a nőket csábítják a kisebb ajándékok, mint a pénz, cigaretta, szép ruhák, vagy más kényelmi, illetve luxustermékek, amelyek örömet szereznek, és amelyekről a stricik lekötelezettjének, adósának érzik magukat, illetve amelyekről úgy érzik, hogy maguk biztosítják a megélhetésüket. Miközben a stricik folyamatosan visszatartják a lányok által megkeresett pénz nagy részét, gyakran azzal érvelnek, hogy az

24 Human Trafficking, Building Bridges, (Emberkereskedelem, Hídépítés) 2013 A független előadó éves jelentése az emberkereskedelemtől, Belgium

25 Tágabb értelemben a szexuális kizsákmányolás céljával folytatott emberkereskedelem magyar áldozatainak életkora 18 és 50 év között van:

26 Chris Van Geit, nyugalmazott rendőrbiztos/egységvezető, belga Szövetségi Rendőrség, interjú, 2015 június 23. Az Európai Roma Jogok Központja 2011-ben kiadott „Breaking the Silence” (Megtörni a csendet) című jelentése szerint az emberkereskedelem magyarországi áldozatai között a romák jelentősen felülreprezentáltak. (További részletek később.)

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

emberkereskedelem áldozata fizessen a nekik nyújtott „szolgáltatásokért”, például a lakhatásért, utazásért, munkahelyért, ruhákért, ételért, stb. Ugyanakkor azt ígérik a lányoknak, hogy egyszer majd megkapják a keresetüket. Vannak stricik, akik *szerellem*, illetve házasság *reményét keltik* áldozataikban. Azzal csábítják el áldozataikat, hogy azt ígérik, betöltik az űrt az életükben. Néha az is megtörténik, hogy a strici feleségül veszi az áldozatát – korábban ilyenre nem volt példa. Az ilyen fajta kizsákmányolók *toborzásra is kényszeríthetik áldozataikat*. Meggyőzik a nőket, hogy barátaikat is vonják be a munkába. A lányok segítségével a stricik új áldozatokra vadásznak a lányok barátaik körében a közösségi média oldalakon, például a Facebookon. Megnézik profiljukat és kapcsolatot létesítenek, hogy elkezdjék a toborzást.

Mint a szexuális kizsákmányolás legtöbb áldozata, általában a magyar áldozatok is *félnek a bűnüldöző szervek tagjaitól, nem bíznak* a hatóságokban és a szociális munkásokban sem. A stricik elhitetik velük, hogy majd ők nyújtanak védelmet a rendőrséggel, az ügyfelekkel és a „bűnözőkkel” szemben. Az elkövetők azt mondják, hogy barátaik vannak a rendőrségnél, Belgiumban és hazájukban is. Az áldozatok félnek attól is, hogy eljárás indulhat ellenük amiért törvénytelen tevékenységre kényszerítik őket. Hajlamosak mindent elhinni, amit a bántalmazójuk mond. Nem tudnak senki máshoz fordulni, nem beszélnek nyelveket, nem tudnak kommunikálni, azt is alig tudják, hol vannak, csak nagyjából van valami elképzelésük arról, hogy valahol Belgiumban. Nagyon könnyen lehet őket **manipulálni**.

Az ilyen kifinomult taktikának köszönhetően az áldozatok nem látják magukat áldozatnak, és általában visszautasítják a segítséget, mert az „*agymosás*” eredményeképpen úgy érzik, hogy szeretik őket, és nem szeretnék, ha „barátjuk”, férjük börtönbe kerülne, illetve reménykednek, hogy egyszer majd pénzt is kapnak. Bizonyos esetekben az áldozatok az emberkereskedelem tényét nem úgy látják, mint egy ellenük elkövetett bűncselekményt, hanem egyszerűen az életükben mindig is jelen levő nincstelenség, instabilitás és visszaélés egy újabb fejezetét.²⁷ Ezek a minták olyan határhelyzeteket eredményeznek, amelyekben *a rendőrség és ügyészség számára sokkal nehezebb bizonyítani*, hogy emberkereskedelemről illetve kizsákmányolásról van szó.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

²⁷ A Nemzetközi Migrációs Szervezet „Az Emberkereskedelem Áldozatai Integrációjának Elősegítése és Javítása” című projektjének (Foster and Improve Integration of Trafficked Persons, FIIT) keretében gyűjtött adatok alapján, 2012 – 2013.

EU-polgárként a magyar származású áldozatoknak, akiknek sikerül megszabadulniuk bántalmazójuktól, *nem érdeke, hogy tartózkodási engedélyt szerezzenek. A legtöbb szeretnének hazatérni.* Szeretnének visszatérni családjukhoz, vagy egyszerűen csak folytatni az életüket. Azok, akik úgy döntenek, hogy Belgiumban maradnak, munkát szeretnének, hogy legyen jövedelmük, amiből tudnak hazaküldeni és gyermekeiknek, családjuknak. Szeretnének dolgozni, de nem beszélnek nyelveket. Bár felkínálják nekik a lehetőséget, hogy megtanulják az ország nyelvét, szakképzésben vegyenek részt, segítséget kapjanak a munkakeresésben, és megkapnának minden olyan juttatást, amelyet a belgiumi védelmi rendszer kínál, az áldozatok hamar rájönnek, hogy az egész folyamat hosszú időt vesz igénybe, és figyelembe véve a megélhetés költségeit az országban, végül nagyon mérsékelt jövedelemre számíthatnak. Látták, hogy a stricik komoly jövedelemre tesznek szert a prostitúcióból. A legegyszerűbb számukra, ha visszamennek prostituáltként dolgozni egyedül, a saját hasznukra.²⁸

A munkaerő-kizsákmányolás céljával folytatott emberkereskedelem magyar áldozatai

A **munkaerő-kizsákmányolás** magyar áldozatainak többsége 20 és 45 év közötti férfi, akik a családjukat tartják el. A leggyakoribb *toborzási módszer* a nem valódi állásközvetítőn keresztül történő toborzás az áldozatok lakóhelyén. Az áldozatok gyakran rokonaiktól vagy barátaiktól hallanak az álláslehetőségről. A férfiak felkeresik az ügynökséget, ahol jól fizető állást, utazást, szállást ígérnek nekik Belgiumban, valamint a szerződés átadását a megérkezéskor, és körülbelül 1.200-1.500 eurós havi fizetést. Az emberkereskedők alacsonyan képzett, tapasztalatok nélküli áldozatokat keresnek, akiknek nincsenek eszközeik illetve lehetőségük, hogy családjukat eltartsák, és gyakran annyira kétségbeesett helyzetben vannak, hogy bármilyen ígéretet elhisznek, ami *egy jobb élettel kecsegteti őket.*

Az áldozat kap egy nevet és egy mobiltelefonszámot, valamint furgont szerveznek az összetoborzott munkások utazásához, amely gyakran a fővárosból indul. Amikor megérkeznek Belgiumba, hamis szerződést kapnak, majd 4-5 szobás lakásokban

»Országprofilok és legfontosabb definíciók

²⁸ Ennek a szakasznak az információi nagyrészt egy, a Genti Rendőrfőkapitányság szociális konzultánsával, Isabelle de Meyerrel készült interjúból, valamint Christiaan Van Geitnek a Genti Szövetségi Igazságügyi Rendészet korábbi egységvezetőjének és Ann Lukowiak genti államügyésznek a RAVOT-EUR projekt keretén belül tartott prezentációiból származnak. További fontos forrásként a három belga fogadóközpont (Payoke, Pag-Asa, Sürya) korábbi képviselőivel készült interjúk szolgáltak.

szállásolják el őket, ahol minden szobában 4 áldozat lakik, így összesen átlagosan 20 ember él egy lakásban, amihez egy mellékhelyiség tartozik, nincs fűtés, és matracon kívül semmilyen felszerelés.

A **kényszermunka** legtöbb magyar áldozatával az *építőiparban*, elsősorban a bontás területén találkozunk, amely egy tipikus „3D-s” munka: piszkos, veszélyes és nehéz. A férfiakat arra kényszerítik, hogy nagyon hosszú munkaidőben az emberkereskedők által üzemeltetett építési területen dolgozzanak. Az áldozatok legtöbbször azonos nemzetiségűek és nem biztonságos körülmények között dolgoznak.

Kizsákmányolóik gyakran pszichológiai és fizikai függésben tartják őket. A *megfélemlítés és a fenyegetés* része a taktikának, ideértve a fegyverrel fenyegetést, a hazugságot, megtévesztést, érzelmi manipulációt, egészségtelen, nem biztonságos és nem higiénikus életkörülmények rákényszerítését az áldozatokra, és az érzelmi fenyegetettséget jelentő helyzetek előidézését. A megtévesztés az emberkereskedők kedvelt és hatékony módszere az áldozataik irányítására. Munkájukért az áldozatok a hónap végén a *megígért jövedelmüknek csak egy töredékét* kapják, általában egy-kétszáz eurót. A kizsákmányoló gyakran arra hivatkozik, hogy ő is csak alvállalkozó, hogy a belga főnöke késik a fizetéssel, és hogy amint beérkezik a pénz, a munkások megkapják a teljes bérüket. A munkás, akinek idővel felgyűlik a ki nem fizetett bére, fél kiszakadni az emberkereskedő csapdájából, mert reméli, hogy egyszer megkapja a „hátralékot”. Az emberkereskedők azt mondják áldozataiknak, hogy nincs értelme a rendőrséghez fordulni, mert baráti kapcsolatban vannak a rendőrökkel, akik korruptak. Ez egy olyan helyzetet eredményez, ahol az áldozatok, bár fizikailag nincsenek korlátozva, szabad mozgásuk mégiscsak akadályozott.

Ugyanakkor, ellentétben a munkaerő-kizsákmányolással, a kényszermunka áldozatainak többsége idővel felismeri, hogy visszaélnék a helyzetével. Néhányan segítséget keresnek, de mivel *nem beszélnek nyelveket és nincsenek irataik*, előfordult, hogy a helyi hatóságok nem tudták azonosítani őket, nem tudtak segíteni, ami még jobban demoralizálta az áldozatokat. Jellemzően a kényszermunka magyar áldozatai *legalább 2-3 hónapot* töltenek Belgiumban. Gyakran az motiválja őket a szökésre, különösen ünnepekkor, hogy újra együtt lehessenek családjukkal. Ugyanakkor előfordul, hogy miután Magyarországon töltenek egy bizonyos időt, úgy döntenek, hogy visszatérnek Belgiumba ugyanazzal az ügynökséggel,

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

amelynek előzőleg áldozatul estek, mert az emberkereskedők kínálta kizsákmányoló munkákon kívül semmilyen más lehetőséget nem találnak családjuk eltartására. *A másodszor is áldozattá válóknak* azt mondják kizsákmányolóik, hogy *többé nem szökhetnek meg*, mert különben súlyosan *megbüntetik őket*.

Általában a kényszermunkától sikeresen elmenekülők nagy része a lehető legrövidebb időn belül haza kíván térni. *Semmilyen érdeklődést nem tanúsítanak a segítség iránt*, amelyet Belgiumban vagy Magyarországon kaphatnának. Szeretnék megkapni elmaradt bérüket, de végül *nem hajlandók bejelentést tenni*, mert félnek a megtorlástól, vagy mert egyszerűen úgy látják, nem lenne haszna, ha az igazságszolgáltatáshoz fordulnának.²⁹

A belgiumi kényszermunkát vizsgáló legújabb *nyomozások klubokra*, pezsgőbárokra, kabarékra, peep showkra, éjszakai klubokra és hasonló helyekre koncentrálnak. Sok magyar nő dolgozik itt a felnőtt szórakoztatóiparban. *Családi hátterükre általánosan jellemző* a stabilitás hiánya, a társadalmi és gazdasági kirekesztettség. Gyakran hamis modellügynökségeken és állásközvetítőkön keresztül toborozzák őket Magyarországon, külföldi modell, táncosnői vagy pincérnői munkát kínálva. Bár még folyamatban vannak a nyomozások, a hatóságok úgy vélik, hogy ezek mögött a tevékenységek mögött munkaerő-kizsákmányolás és rejtett prostitúció húzódhat meg.³⁰

Az emberkereskedelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok

Alapvetően **Belgium** volt az *első ország Európában*, ahol az emberkereskedelem elleni fellépés átfogó keretrendszerét kidolgozták. Az angol megnevezés alapján „*négy P*”-nek nevezett **megelőzés-vádemelés-védelem-partnerség** (Prevention, Prosecution, Protection and Partnership) paradigmáját követve a rendszer számos multidiszciplináris, egymással összefüggő összetevőből áll, és végső célja, hogy egy olyan, mindenki számára előnyös helyzetet teremtsen, ahol az

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

²⁹ A fenti profil főként a dr. Précsényi Árpád András rendkívüli követtel, Magyarország brüsszeli Konzuli Osztályának vezetőjével 2015 júniusában készített interjún alapul. A RAVOT-EUR projekt keretében megkeresett belga hatóságok nem jeleztek egyéb, magyar áldozatokat érintő, munkaerő-kizsákmányolásra irányuló emberkereskedelmi esetet.

³⁰ Interjú Patrick Bourgeois-val, a belga Szövetségi Rendőrség Emberkereskedelmi Egységének vezetőjével 2015 júniusában

emberkereskedelem áldozatainak védelmére és segítésére való törekvés egyszerre valósul meg az emberkereskedők elleni eljárások indításával és hálózataik felszámolásával. Emögött az a gondolatmenet húzódik, hogy leggyakrabban az *áldozat* az egyetlen, aki *tanúskodni tud* kizsákmányolói ellen, és így segítheti az igazságszolgáltatást az emberkereskedőkkel szemben. Ugyanakkor **az áldozatok jelentik a leggyengébb láncszemet**. Az ő támogatásuk egyszersmind azt is jelenti, hogy arra ösztönözzük őket, hogy tanúként segítsék az igazságszolgáltatást. A belga modell egy emberi jogi központú megközelítésen alapul, és nagyon gyorsan nemzetközi elismerésre tett szert.³¹

1995-ben, egy parlamenti vizsgálóbizottság eredményei alapján új törvényt fogadtak el a *Bevándorlási törvény* módosítására, amely egy jogszabályi űrt töltött be, *büntethetővé téve* a migránsok csempészését és az emberkereskedelmet.³² A **2005 augusztusában** bevezetett módosításokkal Belgium *teljes mértékben összhangba hozta* joganyagát a hatályos nemzetközi és európai jogszabályokkal.³³ Ennek eredményeként világosan megkülönböztetésre került az emberkereskedelem és az embercsempészet, és az emberkereskedelem önálló bűncselekménnyé vált, és első alkalommal került bele világos definíciója a *Büntető törvénykönyvbe*. Emellett az új törvény értelmében nem csak külföldiek, hanem *belga állampolgárok* is tekinthetők az *emberkereskedelem* potenciális áldozatainak, és azok ellen, akik *országban belüli vagy nemzetközi bűncselekményeket követnek el*, eljárás indítható és büntetés szabható ki. A törvény az emberkereskedelem **öt fajtáját** ismeri el:

- szexuális kizsákmányolás/prostitúcióra kényszerítés,
- munkaerő-kizsákmányolás,
- koldulásra kényszerítés,
- szervkereskedelem,
- bűncselekményre kényszerítés.

³¹ „A belga modell az emberkereskedelem áldozatainak segítésére és támogatására”, Payoke,

³² Az 1995. április 13-i törvény, amely rendelkezik az emberkereskedelem és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről

³³ Az Egyesült Nemzetek nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményét kiegészítő, az emberkereskedelem, különösen a nőkkel és gyermekekkel való kereskedelem megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyv, valamint a migránsok szárazföldön, tengeren és légi úton való csempészelete elleni jegyzőkönyv. A Tanács 2002/629/IB (2002. július 19.) Kerethatározata az Emberkereskedelem elleni küzdelemről, A Tanács 2002/946/IB (2002. november 28.) Kerethatározata a jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás elleni küzdelem büntetőjogi keretének megerősítéséről, A Tanács 2002/90/EK (2002. november 28.) Irányelve a jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás meghatározásáról

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

2013-ban³⁴ egy sor jogszabályt fogadtak el, amelyek célja az emberkereskedelem definíciójának pontosítása, illetve körének kibővítése volt. Ezek a törvények **magasabb bírságokat** írnak elő **az emberkereskedőknek**, az áldozatok számától függően, és a szexuális kizsákmányolás minden formáját büntethetővé teszik, ideértve a személyes haszonszerzés esetét is, illetve új rendelkezéseket vezetnek be a gyermekkorú áldozatok védelme érdekében.

2008-ban Belgium elfogadta az emberkereskedelem elleni *első Akciótervet*. A legújabb, *harmadik Akciótervet* **2015 júliusában** fogadták el.

Intézményi háttér

1995-ben Belgium létrehozta a **Tárcaközi Koordinációs Platformot (Interdepartmental Coordination Platform, ICP)**, hogy nemzeti szinten koordinálja az *emberkereskedelem és embercsempészet elleni fellépést*. A szervezet mandátumát aztán 2004-ben újra meghatározták és kiterjesztették. Koordináló funkciója mellett az ICP feladatai közé tartozik javaslatok és ajánlások készítése az emberkereskedelem elleni kezdeményezésekhez, különös tekintettel az emberkereskedők által elkövetett bűncselekmények, illetve az emberkereskedők hálózatai elleni küzdelemre, az áldozatok védelmére, illetve a fejlemények és eredmények figyelemmel kísérésére.

Az egység a Szövetségi Igazságügyi Minisztérium elnökletével működik, és minden olyan szövetségi intézmény tagja, amely érintett az emberkereskedelem elleni küzdelemben, mind operatív, mind döntéshozó szinten, így többek között:

- Az Igazságügyi Minisztérium büntetőpolitikáért felelős szolgálata
- A Szövetségi Rendőrség Központi Emberkereskedelmi Ügyekkel Kapcsolatos Szolgálata
- A Főügyészi Testület
- Szociális Ellenőrző Szolgálatok

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló Irányelvének átültetése a belga jogba

- A Bevándorlási Hivatal
- A Külügyminisztérium
- Állambiztonság (Igazságügyi Minisztérium)
- Három államilag finanszírozott, gyakran specializált fogadóközpontnak nevezett, hivatalosan elismert civil szervezetnek van felhatalmazása, hogy az emberkereskedelem áldozatainak menedéket és segítséget nyújtson: a Payoke a flamand régióban, a Pag-Asa a brüsszeli régióban és a Sürya a vallon régióban.³⁵

Az ICP titkárának szerepét a Szövetségi Migrációs Központ tölti be, amely egy független, szövetségi szolgálat, amelynek feladata, hogy elemzéseket készítsen a migrációs folyamatokról, védje a külföldiek alapvető jogait és elősegítse az emberkereskedelem elleni küzdelmet. A Szövetségi Migrációs Központnak arra is felhatalmazása van, hogy a három specializált fogadóközpont számára teljesítményszabványokat határozzon meg.

A **Nemzeti Előadó** felelős nemzeti szinten az emberkereskedelem elleni politika *gyakorlatba ültetésének* figyelemmel kíséréséért, és fontos szerepet játszik az emberkereskedelemmel kapcsolatos adatok gyűjtésében országos és uniós szinte egyaránt. Egy 2014-ben hatályba lépett **Királyi rendelet** kimondja, hogy az előadó két szervből áll, az ICP-ből mint az állam előadójából, és a Szövetségi Migrációs Központból, mint független előadóból, amely évente készít független jelentést. Az ICP-n belül az Igazságügyi Minisztérium felelős a kormányzat évenként kétszer kiadandó jelentésének megszövegezéséért.

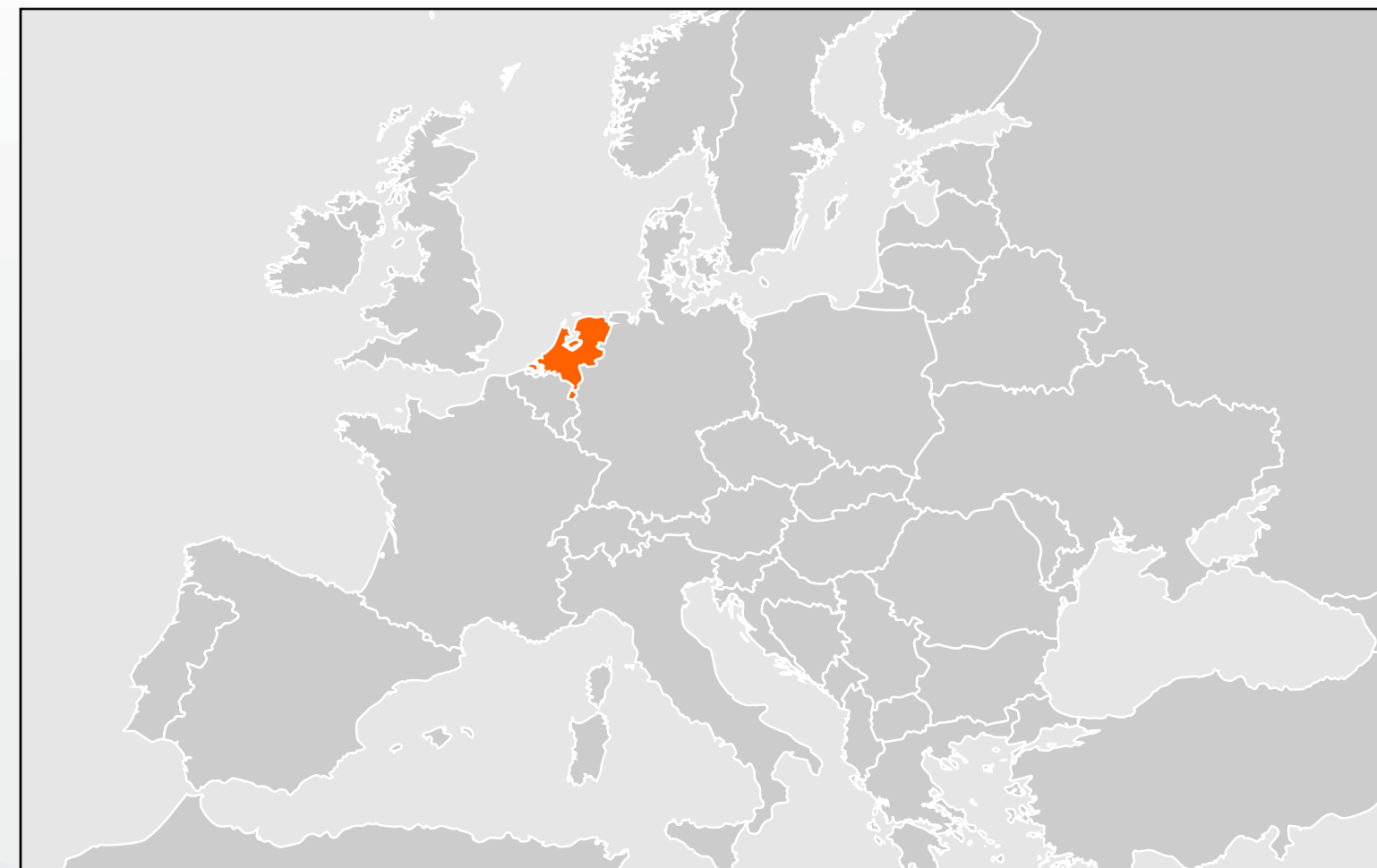
A civil társadalom képviselőjeként a **Child Focus** szintén részt vesz az ICP-ben, segítve a gyermekkereskedelem elleni küzdelmet. Ezeken túl a régiók és közösségek képviselői, és a regionális szociális ellenőrző szolgálatok is tagjai az ICP-nek 2014 óta.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Hollandia

Hollandia parlamentáris demokráciaként működő alkotmányos monarchia.

A világ egyik legfejlettebb országa, a **tíz vezető gazdasági hatalom** egyike a bruttó nemzeti össztermék (GDP) alapján, és az emberi fejlődési index (HDI) alapján is a legfejlettebb öt ország közé tartozik.³⁶

1. térkép: Hollandia

Ez a társadalmi helyzet egy erős, és viszonylag stabil **gazdaságon** alapul, amely a mezőgazdaságra, a szolgáltatásokra és a nemzetközi kereskedelemre épül. Az ország, gazdasági helyzete és szocialista-keresztény politikai háttere miatt, *kiterjedt szociális biztonsági* rendszerrel rendelkezik, amely a jövedelembiztonságról ismert és arról, hogy minden, az országban legálisan tartózkodó személynek egészségügyi ellátást biztosít.³⁷ Bizonyos szolgáltatások ugyanakkor a munkaerő-piaci jelenlétől függenek, és ahogy a társadalombiztosítás egyre költségesebbé vált, a hozzáférés szűkült, és a juttatások csökkentek.

Trendek az emberkereskedelemben

Hollandia forrás-, cél- és tranzitország a Hollandiából, Kelet-Európából, Afrikából, Dél- és Kelet-Ázsiából származó *nők, férfiak és gyermekek* számára, akik szexuális célú emberkereskedelemnek esnek áldozatul, illetve akiket kényszermunkának vetnek alá a mezőgazdaság, a kertészet, a vendéglátás, az élelmiszer-feldolgozás, a takarítás és a kényszer hatására elkövetett bűncselekmények területén. A *kiszolgáltatott* csoportok közé tartoznak a *holland lányok*, akiket fiatal férfi

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

³⁶ Az ENSZ honlapja

³⁷ Zorlu, Hartog & Beentjes (2010)

emberkereskedők csábítanak el, a kísérő nélküli kiskorúak, azok a nők, akik *álházasság vagy kényszerházasság* következtében eltartottként rendelkeznek tartózkodási engedéllyel, *a külföldi diplomaták háztartási alkalmazottai*, valamint a Kelet-Európából, Afrikából és Ázsiából toborzott nők és férfiak.³⁸

A trendek és az *áldozatok és elkövetők* profilja *megegyezik* a korábban említettekkel (*Belgium*), mert mind az *elkövetők*, mind az *áldozatok* használják az ún. **körhinta-módszert**, amely *határokon átnyúlik*, és gyakran érinti Belgiumot és Hollandiát.³⁹ Ezáltal a belga és a holland kormányzat egyaránt együttműködésre törekszik, és időnként a magyar kormánynak is fontos szerepe van. Az együttműködés része a **közös nyomozócsoportok (Joint Investigation Team, JIT)** felállítása, amelyekben a rendőrség és az ügyészség szorosan együttműködik, és a kizsákmányolás megelőzése érdekében információt oszt meg külföldi partnereivel.

Az emberkereskedelem típusai Hollandiában

Dettmeijer-Vermeulen, az emberkereskedelemmel és a gyermekek elleni szexuális erőszakkal kapcsolatos ügyek nemzeti előadója **az emberkereskedelem három típusát különíti el**, amelybe a legtöbb áldozat besorolható. Ezeket a típusokat a következőképpen lehet jellemezni;⁴⁰

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

³⁸ TIP (2015) 259. o.

³⁹ Van Rij (2014)

⁴⁰ Dettmeijer-Vermeulen (2009)

	Országon belüli, kis léptékű szexuális kizsákmányolás	Európai szexuális kizsákmányolás	Nagyléptékű, egyéb típusú kizsákmányolás
Elkövetők	Fiatal, jellemzően férfi; elsősorban holland, török, marokkói, suriname-i, vagy a volt Holland Antillákról származik	Idősebb, mint az országon belüli, kisléptékű szexuális kizsákmányolás kategóriájába tartozó elkövető, Közép- és Kelet-Európából származik, előfordul, hogy női tettestársa van	A három csoport közül a legidősebb, gyakran nők is érintettek, Ázsiából, vagy Hollandiából származnak
Áldozatok	Általában holland	kelet- és közép-európai	ázsiai
Az elkövetők és áldozatok száma	Esetenként egy vagy két elkövető illetve áldozat	Esetenként két-három elkövető és három-négy áldozat	Gyakran sok, négy vagy több elkövető, az áldozatok száma rendkívül változó. 3-tól akár 100-ig
Áldozat/elkövető kapcsolata	Gyakran (látszólagos) szerelmi kapcsolat áll fenn az áldozat és az elkövető között	Időnként (látszólagos) szerelmi kapcsolat áll fenn az áldozat és az elkövető között	○ Soha nincs szerelmi kapcsolat, mindig domináns, kizsákmányoló helyzet

»Országprofilok és legfontosabb definíciók

2. táblázat: Az emberkereskedelem típusai Hollandiában

2014-ben⁴¹, a CoMensha jelentése az emberkereskedelem **1561** lehetséges áldozatát⁴² említette. Ebből a csoportból **1314** fő (82,4%) volt **nő** és **247** fő (17,6) volt **férfi**. Az áldozatok közül **461** tartozott a 18 és 23 év közötti korcsoportba, és **421** fő a 24-30 év közötti korcsoportba. Az emberkereskedelem 1561 lehetséges áldozatának többsége **(1026 fő) valamilyen típusú szexuális kizsákmányolásnak** esett áldozatul. Ez azt jelenti, hogy a lehetséges áldozatok **több, mint 50%-a 2014-ben 18 és 30 év közötti személy volt**, és a többségük **szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelemnek esett áldozatul**. A **legtöbb** bejelentett áldozatot adó **5 országot felsoroló listán Magyarország az ötödik (az első Hollandia)**, összesen 92 áldozattal. Figyelemre méltó, hogy 2012-ben és 2013-ban a magyar áldozatok a második helyen szerepeltek, közvetlenül a hollandok után.

A magyar áldozatok többsége már Magyarországon is *kiszolgáltatott helyzetben* volt, amely Hollandiában továbbra is megmaradt. Ezt a kiszolgáltatottságot részben az okozza, hogy az elkövetők, azáltal, hogy áldozataikat megfosztják méltóságuktól, illetve a másokba és magukba vetett bizalomtól, elérik, hogy az áldozatok *függő helyzetbe* kerüljenek. Ezenkívül az *áldozatoktól az útlevelüket is elveszik*, és adósrabszolgaság (más néven adósszolgaság, rabszolgamunka) is kialakul (az áldozattól követelik az országok közötti utazás illetve szállás „költségének” visszafizetését). A függő helyzetből fakadó *kiszolgáltatottság miatt az áldozatok nehezen tudják helyzetüket jelezni a hatóságoknak*. Ezen kívül előfordul olyan is, hogy akik jogilag **áldozatnak tekinthetők, magukra nem így tekintenek**.⁴³

A magyar áldozatok hátterét vizsgálva erőteljes jellegzetességeket figyelhetünk meg. A szokásos jellemzők, az alacsony társadalmi és gazdasági státusz, a húszas évek közepe és a harmincas évek közepe közötti életkor, az alacsony IQ és a gyengébb szociális készségek mellett jellemző rájuk a bizalom hiánya, valamint hogy társadalmi kapcsolataik, illetve az azonos városban élő magyarokkal való kapcsolataik korlátozottak. A magyarországi áldozatok között különleges csoportot jelent a roma kisebbség, az ő megszólításukhoz más megközelítésre van szükség, mert *a roma áldozatok igényei mások, mint a többségi magyar áldozatoké*. A hollandiai roma népességről nincsenek pontos adatok, mert tilos az emberek etnikai

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

41 Az itt szereplő adatok a BNRM frissített adataiból származnak, "Mensenhandel in en uit beeld, update cijfers mogelijke slachtoffers 2010-2014".

42 Jelentésében a nemzeti előadó az emberkereskedelem „lehetséges” áldozatairól ír, mert Hollandiában nincs hivatalos azonosítási eljárás. A nemzeti előadó a CoMensha által gyűjtött adatokat használja, amely szervezet regisztrálja az emberkereskedelem összes lehetséges áldozatát.

43 Van Rij (2014)

hovatartozás alapján történő regisztrálása. A másfajta megközelítés azon alapul, hogy a roma áldozatok visszairányítása Magyarországra nehezebb, mert gyakran a családjuk is részese a kezdeti kizsákmányolásuknak, illetve továbbra is a külföldről érkező bevételre szorul. Emiatt nehezebb az áldozatok visszairányítása Magyarországra, különösen, ha van gyermek a családban, akivel manipulálni lehet az áldozatot⁴⁴.

3. szövegdoz

„Egy barátnőm segítségével jöttem ide, ő segített a kezdetekkor, de már visszament Magyarországra, és most nem tudom, mit tegyek, hova menjek.” Edina, áldozat (24)

Az emberkereskedelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok

Hollandiában az emberkereskedelem elleni küzdelem fő **céljai** az elkövetők vád alá helyezése, és **az áldozatok hatékonyabb védelmének biztosítása**, hogy helyzetük megerősödjön és kilátásaik javuljanak.⁴⁵ Ennek érdekében a holland kormány törvényeket hozott és módosított, és *különböző módszereket és modelleket* dolgozott ki, hogy hatékonyabbá tegye a szervezett bűnözés e súlyos fajtája elleni küzdelmet.⁴⁶ Ezeken túlmenően 2013-ban a holland kormány elkezdte kidolgozni a nemzeti irányítási mechanizmust (ld. az 5. fejezetet).

⁴⁴ Van Rij (2014)

⁴⁵ van Vianen, van Burik, Janssen, van Amersfoort, Wijers, & Goderie (2006)

⁴⁶ Kamerbrief minister van Veiligheid en Justitie ‘Nationaal Verwijsmechanisme Slachtoffers Mensenhandel’ d.d. 2014. június 23.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

A törvény nem ad önálló meghatározást az emberkereskedelem áldozataira. A büntetőeljárás törvénykönyv 51a cikke az **áldozatot** olyan személyként határozza meg, aki egy bűncselekmény (ideértve az emberkereskedelmet) közvetlen következményeként anyagi veszteséget vagy más természetű hátrányt szenved. Következésképpen **az emberkereskedelem áldozata** olyan személy, aki a **büntető törvénykönyv 273d cikkében** meghatározott emberkereskedelem bűntettének közvetlen következményeként szenved hátrányt. A menedékre és segítségre való jogosultsághoz elegendő annak a „legkisebb jele”, hogy egy adott személy az emberkereskedelem áldozata. *Nem szükséges az, hogy az emberkereskedelem bűntettét Hollandiában kövessék el.*⁴⁷

A 2010C/ 115/01 program és a 2011/36/EU Irányelv felszólítja a tagállamokat, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket az emberkereskedelem ellen. Hollandia a 2011/36/EU Irányelvnek megfelelően módosította törvényeit, és **2009. július 1-től a Büntető törvénykönyv (WvSr) 273F** cikke⁴⁸ szolgál minden emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmény alapjául. A törvénycikk szövege a következő:

273f cikk

§1. Bármely személy, aki:

- 1, más személy kizsákmányolásának vagy szervei eltávolításának szándékával erővel, erőszakkal vagy más cselekedettel, erőszakkal vagy más cselekedettel való fenyegetéssel, zsarolással, csalással, megtévesztéssel, az adott helyzetből eredeztethető hatalommal való visszaéléssel, a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával, más személyt toboroz, szállít, utaztat, elszállásol, illetve neki menedéket nyújt, ideértve az adott személy feletti ellenőrzés átadását vagy megváltoztatását;

⁴⁷ EMPACT (2015) 46. o.

⁴⁸ Az alábbi szöveg a holland előadó nem hivatalos angol fordítása nyomán készült, amelyet a szerző kiegészített, miután a törvénycikket 2014-ben módosították.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

-
-
- 2, más személy kizsákmányolásának vagy szervei eltávolításának szándékával más személyt toboroz, szállít, utaztat, elszállásol, illetve neki menedéket nyújt, ideértve az adott személy feletti ellenőrzés átadását vagy megváltoztatását, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
 - 3, más személyt toboroz, magával visz vagy elrabol, azzal a szándékkal, hogy az adott személyt rávegye, hogy egy másik országban anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére szexuális szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon;
 - 4, más személyt az (a) pontban felsorolt módokon kényszerít vagy rávesz, hogy munkavégzésre, szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon vagy szerveit átadja, vagy az (a) pontban felsorolt bármely körülmény fennállásakor olyan módon cselekszik, amelyről tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy eredményeképpen az adott személy munkavégzésre, szolgáltatások nyújtására rendelkezésre áll vagy szerveit átadja;
 - 5, más személyt rávesz, hogy anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére szexuális szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon, vagy hogy szerveit anyagi ellenszolgáltatásért átadja, vagy olyan módon cselekszik, amelyről tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy eredményeképpen az adott személy ezen cselekedetek végzésére rendelkezésre fog állni vagy anyagi ellenszolgáltatásért szerveit át fogja adni, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
 - 6, szándékosan előnyhöz jut más személy kizsákmányolásából;
 - 7, szándékosan előnyhöz jut más személy szerveinek eltávolításából, miközben tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy az adott személy szerveinek eltávolítására az (a) szakaszban felsorolt körülmények között került sor;
 - 8, szándékosan előnyhöz jut más személy anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére nyújtott szexuális szolgáltatásaiból vagy más személy szerveinek anyagi ellenszolgáltatásért történő eltávolításából, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
 - 9, más személyt az (a) szakaszban felsorolt módok valamelyikén kényszerít vagy rávesz, hogy az adott személy harmadik személlyel vagy harmadik személy részére végzett szexuális szolgáltatásokból vagy szerveinek eltávolításából keletkezett hasznát részére átadja, emberkereskedelem büntetőjében bűnös, és ezért nyolc évet meg nem haladó szabadságvesztés róható ki rá, valamint 5. kategóriájú pénzbüntetés (maximum 76.000 euró) szabható ki, vagy ezen büntetési tételek valamelyike:

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

§2. A kizsákmányolás legalább egy más személy kizsákmányolását jelenti prostitúció, a szexuális kizsákmányolás más formája, munkára vagy szolgáltatások nyújtására kényszerítés vagy kötelezés révén, amely magában foglalja a rabszolgaságot és a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatokat, szolgaságot és a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást.

§3. A következő bűncselekmények 12 évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntethetők, valamint 5. kategóriájú pénzbüntetés szabható ki, vagy ezen büntetési tételek valamelyike:

- (a) az első bekezdésben leírt bűncselekmények, amennyiben azt két vagy több személy összehangoltan követi el;
- (b) az első bekezdésben leírt bűncselekmények, amennyiben azt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el, vagy egy személy kiszolgáltatott helyzetének kihasználásával.
- (c) az első bekezdésben leírt bűncselekmények, amennyiben azt a bűncselekmény előtt, közben vagy után alkalmazott erővel, erőszakkal követték el.

§4. Amennyiben az első bekezdésben felsorolt bűncselekmények valamelyike komoly fizikai sérülést eredményez vagy más személy életét veszélyezteti, 15 évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntethető, valamint 5. kategóriájú pénzbüntetés szabható ki, vagy ezen büntetési tételek valamelyike.

§5. Amennyiben az első bekezdésben felsorolt bűncselekmények valamelyike más személy halálát okozza, 18 évet meg nem haladó szabadságvesztéssel büntethető, valamint 5. kategóriájú pénzbüntetés szabható ki, vagy ezen büntetési tételek valamelyike.

§6. A kiszolgáltatott helyzet olyan helyzet, amelyben az adott személy ésszerű vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát az adott visszaélésnek.

§7. A 251. cikk értelemszerűen alkalmazandó.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Világos, hogy a büntető törvénykönyv 273f cikke *szorosan kapcsolódik az emberkereskedelemnek a 2011/36/EU Irányelvben rögzített európai definíciójához*. A büntető törvénykönyv 273f cikke jelenleg az *egyik legátfogóbb cikke a holland büntető törvénykönyvnek*. Ahhoz, hogy ezt a bonyolult és elvont törvénycikket teljesen megértsük, szakértelemre van szükségünk, és olyan rálátásra a problémára, amelyet az emberkereskedelem elleni küzdelemben részt vevő, illetve az áldozatoknak segítséget, támogatást nyújtó szakemberek adhatnak. A holland törvényhozók úgy döntöttek, hogy egyetlen törvénycikkben foglalnak össze számos, büntethetővé tett cselekményt. A *büntető törvénykönyv 273f cikke megkülönbözteti a kizsákmányolás különböző típusait* és különbséget tesz *nagykorúak és kiskorúak között*. A törvénycikkben használatos terminológia nagy része a nemzetközi szerződésekkel összhangban van, illetve azokra épül. Ezért a cikk értelmezésekor, ahhoz hogy megértsük pontosan mire gondolt a jogalkotó, nemzetközi összehasonlításra van szükség.⁴⁹

Röviden, a cikk a **következő elemeket** vizsgálja, amelyek, ha együttesen állnak fenn, kimerítik az emberkereskedelem fogalmát;⁵⁰

Cselekmény
Toborzás
Szállítás
Átadás
Rejtegetés
Más személy átvétele

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

49 BNRM (2012) 19. o.

50 Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium (2013)

Mód
Fenyegetés Erő alkalmazása Kényszerítés Elrablás Csalás/megtévesztés Hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés Fizetés elősegítése vagy elfogadása
Cél
Szexuális kizsákmányolás Kényszermunka Rabszolgatartás és rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatok Szolgaság Szervek eltávolítása

3. táblázat: Az emberkereskedelem elemei

Ezen felosztás alapján, az emberkereskedelem áldozatait a következő szempontok szerint lehet csoportosítani:

1. szexuális vagy nem szexuális célú kizsákmányolást jelentő helyzetek;
2. felnőtt vagy gyermek (18. életévét be nem töltött személy);
3. holland állampolgár, uniós ország állampolgára, nem uniós ország állampolgára.⁵¹

⁵¹ Kamerbrief minister van Veiligheid en Justitie “Nationaal Verwijsmechanisme Slachtoffers Mensenhandel” d.d. 2014. június 23.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

A büntető törvénykönyv 273f cikkének története

Az *első holland* törvénycikk az emberkereskedelem ellen **1911-ben** lépett hatályba. A régi, Wv Büntető törvénykönyv 250ter cikke, összhangban az 1904-es, a leánykereskedés elnyomása tárgyában kötött nemzetközi egyezményvel, kizárólag a nőket érintő emberkereskedelemmel foglalkozott, és a *prostituáció révén megvalósuló szexuális kizsákmányolással*. A nemzetközi fejlemények és új egyezmények nyomán a törvénycikk idővel bővült. **1927**-ben kiegészült, annak a lehetőségével és elismerésével, hogy kiskorú fiúk is eshetnek szexuális kizsákmányolás áldozatául. Csak a közelmúltban, **1994**-ben módosult úgy a cikk, hogy a **nemi szempontból semleges emberkereskedelem** kifejezést használja.⁵²

A bordélyházak tilalmának feloldásával, **2000**-ben a büntető törvénykönyv 250ter cikkét felváltotta a Wv Büntető törvénykönyv 250a cikke. A Büntető törvénykönyv 250a cikke *büntethetővé tette az emberkereskedelem révén történő haszonszerzést*. Ezt a cikket váltotta fel a Wv Büntető törvénykönyv 273a cikke **2005**-ben, amely egyúttal megteremtette a **nem szexuális tartalmú kizsákmányolás** (azaz a házi kényszerszolgaság és a szervek nem önkéntes eltávolítása) **büntethetőségét**. A törvénycikk új helyre került a büntető törvénykönyvben. Az emberkereskedelemmel foglalkozó korábbi cikkek az úgynevezett szexuális bűncselekmények részét képezték, míg a büntető törvénykönyv 273a cikke a személyi szabadság elleni bűncselekmények közé sorolta az emberkereskedelmet.⁵³

Végül **2009-ben** a büntető törvénykönyv 273a cikkét a **Wv büntető törvénykönyv 273f** cikkére nevezték át, és ez az új cikk a Büntető törvénykönyv 250a és 273a régi cikkeinek szövegéből egy új, *friss*, és a maga idejében *haladó szellemű* cikké vált. A különbséget az jelentette, hogy a bűncselekménnyel kapcsolatos szabadságvesztéssel járó büntetéseket jelentősen szigorította az új törvénycikk.⁵⁴ Ezzel a holland állam teljesen megfelel az emberkereskedelem felszámolásával kapcsolatos *minimum követelményeknek*,⁵⁵ főként mivel a holland kormányzat *gyorsan reagál az európai törvényhozás változásaira*, és nemzeti jogát a fentiekhez hasonlóan mindig azokhoz igazítja.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁵² BNRM (2012)

⁵³ BNRM (2012) 20. o.

⁵⁴ TIP jelentés (2015)

⁵⁵ Dettmeijer-Vermeulen (2012)

Intézményi háttér

Miközben a holland kormány a jogi átültetéssel foglalkozik, más illetékes intézmények szintén foglalkoznak az emberkereskedelem témájával. **1997-ben az 1325. számú ajánlás** az **emberkereskedelemmel foglalkozó nemzeti előadók** európai szintű hálózatának létrehozását sürgette.⁵⁶

2000-ben Hollandia volt az első ország, amely létrehozta az *emberkereskedelmi ügyek nemzeti előadója (BNRM)* pozíciót, amit ekkor Anna Korvinus töltött be.⁵⁷ 2006-ban Anna Korvinust váltva Corinne Dettmeijer-Vermeulen lett a második nemzeti előadó. 2009-ben az emberkereskedelem fogalmát és a nemzeti előadó szerepének értelmezését kiterjesztették Hollandiában, hogy magába foglalja a *gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekményeket is*. **2012**-ben a *gyermekek sérelmére elkövetett szexuális visszaélés* is a nemzeti előadó portfóliójába került. Az előadó hivatala *kutatásokat végez* az emberkereskedelem témájában, és *adatokat gyűjt* a hollandiai emberkereskedelem jellegéről és mértékéről szóló rendszeresen publikált jelentéseihez.

Az Emberkereskedelem Elleni Koordinációs Központ (CoMensha) 1987-ben jött létre, egy, a nők kereskedelme ellen küzdő alapítványból. Az alapítvány 1982-es létrehozását a nők kereskedelméről, illetve annak megelőzéséről rendelkezésre álló információk hiányossága ösztönözte. Napjainkban a **CoMensha** egy második szintű intézmény, amely az áldozattá válásról, és annak jellemzőiről készít jelentéseket, valamint a segítségnyújtást, ellátást és menedék biztosítását koordinálja. A CoMensha a Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium finanszírozásával működik. **1995**-ben a CoMensha elindította a *La Strada hálózatot*, a nők kereskedelmét a származási országban megelőző programok létrehozására.

Ezek a programok **három alappilléren** nyugszanak, nevezetesen:

- Megelőzés és oktatás;
- Lobbitevékenység és információ (gyűjtése és megosztása);
- Menedéknyújtás és útmutatás.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁵⁶ Lásd még Mattar (2008)

⁵⁷ Dettmeijer-Vermeulen (2012)

Ezek a programok elsőként Lengyelországban és Csehországban valósultak meg. Mára a *La Strada független európai hálózattá* vált, a központja Amszterdamban található, tagjai a következő országok: Lengyelország, Csehország, Fehéroroszország, Ukrajna, Bulgária, Moldova, Macedónia és Hollandia.

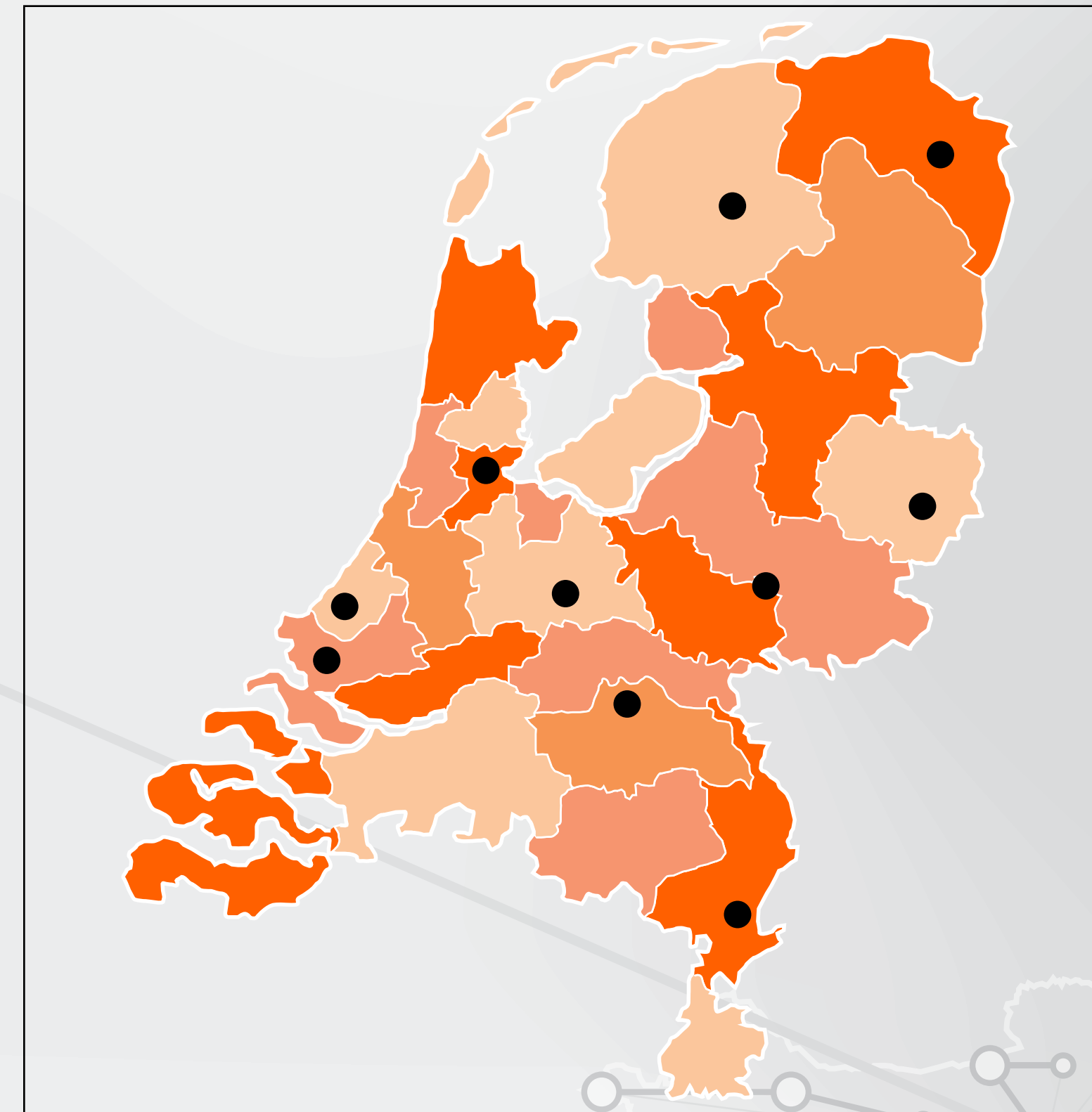
A BNRM és a CoMensha mellett helyi ellátást szervező, első szintű intézmények rendkívül fontos szerepet töltenek be.

Ezek az intézmények több tartományban vannak jelen, ide tartozik:

- 3 COSM intézmény (HVO-Querido, PMW, Jade);
- SHOP; Moviera;
- Fier Fryslan;
- MJD;
- Weert önkormányzata (Limburg tartomány);
- Veilig Thuis Brabant Északkelet.

Magyar áldozatok Hollandiában

A magyar áldozatokhoz különleges megközelítésre van szükség, mert alapos indok, mint például extrém visszaélés, elnyomás vagy igazságtalanság érzése nélkül nem könnyen tesznek lépéseket.⁵⁸ Ugyanakkor a magyarok a holland társadalmon belül nagyon kicsi közösséget alkotnak, így nehéz magyar anyanyelvű önkénteseket illetve munkavállalókat találni. Ezért ezzel a célcsoporttal nehéz kapcsolatot kialakítani. Ráadásul mivel a nyelvek egyáltalán nem hasonlítanak egymásra, nehézkes a kommunikáció is.

2. térkép: Az ellátást szervező intézmények

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁵⁸ A Fairworkkel készített interjú alapján.

3. szövegdoz

„Több anyanyelvi beszélőre lenne szükségünk, akik önkéntes munkát vállalnának kulturális közvetítőként, akik a terepen keresnék fel a lehetséges áldozatokat és ezzel a nyilvánossággal való kapcsolatokon is dolgozva, csökkenne a küszöbérték. Az anyanyelvi segítőknak kulcs-szerepe van a lehetséges áldozatokkal való kapcsolat kialakításában.”

Eline (Fair Work)

Egy másik tényező, amely bonyolultabbá teszi a helyzetet, hogy a magyar áldozatok gyakran eltűnnek a rendszerből, feltételezhetően hazamennek Magyarországra. Ezáltal nehéz nyomon követni az áldozatokat és az irányításuk aktuális fázisát, és figyelemmel kísérni általános haladásukat és igényeiket.

Az ellátások hágai koordinátorának van magyarul tudó kapcsolattartója, aki kapcsolatban van a lehetséges áldozatokkal. Mivel könnyen elérhető, őt gyakran megkeresik a nők a legváltozatosabb kérdésekkel, az abortusszal kapcsolatos információktól a gyermek feletti felügyelet jogának Magyarországon történő visszaszerzéséig. Ugyanakkor még ebben a helyzetben sem áll rendelkezésre elegendő ismeret ahhoz, hogy jobb kép alakuljon ki a transznacionális irányítás lehetőségéről.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

4. szövegdoboz

„A legtöbb nő, aki kapcsolatba lép velünk, nagyon gyakorlatias kérdéseket tesz fel a hollandiai helyzetével és jogaival kapcsolatban, de az esetleges hazatéréssel kapcsolatban is, pl. hogy hogyan tud otthonhoz jutni, hogyan szerezheti meg gyermeke felügyeleti jogát, stb.” Maaïke (SPOT46)

Az áldozatok kilátásai Hollandiában

Sok áldozat jelezte, hogy **nem tekinti magát áldozatnak, és nem szívesen fogadják a segítséget**. Első lépésben ezt a gátat kell áttörni és kapcsolatot kell teremteni az áldozatokkal, előítéletek nélkül, sok türelemmel. Az interjúk folyamán az áldozatok említették, hogy van valamilyen, közelebbről meg nem határozott elképzelésük arról, honnan kaphatnának segítséget és támogatást, „*ha lenne rá szükségük, de nincs*”. Ez ugyanakkor erősen kétséges, hiszen más magyar áldozatokkal korlátozott a kapcsolatuk, nem beszélnek nyelveket a magyaron kívül, ezért az információ megosztás várhatóan akadályokba ütközik. Akárhogy is, azok az áldozatok, akik jelentkeznek (gyakran szexuális kizsákmányolás áldozatául esett nők) és segítséget kérnek, általában nem hajlandók teljesen együttműködni a rendőrséggel. Általában „kiváró” magatartást tanúsítanak. Az első- és második szintű tisztségviselőkhöz beérkező segítségkérések gyakran ilyen kérdéseket tartalmaznak: „Hogyan juthatok (támogatott) lakáshoz”, „Hogyan kaphatom vissza gyermekemet az állami gondozásból?”, „Hogyan igényelhetek juttatásokat?”, stb.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

A legfontosabb eredmények

- A magyar áldozatok általában „kivárá” magatartást tanúsítanak, ami nehezíti a segítségnyújtást.
- A lehetséges áldozatoknak nem reálisak az elvárásaik a segítséggel, irányítással és pénzbeli kártérítéssel kapcsolatban.
- Nem használható egyfajta, általános megközelítés a magyar áldozatokkal kapcsolatban. Etnikai hovatartozás alapján különbséget kell tenni.
- A segítő kapcsolatot általában az áldozatok kezdeményezik, és a fő kérdés a Magyarországra, illetve a magyar társadalomba való visszatérés lehetősége (lakhatás, juttatások, oktatás, gyermekekkel való egyesítés).
- A hollandiai magyarok nem alkotnak olyan homogén csoportot, amelyben kapcsolatokat alakítanának ki és támogatnák egymást. Ettől még inkább ki vannak téve a kizsákmányoló helyzeteknek.
- Nyelvi problémák (magyar anyanyelvű önkéntesek hiánya).
- A pénzügyi kérdések fontosak a civil szervezetek számára. Működésük a kapott támogatástól függ, ezért korlátozott a hatáskörük.

Magyarország

Trendek az emberkereskedelemben

Magyarország 2004. május 1. óta az Európai Unió tagja. Magyarország jelenleg gazdasági és társadalmi kihívásokkal küzd. A gazdasági válságokat követően a *szegénység, a magas munkanélküliség és a munkaerő-piaci egyenlőtlenségek* komoly problémát jelentenek. Sok magyar van ma az Európai Unióban, akik magasabb életszínvonalra vágnak, és uniós polgárként élhetnek a szabad mozgás jogával az EU országokon belül. Ez jó lehetőséget teremt az emberkereskedőknek, hogy kihasználják a helyzetet.

3. térkép: Magyarország

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Az emberkereskedelem jellemzően az ezekre a társadalmi és gazdasági problémákra adott válaszként jelenik meg. Nagyon sok a **képzetlen, iskolázatlan fiatal felnőtt**, akik nagyon szegény környezetben élnek, és akiket az emberkereskedők szép szavakkal és ígéretekkel könnyen ki tudnak használni.

Magyarország **forrás- és tranzitország** az unión belüli emberkereskedelem szempontjából. Az Egyesült Államokban 2015-ben megjelent TIP jelentés szerint „A magyarok az EUROPOL által 2009 és 2013 között az emberkereskedelemre vonatkozóan lefolytatott nyomozások során azonosított összes áldozat 18%-át tették ki”, ami azt jelenti, hogy csaknem **minden ötödik** áldozat magyar volt ebben az időszakban.⁵⁹

A szexuális kizsákmányolás áldozatainak többsége Magyarországon szintén nő, és sok magyar lány dolgozik prostituáltként *Hollandiában, Belgiumban, Svájcban, Németországban és Ausztriában*. A magyar prostituáltak „olcsóbbak”, mint a helyiek, és a legtöbb esetben van stricijük, aki kizsákmányolja őket. Ez a két tényező óriási konfliktushoz vezet ezekben az országokban, és sok munkát ad a bűnüldöző szervezeteknek.

Magyar nők és férfiak is esnek áldozatul kényszerszolgálatnak, hazájukban és külföldön is, többek között *az Egyesült Királyságban, Hollandiában és más európai országokban* (elsősorban Svájcban és Németországban) és *Észak-Amerikában*.⁶⁰

Ugyanakkor az országon belüli emberkereskedelem is növekvő tendenciát mutat, amely elsősorban az ország legszegényebb területeit érinti, többek között Borsod-Abaúj-Zemplén megyét, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét (Északkelet-Magyarország) valamint Baranya megyét (Délkelet-Magyarország). Tolna és Baranya megye (Délkelet-Magyarország) és Békés megye (Délkelet-Magyarország) szintén jelentős forrásterületek.⁶¹

4. térkép: Magyarország megyéi

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

59 <http://www.state.gov/documents/organization/243559.pdf> 181. o. (http://photos.state.gov/libraries/hungary/231771/PDFs/tip2015_hu.pdf)

60 <http://www.state.gov/documents/organization/243559.pdf> 181. o.

61 TIP jelentés (2015)

A térképen pirossal jelzett megyékben **a munkanélküliség is nagyon magas**, ez az áldozattá válás egyik kiváltó oka. Állítólag az uniós országokban azonosított áldozatok túlnyomó többsége *magyar*, és úgy tűnik, hogy *szexuális és munkaerő-kizsákmányolásnak* estek áldozatul. Utalnak jelek olyan esetekre is, *amikor az emberkereskedelem a kábítószer-csempészethez kapcsolódik*. A magyar hatóságok szerint vannak arra utaló jelek, hogy Magyarország bizonyos mértékig célországnak számít a keleti országok számára, de egyelőre ezt nem lehet adatokkal alátámasztani.⁶²

Az elmúlt évtizedben a *szexuális kizsákmányolás* jelensége belföldön is növekedett, majd az uniós csatlakozás után az uniós országokban is.

Az áldozatok általában (mint Belgiumban és Hollandiában) *egyedülálló, iskolázatlan fiatal nők* (18-25 évesek), akik nagyon szegény, hátrányos helyzetű családból származnak. Ki kell hangsúlyozni, hogy minden eset egyedi, és hogy van néhány nagyon egyértelmű jellegzetesség:

- ezeknek a nőknek gyermekük van (aki Magyarországon marad, amíg ők külföldön dolgoznak, és ez az egyik fő oka, hogy elvállalják a munkát)
- bizonyos esetekben ezeket a nőket pénzért adták el az emberkereskedőknek (különösen Északkelet-Magyarországon)
- előfordul, hogy beleegyeznek, hogy prostituáltként dolgozzanak külföldön (vagy esetleg már Magyarországon is így dolgoznak) a magasabb fizetés reményében, de a valóság más európai országokban nagyon más. Megverik őket, elveszik személyazonosító irataikat, a munkakörülmények rosszak, és nem kapják meg azt a pénzt, amit ígértek nekik.
- esetenként az áldozatok valamilyen erotikus szolgáltatásra vonatkozó álláshirdetésre jelentkeznek (masszázs, tánc, escort szolgáltatás, de nem prostitúció, vagy építőipari esetleg mezőgazdasági munkára, stb.), hogy külföldön jobb életük, jobban fizető állásuk legyen. Csak „szóbeli egyezséget” kötnek a munkakörülményekről és elvárásokról, de nincsenek ismereteik a realitásokról. Szerződés híján az áldozatok külföldön nagyon rossz helyzetbe kerülnek: félnek segítséget kérni a helyi bűnüldözési szervektől, nincsenek információik a jogaikról és lehetőségeikről, nem beszélnek az adott ország nyelvét, és azt sem tudják, hogyan juthatnak oda.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Az emberkereskedelem típusai Magyarországon

Sajnos a bűnözési statisztikák az emberkereskedelmi ügyek számával kapcsolatosan nagyon megbízhatatlanok Magyarországon.

Ezt mutatja, hogy 2000 óta a hivatalos bűnügyi statisztikában **30** volt a **bűncselekmények legmagasabb száma** (2001-ben és 2002-ben). A büntető törvénykönyv 2013-as módosítását követően nem voltak ilyen esetek, és 2014-ben **8** olyan eset volt, ahol az ügyész úgy gondolta, hogy bizonyítani tudja a bűncselekmény elkövetését. (Magyarországon évente mintegy 400000 bűncselekményt követnek el.) Az emberkereskedelem magyar áldozatai Belgiumban és Hollandiában vannak, de Magyarországon ezekről az esetekről sincs megfelelő mennyiségű tárgyilagos információ.

Bár megbízható, hivatalos statisztika nem érhető el a magyarországi emberkereskedelemmel kapcsolatosan, a helyzet az országban nem túlságosan jó. Például a 2014-ben kiadott Globális rabszolgaság-index szerint mintegy 35600 magyar él rabszolgaságban⁶³. Ezzel Magyarország Európában a harmadik, ami kissé túlbecsült adatnak tűnik.

Ahhoz, hogy többet megtudjunk erről a jelenségről Magyarországon, különböző forrásokat kell használnunk, például a magyar külképviseletektől, civil szervezetektől és az Áldozatsegítő Szolgálattól származó információkat.

Áldozatok

Az emberkereskedelem magyar áldozatainak nagy részét *szexuálisan zsákmányolják* ki, de vannak adatok munkaerő-kizsákmányolásról is. Az általános európai trendnek megfelelően a szexuális, illetve munkaerő-kizsákmányolás áldozatai között *nemek és kor szerinti* különbség mutatkozik. A munkaerő-kizsákmányolás áldozatai főként idősebb férfiak, míg a szexuális kizsákmányolás áldozatai főként nők.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁶³ http://d3mj66ag9ob5fy.cloudfront.net/wp-content/uploads/2014/11/Global_Slavery_Index_2014_final_lowres.pdf (14/07/2015)

A 2000 és 2010 között készült nagyon kevés kriminológiai tanulmány szerint az egyes bűncselekményeknek 2-4 áldozata volt. Nincs sok elérhető adat, de korábbi tanulmányok eredménye azt mutatja, hogy ezek a lányok és nők nagyon fiatalok. Valójában sok áldozat kiskorú. Komoly probléma, hogy ezzel kapcsolatban nem állnak rendelkezésre frissebb adatok. Sajnálatos módon az áldozatok többsége állami gondozásban nevelkedett. Az áldozatok kedvezőtlen, illetve hátrányos helyzetűek, rossz társadalmi és családi körülményekkel rendelkeznek.⁶⁴

A magyar külképviseletek és civil szervezetek tapasztalatai szerint ez a mostani esetekre is igaz. A feltételezett áldozatok többsége *állami gondozottként, intézményben* nőtt fel, és a prostitúcióra kényszerített feltételezett áldozatok többsége *roma*. Ez azt jelenti, hogy ők egy nagyon kiszolgáltatott csoportnak számítanak. (Sajnálatos módon nem áll rendelkezésre több információ a roma népességről, mert az etnikai származással kapcsolatos adatok gyűjtése tilos.) Magyarországon az számít romának, aki annak vallja magát, tehát önbevallásról van szó, ami nehezíti, hogy ennek az etnikai csoportnak az áldozattá válásáról többet tudjunk meg. Ezzel a kérdéssel még később is foglalkozni fogunk.

A **munkaerő-kizsákmányolás** áldozatai különböznek a szexuális kizsákmányolás áldozataitól. A kényszersmunka Magyarországon történik, de az elmúlt években néhány külföldön elkövetet bűncselekmény is előfordult. Ezeket az áldozatokat különféle hirdetésekkel toborozták külföldi munkára, amelyekben jól hangzó ígéretek szerepeltek: jó szállás, jó fizetés, a hivatalos iratok intézése, stb. Ám a valóság ettől a legtöbb esetben gyökeresen eltér. A szexuális kizsákmányolás áldozataihoz hasonlóan az áldozatok nem kapják meg a fizetésüket (vagy csak sokkal kevesebbet), és szörnyű körülmények között kell dolgozniuk, néha munkavállalási engedély nélkül.

A **munkaerő-kizsákmányolásnak** kitett csoportok jellemzően az *50 év körüli, munkanélküli férfiak és nők*, az alacsonyan képzettek és a képzetlenek. Magyarországon volt néhány eset, amikor az áldozatot ház körüli munkára kényszerítették (lovakkal, disznókkal, stb), de ki voltak zsákmányolva, mert nem kaptak fizetséget, és évekig ott kellett élniük. (Ez az eldugottabb, fejletlen területeken jellemző Magyarországon.) A kényszersmunka áldozatainak (akár Magyarországon, akár külföldön) *nincs munkaszerződése*, amely rögzítené a munkaidőt, a munkakörülményeket, a fizetést vagy a fizetett

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

64 Lásd még Fehér (2008)

szabadságot. Ezeknek az áldozatoknak nincs az általuk végzett munkához elvárható képesítése, vagy csak minimális képesítésük van. A munkakörülmények rendkívül rosszak, nincsenek tűzjelző berendezések. A munkabiztonság nem szempont, az áldozatoknak nincs védőruhája, stb.

Ahogy korábban említettük, a magyarországi bűnügyi statisztikákban az emberkereskedelem alig tűnik fel, de ez a fajta bűncselekmény jellemzően rejtett bűncselekmény, nagyon magas a *latencia*. Kevés adat érhető el a magyar vonatkozású emberkereskedelemről, de ez csak a jéghegy csúcsát jelenti.

Az Igazságügyi Hivatal **Áldozatsegítő Szolgálat**a nyújtott információt az emberkereskedelem vélhető áldozatairól a 2014 április 1. és 2014 december 31. közötti időszakra vonatkozóan. Az Áldozatsegítő Szolgálat szerint a jelentés időszakában az emberkereskedelem **20 feltételezett áldozata** kérte a szolgálat segítségét. Az áldozatok nem és kor szerinti megoszlása a következő volt:

- 19 *felnőtt*, 1 gyermek
- 6 férfi és 14 nő
- Mindegyik nő *szexuális kizsákmányolás* áldozata volt, a 6 férfi munkaerő-kizsákmányolás áldozata, illetve 2 nő egyszerre volt kitéve szexuális és munkaerő-kizsákmányolásnak.⁶⁵

Az Áldozatsegítő Szolgálat adatai azt mutatják, hogy *egy gyermekkorú áldozat* volt 2014-ben. A gyermekkereskedelemről még ennél is kevesebb információ áll rendelkezésre, bár vannak arra utaló jelek, hogy ez létező jelenség Magyarországon. Egy új, a magyarországi gyermekkereskedelemről szóló tanulmány szerint a gyermekkereskedelemnek három különálló, de kevésbé ismert formája van: *koldultatás, zsebtolvajlásra kényszerítés, és a fiúk szexuális kizsákmányolása*.⁶⁶

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁶⁵ TIP jelentés (2015)

⁶⁶ Vidra & Baracsi & Sebhelyi (2015)

Elkövetők

Kriminológiai tanulmányok szerint az elkövetők az emberkereskedelem bűntettét általában más elkövetőkkel, kis csoportokban követik el, ahol mindenkinek megvan a maga feladata. 2-9 elkövetőről van szó, nagyrészt *visszaesőkről*. Nagyon magas a *bűnismétlés* aránya.

5. szövegdoz

A bűnismétlés azt jelenti, hogy az elkövető már korábban is követett el bűncselekményt, amelyért elítélték, de újra és újra bűncselekményt követ el.

Ezek a csoportok az emberkereskedelem mellett egyéb bűncselekményeket is elkövetnek, elsősorban irathamisítást, a személyi szabadság megsértését, erőszakot, személy elleni bűncselekményeket, nemi erőszakot, kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményeket, stb.

Az emberkereskedelem bűntettének elkövetői általában *fiatal*, de tapasztalt, bűnözői háttérrel rendelkező férfiak. A *húszas éveik* közepén járnak, jó kommunikációs készségekkel rendelkeznek, nagyon jól tudják befolyásolni, meggyőzni áldozataikat. Bizonyos esetekben az idősebb családtagok átadják fiaiknak a „strici szakmát”. Előfordul, hogy az elkövetőknek segítői vannak Magyarországon (főként nők), akik „gondoskodnak” az áldozat családjáról. A kizsákmányolt áldozatoknak szállásra, ételre és egészségügyi ellátásra van szükségük, amelyet az elkövetők egyik segítőtől „kapnak”.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Az elkövetők különböző módokon toborozzák áldozataikat:

- Amint azt korábban említettük, a „munkavállalók” toborzásának legegyszerűbb módja az ilyen jellegű munkára, az *internetes hirdetés* (masszázsszalomba/erotikus bárba/táncosnak). A bűnüldöző hatóságoknak és az EURES-nek kihívást jelent, hogy megelőzze ezeket az eseteket⁶⁷.
- A toborzás másik tipikus módja a szóbeli információkon alapul. Az áldozatok rossz életkörülményeit használják ki az emberkereskedők, biztató ígéretekkel kecsegtetik őket és családjukat, és a személyes kapcsolat miatt **az áldozatok megbíznak bennük**. „A sértettek – rossz anyagi helyzetéből adódó – kiszolgáltatottságát használják ki arra, hogy rávegyék őket a prostitúcióra. A foglalkoztatott lányokat egy idő után értékesítik a hasonló tevékenységet folytató személyeknek.”⁶⁸ Jellemző, hogy a toborzási időszakban a magyar elkövetők „ritkán *folyamodnak erőszakhoz*”. Szexuális kizsákmányolás esetén az elkövetők a „barátságosabb arcukat” mutatják, próbálnak „szerelmi kapcsolatot” kialakítani a potenciális áldozatokkal, hogy megnyerjék bizalmukat. A legtöbb esetben ez az *érzelmi befolyásolás* erős, és hosszú ideig fenntartható, és lehetővé teszi az emberkereskedők számára, hogy kedvük szerint kizsákmányolják ezeket a nőket.⁶⁹

6. szövegdoboz

A magyar emberkereskedők ismert módszerei:

- *Folyamatosan új áldozatok keresése*
- *Válogatás, toborzás, elősegítés, meggyőzés*
- *Általában nem erőszakos, inkább szerelmet tettet*

⁶⁷ Az EURES-nek van egy szórólapja az ilyen esetek megelőzéséről: Hogy az álom ne legyen RÉMálom... http://konzuliszolgalat.kormany.hu/accessibility/download/8/d5/50000/eures_szlap_23.pdf (31/07/2015)

⁶⁸ TIP jelentés (2015)

⁶⁹ TIP jelentés (2015)

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

-
- *Idősebb prostituáltak, mint segítők és felügyelők*
 - *Az áldozatok rendszeres mozgatása illetve cseréje Nyugat-Európában*
 - *Szökés vagy eltűnés esetén az áldozatok mindenáron való felkutatása*
 - *Az áldozatoknak kis összegek átadása, család támogatása*
 - *Az áldozatok elrettentése a hatóságokkal való kapcsolatfelvételtől.⁷⁰*

Visszaélés (érzelmi, szóbeli, fizikai, szexuális):

- A munkaerő-kizsákmányolás bizonyos eseteiben érzelmi vagy szóbeli visszaélésre kerül sor, különösen a magyar vonatkozású esetekkel kapcsolatban van erre utaló információ. A fizikai visszaélés nem jellemző erre a fajta kizsákmányolásra. Fizikai visszaélést elsősorban a szexuális kizsákmányolás esetén alkalmaznak.
- Mint már korábban említettük, szexuális kizsákmányolás esetén az elkövető és az áldozat között szerelmi kapcsolat áll fenn, ami azt jelenti, hogy nincs szükség erőszak alkalmazására (legalábbis eleinte). Az áldozatokkal szembeni érzelmi visszaélés rögtön a munka megkezdésekor megjelenik, és egyre rosszabbá válik. „Az érzelmi kötődés kialakítása azonban sokszor elegendő az áldozat hajlandóságának fenntartásához. [az elkövetők] az áldozatok családjait rendszeresen felkeresik, kisebb összegekkel, ajándékokkal támogatják őket, ezzel tüntetve fel magukat jobb színben”.⁷¹
- Az emberkereskedők általában akkor élnek az *érzelmi és fizikai visszaélés* eszközével, ha az áldozat nem keres elég pénzt, vagy *fel akar hagyni a prostitúcióval*. Ebben az esetben az elkövetők az áldozat családját is fenyegetik. A magyar Nemzeti Nyomozó Iroda tapasztalatai szerint valójában az elkövetők **nem bántalmazták** az áldozatok családját, de erről az áldozat elszigeteltsége folytán, nem tud megbizonyosodni. Érdeemes megjegyezni, hogy

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁷⁰ Szabó Szonja rendőr őrnagy előadása a RAVOT-EUR workshopon 2014. június 18-án.

⁷¹ TIP jelentés (2015)

azokban az esetekben, amikor az elkövető a kizsákmányolt nőnek úgymond „szeretője”, és nem fizikailag, hanem érzelmileg él vissza az áldozattal, nagyobb a valószínűsége, hogy az áldozat nem vagy nem teljesen működik együtt a bűnüldöző szervekkel, és nehéz bizonyítani az elkövetők visszaéléseit. Bizonyos esetekben az áldozatok és elkövetők *ugyanabból a közösségből származnak*, és az áldozatok (és az otthon maradt családjuk) *félnek* az emberkereskedők támadásától.⁷²

- A fizikai, illetve estenkénti szexuális visszaélés akkor történik, ha az áldozat más, nem prostitúciós jellegű munkára jelentkezik, és az elkövető a visszaélés elkövetésével próbálja megakadályozni, hogy az áldozat elszakadjon a jelenlegi helyzetéből. Fizikai vagy szexuális visszaélésre akkor kerül sor, ha az áldozat meggondolja magát, és fel szeretne hagyni a munkával. Fontos, hogy azokban az esetekben, amikor az emberkereskedő *fizikai és/vagy szexuális visszaélést* alkalmaz, az áldozatok *hajlamosak* bejelentést tenni, tanúskodni és együttműködni a bűnüldöző szervekkel a bűncselekmények elkövetésének bizonyításában.

7. szövegdoz

Az áldozat csak akkor tesz bejelentést, ha valamilyen sérelem éri, pl.

- *a jövedelmet nem egyenlően, illetve nem az előzetes megállapodás alapján osztják el;*
- *a sértett fél fizikailag megsebesül; vagy*
- *féltékenység* miatt (szerelemféltésből).⁷³

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁷² TIP jelentés (2015)

⁷³ Kopf Katalin előadása a RAVOT-EUR workshopon 2014. június 19-én.

A rendőrök tapasztalatai szerint az elkövetők főként azzal védekeznek, hogy ők csak az áldozatok *szeretői*. Az elkövetők gyakran teljes egészében tagadják a bűncselekmény elkövetését, erre a szerelmi kapcsolatra hivatkoznak, és kihangsúlyozzák, hogy az áldozatok „maguk akartak prostituáltak lenni”, önként, nem fenyegetés hatására dolgoztak.⁷⁴

Az emberkereskedelelemhez kapcsolódó főbb nemzeti jogszabályok

Az elmúlt években a magyar döntéshozók felismerték, hogy fontos lépésekre van szükség az emberkereskedelem elleni küzdelemben. Megtörtént a magyar jogi környezet harmonizációja a legújabb uniós irányelvekkel, amelyek az elmúlt három évben változtak.⁷⁵

Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy az emberkereskedelem rendkívül súlyos bűncselekmény, amely emberi jogokat sért, és amely szigorúan büntetendő. 2013-ban a magyar Büntető törvénykönyv módosította az emberkereskedelem büntetnének meghatározását és az érte kiszabható büntetést.

1. **Magyarország Alaptörvénye**, a legmagasabb szintű jogi norma, Magyarország jogrendszerének alapja. 2011. április 18-án fogadták el, és **2012.** január 1-én lépett hatályba. Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.

8. szövegdoz

Az alapvető jogokat és kötelezettségeket taglaló Szabadság és Felelősség fejezet III. cikk (1) bekezdése értelmében: Senkit nem lehet

»Országprofilok és legfontosabb definíciók

⁷⁴ lásd még Fehér (2007)

⁷⁵ Windt (2014)

*kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek
alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”*
(Magyarország Alaptörvénye)

2. Az emberkereskedelemmel és vonatkozó bűncselekményekkel kapcsolatos legfontosabb jogszabályok:

- A rabszolgaság tárgyában Genfben, 1926. évi szeptember hó 25-én kelt nemzetközi egyezmény (törvénybe iktatva az 1933. évi III. törvénnyel),
- A rabszolgaságra vonatkozó Egyezmény módosítása tárgyában New Yorkban, 1953. évi december hó 7. napján kelt Jegyzőkönyv és Melléklete, továbbá a rabszolgaság, a rabszolga kereskedés, valamint a rabszolgasághoz hasonló intézmények és gyakorlatok eltörlése tárgyában Genfben, 1956. évi szeptember hó 7. napján kelt Kiegészítő Egyezmény (törvénybe iktatva az 1958. évi XVIII törvényerejű rendelettel),
- **1998. évi XIX. törvény** a büntetőeljárásról,
- **2005. évi CXXXV. törvény** a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről⁷⁶,
- **2006. évi CII. törvény** az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről,
- **2013. évi XVIII. törvény** az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének kihirdetéséről,
- **Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU Irányelve** (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról,
- **2012. évi C. törvény** a Büntető Törvénykönyvről,
- **354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet** az emberkereskedelem áldozatainak azonosításának rendjéről,

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁷⁶ Az Európai Unió tagállamainak 2015. november 16-ig életbe kell léptetni azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU (2012. október 25.), a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló Irányelvének teljesítéséhez. A magyar jogszabályok változni fognak.

- **13/2014. (V. 16.) ORFK utasítás** a prostitúcióval összefüggő jogsértések és az emberkereskedelem kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról.

Terület	Nemzeti jogszabály	Hatályba lépés	Nemzetközi jogszabály / egyezmény átirata
Emberkereskedelem és vonatkozó bűncselekmények	2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről	2013. július 1.	2011/36/EU Irányelv 2011/93/EU Irányelv Palermói jegyzőkönyv, Európa Tanács egyezménye (Varsói egyezmény)
Azonosítás és irányítás	354/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről	2013. január 1.	2011/36/EU Irányelv
Kárenyhítéshez és támogatáshoz való jog	2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről	2006. január 1.	2001/220/IB Határozat 2004/80/EK Irányelv 2004/81/EK Irányelv 2011/36/EU Irányelv

»Országprofilok és legfontosabb definíciók

4. táblázat: A magyar jogszabályok

Büntető törvénykönyv (2012. évi C. törvény)

Bár a régi Btk-ban⁷⁷ az emberkereskedelem bűncselekmény törvényi tényállásának megfogalmazása módosult 2001-ben, és összhangba került a nemzetközi szervezett bűnözés elleni ENSZ-egyezménnyel (Palermói jegyzőkönyv, 2000), új elemekre, illetve az emberkereskedelem kezelésének új módjára volt szükség.

Mint korábban említettük, a magyar Büntető törvénykönyv 2013-ban módosult, hogy kövesse a legújabb európai elvárásokat és Irányelveket, és hogy lefedje az elkövetés és magatartás különböző módjait. A különböző elkövetési módok a törvény különböző részeiben szerepelnek, amely azt jelenti, hogy a bűnüldöző szervek döntenek el, hogy egy esetet milyen besorolású bűncselekményként tudnak bizonyítani. Ez az egyik oka, hogy miért ilyen alacsony számmal szerepelnek emberkereskedelemmel kapcsolatos esetek a bűnügyi statisztikákban.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről, amely **2013. július 1-én lépett hatályba.**

A Büntető törvénykönyv **192. §-ában az emberkereskedelem különös részi tényállása**, megőrizve a korábban hatályos rendelkezéseket, egyúttal azokat kiegészítve, új elemként szabályozza a *kizsákmányolási célzattal* történő elkövetést. Az emberkereskedelem jelenségének sajátosságát figyelembe véve az adás-vétel mellett kellő hangsúlyt kapott a kizsákmányolás jelleg.⁷⁸

A **kizsákmányolás központi fogalmi eleme** a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett helyzetének kihasználásával előnyszerzésre törekvés.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁷⁷ 1978. évi IV. törvény

⁷⁸ TIP jelentés (2015)

*A Büntető törvénykönyv 192 (8) kimondja, hogy „E § alkalmazásában **kizsákmányolás** a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés.”*

Sajnálatos módon a kizsákmányolás fogalma nagyon új eleme a magyar Büntető törvénykönyvnek, ami problémákhoz vezet a büntetőeljárások során.

Nem szükséges tehát a bűncselekmény megvalósulásához, hogy az elkövető ténylegesen vételárat szerezzen a sértett eladásából, vagy a sértett keresményét, bevételét tőle ténylegesen elvegye. Előnyön nemcsak az anyagi előnyt, hanem bármely más olyan kedvezményt, előnyös helyzetet is érteni kell, amely a sértett kiszolgáltatott helyzetével való visszaélés révén áll elő. A kiszolgáltatott helyzet lehet egy tényező vagy tényezők összessége, amelyek azt eredményezik, hogy a sértett védtelen az elkövetővel szemben. A kiszolgáltatott helyzet előállhat az elkövető magatartása, cselekménye révén, vagy attól függetlenül. Utóbbi esetben az elkövetői visszaélés a már meglévő kiszolgáltatott helyzet (például hajléktalanság, kilátástalan anyagi helyzet) fenntartásával, vagy az abból való kilábalás megakadályozásával valósul meg.⁷⁹

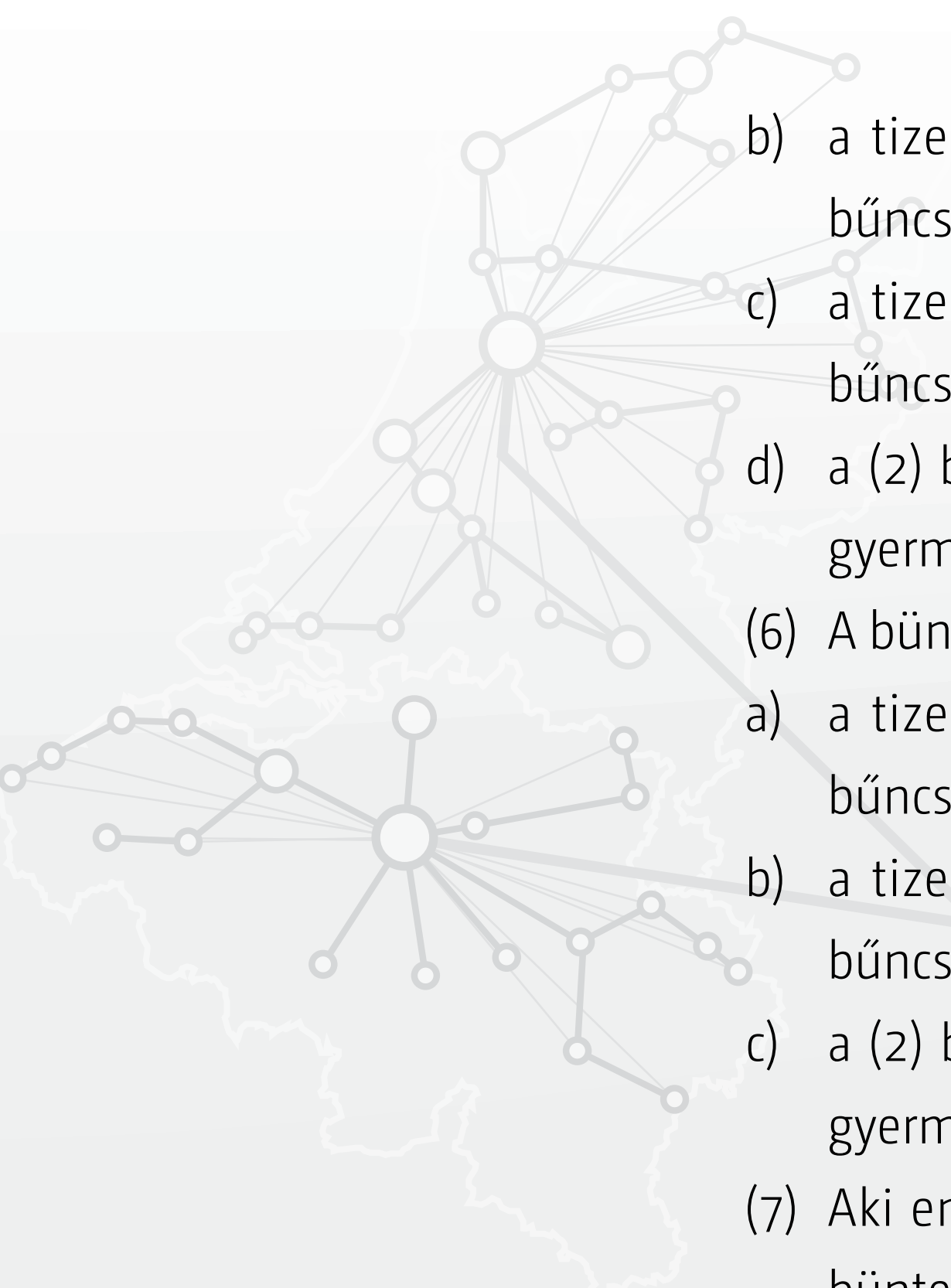
Az emberkereskedelem tényállását a Büntető törvénykönyv rendszerében még nem egészítik ki a prostitúcióhoz kapcsolódó ún. **elősködő bűncselekmények**, a szexuális bűncselekmények illetve a gyermekek védelmét szolgáló egyéb rendelkezések.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

A Büntető törvénykönyv 192. szakasza szerint emberkereskedelemnek minősül:

- (1) Aki mást
 - a) elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, illetve
 - b) az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Aki mást kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, átvesz, toboroz, szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az emberkereskedelmet
 - a) személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére,
 - b) erőszakkal vagy fenyegetéssel,
 - c) megtévesztéssel,
 - d) a sértett sanyargatásával,
 - e) az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyral visszaélve,
 - f) emberi test tiltott felhasználása céljából,
 - g) hivatalos személyként, e minőséget felhasználva,
 - h) bűnszövetségben vagy
 - i) üzletszerűen követik el.
- (4) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha
 - a) a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,
 - b) a személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés b)-i) pontjaiban foglaltak valamelyike szerint minősül, vagy
 - c) a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz.
- (5) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha
 - a) a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el,

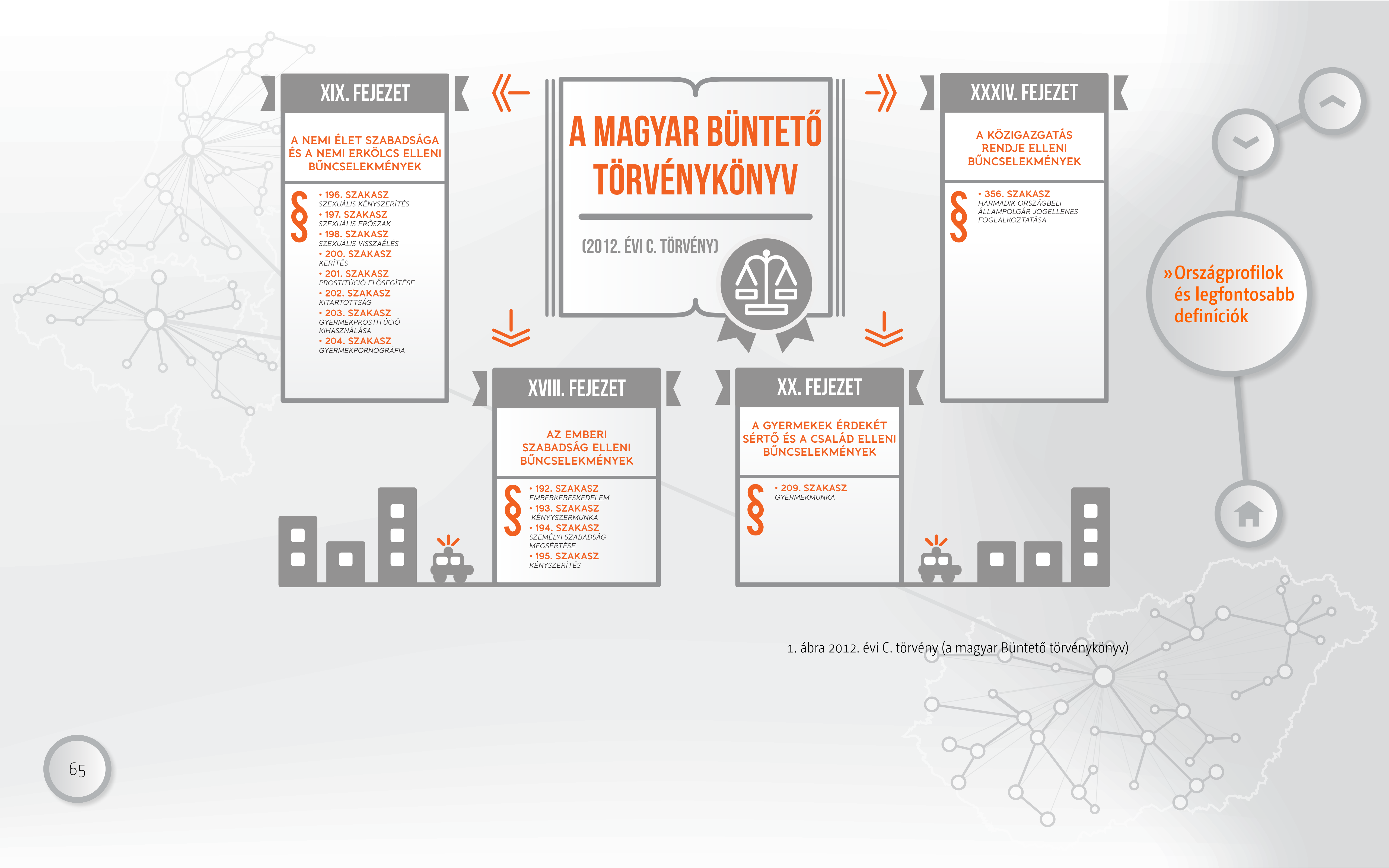
»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

-
-
- b) a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés valamely pontja szerint is minősül,
 - c) a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz, vagy
 - d) a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére gyermekpornográfia céljából követik el.
- (6) A büntetés öt évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha
- a) a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény a (3) bekezdés valamely pontja szerint is minősül,
 - b) a tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett, a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz, vagy
 - c) a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményt tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére gyermekpornográfia céljából követik el.
- (7) Aki emberkereskedelemre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről megkülönbözteti *az emberi szabadság elleni bűncselekményeket* (XVIII. fejezet) és az *emberi méltóság és egyes alapjogok elleni bűncselekményeket* (XXI. fejezet). Az emberkereskedelmet az *emberi szabadság elleni bűncselekmények* (XVIII. fejezet) közé sorolja.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

1. ábra 2012. évi C. törvény (a magyar Büntető törvénykönyv)

A munkaerő-kizsákmányolás jogi háttere

A legtöbb esetben a kényszermunka áldozata olyan állásra jelentkezik, amelyet hivatalosan meghirdettek (amelyben valamilyen gyanús, de ígéretes ajánlat szerepelt). Ennek megelőzése érdekében a munkaerő-felvétellel és közvetítéssel foglalkozó ügynökségeket regisztrálni kell, és jogszerű működésüket az illetékes munkaügyi hivatalnak kell felügyelnie. Az ilyen vállalkozásoknak szigorú feltételeknek kell megfelelniük a regisztrációhoz, többek között cégbírósági bejegyzéssel, megfelelő irodával, képzett személyzettel és biztosítékkal kell rendelkezniük.⁸⁰

10. szövegdoz

2012. évi C. törvény 193. szakasz, **kényszermunka**

- (1) *Aki mást annak kiszolgáltatott helyzetét kihasználva, illetve erőszakkal vagy fenyegetéssel munkavégzésre kényszerít, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*
- (2) *A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a kényszermunkát*
 - a) *a sértett sanyargatásával,*

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

-
- b) jelentős érdeksérelmet okozva vagy
 - c) tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

A munkaügyi hivataloknak jogában áll büntetést kiszabni, illetve jogellenes tevékenység miatt az érintett vállalkozásokat töröltetni a cégbírósági nyilvántartásból. A 118/2001 (VI. 30.) kormányrendelet a munkaerő-kölcsönzési és a magán-munkaközvetítői tevékenység nyilvántartásba vételéről és folytatásának feltételeiről kimondja, hogy a magán-munkaközvetítő a tevékenységéért a munkát keresővel szemben díjat, költséget nem számolhat fel. Munkaközvetítői tevékenység bejelentés nélküli folytatása esetén a munkaügyi központ bírságot szabhat ki. A munkaügyi központok gyakorolják ezen jogukat és több ügy is bíróság elé került, bár egységes esetjog még nem alakult ki.⁸¹ Az EURES-nek van magyar nyelvű szórólapja és kisfilmje, hogy segítse megelőzni a munkaerő-kizsákmányolás áldozatává válást: felsorolja, milyen gyanús jelekre kell figyelni hirdetésekben, hogy vigyázni kell a személyazonosító okmányokra, és hogy a Magyarországra való hazatéréshez elég pénzzel kell rendelkezni, stb.⁸² Másrészt a munkaügyi hivatalok nehéz helyzetben vannak, ha külföldi munkaközvetítő cég folytat törvénytelen tevékenységet Magyarországon. Ilyen esetekben a magyar munkaügyi hatóság értesíti az illetékes külföldi munkaügyi hatóságot a problémáról, de a magyar munkaügyi hivatalok nem szabhatnak ki bírságot a külföldi munkaerő-közvetítőre.⁸³

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Intézményi háttér

Az emberkereskedelem elleni fellépés kereteit az emberkereskedelem elleni nemzeti stratégiáról szóló 1018/2008. Korm. határozat fektette le. Létrehozta a **Nemzeti Koordinációs Mechanizmust** (NKM) az emberkereskedelem ellen, és kinevezte az **emberkereskedelem elleni fellépés nemzeti koordinátorát**.

⁸¹ TIP jelentés (2015)

⁸² lásd korábban, illetve további információ itt: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=search&lang=hu> (07/08/2015)

⁸³ TIP jelentés (2015)

„Az emberkereskedelem elleni fellépés koordinátora a **Belügyminisztérium Európai Unió és Nemzetközi Helyettes Államtitkársága**. Az emberkereskedelem elleni fellépés koordinátorának legfőbb feladata Magyarország emberkereskedelem elleni tevékenységének javítása, és a különböző állami és nem állami szervezetek közötti együttműködés elősegítése az emberkereskedelemhez kapcsolódóan. Az emberkereskedelem elleni fellépés nemzeti koordinátora képviseli Magyarország emberkereskedelem elleni tevékenységét, nemzeti, európai és nemzetközi szinten”.⁸⁴

A Nemzeti Koordinációs Mechanizmus a nemzeti koordinátor elnöklete alatt működik és ez az érintett magyar szereplők együttműködésének legfontosabb fóruma. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben dolgozó és a szexuális és munkaerő-kizsákmányolás elleni küzdelemben részt vevő szervezetek tartoznak a Nemzeti Koordinációs Mechanizmus tagjai közé.⁸⁵

A Nemzeti Koordinációs Mechanizmus munkáját 2011 decembere óta az **NGO Kerekasztal** egészíti ki, amelyet szintén a nemzeti koordinátor elnököl. Azok a nem kormányzati szervezetek vehetnek részt önkéntes alapon a találkozókban, amelyek az emberkereskedelem különböző típusainak áldozatait segítő munkában vesznek részt.

A Nemzeti Koordinációs Mechanizmus tagjai részt vesznek az információk és lehetőségek megosztásában, a továbbképzések, workshopok és figyelemfelkeltő kampányok szervezésében, az áldozatok segítésében, azonosításában és irányításában, és olyan projekteknél, amelyek célja a védett szálláshelyek fenntartása, kapacitásainak bővítése, illetve új védett szálláshelyek létrehozása.

Egyéb, az emberkereskedelem elleni munkában részt vevő szervezetek Magyarországon:

Magyarországon az emberkereskedelmi ügyek a megyei rendőrfőkapitányságokhoz (illetve a Budapesti Rendőrfőkapitánysághoz) tartoznak, kivéve, ha a bűncselekménynek nemzetközi vonatkozásai vannak. A Készenléti Rendőrség, Nemzeti Nyomozó Iroda, Emberkereskedelem Elleni Alosztályának nagyon fontos a szerepe a nemzetközi vonatkozású emberkereskedelem elleni küzdelemben. Ez egy nagyon jól képzett, különleges egység, tapasztalt rendőrökkel, nőkkel és férfiakkal egyaránt, akik az áldozatokat az ő igényeikhez alkalmazkodva tudják kikérdezni.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁸⁴ TIP jelentés (2015)

⁸⁵ TIP jelentés (2015), lásd még: http://trafficking in human beings.kormany.hu/?_preview=7fb856a4-ffcc-5a08-2a30-00006f206607 (22/05/2015)

Alapvető definíciók a három országban

Emberkereskedelem

 A belga Büntető törvénykönyv 433. cikke így határozza meg az emberkereskedelem fogalmát: „más személy toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése, illetve átvétele, ideértve az adott személy feletti irányítás megkezdését vagy átadását, azzal a céllal, hogy lehetővé tegye:

1. az adott személy prostitúció vagy a szexuális kizsákmányolás más formája révén történő kizsákmányolását;
2. az adott személy koldultatás révén történő kizsákmányolását;
3. munka illetve szolgáltatás nyújtását az emberi méltósággal ellenkező körülmények között;
4. illetve azzal a céllal, hogy szervek eltávolítását lehetővé tegye az 1986. június 13-i, a szervek eltávolításról és átültetéséről szóló törvénnyel ellentétes módon, vagy szervek vagy emberi eredetű biológiai anyagok eltávolítását vagy átültetését lehetővé tegye a 2008. december 19-i, az emberi eredetű biológiai anyagok megszerzéséről és az emberi eredetű biológiai anyagok emberi gyógyászatra vagy tudományos kutatás céljára való felhasználásáról szóló törvénnyel ellentétes módon⁸⁶;
5. vagy más személyt akarata ellenére bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésére kényszerítsen.

Az ötödik pontban meghatározott eset kivételével nincs jelentősége, hogy az 1. bekezdésben meghatározott személy beleegyezésért adta-e a tervezett vagy megvalósult kizsákmányoláshoz.”

 A 273f cikk, §1:

Bármely személy, aki:

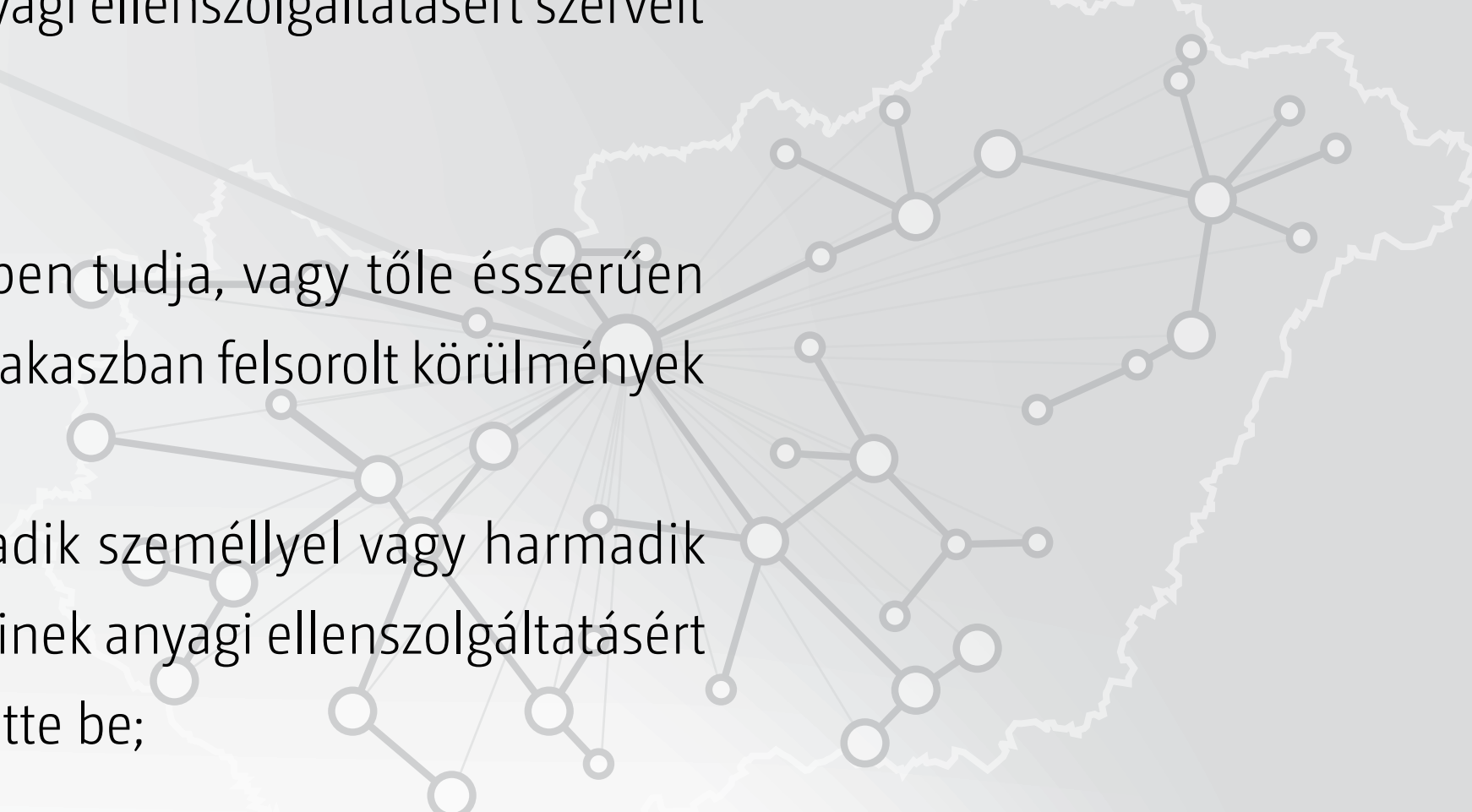
1. más személy kizsákmányolásának vagy szervei eltávolításának szándékával erővel, erőszakkal vagy más cselekedettel, erőszakkal vagy más cselekedettel való fenyegetéssel, zsarolással, csalással, megtévesztéssel, az adott helyzetből

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

⁸⁶ Ez a rész az 1. módosítás almódosításaként került bele a törvénybe. Az első módosítás általánosabb fogalmakat használt: «az adott személy szerveinek, szöveteinek vagy sejtjeinek illegális eltávolításának céljával”. Az almódosítás tartalmazza továbbá az 53-2608 törvényjavaslat tartalmi elemeit, amelynek célja a bűnelkövetési szándék kiterjesztése volt a szervek és szövetek eltávolításával illetve az eltávolítás engedélyezésével kapcsolatban az emberkereskedelem keretein belül, azáltal, hogy az 1. módosítás terminológiáját adaptálja („azzal a céllal”). A törvényjavaslatot eredetileg a Szenátus terjesztette elő (2011. szeptember 12-i törvényjavaslat a bűnelkövetési szándék kiterjesztéséről a szervek és szövetek eltávolításával illetve az eltávolítása való beleegyezéssel kapcsolatban az emberkereskedelem keretein belül, Parlamenti dokumentum, Szenátus, 2010-2011 ülészak, Dok. 5 1214/1 - 4).

eredeztethető hatalommal való visszaéléssel, a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával, más személyt toboroz, szállít, utaztat, elszállásol, illetve neki menedéket nyújt, ideértve az adott személy feletti ellenőrzés átadását vagy megváltoztatását;

- 2, más személy kizsákmányolásának vagy szervei eltávolításának szándékával más személyt toboroz, szállít, utaztat, elszállásol, illetve neki menedéket nyújt, ideértve az adott személy feletti ellenőrzés átadását vagy megváltoztatását, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
 - 3, más személyt toboroz, magával visz vagy elrabol, azzal a szándékkal, hogy az adott személyt rávegye, hogy egy másik országban anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére szexuális szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon;
 - 4, más személyt az (a) pontban felsorolt módokon kényszerít vagy rávesz, hogy munkavégzésre, szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon vagy szerveit átadja, vagy az (a) pontban felsorolt bármely körülmény fennállásakor olyan módon cselekszik, amelyről tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy eredményeképpen az adott személy munkavégzésre, szolgáltatások nyújtására rendelkezésre áll vagy szerveit átadja;
 - 5, más személyt rávesz, hogy anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére szexuális szolgáltatások nyújtására rendelkezésre álljon, vagy hogy szerveit anyagi ellenszolgáltatásért átadja, vagy olyan módon cselekszik, amelyről tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy eredményeképpen az adott személy ezen cselekedetek végzésére rendelkezésre fog állni vagy anyagi ellenszolgáltatásért szerveit át fogja adni, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
 - 6, szándékosan előnyhöz jut más személy kizsákmányolásából;
 - 7, szándékosan előnyhöz jut más személy szerveinek eltávolításából, miközben tudja, vagy tőle ésszerűen elvárható, hogy tudja, hogy az adott személy szerveinek eltávolítására az (a) szakaszban felsorolt körülmények között került sor;
 - 8, szándékosan előnyhöz jut más személy anyagi ellenszolgáltatásért harmadik személlyel vagy harmadik személy részére nyújtott szexuális szolgáltatásaiból vagy más személy szerveinek anyagi ellenszolgáltatásért történő eltávolításából, amennyiben az adott személy 18. életévét nem töltötte be;
-

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

- 9, más személyt az (a) szakaszban felsorolt módok valamelyikén kényszerít vagy rávesz, hogy más személy harmadik személlyel vagy harmadik személy részére végzett szexuális szolgáltatásokból vagy szerveinek eltávolításából keletkezett hasznát részére átadja, emberkereskedelem büntetvényében bűnös, és eszerint nyolc évet meg nem haladó szabadságvesztés róható ki rá, valamint 5. kategóriájú pénzbüntetés (maximum 76.000 euró) szabható ki, vagy ezen büntetési tételek valamelyike.

 2012. évi C. törvény 192. szakasz:

- (1) Aki mást
 - a) elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, illetve
 - b) az a) pontban meghatározott cselekmény megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- (2) Aki mást kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, átvesz, toboroz, szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Kizsákmányolás

 Lásd az emberkereskedelem meghatározását.

 A 273f, §2 szerint A kizsákmányolás legalább egy más személy kizsákmányolását jelenti prostitúció, a szexuális kizsákmányolás más formája, munkára vagy szolgáltatások nyújtására kényszerítés vagy kötelezés révén, amely magában foglalja a rabszolgaságot és a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatokat, szolgaságot és a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást.

 A kizsákmányolás a kiszolgáltatott helyzetbe hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előny szerzésére törekvés.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Prostitúció

 Belgiumban nem létezik a prostitúció bűncselekményének fogalma, de más személy prostitúció révén történő kizsákmányolása büntethető (beleegyezéstől függetlenül). A büntetőeljárás törvénykönyv tilt bizonyos prostitúcióval kapcsolatos tevékenységeket, köztük a nagykorúságot el nem ért személy rávételét, csábítását, kényszerítését vagy fogva tartását prostitúció vagy erkölcsbe ütköző cselekedetek céljával (380. cikk [1]); prostitúció vagy erkölcsbe ütköző cselekedetek céljával intézmény üzemeltetése (380. cikk [2]); „kirívóan magas haszon” szerzésének céljával szoba vagy más helyszín eladása, bérbe adása vagy rendelkezésre bocsátása prostitúció céljára (380. cikk [3]); más személy által végzett prostitúció vagy erkölcsbe ütköző cselekedetek kizsákmányolása (380. cikk [4]).

 A prostitúció legális, és munkavégzésként tekintek rá, feltéve, ha a meghatározott jogi normákat betartják. A prostitúció végzésére racionális döntésként tekintenek, azon az alapon, hogy nők és férfiak is dönthetnek úgy anyagi megfontolásból, hogy szexuális munkát végeznek. Nők és férfiak prostitúcióra kényszerítés révén történő kizsákmányolása bűncselekmény.⁸⁷

 A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről **459 szakasza 25. pontjának meghatározása** szerint a „prostitúció a rendszeres haszonszerzés céljából történő szexuális cselekmény végzése”

Azonosítás

 A belga törvények a „*bűncselekmény áldozatát*” olyan személyként határozzák meg, aki egy bűncselekmény következményeként anyagi veszteséget vagy más természetű hátrányt, illetve fizikai sérülést szenved. Az emberkereskedelem definíciója: „*más személy kizsákmányolás céljával történő toborzása, szállítása, rejtegetése, átvétele, illetve más személy felett ellenőrzés gyakorlása és annak átadása.*” Ahhoz, hogy valakit hivatalosan az emberkereskedelem áldozataként ismerjenek el, a következő három feltételnek kell egy időben megvalósulnia:

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

-
1. Meg kell szakítani minden kapcsolatot a feltételezett elkövetőkkel
 2. El kell fogadni az emberkereskedelem áldozatainak segítésére specializálódott, elismert fogadóközpont kínálta segítséget
 3. Együtt kell működni az igazságügyi hatóságokkal, részükre információt kell szolgáltatni.⁸⁸

 Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása kapcsán a rendőrség több hivatalos irányelvet követ, amelyeket a bűnüldöző szervek együttműködésben alakítottak ki a Bevándorlási és Honosítási Szolgálattal (IND), az Emberkereskedelem és Embercsempészet Szakértői Központtal (EMM), a Holland Királyi Csendőrséggel és az SZW Felügyelettel (munkaügyi felügyelet és nyomozószolgálat). A rendőrség az emberkereskedelemre utaló legkisebb nyom esetén bármikor megkezdheti a nyomozást. A nyomozás folyamatában a potenciális áldozatot soha nem ismerik el hivatalosan áldozatként, mivel az emberkereskedelemre utaló „legkisebb nyomon” kívül más, hivatalos/jogi feltétel nincs meghatározva.⁸⁹

 Annak *megállapítása*, hogy valaki *feltételezhetően* az emberkereskedelem áldozata, a **354/2012. (XII.13)**, az emberkereskedelem áldozatainak azonosításának rendjéről szóló **Korm. rendelet** alapján történik.

Irányítás

 Különbség van között, hogy a különböző szereplők először észlelik/azonosítják az áldozatot, és a hivatalos azonosítás illetve elismerés között.

Első azonosítás: Az áldozatot az ilyen irányú bejelentések és/vagy az emberkereskedelemre utaló indikátorok alapján észlelik. A COL 1/2015. sz., az áldozatokkal először kapcsolatba kerülő szolgálatok és az ügyészek részére kidolgozott körrendelet 2. mellékletében felsorolja ezeket az indikátorokat.⁹⁰

⁸⁸ Circulaire du 26 Septembre 2008 relative à la mise en œuvre d’une coopération multi-disciplinaire concernant les victimes de la traite des êtres humains et/ou de certaines formes aggravées de trafic des êtres humains

⁸⁹ EMPACT(2015) 47. o.

⁹⁰ Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása a nemzetközi védelemre és kitoloncolásra vonatkozó eljárásokban Belgiumban, EMH. http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/be_emn_study_-_identification_of_trafficking_victims_-_final.pdf

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Hivatalos azonosítás/elismerés: az áldozatnak bele kell egyeznie, hogy részt vesz egy speciális védelmi eljárásban, melyet a 2008 szeptember 26-i körrendelet ír le, annak érdekében, hogy hivatalosan is elismerjék az emberkereskedelem áldozatának.

 Az irányítás megszervezésének nincsenek jogi keretei. A nemzeti irányítási mechanizmus egy olyan kezdeményezés, amely azáltal kívánja elősegíteni az együttműködést, hogy az egyes szereplőket tájékoztatja egymás lehetőségeiről és (általános) információkat oszt meg, hogy javítsa az elérhető ellátások és az irányítás rendszerének megértését illetve az ezekhez való hozzáférést.

 Egy személy egyik eljárásból másik eljárásba történő irányításának folyamata.

Fogadóközpont

 A belga nemzeti irányítási mechanizmust a 2008. szeptember 26-i körrendelet írja le, amely felvázol egy „multidiszciplináris együttműködési mechanizmust” az illetékes partnerek – rendőrség, ellenőrző szolgálatok, Bevándorlási Hivatal, fogadóközpontok és az ügyészség – között, amelynek célja az emberkereskedelem és/vagy az embercsempészet bizonyos minősített eseteinek áldozatait védő rendszer kialakítása” (2.1 cikk)

 Nincsenek hivatalos fogadóközpontok.

 A hatályos jogszabályoknak megfelelően nyújt szállást és ellátást a menekült, oltalmazott illetve menedékes státuszért folyamodóknak, és menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként elismert illetve jogszerűen tartózkodó személyeknek. Magyarországon a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültügyi Igazgatósága fogadóközpontokat működtet Bicskén, Debrecenben és Vámosszabadiban.

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

Védett szálláshely

 A 2013 májusában kelt Királyi rendelet leírja a feltételeket, amelyeknek a specializált támogatási központként való elismeréshez a szervezeteknek meg kell felelnie. Ezek a következők: 1) jogállásuk szerint non-profit szervezetként működnek; 2) belgiumi székhellyel rendelkeznek, 3) küldetésük, hogy támogatást, segítséget és lakhatást biztosítsanak az emberkereskedelem és/vagy az embercsempészet bizonyos minősített eseteinek áldozatai számára, valamint adminisztratív segítséget és jogsegélyt biztosítsanak felnőtt és kiskorú áldozatoknak. A központoknak ötéves stratégiai működési tervvel kell rendelkezniük, éves jelentést kell készíteniük, és együtt kell működniük abban a multidiszciplináris megközelítésben, amelyet az emberkereskedelem elleni küzdelem nemzeti akciótervei keretében fejlesztettek ki.⁹¹

 Kétféle típusú védett szálláshely létezik:
A mérlegelési időszak alatt (általános típusú) menedéket biztosít és koordinál egy kijelölt védett szálláshely (COSM), míg a második időszakra egy specializált programot ajánlanak specializált védett szálláshelyeken, amely megfelel az áldozat igényeinek.

 Teljes ellátást biztosít, ideértve a szállást, étkezést, higiéniai létesítményeket, utazási költségtérítést, jogi és lelki tanácsadást, és szükség esetén egészségügyi szakember bevonását (civil szervezetek irányításával).

5. táblázat: Alapvető definíciók Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon

»Országprofilok
és legfontosabb
definíciók

V. Transznacionális Irányítási Mechanizmus

Ebben a fejezetben a Transznacionális Irányítási Mechanizmus (TRM) és a belga, holland és magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmusok (NRM) meghatározását adjuk meg. A fejezet tárgyalja a rendszerek közös, nemzetközi elemeit, az illetékes szereplők háttérét és helyzetét, információt nyújt a folyamatokról, és rávilágít az emberkereskedelem áldozatainak segítségével kapcsolatos célokra és erőfeszítésekre.

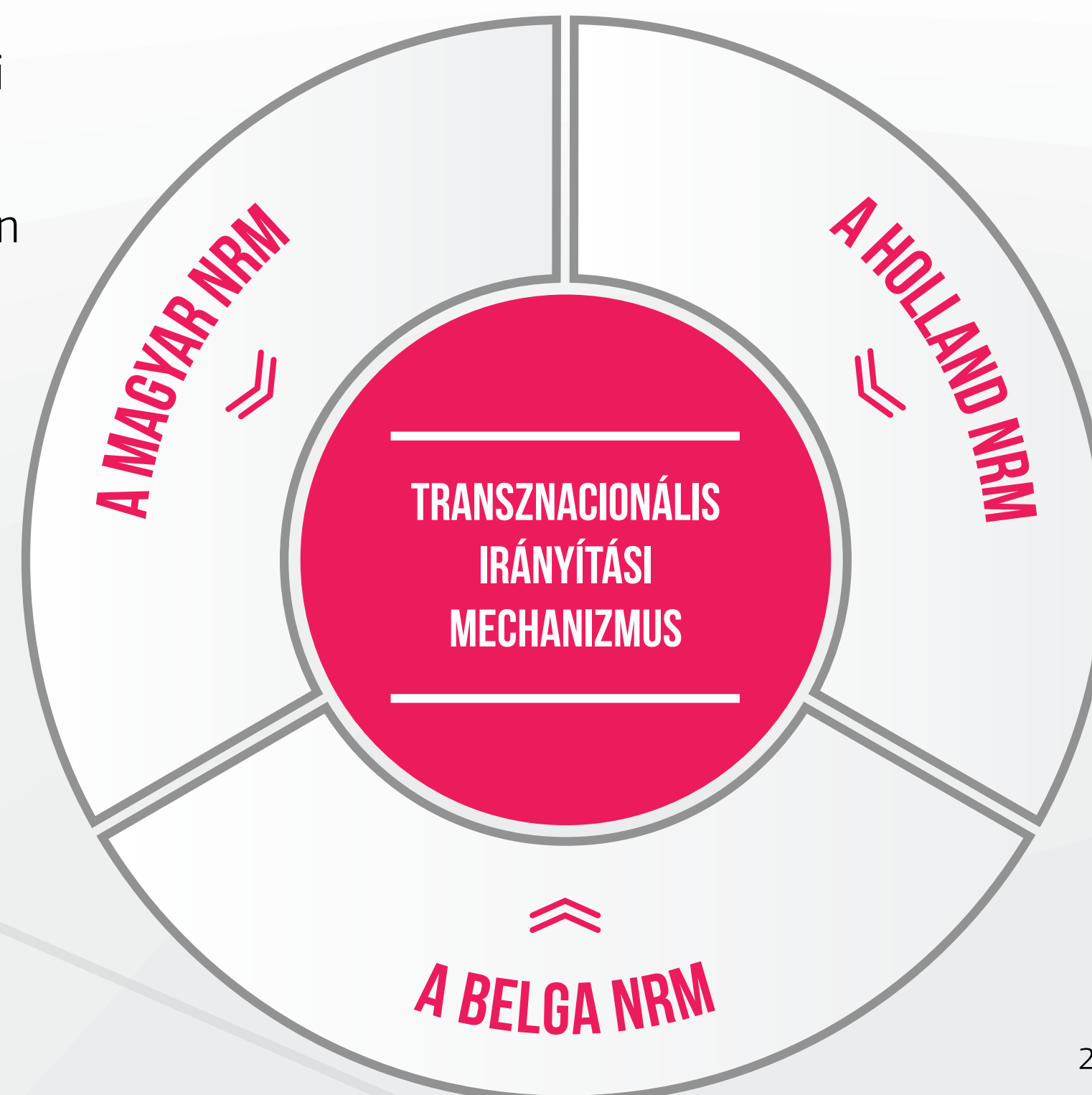
Mit jelent a Transznacionális Irányítási Mechanizmus?

Az ICMPD TRM Irányelvei (2010) meghatározása szerint: „A *Transznacionális Irányítási Mechanizmus (TRM)* az emberkereskedelem azonosított vagy potenciális áldozatainak határokon átnyúló széleskörű támogatására, illetve átszállítására vonatkozó *együttműködési megállapodás*. Egy TRM összeköti az irányítási folyamat összes szakaszát az előszűréstől kezdve a hivatalos azonosításon és támogatáson keresztül a támogatott önkéntes hazatérésig, társadalmi beilleszkedésig vagy a büntető és polgári eljárásig. A TRM az emberkereskedelem áldozatává vált támogatott személyek származási, tranzit és célországaiban működő kormányzati szervek, kormányközi szolgálatok és civil szervezetek *együttműködésén* alapul. A különböző országok állami szereplői a TRM-en keresztül tesznek eleget az emberkereskedelem áldozatává vált személyek emberi jogainak elősegítésére és védelmére vonatkozó kötelezettségeiknek.”

Ezzel a definícióval összhangban a jelen kézikönyvben bemutatott TRM célja, hogy segítse az emberkereskedelem áldozatainak határokon átívelő segítségét és/vagy átszállítását. Ugyanakkor jelenleg még nem léteznek formális együttműködési megállapodások, amelyek meghatároznák minden szereplő feladatait, felelősségi körét, jogait és kötelességeit. Ezért a jelen kézikönyv elsősorban arról nyújt tájékoztatást, hogy hogyan működnek Belgiumban, Hollandiában és Magyarországon a nemzeti irányítási mechanizmusok, illetve hogy ezek hogyan kapcsolódnak egymáshoz.

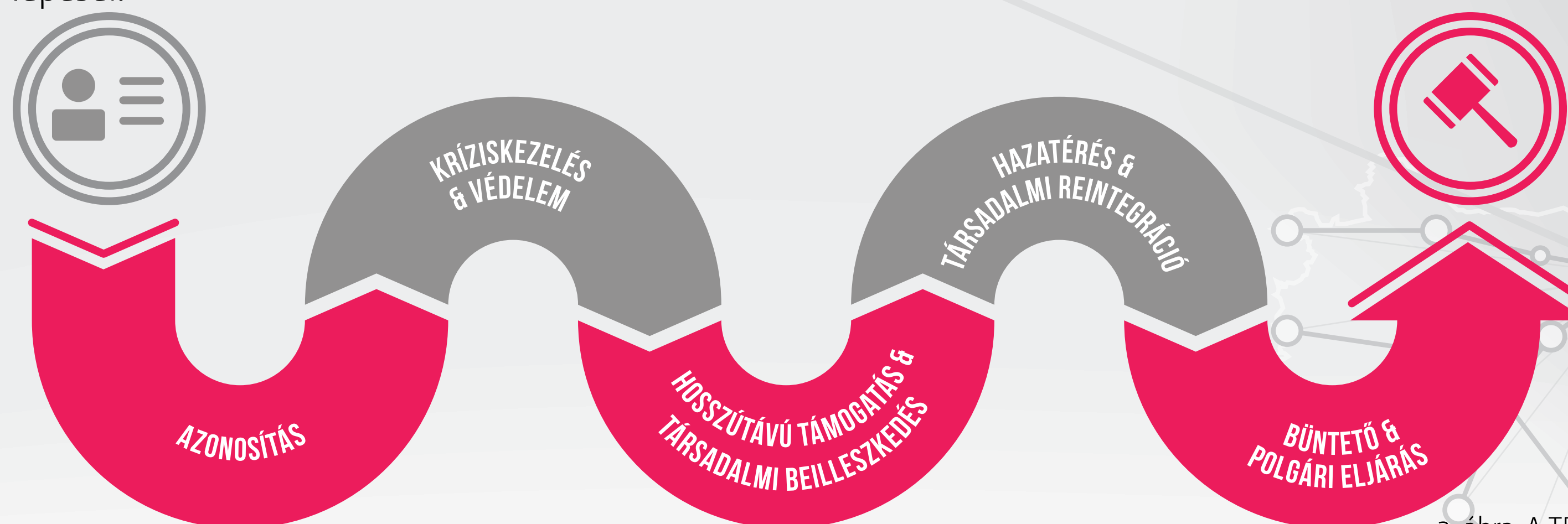
» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus a Nemzeti Irányítási Mechanizmusokon (NRM) alapul:

2. ábra: A TRM és az NRM-ek közötti kapcsolat

Ezek a Nemzeti Irányítási Mechanizmus (és a Transznacionális Irányítási Mechanizmus) egymáshoz kapcsolódó, egymásra épülő lépései:

3. ábra: A TRM lépései

Így a TRM szorosan összefonódik az érintett országok Nemzeti Irányítási Mechanizmusával (NRM). Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ/OSCE) a következő meghatározást adja az NRM-ről:

A Nemzeti Irányítási Mechanizmus egy „együttműködési keret, melyen keresztül az állami szereplők eleget tesznek az emberkereskedelem áldozatává vált személy emberi jogainak védelmére és előmozdítására vonatkozó kötelezettségeiknek, valamint stratégiai együttműködésben egyeztetik törekvéseiket a civil szférával. Egy NRM alapvető célja, hogy biztosítsa az emberkereskedelem áldozatává vált személyek emberi jogainak tiszteletben tartását, valamint hatékony lehetőséget nyújtson az áldozatok szolgáltatásokhoz való hozzáféréséhez. Ezen felül a NRM-ek segíthetik a nemzeti stratégiák és eljárások fejlesztését az áldozattal kapcsolatos kérdések széles körében, úgy mint a tartózkodásra vagy a hazatérésre vonatkozó szabályozás, az áldozatnak nyújtott kártérítés és a tanúvédelem kérdései. [...]”⁹²

A Nemzeti Irányítási Rendszer Belgiumban

Belgiumban **1993**-ban vezették be az első jogi keretrendszert az emberkereskedelem áldozatainak segítésére. Ez a kezdetleges irányítási mechanizmus eredetileg arra korlátozódott, hogy az áldozatoknak tartózkodási engedélyt biztosítson, majd későbbi jogszabályok kiterjesztették, hogy egyszerre szolgálja az áldozatok segítését és az emberkereskedők, illetve hálózataik elleni büntetőeljárásokat.

A belga nemzeti irányítási mechanizmust **2008**-ban fejlesztették tovább, amikor bevezetésre került egy jogi keretrendszer a multidiszciplináris és ágazatközi kooperáció érdekében. A rendszer megteremti a valódi és hatékony csapatmunka feltételeit a rendőrség, az ellenőrző szolgálatok, a Bevándorlási Hivatal, az áldozatok számára létrehozott elismert fogadóközpontok, az ügyészség és a Bevándorlási Hivatal kiskorúakkal és az emberkereskedelemmel foglalkozó (MINTEH) részlege között. Egy, az „irányítás rugalmas útjait” lehetővé tevő mechanizmus felvázolásával a 2008-as körrendelet leírja a lépéseket és

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

folyamatokat az emberkereskedelem és/vagy az embercsempészet bizonyos minősített esetei potenciális áldozatainak azonosítására, irányítására, fogadására és segítésére. A rendszert kettős céllal tervezték: egyrészt annak biztosítására, hogy az áldozatok kellő védelmet és támogatást kapjanak, másrészt, hogy az emberkereskedelemben érintett személyek és hálózatok ellen felvegye a küzdelmet.

Míg a multidiszciplináris dimenzió, az emberi jogokra épülő megközelítés, a kormányzati felelősségvállalás és a civil részvétel átfogó elveire támaszkodik, a tervezet továbbra is ragaszkodik az egyes esetek gondos elbírálásához és egyéni megoldások nyújtására törekszik.

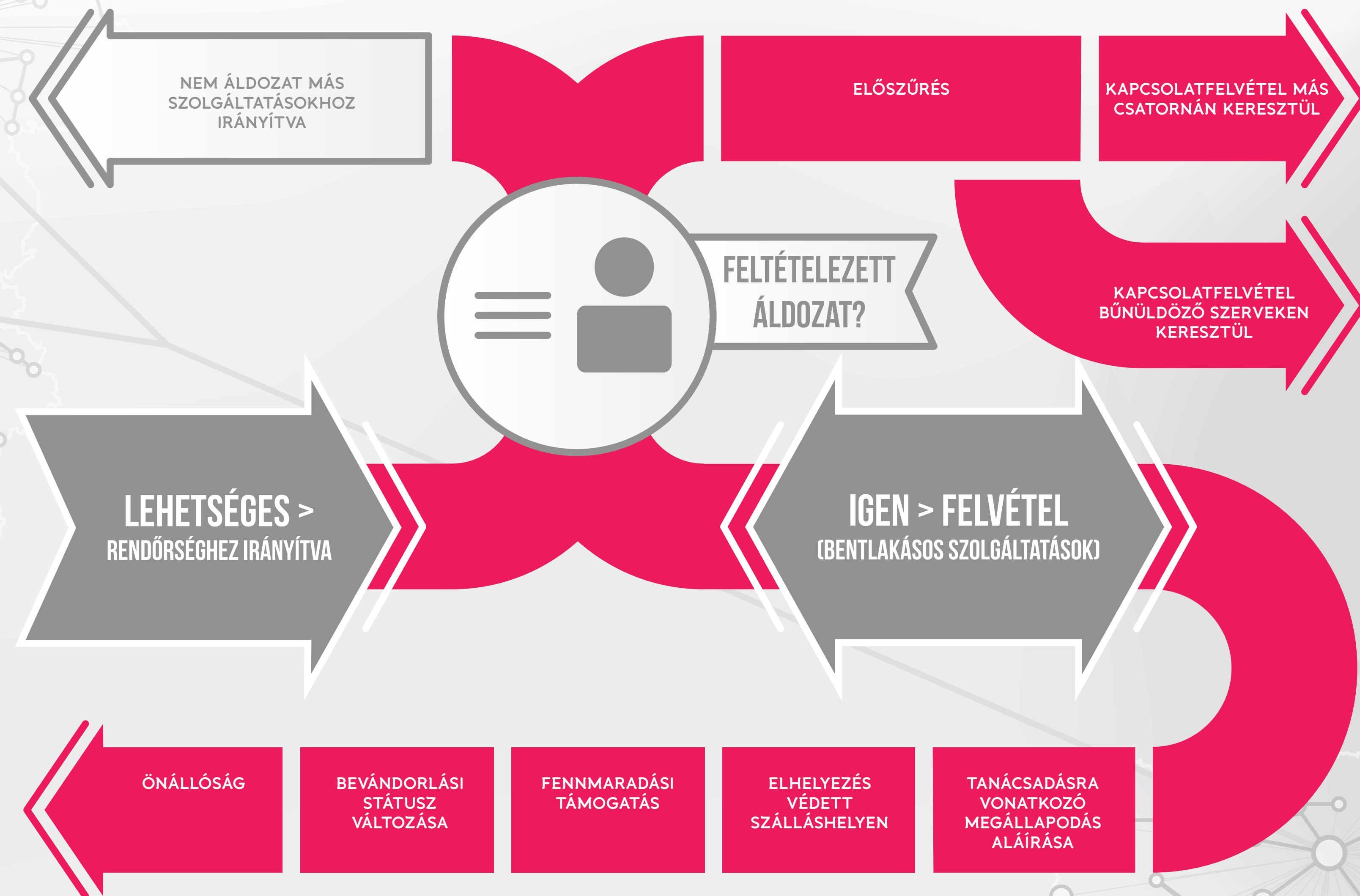
Áldozatok és kizsákmányolás

Az áldozatvédelmi rendszert az emberkereskedelem bizonyos minősített eseteinek áldozataira is lehet alkalmazni, a következő esetekben:

- a) a jogsértést kísérő nélküli kiskorú sérelmére követték el,
- b) a jogsértést az áldozat különlegesen kiszolgáltatott helyzetének kihasználásával követték el,
- c) a jogsértést közvetlen vagy közvetett megfélemlítéssel, erőszakkal, fenyegetéssel vagy bármilyen kényszerítéssel követték el,
- d) a jogsértés az áldozat életét veszélyeztette szándékosság vagy súlyos gondatlanság eredményeképpen,
- e) a jogsértés gyógyíthatatlan betegséghez, vagy tartós fizikai vagy lelki fogyatékosághoz, vagy egy szerv használatának teljes elvesztéséhez vezetett,
- f) a jogsértés súlyos megcsonkításhoz vezetett.

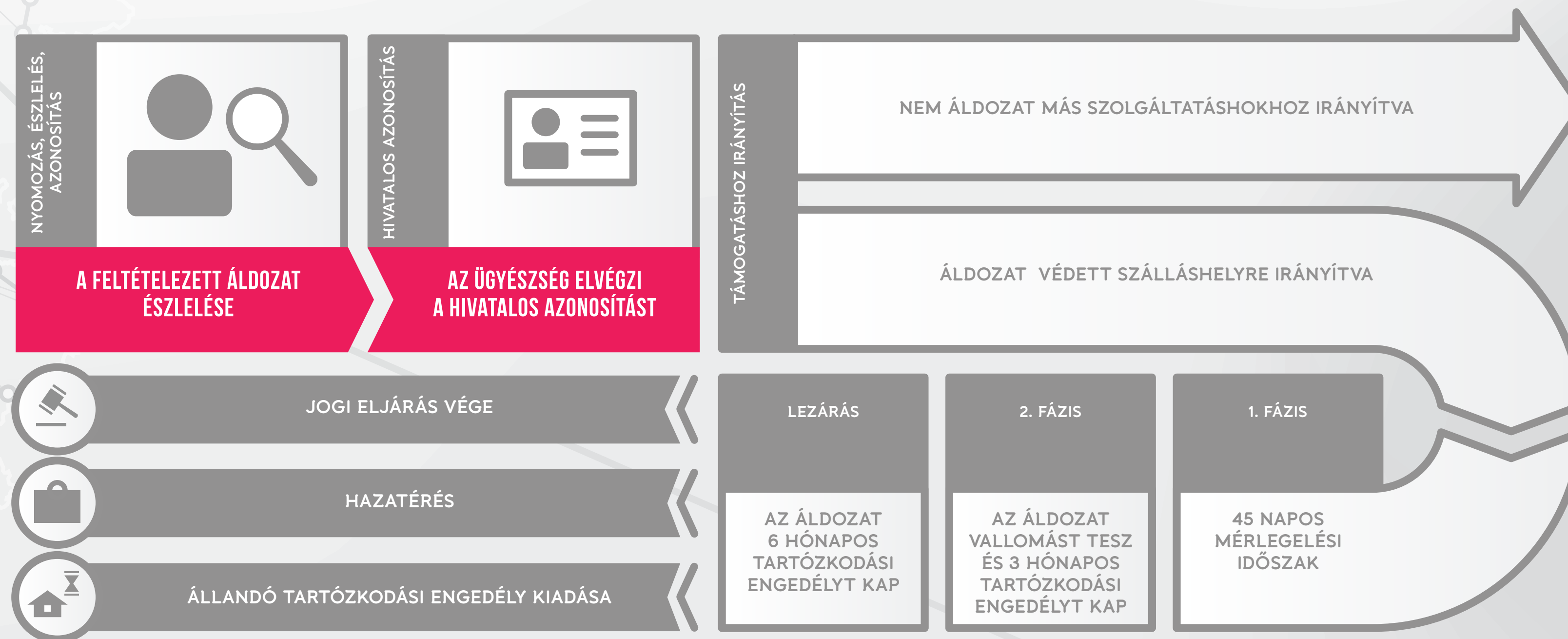
»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

1. Folyamatábra Az áldozati státusz elismerésének feltételei a belga törvények értelmében.

A belga Nemzeti Irányítási Mechanizmust a következőképpen lehet ábrázolni:

2. Folyamatábra A belga NRM

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Nyomozás, észlelés és azonosítás

Az emberkereskedelem felételezett áldozatának áldozatként való elismerését szolgáló irányítási mechanizmus első lépései a nyomozás, az észlelés és az azonosítás.

A legtöbb esetben az emberkereskedelem áldozatait a velük először kapcsolatba kerülő szolgálatok, mint például a szövetségi vagy helyi rendőrség, a szociális ellenőrző és egészségügyi szolgálatok vagy az áldozatok számára létrehozott támogató központok azonosítják. Az irányítás történhet a szociális szolgálatok, ügyvédek, más specializált központok, bevándorlási vagy konzuli szolgálatok vagy állampolgárok révén is. Vannak áldozatok, akik közvetlenül veszik fel a kapcsolatot a szolgálatokkal, de ez nagyon ritka.

Az észlelés szakaszában egy előszűrés történik annak felmérésére, hogy a látókörbe került személy potenciális áldozat-e. Az észlelés és azonosítás nagyon nehéz és érzékeny feladat, ezt mutatja az is, hogy hogy milyen nagy számban maradnak az áldozatok azonosítatlanok, és ezáltal láthatatlanok. Amikor a szolgálatok tagjai nem megfelelően képzettek, előfordul, hogy nem veszik észre, hogy valaki áldozat, illetve nem teszik meg a megfelelő lépéseket az áldozatok biztonságba helyezésére. Ezért a belga bűnüldöző szervek illetve az áldozatokkal először kapcsolatba kerülő szolgálatok tagjai *rendszeres továbbképzéseken* vesznek részt.

Nyomozás

A belga bűnüldöző szervek számára a bűnüldözési operatív információk elemzése a legfontosabb eszköz, amely emberkereskedelmi ügyek nyomozásának megnyitásához vezet. Általánosságban három forgatókönyv képzelhető el:

1. ritka, amikor az áldozat elmenekül bántalmazóitól és segítséget kér;
2. terepen gyűjtött információk (például megfigyelés, kihallgatás vagy kutatás) alapján indul nyomozás;
3. állampolgárok, partnerek, informátorok adnak információt szokatlan helyzetről, vagy feltárnak egy helyzetet a rendőrség számára, és ez alapján indul nyomozás.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ez az információn alapuló, proaktív nyomozati technika segíti a bűnüldöző szerveket, hogy megértsék az elkövetők módszereit és a jellegzetes vonásait, és a kutatást az áldozat környezetére irányítja, anélkül, hogy meg kellene várni, hogy az áldozat maga lépjen és tegyen bejelentést a nyomozás megkezdéséhez (reaktív nyomozás). Gyakran az áldozat csak akkor hajlandó tanúskodni, amikor bántalmazóit már letartóztatták (például ahol szexuális kizsákmányolás történik, a strici letartóztatása után a nők nagyobb biztonságban érzik magukat, hogy bejelentsék a visszaélést).

A nyomozásnak része lehet a származási országgal való kapcsolatfelvétel, azzal céllal, hogy az ottani bűnüldöző szervektől információt kérjenek, például azzal kapcsolatban, hogy eltűntként tartanak-e számon egy feltételezett áldozatot, hogy a feltételezett emberkereskedőről hazájában ismert-e hogy prostitúcióval foglalkozik, hogy ellenőrizzék a gyanúsítottak háttérét vagy egyszerűen csak ellenőrizzék egy külföldi gyanúsított járművének rendszámát (ld. még a transznacionális irányítási mechanizmusról szóló részt).

A rendőrség és más ellenőrző szolgálatok tagjai rendszeresen járőröznek, hogy az emberkereskedelem lehetséges eseteit felderítsék gyanús személyek, cégek illetve intézmények kapcsán, felhasználva az ügyészi testület emberkereskedelemre specializálódott tisztségviselőinek jelzéseit, valamint az áldozatok azonosítására meghatározott nemzeti indikátorokat.

A belga rendszerben a nyomozást és a bűnügyi eljárást irányító elvek az emberi jogokra koncentrálnak:

- Az áldozat büntetésének elhagyása/a másodlagos viktimizáció elkerülése: a potenciális áldozatokat elfoghatják és bevándorlással vagy hamis iratok birtoklásával, illetve a kényszer hatására elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatban eljárás indulhat ellenük. Az áldozatok büntetésének elhagyása szerint tehát az emberkereskedelem áldozatait nem lehet megbüntetni olyan törvénytelen cselekedetekért, amelyet kényszer hatása alatt követtek el;
- A nyomozás az elkövetőkre összpontosít, nem az áldozatokra;
- Az áldozatok és a velük először kapcsolatba kerülő szolgálatok közötti bizalomra épülő kapcsolat kialakítása kulcsfontosságú a nyomozati szakaszban is, hogy az áldozatot ki lehessen emelni a kizsákmányoló környezetből, és a büntetőeljárás folyamán is, hogy az áldozat együttműködjön az igazságszolgáltatással;
- Ahhoz, hogy az áldozatok biztonságba kerüljenek és a felépülésük a lehető leghamarabb megkezdődjön, alapvető fontosságú a multidiszciplináris megközelítés.

**»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus**

Észlelés és azonosítás

Az áldozat észlelése vagy saját beszámolója alapján történik, vagy olyan indikátorok, figyelmeztető jelek alapján, amelyek segítik az áldozattá válás jeleinek felismerését. Az áldozattal először közvetlen kapcsolatba kerülőknek az áldozat sürgős és alapvető szükségleteit kell kielégítenie, illetve tájékoztatni kell az áldozatot az áldozatvédelmi programról, egy többnyelvű szórólap segítségével. A szórólap 27 nyelven érhető el, és segíti az áldozatokat, hogy megértsék a saját helyzetüket illetve a támogatást, amelyre számíthatnak. Elmagyarázza, mi az emberkereskedelem, megadja a három fogadóközpont elérhetőségét és bemutatja azok szolgáltatásait.

*Az interjúnak, akár a rendőrség, akár képzett szociális munkások készítik, meg kell felelnie bizonyos minőségi követelményeknek. Az interjúkat biztonságos, bizalmas környezetben kell tartani, olyan nyelven, amelyet az áldozat könnyen megért. Rendkívül fontos, hogy alapos szűrés után képzett tolmácsokat alkalmazzanak, lehetőség szerint olyanokat, akik képzésen vettek részt a kiszolgáltatott csoportokkal való munkával kapcsolatban, vagy oktatásban részesültek az emberkereskedelemmel kapcsolatban. Az áldozatokat jogaikról tájékoztatni kell az alábbi (az angol kezdőbetűk alapján **4 C**-nek nevezett) megközelítés alapján:*

- a) Titoktartás (confidentiality),
- b) Ellenőrzés (control): az áldozatnak megvan a lehetősége, hogy az interjút bármikor félbeszakítsa, joga van, hogy jelen legyen valaki, aki támogatást nyújt számára, joga van kérdezni és ahhoz, hogy magánéletét, bizalmas közléseit tiszteletben tartsák,
- c) Együttműködés (cooperation) a rendőrséggel, igazságügyi hatóságokkal és/vagy civil szervezetekkel,
- d) Beleegyezés (consent): az áldozat beleegyezik az interjúba.

Ennek a megközelítésnek az alkalmazása **garantálja** az áldozat emberi jogainak tiszteletben tartását.

Az áldozatokkal először kapcsolatba kerülő szolgálatok, akik az áldozatot azonosítják, a következő lépéseket teszik:

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az ügyészség szerepe

Ebben a fázisban az ügyészség lefolytatja a *hivatalos azonosítási* eljárást az érintett személlyel kapcsolatban, hogy megállapítsa, jogosult-e a speciális védett státuszra.

Az áldozat bármikor úgy dönthet, hogy vallomást tesz az elkövetők ellen. Joga van arra is, hogy névtelenül tegyen bejelentést az ügyészségen. A beszámolót videóra is lehet rögzíteni, ekkor a Bíróság nem csak a tényeket ismeri meg, hanem látja az áldozat lelkiállapotát is. Belgiumban az áldozatoknak nem kell megjelenniük a bíróságon.

Belgiumban az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó ügyészek egy része a **PEACE-modell** alkalmazását ajánlja a meghallgatásoknál. A PEACE-modellt az 1990-es években fejlesztették ki, hogy megállítsák a hamis vallomások elburjánzását, amely a vádló jellegű kihallgatási stílusból fakadt. A modell szerint a kihallgatott személy, amennyiben nyugodt és sikerült kapcsolatot kialakítania a kihallgató személlyel, nagyobb valószínűséggel működik együtt az igazságszolgáltatással. A kihallgató szempontjából a megtervezés és előkészületek folyamán fontos, hogy minden elérhető információt számba vegyen, és kijelölje a legfontosabb kérdéseket illetve célokat. Az interjú célja általában az áldozattal történtek rekonstruálása a kezdetektől, amikor az emberkereskedelmi eset elkezdődött a hazájában. Az előkészület nagyon fontos, mert az azt követő beszámolón múlik az interjú sikere, és következésképpen ezen múlhat az egész nyomozás eredménye.

Az áldozatok meghallgatásának sikeres megközelítésére egy példa a genti ügyészség által kidolgozott irányelvek összessége, amelyek a narratív megközelítéssel szemben egy strukturált megközelítést részesítenek előnyben az interjú folyamán. Ennek az interjú készítési módszernek az előnye, hogy az áldozatok beszámolóí gyakran ellentmondásokat tartalmaznak, amelyeket a tárgyalás során az áldozat ellen lehet fordítani. Ennek elkerülésére az interjúnak azokra a kulcstényezőkre kell koncentrálnia, amelyeket a nyomozás során bizonyítani kell, nevezetesen:

- egy személy toborzásának, szállításának, rejtegetésének vagy irányításának cselekménye,
- a használt módok – kényszerítés, erőszak, fenyegetés, stb.
- a cél – kizsákmányolás.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Első fázis

Mérlegelési időszak

Amikor hiteles jelek utalnak az áldozattá válásra, minden egyes feltételezett áldozatot a három elismert, az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó specializált fogadóközpont valamelyikébe kell irányítani. Amennyiben az áldozat bejelentést tesz a rendőrségen és úgy dönt, hogy részt vesz az áldozatsegítő programban, befogadják a védett szálláshelyre és három hónapra érvényes tartózkodási engedélyt kap. Ha az áldozatnak időre van szüksége, hogy döntsön, befogadják a védett szálláshelyre az ún. mérlegelési időszakra. Ez alatt az idő alatt, ami Belgiumban 45 nap, az áldozatokat nem lehet kiutasítani, szociális védelem illeti meg őket, valamint nyugalom, hogy pihenjenek és felépüljenek, jogosultak szolgáltatásokra és juttatásokra, függetlenül bevándorlóik vagy egyéb jogállásuktól, és függetlenül attól, hogy hajlandóak-e együttműködni a hatóságokkal. Az áldozatok ezt az időszakot arra használhatják, hogy a szükséges információk birtokában megalapozottan dönthessenek, hogy panaszt tesznek-e.

Fogadóközpontok

Jelenleg *három elismert fogadóközpont* működik Belgiumban: a Pag-Asa Brüsszelben, a Sürya Liège-ben a vallon régió számára és a Payoke Antwerpenben a flamand régió számára. A gyermekkorú áldozatokat általában a kísérő nélküli kiskorúak számára kialakított központokban helyezik el, ilyen például az Esperanto a vallon régióban és a Minor N'Dako-Juna Brüsszelben.

Az *áldozatsegítő program* azonos mindhárom központban, és általában két-három évig tart. Arra tervezték, hogy az áldozatot az irányítás kezdeti szakaszától a bírósági eljárások végéig támogassa, és arra koncentrál, hogy az ügyfélnek segítsen teljes autonómiát és önállóságot elérni. Először az adott személyt áldozatként azonosítják, megállapítják, hogy jogosult-e a támogatásra, és az áldozat belép a tanácsadói programba. A legtöbb esetben az áldozatot a rendőrség irányítja a központba, tehát már az emberkereskedelem azonosított áldozatáról van szó.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az áldozatok számára elérhető szolgáltatások legtöbbjét a fogadóközpontok biztosítják, ezek a következők:

- *Egyéni támogatási csomag* – Minden áldozattal egy, az esetért felelős vezető dolgozik, hogy egyénre szabott támogatási csomagot alakítsanak ki, hogy a traumát leküzdve az áldozat visszanyerje az irányítást az élete felett, és a társadalomba való beilleszkedéséhez támogatást kapjon.
- *Lakhatás* – A központok nem azonosítható, védett szálláshelyen biztosítanak lakhatást. Másik megoldás, ha az áldozat magánúton keres szállást, és fennmaradási támogatást kap a központtól, de amennyiben az alternatív szállás ugyanabban a környezetben lenne, ahol az áldozattal a visszaélések történtek, illetve ahol az áldozat veszélyben lenne, ajánlott, hogy az áldozat a védett szálláshelyet válassza szállásul.
- *Pszichológiai támogatás* – Az áldozatok pszichológiai támogatást és tanácsadást kapnak a gyógyulási folyamat támogatásának érdekében.
- *Jogsegély* – Jogi tanácsot, tanácsadást, információt kaphatnak az ügyfelek, hogy tisztában legyenek jogaikkal és kötelességeikkel, mindezt olyan nyelven, amelyet megértenek. Jogi támogatást biztosítanak, hogy az áldozatok elleni jogsértésekben érintett elkövetők ellen eljárást lehessen folytatni a belga bíróságokon. Az áldozatnak tolmácsot és ügyvédet biztosítanak, ha kéri, illetve ha szükséges. Ezek a szolgáltatások elősegítik, hogy az áldozatok a szükséges információk birtokában önállóan, megalapozottan dönthessenek, hogy panaszt tesznek-e kizsákmányolóik ellen. A fogadóközpont polgári eljárást is kezdeményezhet, akár a saját, akár az áldozat nevében.
- *Adminisztratív támogatás* – A központ segíti az áldozatokat a tartózkodási engedély, munkavállalási engedély illetve utazási dokumentumok igénylésekor, és segítik az egészségügyi és szociális ellátásokhoz való hozzáférést.
- *A társadalmi beilleszkedés támogatása* – A központoknak fontos szerepe van abban, hogy segítse az áldozatokat az életük helyreállításában. Információt nyújtanak az áldozatok számára elérhető képzési, szakképzési és elhelyezkedési lehetőségekről, hogy segítsék a flamand vagy francia nyelvű régióba való beilleszkedést, és hogy a társadalmi reintegráció szociális-gazdasági aspektusait is figyelembe vegyék. Az áldozat lakhatásának a megoldásában is segíthetnek, amikor az elhagyja a védett szálláshelyet.
- *Segítség a hazatérésben* – A központok szorosan együttműködnek a *Nemzetközi Migrációs Szervezettel* és a *Caritasszal*, hogy segítsék a hazatérni kívánó áldozatok visszatérését hazájukba. A központok irányító hálózatokat is használnak,

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Belgiumon belül, illetve az áldozatok származása szerinti országokban, hogy a legmegfelelőbb körülményeket biztosítsák az ügyfelek hazatéréséhez.

- *Tájékoztatás és képzés* – A központok elkötelezettek továbbá, hogy a nyilvánosságot az emberkereskedelemmel kapcsolatos kérdésekről tájékoztassák, valamint ajánlásokat adhatnak az illetékes hatóságoknak, és tájékoztatást nyújtanak az áldozatok védelmével és segítésével kapcsolatban.

Az áldozatot arra ösztönzik, hogy személyazonosságát útlevelemmel vagy annak megfelelő irattal, illetve a hazájában kiadott személyazonosító igazolvánnyal igazolja. Tartózkodási engedély hiányában a fogadóközpontoknak jogukban áll, hogy az áldozat nevében a Bevándorlási Hivatalhoz tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtsanak be.

A Szövetségi Migrációs Központ és a specializált fogadóközpontok egy **Eldorado** nevű *elektronikus nyilvántartási rendszert* fejlesztettek ki, annak érdekében, hogy az ügyek kezelését egyszerűbbé tegyék és összehangolják. Ebben a rendszerben minden ügyet egy adatbázisban rögzítenek, megadva az alapvető releváns információkat az áldozatokat segítő eljárások megindulásáról, folyamatáról és lezárásáról. A rendszernek az az előnye, hogy az áldozat vallomásának minden elemét, és minden információt egyetlen fájlban és adatbázisban gyűjt össze, amelyet a központ kezel, összhangban a legszigorúbb magánélet-védelmi normákkal és előírásokkal.

A Belgiumban maradás joga

Belgiumban **speciális eljárással igényelhetnek tartózkodási engedélyt** az emberkereskedelem áldozatai. Az engedély kiadásának feltétele az igazságügyi hatóságokkal való együttműködés. Ahhoz, hogy valaki „áldozati státuszt” kapjon, az érintettnek három alapvető feltételnek kell megfelelnie:

1. meg kell szakítani a kapcsolatot a feltételezett kizsákmányolókkal,
2. el kell fogadni a specializált fogadóközpont segítségét, és

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

3. együtt kell működni az igazságügyi hatóságokkal: panaszt kell tenni vagy vallomást kell tenni (kivéve a mérlegelési időszakban).

Fontos megjegyezni, hogy a Belgiumban érvényes, az áldozatok jogállására vonatkozó rendszerben a nyilatkozat, amely az áldozat beszámolója az emberkereskedelemmel kapcsolatos élményeiről, elegendő bizonyíték az együttműködésre; nem szükséges hivatalos panaszt tenni. Ekkor az áldozat dönthet úgy, hogy visszatér a hazájába.

Második fázis

Amennyiben az áldozat úgy dönt, hogy marad, és együttműködik a büntetőeljárás folyamán, jogosulttá válik a Bevándorlási Hivatal által kiadott három hónapra szóló regisztrációs igazolásra. Ez nem kifejezetten tartózkodási engedély, de igazolja az ideiglenes tartózkodás jogát, hogy menedékjogért illetve másik tartózkodási engedélyért folyamodhasson az áldozat. Ilyen engedélyt uniós és nem uniós országok állampolgárai is kaphatnak.

A három hónap elteltével az áldozat hat hónapos regisztrációs igazolást kap az idegenrendészeti nyilvántartás alapján, amennyiben az ügyészség igazolja, hogy:

- 1) az érintett személyt emberkereskedelem vagy az embercsempészet valamely minősített esetének áldozatának lehet tekinteni,
- 2) a nyomozás illetve a jogi eljárások még folyamatban vannak,
- 3) az érintett hajlandó együttműködni a jogi eljárásban,
- 4) az érintett megszakította a kapcsolatot a feltételezett elkövetőkkel,
- 5) az érintett nem jelent potenciális fenyegetést a közrendre és a nemzetbiztonságra.

»**Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus**

Amennyiben az ügyészség igazolja, hogy az emberkereskedelem áldozatának ideiglenes státuszához szükséges feltételek megvalósultak, a Bevándorlási Hivatal emberkereskedelmi osztálya utasítja az önkormányzatot, hogy állítsa ki a *hat hónapra szóló regisztrációs igazolást*. Ez a státusz *megújítható*, egészen addig, amíg a jogi ügy folyamatban van, és a bírósági ügy alakulásától függően hosszú távú tartózkodási engedéllyé alakítható. A regisztrációs igazolás birtokában az áldozat hozzáférhet képzésekhez, dolgozhat (C típusú munkavállalási engedéllyel), és társadalombiztosítási ellátásokat kaphat a szövetségi jóléti rendszeren, illetve fogadóközpontján keresztül.

Bizonyos körülmények között a Bevándorlási Hivatal akármikor visszavonhatja a tartózkodási engedélyt. A három hónapos tartózkodási igazolás visszavonható az alábbi esetekben:

- bizonyított, hogy a tartózkodási engedély birtokosa önként újra kapcsolatba lépett a feltételezett elkövetőkkel;
- az áldozat beszünteti az együttműködést az ügyészséggel;
- az áldozat potenciális fenyegetést jelent a közrendre és a nemzetbiztonságra.

A hat hónapos tartózkodási engedély visszavonható, az alábbi esetekben:

- az igazságügyi hatóságok lezárták az eljárást;
- az áldozat együttműködése csalárd szándékon alapult, illetve panasza csalárdnak vagy alaptalannak bizonyult.

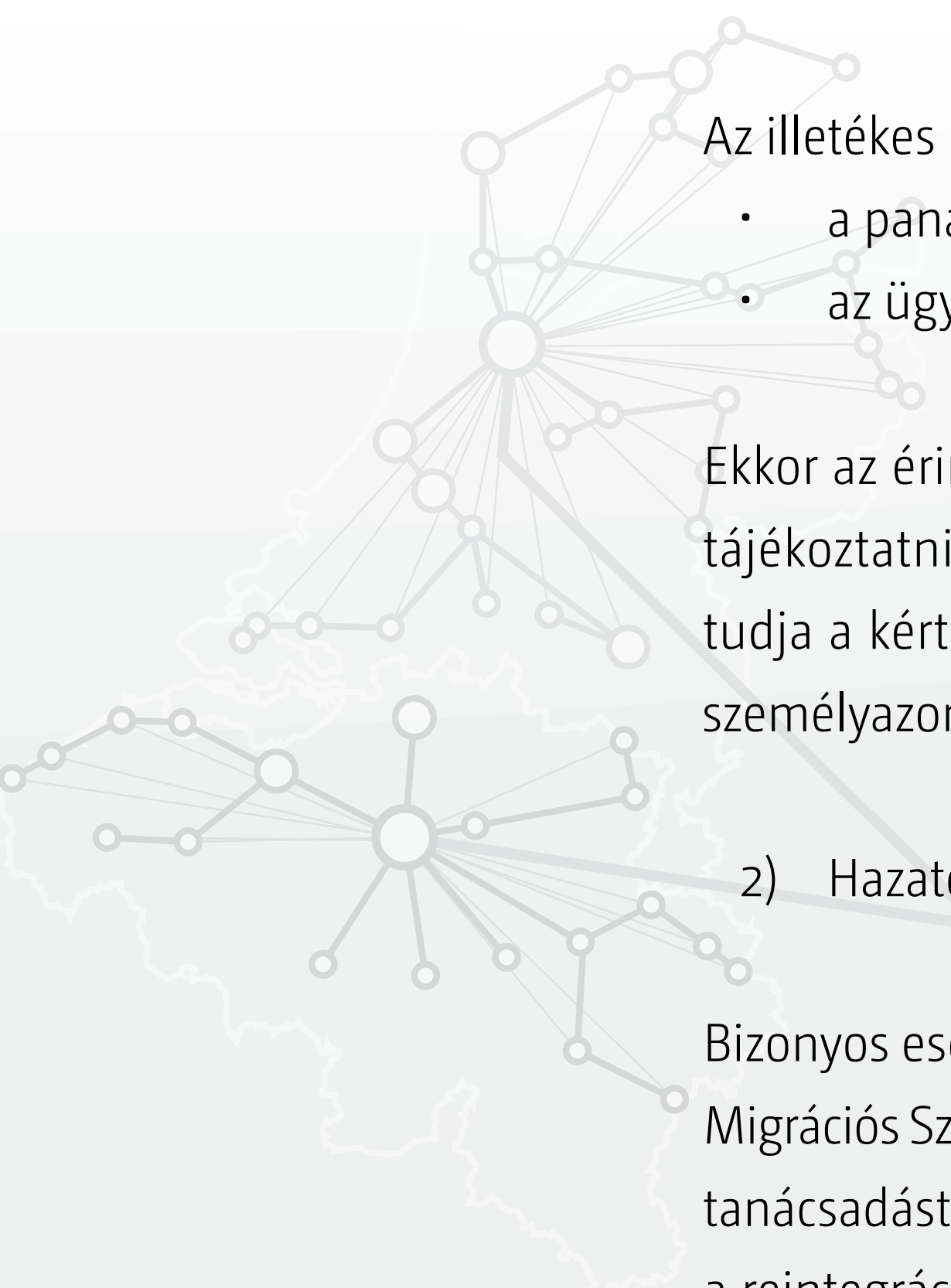
A rendszer nem csak unión kívüli országok, hanem uniós országok állampolgáira is alkalmazható, amennyiben nincs kedvezőbb jogállásuk.

A mechanizmus utolsó fázisa

Az utolsó fázisban az áldozat a következő szituációk valamelyikébe kerülhet:

- 1) Állandó tartózkodási engedély kiadása

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az illetékes miniszter vagy helyettese állandó tartózkodási engedélyt adhat ki az áldozatnak, ha:

- a panasz illetve tanúvallomás az elkövetők elleni jogerős ítélethez vezetett;
- az ügyész fenntartotta az emberkereskedelem illetve az embercsempészet minősített esetének vádját.

Ekkor az érintettet felszólítják, hogy *igazolja személyazonosságát*. Amennyiben az áldozat nem rendelkezik iratokkal, tájékoztatnia kell a hatóságokat a személyazonosság megállapítására tett lépésekről. Amennyiben az áldozat nem tudja a kért iratokat bemutatni, a belga hatóságok megteszik a szükséges lépéseket, hogy megállapítsák az érintett személyazonosságát.

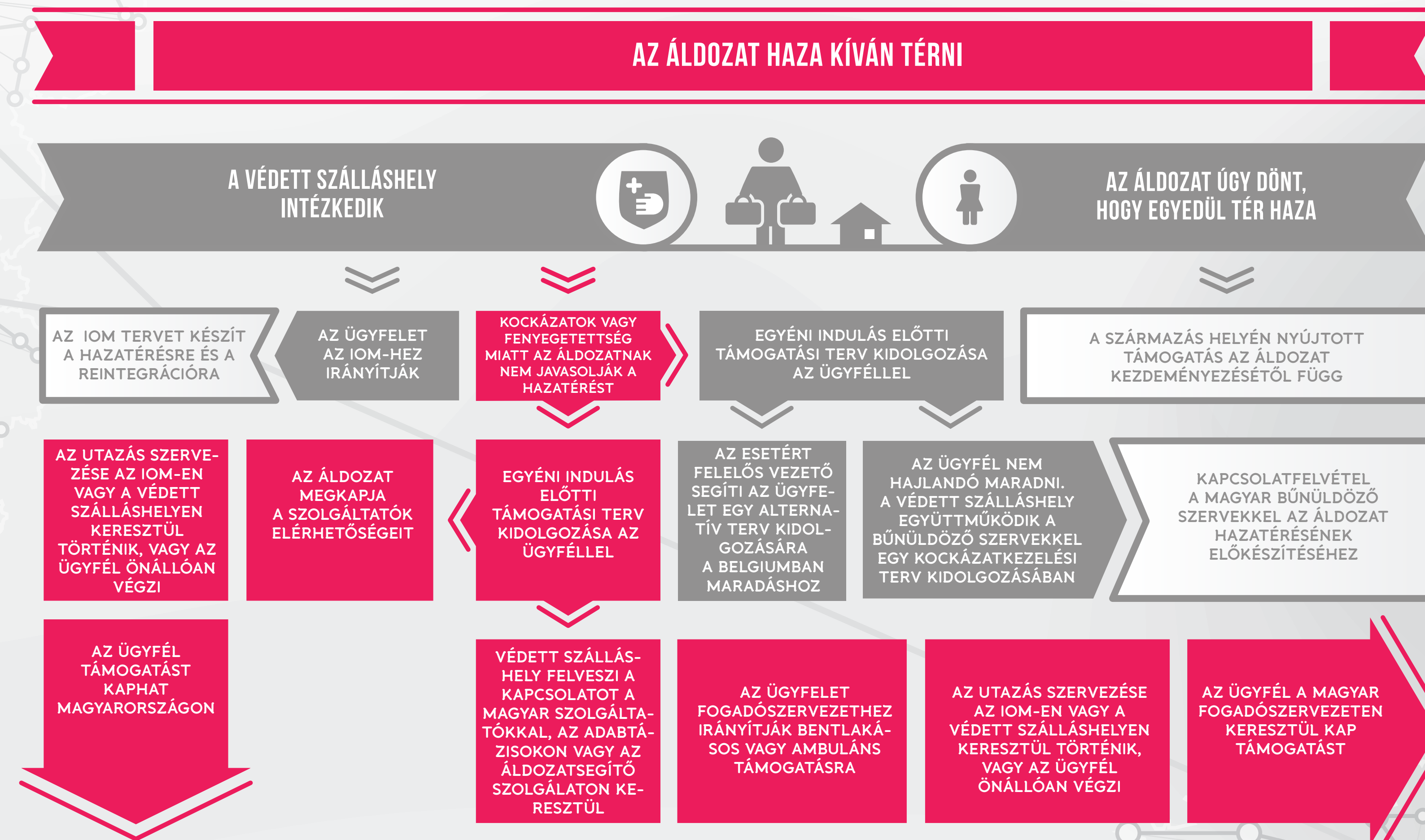
2) Hazatérés

Bizonyos esetekben az áldozat vissza kíván térni a hazájába. Ezekben az esetekben felveszik a kapcsolatot a Nemzetközi Migrációs Szervezettel (IOM), hogy megszervezzék a hazatérést és reintegrációt, amely magában foglalhatja az indulás előtti tanácsadást, az utazást és a megérkezés utáni segítségnyújtást, az aktuális információk összegyűjtését és megosztását a reintegráció feltételeiről, a személyre szabott reintegrációs terv kidolgozását, és a hazatérő reintegrációs projektjének figyelemmel kísérését és nyomon követését.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

3. Folyamatábra Biztonságos hazatérés

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Folyamat vége

Az ügyészi hivatal bírása saját hatáskörben bármikor úgy határozhat, hogy az érintett személy már nem tekinthető az emberkereskedelem áldozatának. A döntést a bűnüldöző szervekkel és/vagy ellenőrző szolgálatokkal, a specializált fogadóközpontokkal és a Bevándorlási Hivatallal történő konzultáció után hozza meg.

Büntető- és polgári peres eljárások

A belga igazságszolgáltatási rendszer áttekintése

Belgiumban öt fő igazságszolgáltatási térség van, mindegyik egy fellebbviteli bíróság hatáskörébe tartozik: Brüsszel, Liege, Mons, Gent és Antwerpen.

Ezek a területek bírósági körzetekre vannak osztva, mindegyik saját elsőfokú bírósággal. 12 bírósági körzet van az országban, valamint 9 munkaügyi és 9 kereskedelmi bíróság.

Kétféle jogorvoslati eljárás létezik a belga bírósági rendszerben: rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárás.

A rendes jogorvoslati eljárás a következőből állhat:

- a kifogás, amikor a vádlott kifogással él az ítélet ellen, és az ügyet az ítéletet meghozó bíróság tárgyalja újra.
- fellebbezés, jogkérdésben vagy ténykérdésben, amellyel bármelyik érintett fél élhet, nem csak az elítélt, hanem a kártérítési igénnyel fellépő fél, a felperes, a vádlott vagy az államügyész hivatala. A fellebbezést, mindig magasabb szintű bíróság tárgyalja, mint amelyik az eredeti ítéletet meghozta.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A fellebbezésekkel foglalkozó bíróságok áttekintése:

6. táblázat: A fellebbezések áttekintése

Ítélet

Polgári peres ügyekben eljáró bíró

Rendőrbíróság

Munkaügyi törvényszék

Elsőfokú bíróság

Kereskedelmi bíróság

Fellebbezés

polgári peres ügyek

kereskedelmi ügyek

büntetőügyek

polgári peres ügyek

Elsőfokú bíróság (polgári csoport)

Kereskedelmi bíróság

Elsőfokú bíróság (Büntetőbíróság)

Elsőfokú bíróság (polgári bíróság)

Munkaügyi bíróság

Fellebbviteli bíróság

Fellebbviteli bíróság

Amikor a fellebbezési eljárásban a bíró meghozza az ítéletet, a felek jogkérdésekben még fellebbezést nyújthatnak be a *Semmitőszékhez*. A Semmitőszékhez benyújtott fellebbezés rendkívüli jogorvoslati eljárás, amely nem számít harmadfokú eljárásnak, mert a bíróság nem vizsgálja újra a tényeket, csak jogértelmezési kérdésekben van illetékessége.

Büntető- és polgári peres eljárások

Nyomozás

A büntetőeljárások Belgiumban *nyomozati szakaszból és tárgyalásból* állnak. A legtöbb esetben a nyomozást az ügyész vagy egy nyomozási bíró végzi. A nyomozati szakaszban bizonyítékokat gyűjtenek annak megállapítására, hogy bűncselekmény történt-e, és hogy azonosítani lehet-e az elkövetőket. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos büntetőeljárásokban Belgiumban az áldozat nyilatkozata bizonyítékként használható fel. Amennyiben az áldozat már nem tartózkodik az országban, az ügyész vagy a nyomozási bíró videokonferencia vagy telekonferencia útján is kérdezheti a hazájában tartózkodó áldozatot (a kölcsönös jogsegély révén, vagy a közös nyomozócsoportokon keresztül).

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Tárgyalás

A nyomozás eredményétől függően az ügyet vagy lezárják, vagy bírósági tárgyalásra utalják. Miután az áldozat bejelentést vagy vallomást tett, nem kötelező megjelennie a bíróságon, hogy az emberkereskedők ellen tanúskodjon. Kivételes esetekben fordul elő, hogy az áldozatot beidézik a bíróságra tanúként, ha a bíró úgy ítéli meg, hogy szükséges a megjelenése. Ez ugyanakkor nagyon ritka. Abban az esetben, ha az áldozat kíván tanúskodni, a belga büntetőeljárás törvénykönyv lehetővé teszi, hogy az érintett megjelenjen a bíróságon, amikor a vádlott nincs jelen (73. cikk).

A tárgyalás folyamán a bíróság megvizsgálja a bizonyítékokat, és megállapítja, hogy a vádlott bűnös vagy sem. Amennyiben a vádpontok mindegyikében vagy valamelyikében bűnösnek találják a vádlottat, ítélet szabható ki. Ugyanakkor a bíróság úgy is találhatja, hogy a vádlott nem bűnös, és az ítélethez elegendő bizonyíték hiányában felmentheti.

Emberkereskedelem büntette miatt elítélt elkövetőkre Belgiumban 1-5 évig terjedő szabadságvesztés róható ki, valamint 500-tól 50.000 euróig terjedő bírság. A bírság összegét az azonosított áldozatok számával szorozzák, amelybe minden áldozat beleszámít, nemcsak a programban részt vevők. Az ítélet 15 évig terjedő szabadságvesztés és 1.000-tól 150.000 euróig terjedő bírság lehet minősítő körülmények esetén. A bírság összegét szintén az azonosított áldozatok számával szorozzák.

Az áldozatok jogai

Tanúvédelem

2002-ben egy sor törvényt fogadtak el a tanúvédelemmel kapcsolatban, amelyek bizonyos szolgáltatásokat biztosítanak a megtorlás veszélyének kitett áldozatok védelmére:

- tanácsadás;
- megelőző járőrszolgálat;
- bejövő és kimenő telefonhívások regisztrálása;

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- titkosított telefonszám biztosítása, védett rendszám a járműnek, mobiltelefon vészhelyzeti hívások esetére;
- fizikai védelem; és
- lakóhely áthelyezés, maximum 45 napra.

Ezenkívül a törvény lehetővé teszi a részleges vagy teljes névtelenséget, amelyet az ügyész vagy a nyomozási bíró rendelhet el, és amely a fenyegetett helyzetben levő áldozatok védelmét szolgálja. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyekben általában teljes névtelenséget akkor biztosítanak, ha bűnszervezetről van szó (amelyet a belga törvények úgy határoznak meg, mint két vagy több ember hálózatát, amelynek célja anyagi előnyök szerzése bűncselekmények révén), vagy ha ismétlődő jogsértésről van szó. Ugyanakkor a névtelenségnek csak részleges előnye van az áldozatok számára emberkereskedelmi ügyekben, mert az emberkereskedők, az ellenük felhozott vádak jellege miatt, könnyen rájönnek, kik vádolták meg őket.

A bírósági eljárással kapcsolatos tájékoztatásra való jog

Azoknak az áldozatoknak, akik polgári igényt nyújtanak be a büntetőeljárás során, joguk van tájékoztatást kapni az ügyük alakulásáról. A törvény kimondja, hogy a sértett félnek jogában áll tájékoztatást kapnia a bíróság ítéletéről, illetve az ügy elutasításáról.

Jogi tanácsadás

Az az áldozat, aki sértett félként büntetőbíróság előtt feljelentést tesz az elkövető ellen, ingyenes jogi tanácsadásra és képviselőre jogosult. A specializált központok általában megteszik a szükséges intézkedéseket az ügyfelük érdekében, ideértve a tolmácsolás biztosítását.

»**Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus**

Tolmácsolás

Belgiumban a külföldi állampolgároknak joga van ingyenes tolmácsot kérni, amennyiben nem beszélik az ország hivatalos nyelvét. Úgy is dönthetnek, hogy írásban tesznek vallomást.

Kártérítés

Ha az áldozat anyagi kártérítésre tart igényt a büntetőügy tárgyalásán, polgári igényt kell bejelenteni a büntetőeljárás során. Polgári igényt a fogadóközpont is bejelenthet az áldozat nevében. Ez vonatkozhat minden elszenvedett kárra, például fizikai sérülésre és a kapcsolódó orvosi költségekre, erkölcsi kárra, anyagi kárra, kieső bérekre, stb.

Ha az emberkereskedőt bűnösnek találják, a bíróság döntést hoz az áldozat polgári igényével kapcsolatban, és megállapítja a kártérítésre való jogosultságot. A bíróság ekkor felméri a károk mértékét. A belga büntető törvénykönyv bizonyos rendelkezései lehetővé teszik az emberkereskedők vagyontárgyainak elkobzását, hogy ezek fedezzék a kártérítésre vonatkozó igényeket.

Ugyanakkor előfordul, hogy az áldozat nehezen jut kártérítéshez az elkövetőtől. Nem ritka, hogy az elkövetők rendszeresen minden értéküket külföldre viszik a nyomozás megkezdése, illetve a letartóztatásuk előtt, és ezáltal a vagyonvisszaszerzés és elkobzás nem, vagy csak részben lehetséges. Amikor az elítélt emberkereskedők vagyontárgyait az állam lefoglalja, azok a szövetségi államkincstárhoz kerülnek. A belga Központi Lefoglalási és Elkobzási Iroda a hivatalos információs központ minden vagyonvisszaszerzéshez kapcsolódó adatra vonatkozóan, és hozzá tartoznak a bírói elkobzási és lefoglalási rendelkezések végrehajtását segítő feladatok és azok koordinációja.

A Központi Lefoglalási és Elkobzási Iroda a Camdeni vagyonvisszaszerzési ügynökségközi hálózat (Camden Assets Recovery Inter-Agency Network – CARIN) tagja, amely egy határokon átívelő, ügynökségek közötti bűnüldözési eszköz, amely a koordinált és integrált megközelítést szorgalmazza a szervezett bűnözésből származó haszon azonosítására és elkobzására.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A szökevények értékeit felkutató csoport (Fugitive Asset Search Team FAST) a szövetségi rendőrség egyik munkacsoportja, amely a szökevények elleni nyomozásért felelős, és amelynek szerepét nemrégiben kiterjesztették, és már ide tartozik azon személyek vagyontárgyainak és értékeinek felkutatása, akik ellen vádat emeltek.

Belgiumban az *emberkereskedelem áldozatai* folyamodhatnak a szándékos erőszakos cselekmények áldozatainak pénzügyi segítséget nyújtó alap támogatási bizottságához is, *pénzügyi segítséget* igényelve. Az alapot 1985-ben hozták létre, és nem arra a feltételezésre alapul, hogy az állam felelős azért, mert nem akadályozta meg az áldozatok ellen elkövetett bűncselekményeket, hanem a kollektív szolidaritás elvére. A pénzügyi segítséghez való hozzáféréshez a következő feltételeknek kell megvalósulnia:

- az áldozatnak igazolnia kell, hogy szándékos erőszakos cselekmény történt,
- az erőszakos cselekményt Belgium területén követték el,
- az áldozatnak azt is igazolnia kell, hogy súlyos fizikai vagy pszichés kárt szenvedett közvetlenül az erőszakos cselekményből kifolyólag.

A más uniós tagállamokban elkövetett bűncselekmények áldozatai számára speciális eljárás érhető el. Ezenkívül az Alap, akkor is segítséget nyújt, ha az elkövető személy nem ismert, vagy az elkövető nem volt felelős tetteiért.

Fontos megjegyezni, hogy a támogatási bizottság csak pénzügyi segílyt nyújt, nem kártérítést. Három típusát különböztetjük meg a segílynek:

1. Az elsődleges segíly az az összeg, amelyet pénzügyi támogatásként megítélnek az elszenvedett károkért, amennyiben a kár becsült értéke 500 és 62.000 euró között van.
2. A sürgősségi segílyt akkor lehet kiutalni, ha az elsődleges segíly folyósításnak késedelme komoly kárt okozhat az igénylőnek. Ez az 500 és 15.000 euró közötti kárértékre vonatkozik, és akkor lehet igényelni, amikor a polgári per elkezdődött vagy a panaszt benyújtották.
3. Kiegészítő segílyt a fő segíly mellett lehet megítélni, ha az okozott kár idővel jelentősen megnövekedett.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A hazatérő áldozat írásban folyamodhat a Bizottsághoz a kártérítést igénylő áldozatok segítségével Magyarországon felelős hivatalos szervezettel közösen, egy szabvány nyomtatvány benyújtásával.

A holland nemzeti irányítási mechanizmus

Az emberkereskedelemmel kapcsolatos Nemzeti Irányítási Mechanizmus projekt elindítása

2013 októberében a Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium, az Egészségügyi, Jóléti és Sportminisztérium, valamint a Szociális és Munkaügyi Minisztérium kezdeményezte az **emberkereskedelemmel kapcsolatos Nemzeti Irányítási Mechanizmus** projekt elindítását.⁹³ A holland nemzeti irányítási mechanizmus célja az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott segítség és támogatás fejlesztése és strukturálása, és az elkövetőkkel szembeni büntetőeljárások segítése. Ugyanakkor, szemben Belgiummal, ezt nem egy, a résztvevők szerepét, felelősségi körét, jogait és kötelezettségeit meghatározó jogi keretrendszerrel érik el, hanem egy, az emberkereskedelemmel kapcsolatos integrált megközelítés kidolgozásával.

A holland irányítási mechanizmus három kulcsterületet érint: ellátás, vádemelés és tartózkodási engedély a nem holland áldozatoknak. Ezt három pillérként lehet elképzelni:⁹⁴

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

⁹³ <http://www.wegwijzermensenhandel.nl/algemeneinformatie/> (06/08/2015)

⁹⁴ ibid

4. Folyamatára A holland rendszer három pillére

AZ ÁLDOZAT SZÜKSÉGLETEIT ÉS KÍVÁNSÁGAIT KÜLÖNBÖZŐ FELMÉRÉSEKKEL MEGÁLLAPÍTJÁK,
MAJD EGY EGYÉNRE SZABOTT PROGRAMOT ALAKÍTANAK KI ÉS VALÓSÍTANAK MEG

Miután az érintettet az emberkereskedelem lehetséges áldozataként észlelték és azonosították, lehetővé válik a büntetőeljárás megindítása, ez az első pillér. Ebben az időszakban az áldozatnak joga van a segítséghez, illetve joga van az országban maradni, ez a holland megközelítés második és harmadik pillére. Az áldozatok *jogosultak az ellátásra*, amelyet személyre szabottan, igényeikhez igazítanak, és az általános tájékoztatástól a védett szálláshelyen való elhelyezésig terjedhet.

A külföldiekről szóló törvény B8/3 cikke alapján a nem holland állampolgárságú áldozatoknak járó *három hónapos mérlegelési* időszak jelenti a holland megközelítés *harmadik pillérét*. Ez a törvény egyszerre született a 273f WvSr törvénycikkkel, mert a holland bevándorlási törvény szintén megújult, és a külföldiekről szóló törvény 2000-ben elfogadott végrehajtási útmutatójával, belekerült a B9 rendelkezés lehetősége. Ez a rendelkezés, amely 1988-ban⁹⁵ lépett hatályba, az emberkereskedelem áldozatainak, lehetséges áldozatainak és tanúinak megadta a lehetőséget, hogy legálisan Hollandiában maradjanak a rendőrségi nyomozás, a büntetőeljárás és a tárgyalás idejére. Ez egy hibrid rendelkezés, mert lehetőséget teremt az emberkereskedők elleni büntetőeljárás számára is, mivel biztosítja az áldozatoknak a jogot, hogy Hollandiában maradjanak, és ha így döntenek, az ügyészég rendelkezésére állnak. Ugyanakkor az ideiglenes tartózkodási engedéllyel rendelkező áldozat hozzáfér a holland szolgáltatásokhoz és juttatásokhoz.⁹⁶ Ez a rendelkezés az áldozatoknak nagyobb autonómiát, több időt és választási lehetőséget biztosít az ellenük elkövetett bűncselekményekkel kapcsolatos bejelentés megtételében.⁹⁷

A „**Modern Migrációs Politika**” bevezetésével a B9-et B8/3-ra nevezték át, és a mai nevén „emberkereskedelemmel kapcsolatos tartózkodási engedély megállapodás” még mindig elérhető az emberkereskedelem uniós és nem uniós országokból származó áldozatainak. Az átnevezés a cikk tartalmát nem érintette.⁹⁸ A mérlegelési időszakban a B8/3 alapján az áldozat jogosan tartózkodik Hollandiában, és hozzáfér szociális szolgáltatásokhoz, amelybe beletartozik az ingyenes jogi képviseletet (amennyiben az áldozat nem engedheti meg magának), orvosi és pszichológiai segítség, szállás és tanácsadás.

A tartózkodással, ellátással és segítségnyújtással kapcsolatos folyamatok együtt zajlanak a büntetőeljárással. Nem holland állampolgárságú áldozatok esetében így lehet felvázolni ezeket a folyamatokat:

⁹⁵ Smit, M. & Boot, M. (2007)

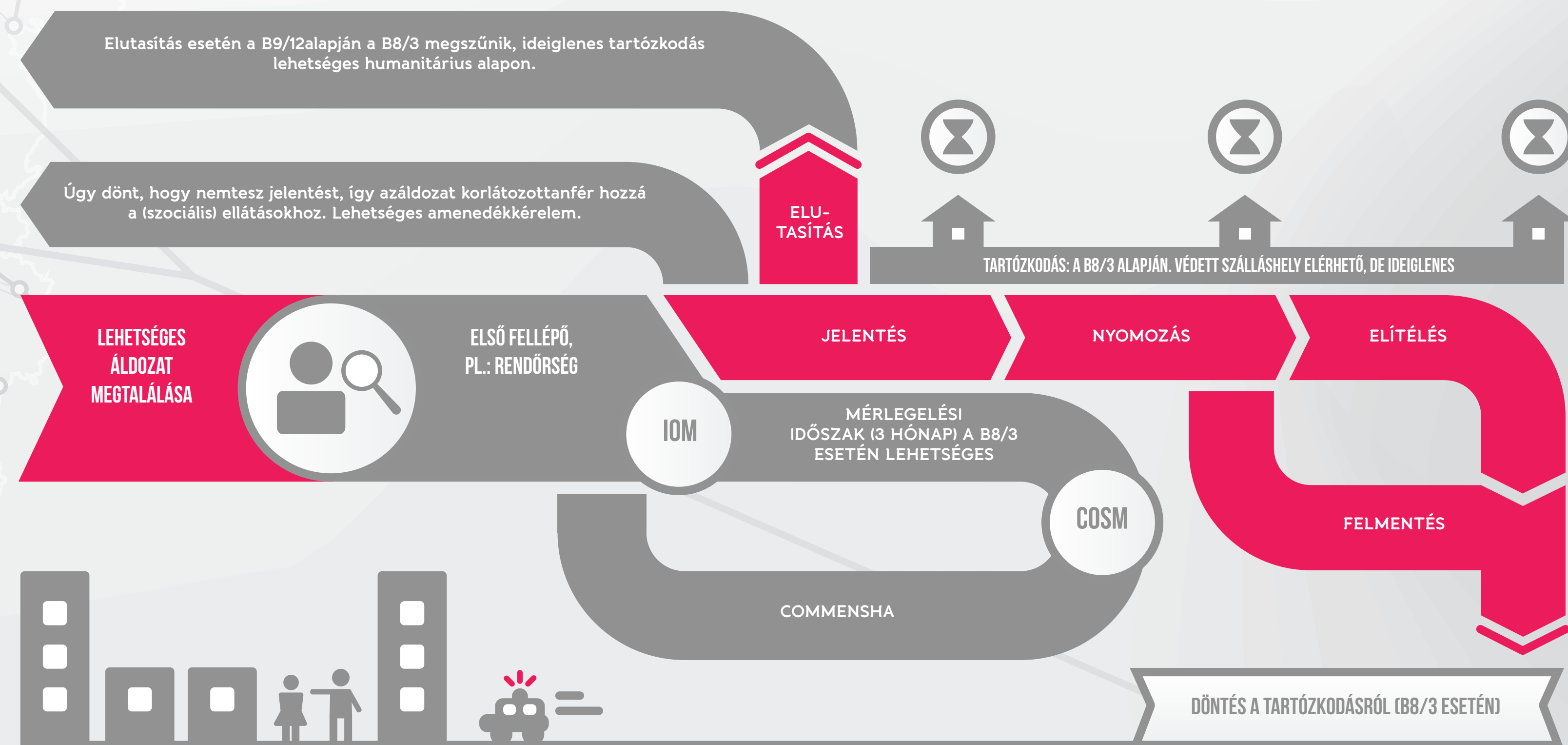
⁹⁶ Dettmeijer-Vermeulen, C. (2012) 288. o.

⁹⁷ Greenberg, M. & Ruback, R. (1992)

⁹⁸ Comensha La Strada Nederland (2013)

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

5. Folyamatábra A tartózkodással, ellátással és segítségnyújtással kapcsolatos folyamatok

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A kizsákmányolás fajtái, az emberkereskedelem áldozatainak szerepe és helyzete

Az áldozatok észlelése és védelme áll a holland Nemzeti Irányítási Mechanizmus középpontjában. Az áldozatok sikeres irányítása (jobb) védelmet és támogatást biztosít, és a védelem és támogatás együttes növelésével növekedhet az áldozatok hajlandósága, hogy áldozattá válásukat jelentsék a hatóságoknak. Ez egyszerre egyszerűsíti az emberkereskedők megtalálását, a büntetőeljárás megindítását és az elkövetők elítélését. A holland Nemzeti Irányítási Mechanizmus a kizsákmányolás minden formájára koncentrál, a szexuális kizsákmányolásra, a munkaerő-kizsákmányolásra, a koldulásra és lopásra kényszerítés révén megvalósuló kizsákmányolásra, a kényszerű fogva tartás révén megvalósuló kizsákmányolásra és végül a szervek eltávolításának céljából történő emberkereskedelemre.⁹⁹

Az áldozattá válás észlelése

Az áldozattá válás észlelése a jelek megfelelő felismerésével kezdődik. Gyakran ezeket a jeleket az első szintű szolgálatok tagjai (azaz szociális munkások, egészségügyi szakemberek, ellenőrök, stb.) veszik észre. A jelek néha nagyon egyértelműek és felismerhetők, de előfordul, hogy rejtettebbek. A nemzeti irányítási mechanizmus keretében kidolgoztak egy általános listát, amely felsorolja az emberkereskedelem valamennyi lehetséges jelét. Ez elérhető a holland NRM honlapján: www.wegwijzermensenhandel.nl.

A szakemberen múlik, amikor kapcsolatba kerül a lehetséges áldozattal, hogy felismerje és osztályozza ezeket a jeleket. Ebben a folyamatban történik egy áttekintés és felméri, hogy milyen követő intézkedéshez lehet az áldozatot irányítani. Az irányításnak a lehetséges áldozatot el kell irányítani az illetékes hatóságokhoz, amelyek megfelelő támogatást tudnak biztosítani, és segítenek az áldozat valamennyi felmerülő szükségletével kapcsolatban. Ezért van szükség az érintett szereplők hozzáértésére az áldozatok azonosításával kapcsolatban, és a társadalmi körülmények alapos ismeretére, hogy az irányítás sikeres lehessen és az áldozatok a lehető legjobb támogatást kapják.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az áldozatok azonosítása, védelme és fogadása

Az emberkereskedelem lehetséges áldozatainak azonosításához és védelméhez kapcsolódó valamennyi folyamat nemzeti szinten van koordinálva. Alapvető fontosságú, hogy a különböző szervezetek szakemberei képesek legyenek *felismerni az áldozattá válás jeleit*, mert az áldozatok ritkán kezdeményeznek saját elhatározásukból. A holland állampolgárságú áldozatok, és más uniós államok polgárai az azonosítás után közvetlenül védett szálláshelyre irányíthatók, míg a nem uniós polgárok lehetőséget kapnak egy három hónapos mérlegelési időszakra, amely alatt eldönthetik, hogy hajlandóak-e segíteni a hatóságokat. A mérlegelési időszak ugyanakkor elérhető az emberkereskedelem áldozatául esett uniós állampolgároknak is. A külföldiekre vonatkozó körrendelet 2000 B8.3 fejezete tartalmazza az emberkereskedelemnek áldozatul esett személyek tartózkodásának szabályozását, amely rendelkezik a mérlegelési időszakról.

Amennyiben a *feltételezett áldozat hajlandó együttműködni, ideiglenes tartózkodási engedélyt kap (B8.3)* a HKCs, a csendőrség vagy a szociális és foglalkoztatási felügyelet nyomozása idejére. Mivel ezek a szervezetek a felelősek az áldozatok irányításáért is, ők is felajánlhatják a **három hónapos mérlegelési időszakot**, erről a Bevándorlási és Honosítási Szolgálatot az M55 nyomtatványon kell értesíteni. Amennyiben az áldozat hajlandó együttműködni a hatóságokkal, de a büntetőeljárást nem lehet megindítani vagy sikeresen lezárni, az áldozatnak lehetősége van menedéért vagy nem ideiglenes tartózkodási engedélyért folyamodni humanitárius alapon.

Mint fentebb említettük, az áldozattá válás észlelése csak az első lépése egy várhatóan hosszú és kiterjedt folyamatnak, amelynek célja az áldozatok biztonságának garantálása. Sok esetben az első szintű szolgálatok szerepe az irányítást követően megszűnik. Ezért ezeket a szervezeteket a későbbi irányításért és az áldozatoknak a későbbiekben nyújtott segítségért nem lehet felelőssé tenni. Ugyanakkor fontos, hogy egy szervezetenél legyen az ellenőrzés, és a jövőbeni irányítással és segítséggel kapcsolatos döntésekről áttekintése legyen.

A fő okok, amelyek miatt fontos a jól működő észlelési rendszer a következők:

- az áldozatok védelme;
- az áldozatokat áldozatként kell kezelni, nem elkövetőként, hiszen őket a bűncselekményekre rákényszerítették;

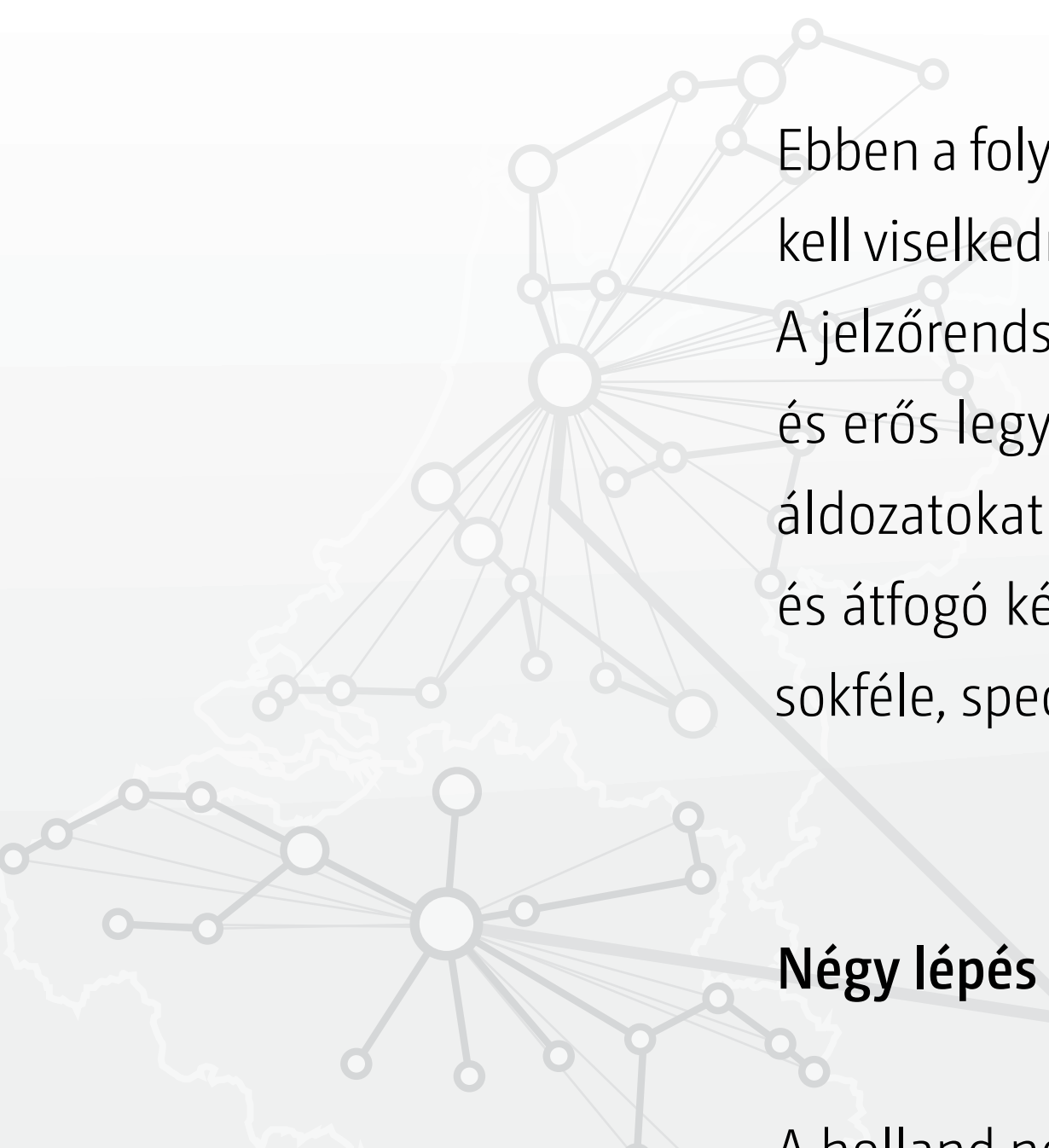
»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- miután a lehetséges áldozatot észlelték és azonosították, a legfontosabb az ő védelme és alapvető szükségleteinek kielégítése. Ez legjobban egy hatékony irányítási mechanizmus segítségével működhet;
- általában több áldozat van, nem csak az első, azonosított áldozat, mert sok bűnelkövető egyszerre több áldozatot zsákmányol ki;
- fontos információkat lehet gyűjteni, amelyek letartóztatáshoz és eredményes büntetőeljáráshoz vezethetnek;
- ha a büntetőeljárás sikeres, az áldozat jogos kártérítést kaphat, és kizsákmányolójától megkaphatja elmaradt bérét;¹⁰⁰

A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az első szintű szolgálatok tagjai, akik a lehetséges áldozattá válás, illetve az emberkereskedelem jeleit észlelik, jelentik ezeket a saját *szervezeteiknek*. Ez lehet *emberkereskedelmi szakértő*, vezető vagy belső forródrót. Azok a szervezetek, amelyek logikusan szerepet játszhatnak az emberkereskedelem és áldozattá válás felismerésében, és amelyeknek feladata, hogy a gyanús esetekben lépjenek, belső folyamatokat és irányelveket dolgoztak ki, hogy az érintett szervezet minden tagja számára világos legyen, hol kell jelentést tenni arról, amit találtak, és hogy mit várnak el tőlük. A jelentések fogadásáért és feldolgozásáért felelős személyek tisztában vannak vele, hogy a jelentéseket továbbíthatják és a szervezeten kívülre is eljuttathatják. Ehhez más szervezetek létezéséről és jelenlétéről információkkal kell rendelkezniük, hogy a lehetséges áldozatokat a lehető leghatékonyabban lehessen irányítani, és megfelelő segítséget és védett szálláshelyet lehessen felajánlani számukra.

Mint fentebb említettük, a Nemzeti Irányítási Mechanizmus (NRM) kialakításnak utolsó lépései zajlanak jelenleg. Ez rálátást nyújt a szakembereknek és tisztségviselőknek az emberkereskedelem áldozatainak segítségével és támogatásával kapcsolatos lehetőségekre. Az „emberkereskedelem jelzése” nevű hivatalos honlap itt érhető el: www.wegwijzermensenhandel.nl. A honlapot egy szerkesztőbizottság üzemelteti, amely a Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium, a Holland Áldozatsegítő és a CoMensha képviselőiből áll. A honlap az áldozattá válásról és az észlelésről nyújt információkat, és lehetővé teszi a szakemberek számára, hogy megtalálják egymást és együttműködjenek az emberkereskedelem áldozatainak segítésében és irányításában.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ebben a folyamatban sok szervezetnek kell részt venni, hogy az áldozatok segítése biztosan hatékony lehessen. Emiatt úgy kell viselkedniük, mint egy lánc szemeinek. Az összehangolt együttműködés szükséges ahhoz, hogy ez a lánc erős lehessen. A jelzőrendszer ilyen hosszú távú együttműködést hivatott kialakítani, annak biztosítása érdekében, hogy ez a lánc tartós és erős legyen. A lánc erejét és sikerét biztosítandó tájékoztatják az illetékes feleket, szakembereket, koordinátorokat, áldozatokat és állampolgárokat a segítséghez és támogatáshoz jutás opcióiról. Ez az információmegosztás strukturált és átfogó képet biztosít az illetékes holland szervezetekről, amelyek a regionális ellátás szervezéséért felelősek. Ezáltal sokféle, specializált szolgáltatást tudnak az emberkereskedelem áldozatainak nyújtani az ország egy adott régiójában.

Négy lépés a biztonság felé

A holland nemzeti irányítási rendszer *négy lépést* nevez meg az *áldozatok biztonságának garantálásához*, amíg teljesen megvalósul a társadalomba való biztonságos és önálló visszatérés. Ebbe a folyamatba négy különböző lépés tartozik, amelyekben különböző szereplőknek van fontos szerepe. Sematikusan ábrázolva ezek a lépések és a legfontosabb szereplők a következők:¹⁰¹

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

6. Folyamatábra Négy lépés a biztonság felé

1. LÉPÉS

A. A lehetséges áldozatok azonosítása

1. Észlelés

- Rendőrség
- Holland Királyi Csendőrség
- Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet
- Anonim Bűntény-bejelentő
- Bevándorlással kapcsolatos szervezetek
- Védett szálláshelyek
- Egészségügyi dolgozók, segélyszervezetek munkatársai
- Önkormányzatok
- Civil szervezetek (pl. Fairwork / CoMensha)
- GGD-GHOR Hollandia
- Kereskedelmi Kamara
- Bevándorlási és Honosítási Szolgálat
- Stb.

2. Regisztráció

- CoMensha
- Emberkereskedelem és Embercsempészet Szakértői Központ

2. LÉPÉS

B. Ellátás, támogatás és védelem

1. Azonnali szükségletek menhelyel és támogatással kapcsolatban:

- Regionális támogatás-koordinátorok
- Esetmegbeszélések, támogató találkozók
- Védett szálláshelyek (pl. Fier Fryslan, Horizon, Spirit, COSM, SMO):
 - Ambuláns ellátás
 - Női/férfi védett szálláshelyek
 - Specializált védett szálláshelyek
- CoMensha
- COSM (HVO Querido, Jade, Humanitas)
- COA
- Holland Áldozatsegítő
- GGD-GHOR Hollandia

2. Jogi segítség

- Ügyvédek
- Holland Áldozatsegítő
- Áldozatsegítő ügyfélszolgálat
- Jogi ügyfélszolgálat

3. Védelem

- Rendőrség
- Specializált védett szálláshelyek

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

3. LÉPÉS

C. Küzdelem: Integrált megközelítés

1. Kezdeményezés, fokozás, javítás

- Emberkereskedelmi munkacsoport

2. Nyomozás és büntetőeljárás

- Rendőrség
- Holland Királyi Csendőrség
- Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet
- Ügyészi szolgálat
- Adóügyi felderítő és nyomozó szolgálat

3. Adminisztratív, adóügyi és egyéb beavatkozások, ideértve a megelőző intézkedéseket

- Regionális információs és szakértői központok
- Szociális védőháló szövetségei
- Önkormányzatok
- Adóhatóság
- Üzleti- és magánpartnerek (pl. turizmus és mezőgazdaság)
- Holland Bűnmegelőzési és Biztonsági Központ

4. LÉPÉS

D. Támogatás az önállóságért

1. Hollandiában

- Holland Áldozatsegítő
- Kárenyhítési alap az erőszakos bűncselekmények áldozatainak
- Bevándorlási és Honosítási Szolgálat
- Civil szervezetek

2. Visszatérés a származási országba

- Nemzetközi Migrációs Szervezet
- Hazatelepülési és kitoloncolási szolgálat
- Hazatérési kezdeményezések/projektek

3. Egyéb: Elkövetők

- Büntetés végrehajtási intézmények szolgálata
- Próbára bocsátással foglalkozó szolgálat

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Hogyan lehet azonosítani a kizsákmányolást

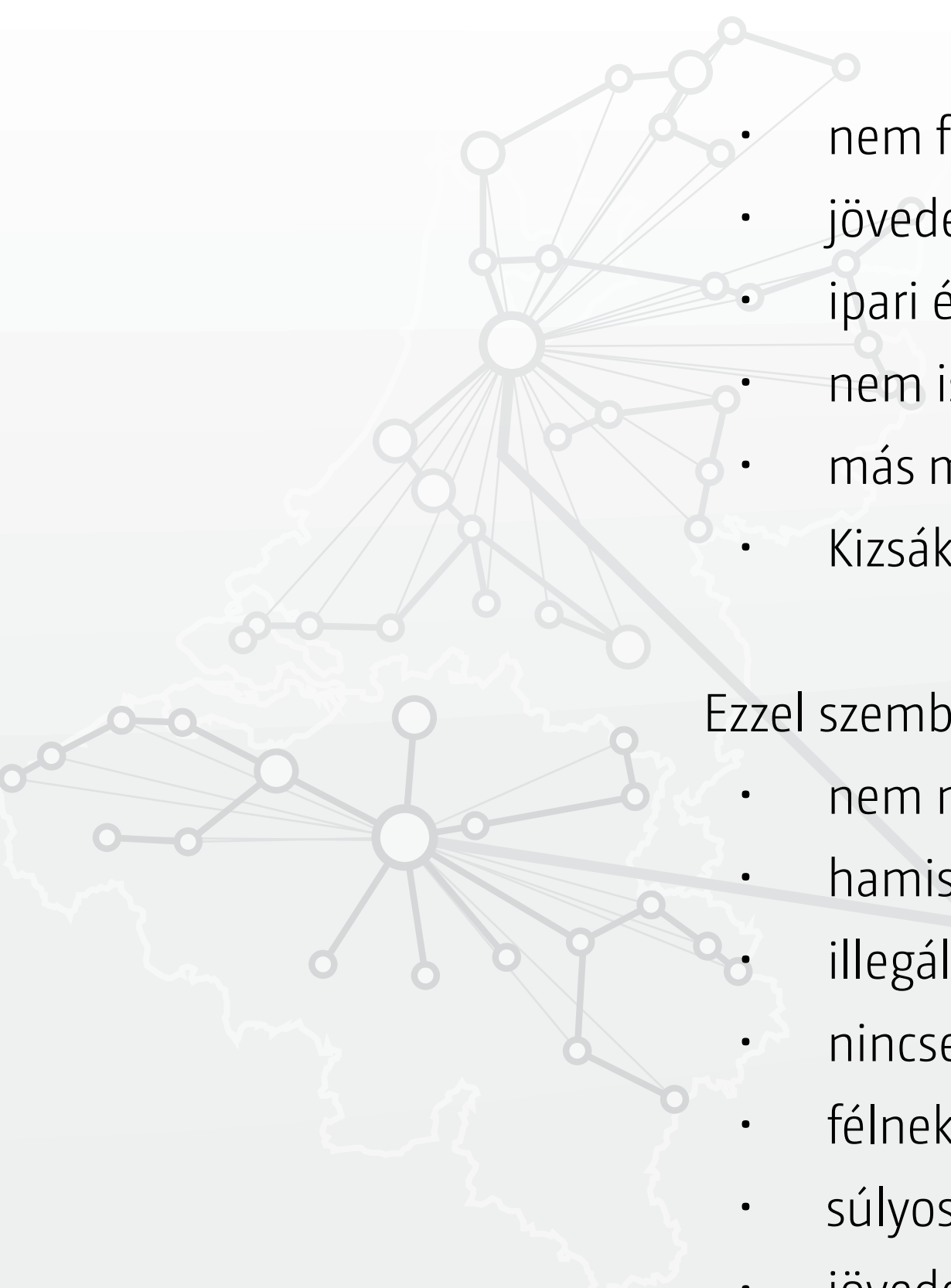
A különböző szervezetek különböző szabványokat használnak a kizsákmányoló helyzet azonosítására. Az emberkereskedelem megvalósulásának megállapításához a legfontosabb kritérium a kizsákmányolás megléte. A kizsákmányolás ugyanakkor egy nem teljesen világosan körülírt fogalom.

A Tanács 2002. július 19-i, az Emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló Kerethatározatának első cikke így határozza meg a kizsákmányolást: „*magában kell foglalnia legalább a mások prostituálásának kihasználását, vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszermunkát vagy szolgáltatásokat, rabszolgotartást vagy a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy emberi test szerveinek tiltott eltávolítását*”, amely megegyezik az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve 3.§-ával, kivéve hogy tartalmazza a kizsákmányolás általános célját és a szervek eltávolításnak céljával történő emberkereskedelmet. Ez a meghatározás is elég tág, és nagy teret enged a hatóságoknak azon cselekmények értelmezésében, amelyek beleférnek ebbe a tág definícióba. Ezért van a kizsákmányolásnak ilyen sok aspektusa. Ezenkívül az emberkereskedelem áldozatát azonosító szervezettől függően más-más jeleket vehetnek észre.

Például a Szociális és Foglalkoztatási Minisztérium felügyeleti egysége a következő példákat sorolja fel kizsákmányoló helyzetben levő áldozatok/alkalmazottak jellemzőiként:

- veszélyes vagy egészségtelen munkát kénytelenek végezni;
- hosszú munkaidőben kénytelenek dolgozni;
- nagyon alacsony bért kapnak, nem kapnak bért, vagy a bérek kifizetése késik;
- nem rendelkeznek saját útlevelük felett;
- hamis ígérekkel csábítják őket Hollandiába;
- rosszul bánnak velük, zsarolják, kényszerítik vagy fenyegetik őket;
- arra kényszerítik őket, hogy nagy adósságot törlesszenek a munkaadójuknak;

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

-
- nem férnek hozzá a saját számlájukon levő pénzhez;
 - jövedelmük nincs bejelentve az adóhatósághoz, vagy például nincs balesetbiztosításuk;
 - ipari épületekben vagy ipari területeken szállásolják el őket, vagy nagyon szegényes körülmények között
 - nem ismerik saját szállásuk címét;
 - más módon nehezedik rájuk nyomás;
 - Kizsákmányolás mindenhol előfordul.¹⁰²

Ezzel szemben a rendőrség akkor tekint egy helyzetet kizsákmányoló helyzetnek, ha az adott személyek:

- nem maguk intézték saját utazásukat vagy vízumukat;
- hamis útlevelük van;
- illegálisan tartózkodnak Hollandiában;
- nincsen saját szállásuk, amelyért ők felelősek;
- félnek a deportálástól vagy a visszaéléstől;
- súlyos adósságaik vannak;
- jövedelmük indokolatlanul nagy részét ki kell adniuk;
- nem kapják meg a szükséges orvosi ellátást;
- nincs kapcsolatuk vagy csak korlátozott kapcsolatuk van másokkal;
- korlátozott az önrendelkezésük;
- zsarolják, kényszerítik vagy fenyegetik őket;
- rendkívül hosszú munkaidőben kell dolgozniuk;
- fizikai bántalmazás tünetei láthatók rajtuk.¹⁰³

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁰² http://www.inspectieszw.nl/onderwerpen/arbeidsverhoudingen/arbeidsuitbuiting/Mensenhandel_en_arbeidsuitbuiting.aspx (06/08/2015)

¹⁰³ <https://www.politie.nl/themas/mensenhandel.html#alineatitle-welke-signalen-kunnen-duiden-op-mensenhandel> (06/08/2015)

Bár ezekben az összegzésekben van hasonlóság, sok a különbség is közöttük. Ez annak köszönhető, hogy minden szervezet egy bizonyos típusú kizsákmányolásra figyel. Ahhoz, hogy ezeket az indikátorokat összhangba lehessen hozni a nemzeti irányítási rendszerben, folyik egy egységes lista kidolgozása.¹⁰⁴

Ugyanakkor az emberkereskedelemmel

- I. kapcsolatban nagy problémát jelent, hogy az áldozatok egy jelentős része *nem tekinti magát áldozatnak*, és ezért nem tesz bejelentést a megfelelő hatóságnál,
- II. és a kizsákmányolók gyakran korlátozzák az áldozatok szabad mozgását és ezáltal annak a lehetőségét is, hogy kapcsolatba lépjenek a hatóságokkal. Bár a holland törvények értelmében sok, a munkavégzéssel és annak körülményeivel kapcsolatos helyzetet kizsákmányolónak kell tekinteni, sok esetben a munka és annak körülményei nem különböznek attól, amelyhez az áldozatok hozzá vannak szokva.

Továbbra is fennáll a kérdés, hogy a jeleket hogyan lehet nyilvánosságra hozni és a hatóságok figyelmét ezekre irányítani. A tudatosság kialakításához a kormány és civil szervezetek is indítottak kampányokat, és speciális tájékoztató füzetek készültek, amelyek nyomtatott formában és online is elérhetők. Ezek a tájékoztató füzetek információkkal szolgálnak a holland munkafeltételekről, köztük a munkaidőről, bérekről, stb., és arról is, mi a teendő visszaélés esetén. Ennek végkövetkeztetése, hogy amennyiben akár erőszakot is magában foglaló, kizsákmányoló helyzet gyanúja áll fenn, kapcsolatba kell lépni a rendőrséggel.

Az emberkereskedelem elleni küzdelemmel és/vagy az emberkereskedelem áldozatainak segítségével foglalkozó legfontosabb szervezetek

A korábbi folyamatábrák mutatják, hogy az emberkereskedelem kezelésében sokféle szervezet vesz részt Hollandiában. Alább a főbb szervezetek rövid leírása található.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁰⁴ Ez itt érhető el: <http://www.wegwijzermensenhandel.nl/signalenvanmensenhandel.aspx>.

A. Önkormányzatok:¹⁰⁵

Az önkormányzatok rendkívül fontos szerepet játszanak az emberkereskedelem elleni küzdelemben. Ők a felelősek a megelőzésért, az észlelésért, az ellátás és támogatás biztosításáért és a korlátok felállításáért. Ezek a korlátok hivatottak megakadályozni, hogy bűnözők vagy bűnözői csoportok visszaéljenek az önkormányzatok nyújtotta jogi eszközökkel. A korlátok felállításához az önkormányzatoknak több jogi eszköz is a rendelkezésére áll. Alkothatnak helyi jogszabályokat, kontrollzónákat hozhatnak létre és feladatuk az integritás-vizsgálatok lefolytatása. A hatékony munkához az önkormányzatoknak egyesíteniük kell erőiket, egységes módszerek és folyamatok kidolgozásával és az információk megosztásával.

B. A rendőrség:¹⁰⁶

Amikor valaki hivatalos *bejelentést tesz*, a rendőrség egy visszaéléses helyzetet észlel, vagy releváns információk birtokába jut, nyomozás indul. Az országos rendőrségen belül speciális emberkereskedelmi egységeket hoztak létre, amelyekben magasan képzett, minősített nyomozók dolgoznak. Ez azt jelenti, hogy a rendőrség egyszerre első szintű szervezet, amikor megfigyelés vagy bűnüldözési tevékenységek során kizsákmányoló helyzetet észlel, illetve második szintű testület, ahová a lehetséges áldozatokat irányítják, ha egy másik szervezet a felelős az észlelésért és a helyzet további nyomozásra ad okot.

A rendőrség felelős még a következőkért:

- Megfigyelés, és bűnüldözési tevékenység a prostitúcióhoz kapcsolódóan (legális és illegális bordélyok, escort szolgáltatások, stb.);
- a prostitúció ellenőrzése (engedélyek, kiskorúak, kényszermunka);
- az emberkereskedelem áldozatainak segítése az észlelést követő jogi eljárásokban;
- fellépés az emberkereskedelem gyanúja, az emberkereskedelemre utaló jelek esetén.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁰⁵ <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)

¹⁰⁶ <https://www.politie.nl/themas/mensenhandel.html> (06/08/2015)

C. Ügyészség (OM):¹⁰⁷

Az ügyészség (OM) és a bíróságok együtt alkotják az igazságszolgáltatást. Az ügyészség dönti el, hogy kinek és milyen vádak alapján kell megjelennie a bíróságon. Ez az egyetlen testület, amely jogosult vádat emelni egyes személyek ellen.

Az ügyészség fő feladatai:

- bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozás
- elkövetők elleni büntetőeljárás
- az ítéletek végrehajtásának ellenőrzése.

D. Az emberkereskedelem ellen küzdő munkacsoport:¹⁰⁸

Az emberkereskedelem ellen küzdő munkacsoportot 2008-ban hozta létre az Igazságügyi Minisztérium. Az ügyészségi hivatal elnökletével működik, tagjait különböző minisztériumok, a nemzeti előadó hivatala, a rendőrség, az önkormányzatok és a CoMensha delegálják. A különböző területekről érkező tagoknak az emberkereskedelem elleni küzdelem hatékonyságához integrált megközelítésre van szüksége. A munkacsoport legfőbb feladata, hogy észlelje az emberkereskedelem elleni küzdelem problémáit, és javaslatokat adjon ezen problémák kezelésére.

E. Az emberkereskedelemmel és a gyermekek elleni szexuális erőszakkal kapcsolatos ügyek **nemzeti előadója** (BNRM):¹⁰⁹

Az emberkereskedelemmel és a gyermekek elleni szexuális erőszakkal kapcsolatos ügyek nemzeti előadója jelentéseket készít az emberkereskedelem és a gyermekek elleni szexuális erőszak jellegéről és mértékéről Hollandiában. Az előadó

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁰⁷ <https://www.om.nl/algemeen/english/> (06/08/2015)

¹⁰⁸ <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)

¹⁰⁹ <http://www.dutchrapporteur.nl/about/> (06/08/2015)

hivatala megfigyeli a politika hatásait, észleli a szűk keresztmetszeteket és kutatásokat végez a törvényalkotás, a rendőrségi nyomozás, az elkövetők elleni büntetőeljárás illetve az áldozatok helyzete tárgyában. Az előadó ezen információk alapján megbízás alapján és saját kezdeményezésből ajánlásokat tesz és tanácsot ad az emberkereskedelem elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében. A hivatalnak nincs nyomozati jogköre és nem panasztestület. Az előadó független a kormánytól objektíven cselekszik, és hatóságnak tekintendő, amelyet komolyan kell venni.

F. Emberkereskedelem és Embercsempészet Szakértői Központ (EMM):¹¹⁰

Az Emberkereskedelem és Embercsempészet Szakértői Központ az embercsempészet és emberkereskedelem területén gyűjt adatokat. Az EMM ezeket az információkat megosztja a rendőrséggel és a szervezeti láncban levő partnereivel. Az EMM testesíti meg az együttműködést a nemzeti rendőrség, a Királyi Csendőrség, a Bevándorlási és Honosítási Szolgálat, a Szociális Felderítő és Nyomozó Szolgálat és az külföldiek ügyeivel foglalkozó munkacsoport között. Az emberkereskedelemre vonatkozó irányelv alapján a rendőrségnek minden emberkereskedelemre utaló jelet jelenteni kell az EMM felé. Az EMM nemzetközi szinten is dolgozik, jelentéseket kap (mintegy évi ötezret) formális és informális csatornákon keresztül. Ezeket az információkat elemzik és egyéb kapcsolódó információkkal egészítik ki, és az emberkereskedelem elleni küzdelemért felelős ügyész elnökletével tartott havi találkozókon is megvitatják.

G. Nemzeti Emberkereskedelmi Szakértői Egység (LEM):¹¹¹

A Nemzeti Emberkereskedelmi Szakértői Egységbe a nemzeti rendőrség, a Királyi Csendőrség, az EMM és a Nemzeti Előadó Hivatala tartozik. Ez a szakértői csoport stratégiai és politikai információkat oszt meg, és a prostitúcióval és az emberkereskedelem elleni küzdelemmel kapcsolatos politikát alakít ki és valósít meg.

¹¹⁰ <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)

¹¹¹ <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

H. Emberkereskedelem Elleni Koordinációs Központ (CoMensha):¹¹²

A CoMensha egy amersfoorti székhelyű civil szervezet, amelynek célja, hogy jobb életet biztosítson az emberkereskedelem áldozatainak. A CoMensha egyik fontos feladata az emberkereskedelem áldozatairól beérkező jelzések regisztrálása. A hollandiai áldozatok számát, és az ellenük elkövetett bűncselekmények természetét tartják nyilván. Ezeket az információkat többek között a nemzeti előadó hivatala is használja.

Az áldozattá válás nyilvántartása mellett a CoMensha az emberkereskedelem lehetséges áldozatainak nyújtott kezdeti ellátást és segítséget is koordinálja. Hollandiában az emberkereskedelem külföldi áldozatait a COSM védett szálláshelyeire és női szálláshelyeire fogadják be. A CoMensha a kormánzatnak és más partnereinek ad tanácsokat az emberkereskedelem áldozataival kapcsolatos kérdésekben, releváns adatokat szolgáltat és információt nyújt a trendekről és fejleményekről.

A CoMensha elsődleges célcsoportját az emberkereskedelem áldozatai jelentik, de ide tartoznak az egészségügyi szervezetek, nyomozók, ügyvédek és kormányzati ügynökségek. A CoMensha koordinálja az emberkereskedelem áldozatai számára kijelölt védett szálláshelyeket (COSM), amely hetven biztonságos védett szálláshelyet jelent, ahol megfelelő segítséget biztosítanak, és amelyek azáltal vetnek véget a kizsákmányoló helyzetnek, hogy az áldozatoknak menedéket és ellátást biztosítanak.

I. Veiligheidshuis:¹¹³

A veiligheidshuis (szó szerint: biztonságos otthon) egy helyi kooperációs hálózat, amely a büntető igazságszolgáltatási rendszer, az egészségügy, az önkormányzatok és a kormányzat tagjait köti össze, és amelynek célja, hogy az emberkereskedelemhez hasonló összetett problémákat még hatékonyabban lehessen kezelni.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹¹² A CoMensha tájékoztatása alapján

¹¹³ <http://www.veiligheidshuizen.nl/achtergrond#VcMcLW7tnY8> (06/08/2015)

J. Regionális információs és szakértői központok.¹¹⁴

A regionális információs és szakértői központ (RIEC) és a nemzeti információs és szakértői központ (LIEC) a közigazgatási megközelítést erősítik, és támogatják az integrált megközelítést a szervezett bűnözés elleni küzdelemben. Mind a RIEC mind a LIEC támogatja a közigazgatást, a következő módokon:

- felhívja a figyelmet a mindennapokban megjelenő szervezett bűnözésre
- fejleszti a tudást és a készségeket, hogy hatékonyan lehessen fellépni a szervezett bűnözés ellen
- támogatja az önkormányzatokat és a tartományi közigazgatást a következő módokon:
 - a közigazgatási politika meghatározása és megvalósítása
 - az információs helyzet javítása
 - a regionális együttműködés támogatása

K. Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet (SZW).¹¹⁵

A Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet 2012. január 1-én kezdte meg tevékenységét. A felügyelet egyesíti a korábbi Munkaügyi Felügyelet, a Foglalkoztatást és Bevételeket Vizsgáló Felügyelet és a Szociális és Munkaügyi Minisztérium szociális és felderítő nyomozó szolgálatának szervezeteit és tevékenységeit. A Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet azért dolgozik, hogy mindenki számára elérhetőek legyenek a méltányos, egészséges és biztonságos munkakörülmények és a társadalmi-gazdasági biztonság. A Felügyelethez az alábbi felügyeleti és vizsgálati feladatok tartoznak:

- Vizsgálja az előírásoknak való megfelelést a munkakörülmények és a veszélymegelőzés terén, ideértve a veszélyes anyagokat.
- Vizsgálja az illegális foglalkoztatással és minimálbérrel kapcsolatos előírásoknak való megfelelést.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹¹⁴ <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)

¹¹⁵ http://www.inspectieszw.nl/Images/What-does-the-Inspectorate-SZW-do_tcm335-330702.pdf (06/08/2015)

- Feltárja a munka és jövedelmek rendszerének hatékonyságát, azáltal, hogy tanulmányozza a munkavállalók biztosításának kezeléséért felelős intézet, az UWV, a Szociális Biztosítási Bank (SVB) és az önkormányzatok társadalombiztosítási intézkedéseinek megvalósítását.
- Észleli a csalást, kizsákmányolást és szervezett bűnözést a munka és fizetési láncban (munkaerő-kizsákmányolás, emberkereskedelem, nagymértékű társadalombiztosítási csalás). Ezeket az ügyészség irányítása alatt végzi a szervezet.

A Felügyelet ezen kívül a Szociális és Munkaügyi Minisztérium szakpolitikai fejleményeit és azok kockázatait is vizsgálja, erről jelentéseket készít a minisztereknek, államtitkároknak és döntéshozóknak.

A Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet a következő területekre koncentrál elsősorban:

- illegális foglalkoztatás;
- munkaerő-kizsákmányolás;
- a munkahelyi biztonsággal kapcsolatban rosszul teljesítő vállalatok;
- veszélyes anyagokkal dolgozó vállalatok;
- jóléti juttatásokkal való visszaélés.

L. GGD-GHOR Hollandia:¹¹⁶

A GGD GHOR Nederland a holland közösségi egészségügyi szolgálatok (GGD) és a regionális egészségügyi vészhelyzeti készenléti és tervezési szolgálat (GHOR) irodái alkotta szövetség. Feladatuk, hogy a 25 GGD és GHOR iroda érdekeit képviseljék, hogy fellépjenek a közegészségügy és biztonság érdekében, és javítsák a közegészségügyi rendszer minőségét.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Minden holland önkormányzatnak feladata, hogy védje, ellenőrizze és elősegítse a lakosság egészségét. Ezen feladatok végrehajtásához jött létre az önkormányzati egészségügyi szolgálat. Hollandiában csaknem *400 önkormányzat* van, amelyek 25 *közösségi egészségügyi szolgálatért* felelősek. Ez azt jelenti, hogy gyakran egy egészségügyi szolgálat egyszerre több önkormányzat irányítása alá tartozik. A közösségi egészségügyi szolgálatok feladatai nem mindig azonosak, mert az egyes önkormányzatok saját feladatokat adnak a GGD-knek, amelyeket a helyi, közegészségügyi politikát meghatározó megállapodásokban rögzítenek. Ugyanakkor a holland közegészségügyi szolgálatok feladatai számos ponton azonosak. Ezeket az egységes feladatokat a Közegészségügyi törvény (Wcpv) rögzíti. Minden GGD-nek legalább az e törvényben előírt feladatokat teljesítenie kell.

Röviden összefoglalva a közösségi egészségügyi szolgálatok feladatai a következők:

- Gyermkegészségügy
- Környezet-egészségügy
- Szociál-egészségügyi tanácsadás
- Rendszeres egészségügyi ellenőrzések
- Egészségügyi ellátás a menedékkérőknek
- Egészségügyi szűrések
- Járványügy
- Egészségügyi oktatás
- Közösségi mentális egészség.

M. Idegenrendészet:¹¹⁷

Az Idegenrendészet a nemzeti rendőrség egy speciális egysége, amely a Külföldiekről szóló törvénynek való megfelelést vizsgálja és felügyeli. Igazoltatásokat végez, figyeli a tartózkodási jogállást és küzd az olyan bűncselekmények ellen, mint az embercsempészet, emberkereskedelem és a személyazonossággal való visszaélés.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

N. Holland Királyi Csendőrség (Kmar):¹¹⁸

A Holland Királyi Csendőrség csendőrtestület, azaz katonai státuszú rendőri testület. A csendőrség tagjai egyszerre rendőrök és katonák. A Holland Királyi Csendőrség belföldön és külföldön is bevethető bármely helyzetben a biztonság védelmében, különösen nehéz helyzetekben. A Kmar-t stratégiai fontosságú helyszíneken, például hollandiai palotáknál, reptereken vethetik be, de ugyanúgy Európa külső határain, és bárhol a világon konfliktus sújtotta területeken és háborús övezetekben. A holland védelmi rendszerben a Kmar katonai rendőrségként is működik.

O. Próbára bocsátással foglalkozó szolgálat:¹¹⁹

A holland próbára bocsátással foglalkozó szolgálat bűnmegelőzési és a bűnismétlést csökkentő tevékenységével aktívan támogatja a társadalmi biztonságot. Ezt úgy próbálja elérni, hogy az elkövetőre koncentrál, és próbálja segíteni, hogy viselkedését megváltoztatva újra beilleszkedjen a társadalomba, annak teljes jogú tagjaként.

P. Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM)

Amikor egy áldozat el kívánja hagyni Hollandiát, hogy visszatérjen a hazájába, az IOM segítségét kérheti. A szervezet segíti az áldozatok biztonságos hazatérését, és támogatott reintegrációs segítséget tud nyújtani.¹²⁰

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹¹⁸ <https://www.defensie.nl/english/organisation/marechaussee/contents/tasks-of-the-royal-netherlands-marechaussee> (06/08/2015)

¹¹⁹ <http://www.reclassering.nl/wie-wij-zijn/missie-en-visie> (06/08/2015)

¹²⁰ Lásd még a Belgiumból való hazatérési folyamat leírását, mert a két folyamat sokban hasonlít.

A korlát modell

A fent említett szervezetek szoros együttműködésben alakítanak ki korlátokat. Az úgynevezett **korlát-modell** feltérképezi, *ki és milyen korlátot tud kialakítani az emberkereskedelem és kapcsolódó bűncselekmények elleni küzdelem hatékonyabbá tétele érdekében.* Ezek a korlátok *módszerek*, amelyekkel az elkövetőket illetve *bűnszervezeteket meg lehet akadályozni*, hogy a jogi struktúrákkal, az engedélyezésekkel, személyazonosító okmányokkal stb. visszaéljenek. A kormányzat arra törekszik, hogy korlátozza a bűnözők lehetőségeit arra, hogy tevékenységüket a hétköznapi tevékenységekkel összemosás - megakadályozza ezeket a törekvéseket és ezáltal a jót és a rosszat elválasztja egymástól. A korlát modellben nem vesz részt minden partner egy időben, mindenki akkor lép, amikor szükséges, és mindenkinek aktív szerep jut a megelőzésben.

A következő korlátok létesültek:

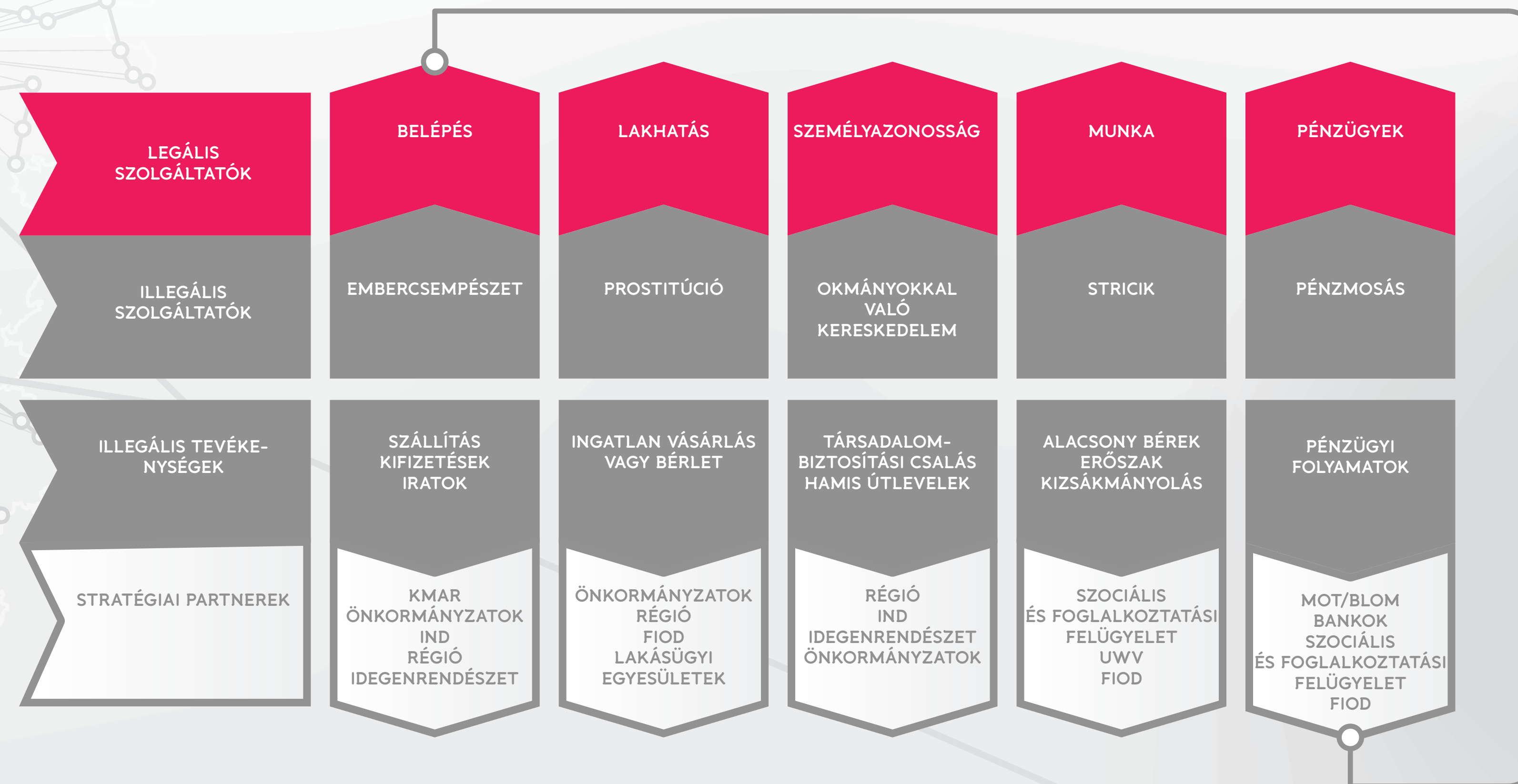
- belépés és személyazonosság (az illegális belépés és a személyazonossággal való visszaélés megakadályozása);
- lakhatás (túlzó bérleti díjak, egyéb elősegítés);
- munkaügyek (engedélyek, nyilvántartásba vétel a kereskedelmi kamaránál);
- pénzügyek (pénzmosás).

A korlát-modell nem a tényleges bűncselekményt figyelve észleli a bűncselekmény elkövetését, hanem felméri, hogy az egyes alkalmazások elősegítik-e a bűnelkövetést, szükség van-e rájuk a kizsákmányolás és az emberkereskedelem folytatásához.

A korlát modellek általában az alábbi struktúrát követik:¹²¹

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

7. Folyamatábra A korlát modell

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A Nemzeti Irányítási Rendszer Magyarországon

Magyarországon minden bűncselekmény áldozata, nem csak az emberkereskedelem áldozatai, segítséget kapnak, nemre, korra vagy fogyatékosagra való tekintet nélkül. Az Igazságügyi Hivatal kidolgozott egy gyermekbarát eljárásrendet, hogy különleges elbánást biztosítson a gyermekkorú áldozatoknak.

11. szövegdoz

Az Európa Tanács keretében a gyermekbarát igazságszolgáltatás azt jelenti, hogy a gyermekekkel kapcsolatos döntések meghozatalakor tiszteletben tartják a jogaikat. A döntéseket gyorsan kell meghozni, figyelembe kell venni a gyermek korát és szükségleteit, a gyermek véleményét komolyan kell venni és tiszteletben kell tartani magánéletét.)¹²²

A fogyatékkal élő áldozatokat jeltolmácsok segítik, a tolmácsolás költségeit az Áldozatsegítő Szolgálat viseli.¹²³

Az áldozatok azonosításának és irányításának összehangolt rendszerét a **354/2012 (XII. 13.)**, az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló, **2013. január 1-én** életbe lépett **Kormányrendelet** alkotta meg.

¹²² további dokumentumok magyar és angol nyelven: http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/childjustice/publicationsavailable_en.asp (22/07/ 2015)

¹²³ TIP jelentés (2015)

Ki az „emberkereskedelem áldozata”?

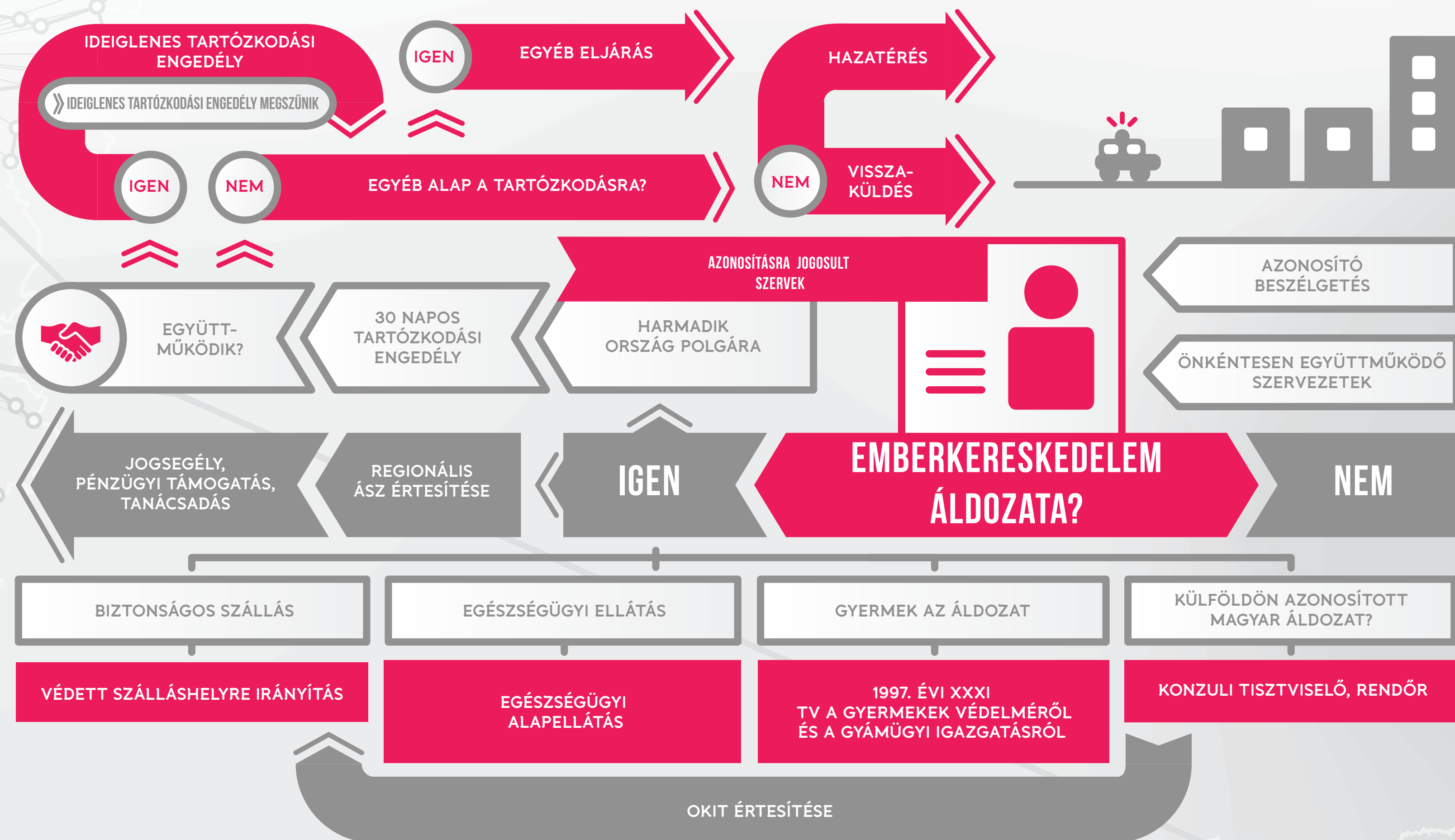
*Az áldozat fogalmát a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény határozza meg, de az emberkereskedelem áldozatának külön meghatározását adja a **354/2012 (XII. 13.) Kormányrendelet**.*

„A magyar hatóságok kijelentették, hogy az emberkereskedelem áldozata az a személy, aki a Btk. 192. paragrafusában foglalt bűncselekmény áldozata, és az áldozat státusza illetve a segítségnyújtás a folyamatban lévő büntetőeljáráshoz kapcsolódik. A hatóságok szerint az elkövető halála, elmebaj, elévülés vagy kegyelem okán az áldozat státusza érvényben marad, ha az emberkereskedelmet megállapítják, ám nem születik ítélet.”¹²⁴

A **Kormányrendelet szerint** a nemzeti irányító mechanizmust a következőképpen lehet ábrázolni:

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

8. Folyamatábra: A magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmus lépései

»Transznacionális Irányítási Mechanizmus

1. lépés: Azonosítás

A Nemzeti Irányítási Mechanizmus első lépése az azonosítás, amely egy speciális eljárás. Ennek célja, hogy *megállapítsa*, az érintett személy az emberkereskedelem ***feltételezett*** áldozata-e.

Ez a folyamat a korábban említett **354/2012 (XII. 13.)**, az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló **Kormányrendelet**en alapul, és meghatározza az illetékes hatóságok körét illetve általánosságban rendelkezik az együttműködésük rendszeréről.

A 2011/36/EU Irányelv és a magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmus hatálya

Az emberkereskedelem minden formájának (szexuális kizsákmányolás, munkaerő-kizsákmányolás, rabszolgaság, koldulásra kényszerítés, szervek eltávolítása) bármilyen életkorú áldozata, amennyiben

- magyar állampolgár vagy
- szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való engedéllyel rendelkezik.

Azonosítást végző szerv:

- az egészségügyi szolgáltató
- az egészségügyi államigazgatási szerv
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató
- a köznevelési intézmény
- a rendőrség
- a munkaügyi hatóság
- a konzuli tisztviselő
- az idegenrendészeti hatóság

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- menekültügyi hatóság
- önkéntesen közreműködő szervek.

Azonosító beszélgetés

A kormányrendelet 1. melléklete tartalmaz egy azonosító adatlapot, amely meghatározza az azonosító beszélgetés rendjét.

Az azonosító eljárásban a kormányrendelet 1. mellékletében meghatározott azonosító adatlapot kell használni.

Az azonosító beszélgetés megkezdése előtt

- az azonosításba bevont személyt fel kell világosítani az azonosító beszélgetés céljáról.
- az azonosításba bevont személyt tájékoztatni kell arról, hogy amennyiben a beszélgetés eredményeként valószínűsíthető, hogy nem emberkereskedelem áldozata, vagy emberkereskedelem áldozata, de a további intézkedésekhez nem járul hozzá, az azonosító adatlap személyazonosításra alkalmatlanná tett módon, kizárólag statisztikai célra kerül felhasználásra.

A 354/2012. (XII.13), az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló *Korm. rendelet* értelmében:

Az adatlap célja annak *megállapítása*, hogy az azonosításba bevont személy az *emberkereskedelem áldozata-e*.

Az azonosító beszélgetés során kérdéseket kell feltenni az *azonosító adatlapon felsorolt mutatók* (indikátor) felhasználásával.

A kérdésekre adott válaszok alapján lehet meghatározni, hogy az azonosításba bevont személy valószínűsíthetően emberkereskedelem áldozata-e. Minden esetben minden kategóriára vonatkozóan fel kell tenni a kérdéseket. A mutatók és válaszok alapján minden kategóriára el kell dönteni, hogy az adott kategóriában az áldozattá válás valószínűsége fennáll-e.

Az azonosításba bevont személy valószínűsíthetően az emberkereskedelem áldozata, ha a következők jelen vannak:

- két nagy valószínűségre utaló jel

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- egy nagy valószínűségre utaló és egy közepes/kis valószínűségre utaló jel
- két közepes valószínűségre utaló jel és egy kis valószínűségre utaló jel együttesen jelen van és az áldozattá válás valószínűsége valamennyi kategóriában fennáll.

Áldozattá válásra utaló jelek

Megjelenés

Nagy valószínűségre utaló jel

- Valószínűleg gyermek
- Látható sérülések (zúzódások, égetésnyom, vágás, stb.)
- Kezeletlen fertőzések jelei
- Látható alultápláltság
- Testi fogyatékoság
- Terhesség

Közepes valószínűségre utaló jel

- Kimerültség jelei
- Elhanyagolt, szegényes ruházat
- A végzett munka jellegének nem megfelelő ruházat
- Tipikusan szexuális tevékenység végzéséhez viselt ruházat

Kis valószínűségre utaló jel

- Túlzott, indokolatlan idegesség

Személyes körülmények

»**Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus**

Nagy valószínűségre utaló jel

- Nem rendelkezik személyazonosító okmányokkal
- Annak jelei, hogy a személy szabad mozgását korlátozzák, ellenőrzik

Közepes valószínűségre utaló jel

- A munkahely azonos a szálláshellyel
- Nem tudja a szállása címét
- Folyamatosan változó szálláshely
- Szegényes, nem lakás céljára szolgáló, alkalmatlan szálláshely

Munkakörülmények/tevékenység végzésének körülményei

Nagy valószínűségre utaló jel

- Munkaideje (tevékenység végzésének időtartama) kirívóan hosszú
- Fizetés egy részének, vagy egészének elvonása
- Nem tudja megmondani a munkahelye címét
- Kiugróan magas(nak állított) közlekedési, lakhatási, étkezési költségek
- Nők esetében, külföldi azonosításnál: otthon hagyott, 3 évesnél fiatalabb gyermek(ek)

Közepes valószínűségre utaló jel

- Munkaszerződés nincs, vagy a tényleges munkakörülmények annak nem felelnek meg
- A munkavégzés valamennyi feltételét egyoldalúan a munkaadó állapítja meg
- Az azonosításba bevont személy abban a hiszemben van, hogy tartozik a munkaadónak
- A munkavégzés helye nem rendelkezik a megfelelő munkavédelmi felszerelésekkel
- A munkavégzés (feladatvégzés) helye folyamatosan változik

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Egyéb körülményekkel kapcsolatban az adatfelvevő döntése, hogy rögzít-e egyéb, az áldozattá válásra utaló jeleket.

A Nemzeti Irányítási Mechanizmus első lépésében megállapítást nyer, hogy az áldozat az emberkereskedelem azonosított áldozata-e. Amennyiben azonosított áldozatról van szó, a folyamat folytatódik.

2. lépés: Az áldozatok segítése – Az áldozatok nemzeti irányítása az azonosítás után

A Nemzeti Irányítási Mechanizmus második fázisában az áldozatok személyre szabott támogatást kapnak, szükségleteiktől, helyzetüktől és körülményeiktől függően.

Az emberkereskedelem áldozatainak segítésében a legfontosabb szerepe az **Áldozatsegítő Szolgálatnak** (ÁSz) van.

A magyar állam a bűncselekmények áldozatainak a következő támogatást nyújtja az Áldozatsegítő Szolgálaton keresztül:

- (általános) tájékoztatás
- áldozatsegítő szolgáltatás (azonnali pénzügyi segély, érdekérvényesítés elősegítése, jogsegély, pszichológiai tanácsadás, menedék), valamint
- állami kárenyhítés (csak a szándékos támadás és jogsértés áldozatainak; részleteket lásd később).

A *bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről* szóló 2005. évi CXXXV. törvény alapján az emberkereskedelem áldozatai a következő segítséget kapják:

- amennyiben a bűncselekmény *Magyarországon* történt, az emberkereskedelem áldozata jogosult áldozatsegítő szolgáltatásokra és állami kárenyhítésre (amennyiben az állami kárenyhítés feltételei fennállnak);
- amennyiben az emberkereskedelem áldozata magyar állampolgár, vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy - függetlenül a büntetőeljárástól - joga van védett szálláshelyen történő elhelyezésre;
- az általános tájékoztatás mellett az áldozat további tájékoztatást kap;

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- amennyiben az emberkereskedelem áldozata *harmadik ország* állampolgára, a következő kiegészítő támogatásra jogosult:
 - egy hónap gondolkodási idő áll rendelkezésére annak eldöntésére, hogy a bűncselekmény felderítésében a hatóságokkal együttműködik-e. Erre az időtartamra ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolásra jogosult.
 - Amennyiben az áldozat hajlandó együttműködni a hatóságokkal, az együttműködés időtartamára pedig tartózkodási engedélyre jogosult.¹²⁵

Az Áldozatsegítő Szolgálat intézkedik, hogy a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal kiadja az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolást.

Az Igazságügyi Hivatal Áldozatsegítő Szolgálat a központi költségvetésből működik. A Szolgálat által nyújtott pénzügyi támogatás finanszírozása a „*Bűncselekmények áldozatainak kárenyhítése*” kiemelt előirányzaton keresztül történik, amelyről minden évben a költségvetési törvény külön fejezete rendelkezik (azonnali pénzügyi segély, állami kárenyhítés). Ugyanakkor ez nem csak az emberkereskedelem áldozataira, hanem mindenféle bűncselekmény áldozataira vonatkozik. „A Szolgálat csak 2014-ben 115.367.121 Ft (mintegy 385.000 euró) támogatást nyújtott. Nincs külön költségvetési sor az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott segítségre, és a hatóságok jelezték, hogy az ebből a célból kifejtett bármely tevékenység a más feladatokból eseti alapon átcsoportosított forrásoktól függ.”¹²⁶

Magyarországon az emberkereskedelem áldozatainak nyújtott támogatásról a *bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény* rendelkezik. A törvény, a 1. § (1) értelmében a Magyarország területén elkövetett bűncselekmények áldozataira, és arra a természetes személyre vonatkozik, aki szabálysértés közvetlen következményeként sérelmet, így különösen testi vagy lelki sérülést, érzelmi megrázkódtatást, illetve vagyoni kárt szenvedett el, ha

- magyar állampolgár,
- az Európai Unió bármely tagállamának állampolgára,
 - az Európai Unión kívüli államnak az Európai Unióban jogszerűen tartózkodó állampolgára,
 - Magyarország területén jogszerűen tartózkodó hontalan személy,

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹²⁵ Tóth Zsófia előadása a RAVOT-EUR workshopon 2014. június 19-én.

¹²⁶ TIP jelentés (2015)

- **emberkereskedelem áldozataként azonosított személy**, valamint az állampolgársága szerinti államnak Magyarországgal kötött nemzetközi megállapodása alapján erre jogosult.

A 2005. évi CXXXV. törvény 1 (3) rendelkezése szerint az „e törvény szerinti áldozatsegítő szolgáltatás és állami kárenyhítés az áldozatot akkor is megilleti, ha

a) *bűncselekmény esetén*

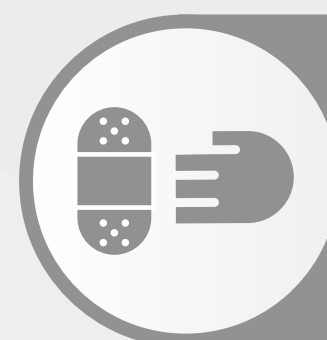
aa) feljelentés elutasítására, a nyomozás megszüntetésére, az eljárás megszüntetésére, illetve a vádlott felmentésére gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer vagy fenyegetés, tévedés, jogos védelem, végszükség vagy előljáró parancsa [...] miatt került sor.”

A bűncselekmények áldozatairól szóló törvény értelmében az Áldozatsegítő Szolgálat különböző módokon nyújthat segítséget a bűncselekmények áldozatainak.

A SEGÍTSÉGNYÚJTÁS FORMÁI

TÁJÉKOZTATÁS ÉS TANÁCS
(MINDENKINEK)

TÁMOGATÁS (ELISMERT ÁLDOZATOKNAK)

ÁLLAMI
KÁRENYHÍTÉS

SZOLGÁLTATÁSOK

EGYÖSSZEGŰ

HAVI
JÁRADÉK

VÉDETT
SZÁLLÁS

AZONNALI
PÉNZÜGYI
SEGÉLY

AZ
ÁLDOZATOK
ÉRDEKEINEK
ÉRVÉNYESÍ-
TÉSE

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

4. Ábra: A segítségnyújtás formái

Bár úgy tűnhet, hogy a 2005. évi CXXXV törvény az emberkereskedelem minden áldozatára vonatkozik, a magyar hatóságok a rendelkezést úgy értelmezik, hogy az akkor vonatkozik az emberkereskedelem áldozataira, ha az (e) feltétel mellett még az *állampolgárságra vagy lakóhelyre* vonatkozó valamely feltétel (1(1) (a)-(d) és (f)) is teljesül.

2. Áldozatsegítő szolgáltatások¹²⁷

- Azonnali *pénzügyi segély*, áldozat érdekeinek érvényesítése (ideértve a jogsegélyt, pszichológiai segítségnyújtást, személyes iratok pótlását) – állampolgárságtól függetlenül, amennyiben a többi feltétel megvalósul
- *Védett szálláshely*: ha az áldozat magyar állampolgárságú vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy, jogosult a védett szálláshelyre tekintet nélkül arra, hogy büntetőeljárás indult-e.
- A szálláshelyet nem az Áldozatsegítő Szolgálat, hanem speciális intézmények biztosítják.

3. Állami kárenyhítés - állampolgárságtól függetlenül, ha a többi feltétel teljesül (pl. az áldozat rászoruló).

Amennyiben az érintett személy az emberkereskedelem ***feltételezett áldozata***, az azonosítást végző szerv az áldozat erre irányuló írásos hozzájárulása esetén *azonnal értesíti a regionális* Áldozatsegítő Szolgálatot, és ezzel egyidejűleg megküldi az azonosító adatlapot az illetékes Áldozatsegítő Szolgálatnak.

Amennyiben az áldozat ***gyermek***, kiszolgáltatottabb csoportba tartozik, akiknek védelmét különleges eljárások biztosítják. *A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. szakasz a) pontjára illetve a a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. szakasz (2) bekezdés b.) pontjára való hivatkozással az azonosítást végző szerv haladéktalanul megindítja a hivatalos eljárást.* Amennyiben az áldozat gyermek, de nem magyar állampolgár (és ezáltal még inkább kiszolgáltatott helyzetben van), *a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 48 (1a) és 56 (1a) értelmében* a menekültügyi hatóság a kísérő nélküli kiskorú gyermekvédelmi intézményben történő elhelyezéséről intézkedik. Ugyanakkor ez egy különleges helyzet.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Amennyiben az áldozatot **külföldön** (nem Magyarországon) azonosította egy konzuli tisztviselő, vagy az emberkereskedelem áldozatainak azonosítására irányuló eljárásban önkéntesen közreműködő szervezet, az áldozatot tájékoztatni kell a *védett szálláshelyen* történő elhelyezés feltételeiről.

A felelős hatóságok:

7. táblázat: A felelős hatóságok¹²⁸

- ...a nemzetközi védelem iránti kérelem rögzítéséért / feldolgozásáért: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH)
- ...visszatérési határozat végrehajtásáért: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH) Rendőrség (légiközlekedésnél)
- ...hivatalos azonosításért: egészségügyi szolgáltató, oktatási hatóság, a rendőrség
- ...az áldozatoknak tartózkodási engedély kiadásáért: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (BÁH)
- ...az áldozatok segítéseért: regionális Áldozatsegítő Szolgálat, egészségügyi szolgáltatók, védett szálláshelyek

Amennyiben az áldozatot **Magyarországon** azonosították, a kormányrendelet értelmében a következő lépéseket kell megtenni:

1. Amennyiben az azonosító beszélgetést lefolytató szerv azt állapítja meg, hogy az áldozat biztonságos szállással nem rendelkezik, értesíti az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálatot, amely az áldozatot *védett szálláshelyen* helyezi el. **(A szálláshelyen történő elhelyezéshez nincs szükség rendőrségi jelentésre.)**

A *védett szálláshely* biztonságos lakhatást biztosít és biztosítja az étkeztetést, a ruházattal és tisztálkodó szerekkel való ellátást és mentálhigiénés ellátást, költségmentesen. A védett szálláshely közreműködik az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy érdekeinek érvényesítésében és a társadalmi reintegrációhoz szükséges intézkedések megszervezésében.

2. Ha az emberkereskedelem áldozataként azonosított személynek *egészségügyi ellátásra van szüksége*, az áldozatot az egészségügyi alapellátást biztosító szervhez kell irányítani.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A 354/2012 (XII.13) Kormányrendelet kiegészítette a bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvényt, amely rendelkezik a segítségnyújtásról és az állami kárenyhítésről (további információ a 135. és 167. bekezdésben).

A Kormányrendelet vonatkozik a nemzetközi vagy belföldi emberkereskedelem áldozatává vált magyar állampolgárra, és arra a külföldi állampolgárra, aki uniós ország állampolgára, illetve Magyarországon jogszerű tartózkodási hellyel rendelkezik. A Kormányrendelet tehát *nem vonatkozik harmadik országok tartózkodási engedéllyel nem rendelkező állampolgáira*.

Fontos megjegyezni, hogy *nincs fellebbezési lehetőség*, ha egy személyről megállapításra kerül, hogy nem emberkereskedelem áldozata. Ugyanakkor az emberkereskedelem áldozataként *el nem ismert* személy is jogosult valamilyen támogatásra a 2005. évi CXXXV alapján.

A **külföldön** tartózkodó magyar áldozatok azonosítását jellemzően a célország (jelen esetben Belgium vagy Hollandia) hatóságai vagy civil szervezetei végzik, vagy maguk az áldozatok, azáltal, hogy kapcsolatba lépnek a magyar konzulátussal, illetve a konzulátus dolgozóival.

A 2005. évi CXXXV törvény 2(1) értelmében a törvény szerinti áldozatsegítő szolgáltatás igénybevételére jogosult az a magyar állampolgár is, aki jogszerű külföldi tartózkodása alatt erőszakos bűncselekmény áldozatává vált, ideérve az emberkereskedelmet, és *ezt megfelelő módon igazolja*.

A 2005. évi CXXXV. törvény 4. szakasza értelmében az áldozatsegítő szolgálat az *áldozatot* hozzásegíti az *egészségügyi*, egészségbiztosítási ellátások és a szociális ellátások igénybevételéhez. Az áldozatsegítő szolgálat fedezi az áldozat lakhatással, ruházkodással, étellemezéssel és utazással kapcsolatos, valamint a gyógyászati jellegű rendkívüli kiadásait is. A rendkívüli segély (melynek átlagos összege 300 euró) azzal a céllal adható az áldozatnak, hogy segítse talpra állását. Az áldozatnak ezt az összeget nem kell visszatérítenie, kivéve, ha az összeg kiutalását követő 3 évben megállapításra kerül, hogy nem bűncselekmény áldozata.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A 2005. évi CXXXV. törvény 4. szakasza azt is kimondja, hogy az állam az emberkereskedelem áldozatának megfelelő védett szállást biztosít, tekintet nélkül arra, hogy a bűncselekmény miatt büntetőeljárás indult-e.

Az áldozatok támogatásának egyik legfontosabb eleme az áldozatok tájékoztatása jogaikról és kötelezettségeikről. A 2005. évi CXXXV. törvény 9. szakasza értelmében az áldozatsegítő szolgálat az áldozatot *tájékoztatja* a büntető-, illetve szabálysértési eljárásbeli jogairól és kötelezettségeiről, a számára elérhető támogatások fajtáiról és az igénylés feltételeiről és az áldozatsegítésben részt vevő szervezetek elérhetőségéről.

A 9/A szakasz rendelkezik arról, hogy ha a *harmadik országbeli állampolgárról bebizonyosodik, hogy emberkereskedelem áldozata*, tájékoztatni kell arról is, hogy gondolkodási idő áll rendelkezésére (157. bekezdés 30 nap), és hogy a hatóságokkal való együttműködés időtartamára tartózkodási engedélyre jogosult (162. bekezdés).

A 2005. évi CXXXV. törvény 10. szakasza szerint az áldozat a tájékoztatás vagy a törvény szerinti szolgáltatások iránti kérelmét egy *nyomtatvány kitöltésével* nyújthatja be, amelyben megad a helyzetére vonatkozó bizonyos adatokat. Az áldozatnak be kell nyújtani a büntetőeljárás adott szakaszában eljáró nyomozó hatóság, ügyész vagy bíróság által kiállított igazolást, amely adatokat tartalmaz az áldozatról, a bűncselekményről és a folyamatban levő büntetőeljárásról.

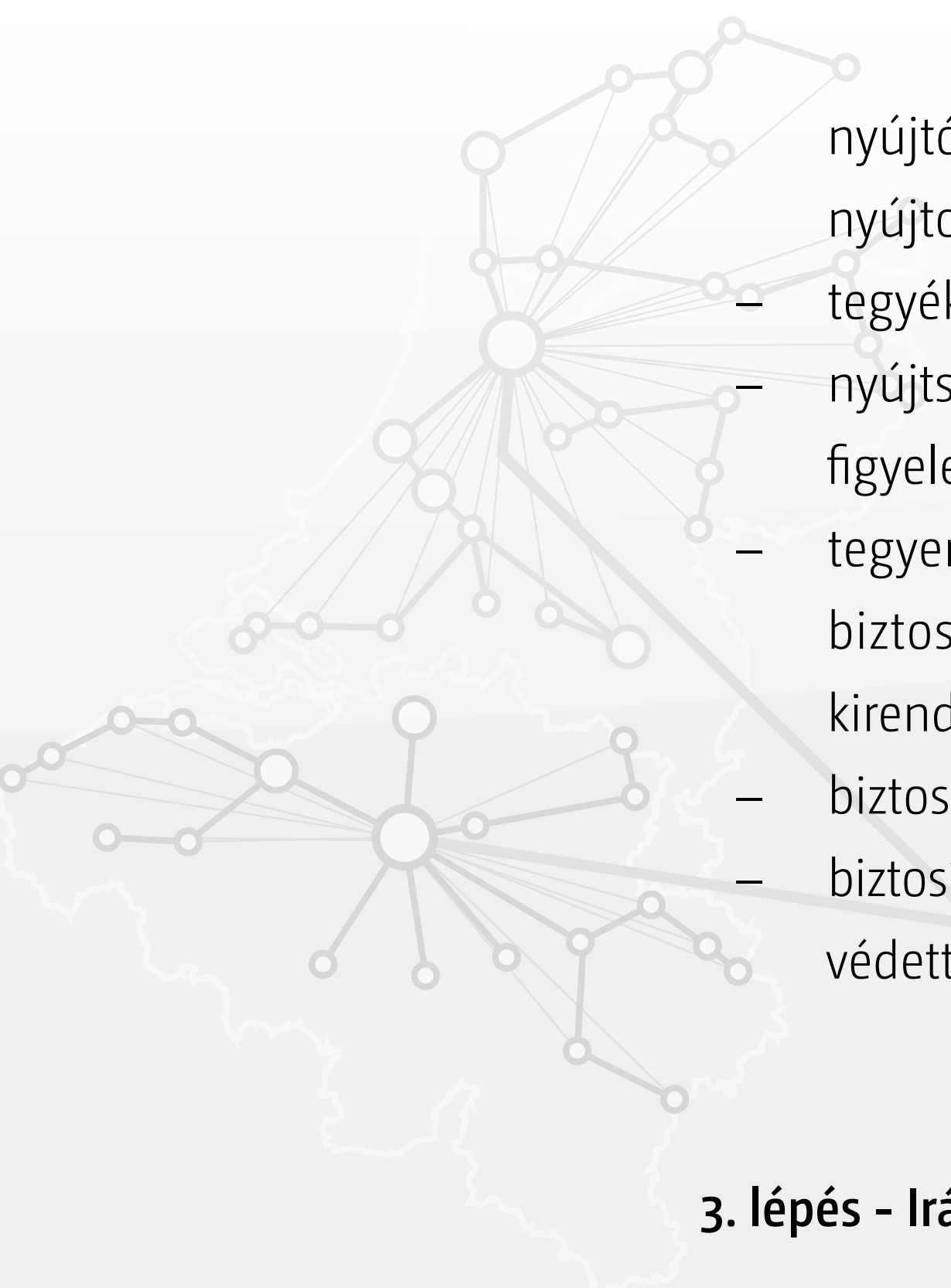
Az áldozatsegítő szolgálatok *nem tesznek* (és nem tehetnek) *különbséget az országon belüli és a nemzetközi emberkereskedelem áldozatai között*, amikor segítséget és védelmet nyújtanak. Az áldozat, *egyéni felmérését* követően, személyre szabott szolgáltatásokat kap.

„Az emberkereskedelemnek azon áldozata, akinek *nincs egészségügyi biztosítása Magyarországon*, nem veheti igénybe a közegészségügyi szolgáltatásokat és *az áldozatoknak segítséget nyújtó civil szervezeteknek saját forrásaikból kell fedezniük az orvosi kiadásokat.*”¹²⁹

Fontos az emberkereskedelem áldozatai számára történő megfelelő segítségnyújtás, különösen, hogy:

- biztosítsák, hogy a törvényben garantált valamennyi segítő intézkedést a gyakorlatban is garantálni lehessen az emberkereskedelem áldozatai számára; így amikor a segítségnyújtás a civil szervezetekre, mint szolgáltatást

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

nyújtókra hárul, az államnak kötelessége megfelelő finanszírozást nyújtani részükre, és biztosítani a NGO-k által nyújtott szolgáltatások minőségét;

- tegyék lehetővé a közegészségügyi ellátáshoz való hozzáférést az emberkereskedelem áldozatai számára;
- nyújtsanak személyre szabott segítséget és védett szálláshelyet az emberkereskedelem gyermek áldozatai számára, figyelembe véve azok különleges igényeit és a gyermek legjobb érdekét;
- tegyenek hatékony intézkedéseket a kísérő nélküli kiskorúak eltűnése problémájának orvoslására védett szállás biztosításával, és a kísérő nélküli kiskorú érkezését követően azonnal megfelelően képzett, törvényes gyám kirendelésével;
- biztosítsák, hogy az emberkereskedelem férfi áldozatai megfelelő segítséget és védett szálláshelyet kaphassanak;
- biztosítsák, hogy azok az iratok nélküli migránsok, akik az emberkereskedelem lehetséges vagy azonosított áldozatai, védett szálláshelyet és megfelelő támogatást kapjanak.¹³⁰

3. lépés - Irányítás – Védett szálláshelyek

Az azonosítást és az áldozatoknak való elsődleges segítségnyújtást követően a következő lépés a biztonságos környezet kialakítása számukra egy védett szálláshelyen.

Az *Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT)* az emberkereskedelem áldozataként *külföldön* azonosított magyar állampolgár szálláshely igényével kapcsolatos értesítést a konzuli tisztviselőtől, valamint az emberkereskedelem áldozatainak azonosítására irányuló eljárásban *önkéntesen közreműködő* szervezettől fogad el. Az OKIT tájékoztatja az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt a *védett szálláshely hozzáférhetőségéről és a védett szálláshelyre irányítja.*

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

*Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat az Emberi Erőforrások Minisztériumához tartozó Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet szerves részeként működik. Segíti az erőszak áldozatait (kapcsolati erőszak, gyermekbántalmazás, a háztartásban élő bármely személy vagy bármely családtag, rokon által elkövetett erőszak) és a prostitúció és emberkereskedelem áldozatait. Az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat Magyarországról bárhonnan ingyenesen elérhető a nap 24 órájában: **06-80-20-55-20**. Email: **okit@ncsszi.hu***

A védett szálláshely teljes ellátást biztosít, ideértve a szállást, étkezést, higiéniai létesítményeket, utazási költségtérítést, jogi és lelki tanácsadást, és szükség esetén egészségügyi szakember bevonását. Mint korábban említettük, Magyarországon a **szálláshelyen történő elhelyezéshez nincs szükség rendőrségi jelentésre.**

A szálláshely elhelyezést és védelmet biztosít az emberkereskedelem áldozatainak. Egy másik, különálló rendszer is gondoskodik a családon belüli erőszak áldozatairól (14 kríziskezelő központ, 1 titkos menedékház, 4 félutas kiléptető ház).

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az átmeneti szállás a következő szolgáltatásokat és segítséget nyújtja:

- Elhelyezés biztonságos környezetben,
- Egyéni szükséglet szerinti teljes ellátás (fizikai szükségletek, étkezés, ruházat, ágynemű, gyógyszerek),
- Ügyintézésben nyújtott segítség (szállítás, iratok pótlása, postaköltség),
- Az áldozatok állapotának javításában részt vevő szakemberek biztosítása (szociális munkások, pszichológusok, tanácsadók, pszichiáterek, ügyvédek, orvosok),
- Amennyiben az áldozat nem rendelkezik társadalombiztosítással, az orvosi kezelést az EU tagállamaként kérvényezik, vagy az átmeneti szállás biztosítja és finanszírozza a kezelést, visszatérítéssel.¹³¹

Az átmeneti szállást az emberkereskedelem áldozata kísérő nélkül csak akkor hagyhatja el, amennyiben a szociális ellátást biztosító csapat úgy dönt, hogy ez az áldozat számára kockázatmentes. Az emberkereskedelem áldozatai a szállást csak rövid időre, ügyintézés céljából hagyhatják el. Ugyanakkor fontos, hogy az átmeneti szállás igényébe vétele önkéntes alapon történik, és ha az áldozat úgy dönt, hogy elhagyja a szállást, ebben nem lehet akadályozni, a szabad mozgás jogától nem lehet megfosztani, de a saját biztonsága érdekében javasolhatják neki, hogy kísérő nélkül ne, vagy csak rövid időre hagyja el az intézményt.¹³²

4. lépés Büntető- és polgári peres eljárások

Mint korábban említettük, az elkövetők megtalálása és megbüntetése nagyon fontos, de nagyon nehéz feladat. Az áldozatok segíthetik a bűnüldöző szerveket az emberkereskedők által elkövetett bűncselekmények bebizonyításában, de az áldozatoknak tisztában kell lenniük jogi lehetőségeikkel, jogaikkal és kötelezettségeikkel.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹³¹ TIP jelentés (2015)

¹³² TIP jelentés (2015)

A fent említett, a bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény rendelkezik az áldozatok támogatásáról és segítségéről a büntetőeljárás folyamán. Az áldozatnak több joga van. Az áldozat szerepe és jogai a büntetőeljárásban keveset változtak az elmúlt évtizedben.

Büntető- és polgári peres eljárások

A büntetőeljárás három fő szakasza Magyarországon a következő: *nyomozás, vádemelés, és tárgyalás*. A nyomozó hatóság a nyomozást az ügyész rendelkezése alapján vagy önállóan végzi. Az általános nyomozó hatóság a rendőrség.¹³³

A magyar rendőrségnek *kötelessége tájékoztatni minden áldozatot* a (korábban említett) támogató lehetőségekről (ideértve az állami kárenyhítést is), szóban és írásban egyaránt.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 51. szakasza értelmében:

- (1) *Sértett* az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.
- (2) A sértett jogosult arra, hogy
 - a) - ha e törvény másképp nem rendelkezik - az eljárási cselekményeknél jelen legyen, az eljárás őt érintő irataiba betekintszen,
 - b) az eljárás bármely szakaszában indítványokat és észrevételeket tegyen,
 - c) a büntetőeljárási jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyésztől és a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
 - d) e törvényben meghatározott esetekben jogorvoslattel éljen.

1. Az áldozatot a büntetőeljárásban *tanúként* kell kihallgatni. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 95. szakasza rendelkezik a tanú (sértett) védelméről. Ennek értelmében tanú életének és testi épségének vagy személyes szabadságának védelme, valamint annak érdekében, hogy a tanú a vallomástételi kötelezettségének eleget tegyen

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

és a vallomását megfélemlítés nélkül tegye meg, a tanút az e törvényben meghatározottak szerint védelemben kell részesíteni.

Az áldozat/tanú védelme érdekében, az 1998. évi XIX. törvény 85. szakasza értelmében:

- (1) A tanúkat egyenként kell kihallgatni.
- (5) A bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy a tanú a szóbeli kihallgatását követően vagy helyette írásban tegyen vallomást. Ebben az esetben a tanú a vallomását saját kezűleg leírja és aláírja, az elektronikus okirat formájában elkészített vallomását minősített elektronikus aláírással látja el, vagy a tanúnak a más módon leírt vallomását bíró vagy közjegyző hitelesíti.

87. szakasz A tárgyalást megelőzően a tanú bíróság előtti kihallgatásának akkor van helye, ha

- a) a tanú az életét közvetlenül veszélyeztető állapotban van,
- b) megalapozottan feltételezhető, hogy a tanú tárgyaláson nem jelenhet meg.

Sok esetben az áldozatok félnek az emberkereskedőktől, de a büntetőeljárásról szóló törvény értelmében van lehetőség arra, hogy megvédjék őket.

Az 1998. évi XIX törvény 95. szakasza kimondja, hogy „A tanú életének és testi épségének vagy személyes szabadságának védelme, valamint annak érdekében, hogy a tanú a vallomástételi kötelezettségének eleget tegyen és a vallomását megfélemlítés nélkül tegye meg, a tanút az e törvényben meghatározottak szerint védelemben kell részesíteni.”

Amennyiben az áldozat *18. életévét be nem töltött gyermek*, esetéről a büntetőeljárás törvény külön rendelkezik. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény több rendelkezést tartalmaz, hogy a kiskorút a büntetőeljárás során a másodlagos viktimizációtól megvédje. Ezek a gyermekkel való bánásmódra vonatkoznak a büntetőeljárás folyamán, és magában foglalják a gyám kinevezését, a gyermek meghallgatását, a hozzá intézett kérdéseket, a bíróság előtti tanúskodást és az audiovizuális eszközök használatát.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A 86. szakasz (1) bekezdése szerint a tizennegyedik életévét meg nem haladott személyt csak akkor lehet tanúként kihallgatni, ha a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható. A kihallgatása esetén a hamis tanúzás következményeire való figyelmeztetést mellőzni kell.

A 124. szakasz (3) bekezdése kimondja: A tizennegyedik életévét be nem töltött személyt akkor lehet szembesíteni, ha a szembesítés a kiskorúban nem kelt félelmet.

A 207 (4) kimondja, hogy a nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná. A tanú kihallgatásának indítványozását a törvényes képviselő, a gondozó és a tanú érdekében eljáró ügyvéd az ügyésznél kezdeményezheti.

A magyar büntetőeljárások új eleme, hogy az áldozatok/tanúk védelme érdekében lehetséges zártcélú távközlő hálózatot használni.

A 244/B (1) bekezdés kimondja, hogy a zártcélú távközlő hálózat útján kihallgatandó tanút vagy vádlottat a kihallgatását biztosító bíróságon vagy fogva tartást végrehajtó intézetben elkülönített helyiségben kell elhelyezni. Az elkülönített helyiségben kizárólag a tanú érdekében eljáró ügyvéd, kiskorú tanú esetében a törvényes képviselője vagy gondozója, illetőleg szükség esetén a szakértő, a tolmács és a zártcélú távközlő hálózat működését biztosító személyzet lehet jelen. A vádlott zártcélú távközlő hálózat útján történő kihallgatása esetén védője mind a tárgyalás helyszínén, mind az elkülönített helyiségben jelen lehet.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 96-98/A szakaszának tanúvédelmi intézkedései:

- a tanú adatainak zárt kezelése,
- a tanú különösen védett tanúvá nyilvánítása,
- a tanú és a sértett személyi védelmének elrendelése.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A magyar büntetőeljárásról szóló törvény a **97. szakaszban rendelkezik a különösen védett tanúkról**. Különösen védetté nyilvánítható a tanú, ha

- a) vallomása kiemelkedő súlyú ügy lényeges körülményeire vonatkozik,
- b) a vallomásától várható bizonyíték mással nem pótolható,
- c) a személye, a tartózkodási helye, valamint az, hogy az ügyész, illetve a nyomozó hatóság tanúként kívánja kihallgatni, a terhelt és a védő előtt nem ismert,
- d) személyének felfedése esetén a tanú vagy hozzátartozója élete, testi épsége vagy személyes szabadsága súlyos fenyegetésnek lenne kitéve.

A törvény szintén rendelkezik a személyi védelemről (98. szakasz) és a tanúvédelmi programokról (98/A szakasz, lásd később).

A fent említett eljárási intézkedések tág mérlegelési jogkört biztosítanak az igazságügyi hatóságoknak a speciális garanciák és védelmi intézkedések tényleges alkalmazásakor.

Tanúvédelmi program

Az emberkereskedelem áldozata, aki bűncselekmény elkövetésében részt vett és arról bizonyítékkal szolgál, tanúnak minősül. Emberkereskedelmi ügy az áldozat vallomása nélkül nem kerül bíróság elé. A nyomozó hatóságok nem támaszkodhatnak kizárólag a tanúként kihallgatott sértett vallomására. A magyar jogrendszer szerint, az állam nem ösztönözheti a tanút arra, hogy közreműködjön a büntetőeljárásban. A tanú életét, biztonságát és szabadságát védeni kell, és gondoskodni kell arról, hogy a vallomás megtételekor a tanú ne legyen fenyegetésnek kitéve.

Magyarországon 2001-ben fogadták el a *Tanúvédelmi törvényt* (2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról). Elvben a program fizikai védelmet biztosít a tanúknak. A program elérhető az emberkereskedelem áldozatai számára, amennyiben hajlandóak a bíróság előtt tanúvallomást tenni.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A program *külföldi állampolgárok számára* is elérhető.

A veszélyeztetett tanúkat biztonságos lakóhelyre lehet költöztetni Magyarországon belül vagy külföldre, és a személyazonosságukat meg lehet változtatni. Az állam szociálisan és pénzügyileg is támogatja a védett személyeket. Az Országos Rendőrfőkapitányság tájékoztatása szerint az emberkereskedelem és kapcsolódó bűncselekmények nyomozását végzők rendelkeznek az ehhez szükséges készségekkel.¹³⁴

A *női áldozatoknak* megvan a lehetősége arra, hogy a bűncselekményről női nyomozónak tegyenek bejelentést. Tapasztalat, hogy az együttműködésnek és annak köszönhetően, hogy női nyomozónak tehetnek bejelentést, az áldozatok a meghallgatások után megnyugodnak, és nem elkövetőként illetve bűnösként tekintenek magukra, hanem megértik, hogy ők áldozatok. Egy ilyen esetben az áldozat arról is tájékoztatta a rendőrséget, hogy lehet, hogy a barátnője is hasonló helyzetben van. A rendőrségnek így sikerült megmentenie őt, és védett szálláson elhelyeznie.

Kártérítés és jogorvoslat

A Varsói Egyezmény 15. Cikke megállapítja a Felek kötelezettségét, hogy biztosítsák nemzeti jogrendszerükben az emberkereskedelem áldozatainak a jogi segítséghez és az ingyenes jogsegélyhez való jogot. Az Egyezmény értelmében Magyarország köteles gondoskodni az emberkereskedelem áldozatainak az elkövetőktől járó kártérítéshez való jogáról, valamint jogszabályi vagy egyéb intézkedéseket tenni, hogy garantálni lehessen az áldozatok állami kárenyhítését. Az emberkereskedelem elleni fellépés emberi jogi alapú megközelítése maga után vonja az emberkereskedők elleni hatékony büntetőeljárás lefolytatását, hangsúlyt helyezve az áldozatok megfelelő jogorvoslatához való jogot. Az Egyezmény 15 (1) Cikke továbbá kimondja, hogy az emberkereskedelem áldozatainak hozzá kell tudniuk férni a vonatkozó bírói és közigazgatási eljárásokkal kapcsolatos információkhoz, olyan nyelven, amelyet értenek.¹³⁵

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹³⁴ TIP jelentés (2015)

¹³⁵ GRETA jelentés (2015)

A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 4. szakasza kimondja, hogy az állam az áldozatok részére a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvényben meghatározott támogatásokat biztosítja. A jogi segítségnyújtáshoz való jog magában foglalja az ügy előkészületei folyamán nyújtott jogi tanácsadást (függetlenül attól, hogy büntető vagy polgári peres eljárásról van-e szó).

Ennek több feltétele van, többek között a következők:

Az áldozat magyar állampolgár, vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik, vagy szokásos és jogszerű tartózkodási hellyel rendelkezik Magyarország területén, az Európai Unió tagállamában vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államban, vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállást élvez, vagy humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkezik, és jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj összegét.

Az áldozatok a polgári és büntetőeljárásokban azonos feltételek szerint jogosultak a jogi segítségnyújtásra. Ami az *elkövetőktől kapott kártérítést* illeti, az emberkereskedelem áldozatai ritkán folyamodnak kártérítésért a büntetőeljárás során. Valójában a büntetőeljárásban csak vagyoni kártérítésért folyamodhatnak, például kifizetetlen bérekért. A nem vagyoni kártérítés kérdését a polgári eljárásban vizsgálják. Nem állt rendelkezésre statisztika azzal kapcsolatban, hogy az elkövetők ellen folytatott jogi eljárások folyamán milyen összegű kártérítést ítélték meg az áldozatoknak.

A magyar jog a 2005. évi CXXXV. törvényben rendelkezik a bűncselekmények áldozatait illető *állami kárenyhítésről*. A 2005. évi CXXXV. törvény 6. szakasza szerint, kárenyhítésre az az áldozat jogosult, *akinek sérelmére erőszakos bűncselekményt követtek el, ideértve az emberkereskedelem büntettét*, s ennek következményeként testi épsége, egészsége súlyosan károsodott, és aki rászorulónak tekinthető, azaz jövedelme nem halad meg egy bizonyos szintet (azaz havi jövedelme nem haladja meg a 95.890 Ft-ot, kb. 320 eurót), vagy valamilyen különleges jogállása van (menekült, hajléktalan, fizikai/ szellemi fogyatékkal élő személy, átmeneti szállást igénybe vevő személy). Az áldozatnak igazolnia kell az elszenvedett kár mértékét. A kárenyhítésre az áldozat egyenes ági rokona, szülője, gyermeke, házastársa vagy élettársa is jogosult, különösen az áldozat halála esetén.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az állami kárenyhítés egyösszegű kifizetésként vagy rendszeres havi járadékként érhető el, maximális összege 1.438.350 Ft, kb. 4.795 euró.

A 2005. évi CXXXV. törvény számos kizáró okot sorol fel, köztük azt, ha az áldozat:

- valótlan adatot szolgáltatott,
- másik államtól kárenyhítést kapott,
- a kárenyhítésre okot adó bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban a tanúvallomást jogosulatlanul megtagadta,
- az orvosi, szakértői vizsgálatban történő közreműködési kötelezettségét nem teljesíti,
- az eljárásban a hatóságokat félrevezette.

A 2005. évi CXXXV. törvény 15. szakasza kimondja, hogy az áldozat a támogatás iránti kérelmet érdemben elbíráló határozat jogerőre emelkedését követő 3 évig köteles visszatéríteni a pénzben nyújtott támogatást, ha megállapítást nyert, hogy a támogatás alapjául szolgáló cselekmény nem bűncselekmény, az áldozat a támogatás iránti ügyében valótlan adatot szolgáltatott, a kár vagy a rendkívüli kiadás más forrásból részben vagy egészben megtérült, (de legfeljebb a megtérülés mértékéig).

A bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 30 (1) szakasza kimondja, hogy kárenyhítési kérelmet a (2)-(4) bekezdésben, illetve a 45. § (2) bekezdésében foglalt kivételekkel *a bűncselekmény elkövetését követő 3 hónapon belül lehet benyújtani*. A 30 (2) kimondja, hogy ha a kérelem előterjesztése elháríthatatlan akadályba ütközik, a kérelmet az akadály megszűnését követő 3 hónapon belül lehet előterjeszteni.

A 2005. évi CXXXV. törvény *minden magyar állampolgárra vonatkozik*, ideértve azt a Magyarországon életvitelszerűen élő magyar állampolgárt is, aki jogszerű külföldi tartózkodása alatt vált kizsákmányolás áldozatává, és a törvény ezen felül azon személyre is vonatkozik, akit Magyarországon zsákmányoltak ki, és aki Magyarországon vagy az Unió valamely tagállamában a szabad mozgás és tartózkodás jogát élvezzi (1. szakasz). Emellett a 2 (2) szakasz kimondja, hogy a kárenyhítés igénybevételére jogosult az a Magyarországon szokásos tartózkodási hellyel rendelkező uniós állampolgár, személy, aki külföldön vált

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

emberkereskedelem áldozatává (2(2) szakasz). Ugyanakkor a gyakorlatban ha egy személy külföldön lesz emberkereskedelem áldozata, a kárenyhítési kérelmét az adott országba továbbítják. Az áldozatnak *írásbeli bizonyítékot kell szolgáltatnia arról, hogy külföldön vált az emberkereskedelem áldozatává.* (Ez lehet egy rendőrség által kiadott dokumentum, egy külföldön tartott meghallgatás jegyzőkönyve, vagy egy illetékes magyar konzulátustól kapott dokumentum.) Egy másik követelmény, hogy ne legyen ellene folyamatban bírósági eljárás egy másik országban. „Az elmúlt három és fél év során három pozitív döntés született az emberkereskedelem áldozataira vonatkozóan, hat elutasító határozat (egy esetben a határidő lejárt; két esetben nem történt károkozás; két másik esetben az ügyel Spanyolországban és Cipruson foglalkoztak; egy esetben a kárt nem lehetett megállapítani), és öt olyan eset volt, ahol az eljárást megszakították.”¹³⁶

Amennyiben az áldozat úgy dönt, hogy az Áldozatsegítő Szolgálathoz fordul, tájékoztatást kap a számára elérhető támogatásokról és az állami kárenyhítés lehetőségéről. Az elkövetőktől kapott kártérítés ezekről független. Az állami kárenyhítés és az elkövető által fizetett kártérítés úgy kapcsolódik össze, hogy amennyiben az áldozat vagyoni kára kártérítés útján az állami kárenyhítést követő három évben megtérül, az állami kárenyhítés összegét vissza kell téríteni.

A Tanács a bűncselekmények sértettjeinek járó kártérítésről szóló 2004/80/EK Irányelve (2004. április 29.) lefekteti az állami kárenyhítés részletes szabályait. A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 40. szakasza kimondja, hogy a törvényben foglaltakat az Európai Unió más tagállamába irányuló, illetve onnan érkező kárenyhítési kérelmek esetén is alkalmazni kell.

A Tanács a bűncselekmények sértettjeinek járó kártérítésről szóló 2004/80/EK Irányelvének (2004. április 29.) 1. cikke kimondja, hogy a tagállamok gondoskodnak arról, hogy amennyiben a kárenyhítést kérelmező személy szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamban követték el a szándékos erőszakos bűncselekményt, úgy a kérelmező jogosult legyen arra, hogy a kérelmet az előbbi tagállam hatóságához vagy más szervéhez nyújtsa be.

A tagállamok egyéni döntése, hogy az állami kárenyhítés személyi hatályát kiterjesszék, illetve a kárenyhítés hatálya alá tartozó bűncselekmények körét kiterjesszék.

A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 40. szakasza azt is kimondja, hogy a támogató hatóság az Európai Unió más tagállamába irányuló kérelem esetén az áldozat rendelkezésére

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

bocsátja az adott tagállam által használt nyomtatványt, valamint segítséget nyújt a nyomtatvány kitöltésében. A támogató hatóság a kárenyhítés iránti kérelmet és az alátámasztó okmányokat a lehető legrövidebb időn belül továbbítja a bűncselekmény elkövetésének helye szerint illetékes tagállam döntő hatóságához.

A Tanács Irányelve meghatározza az illetékes hatóságok hatáskörét, amikor kijelenti, hogy a támogató hatóságot és a döntéshozó hatóságot szét kell választani, és meghatározza azok fő feladatait és az eljárások fő jellemzőit.

Transznacionális Irányítási Mechanizmus (TRM)

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus jellemzői

Bár hivatalos, törvénybe iktatott transznacionális irányítási mechanizmus nincs Belgium, Hollandia és Magyarország között, egyrészt vannak gyakorlati tapasztalatok és jó gyakorlatok, másrészt a RAVOT-EUR projekt, és más hasonló kezdeményezések keretein belül a szereplők meghatározták a Magyarországgal való, határokon átívelő együttműködés aktuális követelményeit vagy olyan javaslatokat tettek, amellyel a jelenlegi rendszert fejleszteni lehet. Ezekre az elemekre, ha együttesen, holisztikusan szemléljük őket, standard működési eljárások alapozhatók az áldozatok segítésére és/vagy Belgiumból és Hollandiából Magyarországra szállításukra. A következő fejezet a három ország közötti irányító mechanizmus fő nemzetközi összetevőit vázolja fel.

Mint fentebb említettük, a Transznacionális Irányítási Mechanizmus (TRM) „*az emberkereskedelem azonosított vagy potenciális áldozatainak határokon átnyúló széleskörű támogatása, illetve átszállítása*”. A következő részben az ICMPD Irányelveit használva írjuk le a belga- holland-magyar TRM már működő részeit. Ezenkívül arra használjuk az irányelveket, hogy leírjuk, milyen az ideális transznacionális irányítási mechanizmus.

Mint ahogy máshol is utaltunk rá, a belga, holland és magyar transznacionális irányítási mechanizmus kidolgozása folyamatban van. Egy transznacionális irányítási mechanizmus kidolgozása összetett feladat. Különösen, ha az érintett országok nemzeti irányítási rendszerei meglehetősen különbözőek. Ezért a jelen kézikönyv és a kapcsolódó honlap az első, fontos lépés a transznacionális irányítási mechanizmus megalkotásában.

» **Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus**

Az ICMPD irányelvei szerint a transznacionális irányítási mechanizmus 5, úgynevezett „*standard működési eljárást*” (SME) tartalmaz, amelyek összegyűjtik a transznacionális irányítási folyamat fő fázisait:

1. SME: Azonosítás
2. SME: Kríziskezelés és védelem
3. SME: Hosszú távú támogatás és társadalmi beilleszkedés
4. SME: Hazatérés és társadalmi reintegráció
5. SME: Büntető és polgári eljárás

14. szövegdoz

Ideális esetben minden SME intézkedések sorát tartalmazza, amelyek a jó és hatékony nemzetközi folyamat érdekében négy kérdésre válaszolnak:

MIK ezek;

MIKOR kell őket alkalmazni;

KI a felelős értük;

és HOGYAN kell őket végrehajtani.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az SME-k egymásra épülnek, és kapcsolódnak (esetünkben) a már működő belga, holland és magyar nemzeti irányítási mechanizmushoz. Sok esetben az egyes elemek egymástól függenek.¹³⁷

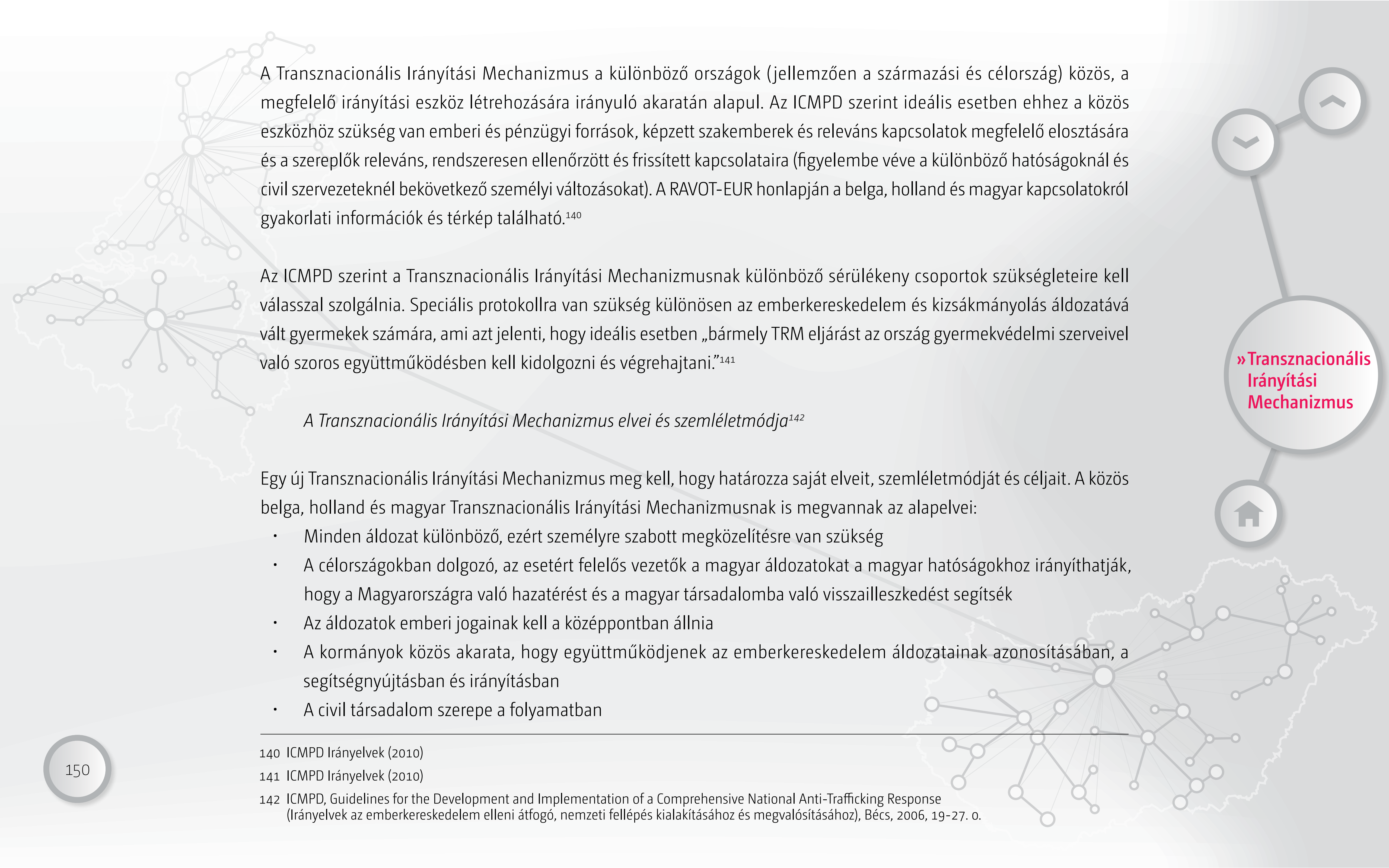
- Az ICMPD ajánlásai szerint: a Transznacionális Irányítási Mechanizmus létrehozásának első lépése az emberkereskedelem áldozatává vált személyek cél, tranzit és származási országok közötti biztonságos és támogatott mozgásának stratégiáira vonatkozó hivatalos nemzetközi *együttműködési megállapodás* az emberkereskedelem elleni küzdelem résztvevői között. A megállapodásoknak tisztán meg kell határozni a folyamat valamennyi lépését, valamennyi résztvevő szerepét valamint az ahhoz kapcsolt felelősségét, jogait és kötelezettségeit. Formális megállapodásokban vagy nem kötelező erejű jogi eszközök, mint például szándéknyilatkozatok, egyetértési megállapodások révén kell a közös fellépéshez a szerepeket és feladatokat meghatározni, melyek közé tartozik például az áldozatok támogatott önkéntes hazatérése és reintegrációja, az információcsere és ellenőrzés; a tájékozottság növelése és a megelőző tevékenységek, stb. Az ilyen megállapodások tartalmazhatnak közös sztenderdeket, protokollokat és segítségnyújtási modelleket, hogy a szolgáltatások nyújtása során biztosítva legyen az egységesség illetve a minőség. Ugyanakkor, mint fentebb vázoltuk, jelenleg Belgium, Hollandia és Magyarország között nem léteznek ilyen hivatalos megállapodások.
- Mint oly sok más mechanizmust, ideális esetben a létrehozandó Transznacionális Irányítási Mechanizmust is ellenőrizni és értékelni kell, „az elért eredmények és hatások felmérése, valamint a stratégiai és működési célok fejlesztése céljából annak érdekében, hogy minél sikeresebben elégítsék ki a támogatott személyek igényeit, valamint hogy javítsák a kifejlesztett eljárásokat.”¹³⁸ Ezért a kapcsolódó honlap rendszeresen frissítésre fog kerülni, hogy új információkkal szolgálhasson az illetékes szervezetekről.

Fontos kihangsúlyozni, hogy a „TRM nem az egyes létező nemzeti emberkereskedelem elleni rendszerek helyettesítésére, illetőleg megkettőzésére szolgál. A TRM célja, hogy **a nemzeti irányítási rendszerre vagy más alkalmazott eljárásra építve egy lépéssel közelebb hozza azokat a transznacionális szinthez.**”¹³⁹

¹³⁷ ICMPD Irányelvek (2010)

¹³⁸ ICMPD Irányelvek (2010)

¹³⁹ ICMPD Irányelvek (2010)

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus a különböző országok (jellemzően a származási és célország) közös, a megfelelő irányítási eszköz létrehozására irányuló akaratán alapul. Az ICMPD szerint ideális esetben ehhez a közös eszközhöz szükség van emberi és pénzügyi források, képzett szakemberek és releváns kapcsolatok megfelelő elosztására és a szereplők releváns, rendszeresen ellenőrzött és frissített kapcsolataira (figyelembe véve a különböző hatóságoknál és civil szervezeteknél bekövetkező személyi változásokat). A RAVOT-EUR honlapján a belga, holland és magyar kapcsolatokról gyakorlati információk és térkép található.¹⁴⁰

Az ICMPD szerint a Transznacionális Irányítási Mechanizmusnak különböző sérülékeny csoportok szükségleteire kell válasszal szolgálnia. Speciális protokollra van szükség különösen az emberkereskedelem és kizsákmányolás áldozatává vált gyermekek számára, ami azt jelenti, hogy ideális esetben „bármely TRM eljárást az ország gyermekvédelmi szerveivel való szoros együttműködésben kell kidolgozni és végrehajtani.”¹⁴¹

A Transznacionális Irányítási Mechanizmus elvei és szemléletmódja¹⁴²

Egy új Transznacionális Irányítási Mechanizmus meg kell, hogy határozza saját elveit, szemléletmódját és céljait. A közös belga, holland és magyar Transznacionális Irányítási Mechanizmusnak is megvannak az alapelvei:

- Minden áldozat különböző, ezért személyre szabott megközelítésre van szükség
- A célországokban dolgozó, az esetért felelős vezetők a magyar áldozatokat a magyar hatóságokhoz irányíthatják, hogy a Magyarországra való hazatérést és a magyar társadalomba való visszailleszkedést segítsék
- Az áldozatok emberi jogainak kell a középpontban állnia
- A kormányok közös akarata, hogy együttműködjenek az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában, a segítségnyújtásban és irányításban
- A civil társadalom szerepe a folyamatban

¹⁴⁰ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁴¹ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁴² ICMPD, Guidelines for the Development and Implementation of a Comprehensive National Anti-Trafficking Response (Irányelvek az emberkereskedelem elleni átfogó, nemzeti fellépés kialakításához és megvalósításához), Bécs, 2006, 19-27. o.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- Multidiszciplináris és ágazatközi megközelítés
- Figyelembe kell venni a gyermek elsődleges érdekét.¹⁴³

Az előbb említett úgynevezett „*standard működési eljárásoknak*” tekintettel kell lenniük az érintett országok között fennálló különbségekre. Ugyanakkor a következő *alapvető szemléletmódoknak* is érvényesülniük kell:

- a legfontosabb az emberkereskedelem áldozatainak *biztonsága*. Jól megtervezett és megszervezett, biztonságos folyamatra van szükség, hogy elkerülhető legyen az áldozatok újbóli áldozattá válása;
- Az áldozat folyamatban való *részvételének* önkéntesnek kell lennie;
- Az áldozatot a szükséges mértékben tájékoztatni kell a folyamat minden fázisában;
- *Információcsere* a különböző szereplők között (származási ország és célország is);
- Az áldozatok személyes adatainak védelme szintén rendkívül fontos;
- az országok közötti kulturális különbségekből eredő nehézségek;
- a TRM-et rendszeresen ellenőrizni és értékelni kell, hogy kezelni lehessen a felmerülő problémákat.¹⁴⁴

I. SME-k – Azonosítás

Az *azonosítási stádium* az első lépése a helyi, nemzeti vagy transznacionális mechanizmusnak, melyben az emberkereskedelem áldozatát akként azonosítják. Ez a stádium két részre osztható: *előzetes azonosítás és hivatalos azonosítás*.

Előzetes azonosítás

Az első lépés az áldozat alapvető, sürgős szükségleteinek felmérése és kielégítése (ruházat, étel, egészségügyi ellátás, stb.) A következő lépés információk gyűjtése az áldozatról. Ha az áldozat magyar, ideális esetben (anyanyelvi) magyar

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁴³ ICMPD Irányelvek (2006)

¹⁴⁴ ICMPD Irányelvek (2006)

beszélőre van szükség, hogy az áldozat megértse, mi történik. Amennyiben hozzájárul, a feltételezett magyar áldozatról értesítik a magyar konzulátust.

Hivatalos azonosítás

Az ICMPD szerint „Az azonosított személyek csakis akkor jelenthetők a *szolgáltató szervnél* és akkor lehetnek a támogatási intézkedések haszonélvezői, ha ehhez írásos beleegyezésüket adják. Azon az emberkereskedelem áldozataként *nem* azonosítható személyeket, akik más bűncselekményekről számolnak be, vagy támogatásra szorulnak, illetve biztonságuk kétséges az illetékes szolgáltató szervekhez kell irányítani.”¹⁴⁵

Az 1. SME összefoglalása:

- amennyiben a feltételezett áldozatot áldozatként azonosítják, (Belgiumban és Magyarországon) esetért felelős vezetőhöz és/vagy (Hollandiában) ellátást szervező intézményhez irányítják, aki felelős az áldozat támogatásáért
- Amennyiben az áldozat hozzájárul, fel kell venni a kapcsolatot a magyar nagykövetséggel/konzulátussal, hogy megállapítsák az emberkereskedelem feltételezett (magyar) áldozatának személyazonosságát
- további bizonyítékok beszerzése az emberkereskedelmi esetről
- amennyiben az áldozat gyermek, a származási és célország közötti kapcsolatfelvétel szükséges az annak érdekében, hogy megkezdődhessen a gyermek feletti joghatóság megállapítása és a hosszú távú megoldás meghatározása.

II. SME-k - Kríziskezelés és védelem

Az azonosítást követően a következő lépés a *kríziskezelés és védelem* az áldozatról elérhető információk alapján. Az áldozatot tájékoztatni kell lehetőségeiről az elérhető szolgáltatásokról és azok hozzáférhetőségéről. Ideális esetben ez a tájékoztatás az irányítási mechanizmus teljes folyamatát felöleli, tehát a jövőben elérhető szociális és jogi lehetőségeket és az alapvető szükségletek kielégítését is.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ebben a fázisban az esetért felelős vezető „Kockázatelemzést” végez az áldozat biztonságával kapcsolatban, hogy kiderüljön, bármely közelgő helyzetben veszélybe kerülhet-e az élete.

„A kríziskezelés végső célja, hogy támogassa és védje az emberkereskedelem áldozatává vált személyt, és segítse őt a lehetőségeinek átgondolásában annak érdekében, hogy teljességgel tájékozott döntést tudjon hozni a jövőjét illetően.”¹⁴⁶

A kríziskezelési időszak végén a támogatott személy eldöntheti, hogy:

- vissza szeretne-e térni Magyarországra (az áldozat kockázatelemzésének figyelembe vételével; ebben az esetben a 4. SME következik, a hazatérés)
- Belgiumban vagy Hollandiában szeretne-e maradni (ekkor a következő lépés a 3. SME)
- jelenteni szeretné-e a bűncselekményt a bűnüldöző hatóságoknak (5. SME)¹⁴⁷

További érvek ebben a fázisban:

- A RAVOT-EUR projekt partnerei kifejezték azon álláspontjukat, hogy a legfontosabb tényező az áldozatok ösztönzésére, hogy részt vegyenek a védelmi programban, az a mechanizmus, amellyel az áldozat státuszt, minden olyan joggal és juttatással amelyet az Belgiumban illetve Hollandiában jelent, át lehessen vinni Magyarországra abból az országból, ahol a kizsákmányolás történt, összhangban az Európai Parlament és a Tanács az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelvével. A „védelmi csomag” átvitelének lehetősége biztosítja az áldozatot arról, hogy a neki biztosított juttatások nem vesznek el hazatérése esetén. A 2012/29/EU Irányelv kiegészíti a a bűncselekmények áldozatait megillető jogok erősítését, hogy minden áldozat ugyanazokat az alapvető jogokat élvezesse, állampolgárságtól függetlenül és tekintet nélkül arra, hogy az Európai Unión belül hol követték el a bűncselekményt. A „védelmi csomagban” a következő jogoknak kell szerepelnie: védelem a megfélemlítéstől, megtorlástól, az elkövető által okozott további károktól, a nyomozásból illetve a bírósági eljárásból fakadó esetleges károktól, mint például az ismételt kihallgatás, az elkövetővel való találkozás a bíróságon, stb.; támogatás, ideértve a hosszú távú fizikai és pszichológiai segítségnyújtást, társadalmi

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁴⁶ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁴⁷ ICMPD Irányelvek (2010)

beilleszkedést, reintegrációt és a jogsegélyt az eljárások során, hogy az áldozatok a jogi eljárást megértsék, abban részt vegyenek, és csökkenjen a szorongásuk; hozzáférést az igazságszolgáltatáshoz, azt biztosítandó, hogy az áldozatok tisztában legyenek jogaikkal, megértsék azokat és további információkkal szolgálhassanak; valamint kárenyhítés és helyreállítás.

- Meg kell fontolni, hogy különleges intézkedések vonatkozzanak a legkiszolgáltatottabb csoportokra, például a roma nőkre, hogy az emberkereskedelem kiváltó okát lehessen kezelni, és javítani lehessen a roma áldozatok hozzáférését a segítségnyújtáshoz.
- A szexuális kizsákmányolás áldozatainak profilja alapján a segítségnyújtás olyan módozataira van szükség, amely a védett szálláshelyekre épül, hogy biztosítani lehessen a biztonságos környezetet, ami lehetővé teszi a felépülést és a reintegrációt. A civil szervezetek nemzetközi együttműködése nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az emberkereskedelem áldozatai átfogó segítséget kaphassanak. A legtöbb esetben ez az együttműködés *informális kapcsolatokon* keresztül zajlik. A RAVOT-EUR honlap az áldozatok hazatérését támogató valamennyi illetékes szervezet nyilvános elérhetőségét tartalmazza.
- Fontos biztosítani, hogy ne álljon fenn annak a veszélye, hogy az emberkereskedelem következtében az áldozatok elveszítik Magyarországon a gyermekfelügyeleti jogukat. Ahol az emberkereskedelem áldozatainak gyermekei vannak veszélyben, a bűnüldöző szerveknek és a szociális szolgálatoknak közbe kell avatkozniuk az áldozatok és családjuk védelmében.

III. SME-k – Hosszútávú támogatás és társadalmi beilleszkedés

A kríziskezelési időszak végén az azonosított áldozat eldöntheti, hogy Belgiumban illetve Hollandiában marad, vagy visszatér Magyarországra. A harmadik SME keretében az áldozatoknak hosszú távú támogatást biztosítanak.

Felajánlják a tanácsadás lehetőségét, hogy az áldozat szükségleteit felmérjék és egyéni támogatási terv készüljön. A cél az érintett reintegrációjának biztosítása, amely folyamatban a hazatérő személy megerősödését segítik, hogy az

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

emberkereskedelem élményét leküzdve a származási országának gazdasági és társadalmi rendszerébe visszailleszkedhessen és önellátásra képesen újra úgy érezze, maga irányítja az életét. Az esetért felelős vezető segít az áldozatnak felmérni és összehasonlítani a célországban maradás illetve a származási országba való visszatérés lehetőségeit. Az ennek eredményeképpen kialakított indulás előtti egyéni támogatási tervnek tartalmaznia kell a hosszú távú felépülésre, a megerősítésre és a társadalmi befogadásra vonatkozó intézkedéseket.

Az esetért felelős vezető segítségével Belgiumban illetve Hollandiában kidolgozott reintegrációs tervet a magyarországi fogadószervezet képviselőjével az áldozat hazatérése után tovább kell fejleszteni, a szükségletek felmérése, az elérhető lehetőségek és az érintett igényei alapján.

Bizonyos kutatási eredmények azt mutatják, hogy az emberkereskedelem magyar áldozatainak reviktimizációja mögött az az ok húzódik meg, hogy nem maradnak elegendő ideig a programban ahhoz, hogy az eredmények beérjenek.¹⁴⁸ Ez több tényező eredménye. Először is tartózkodási helyén az áldozat nem minden esetben fér megfelelően hozzá átfogó, és pénzügyileg fenntartható reintegrációs szolgáltatásokhoz. Másodszor, gyakran az áldozat pszichésen gyenge és traumatizált, és ha nem kap képzett szakemberekről segítséget, nem tudja a jövőjére vonatkozó terveithez szükséges akaraterőt és önbecsülést visszaszerezni. Bizonyos esetekben, amikor az áldozatok hirtelen rájönnek, hogy a segítség, amit kapnak, nem pénzbeli, vagy hogy nem tudnak rögtön állást szerezni és ezzel a saját megélhetésüket biztosítani, elveszítik érdeklődésüket és feladják terveiket. Ezeknek a problémáknak a kezelésére, összhangban a nemzetközi jó gyakorlatokkal, a küldő és fogadó szervezetekben az esetekért felelős vezetők közötti együttműködésre és párbeszédre van feltétlenül szükség ahhoz, hogy segítsék az áldozatot, hogy úgy készítse el a reintegrációs tervet, hogy világos képe van arról, mire számíthat, és ne legyenek irreális elvárásai.

A hosszú távú támogatásnak és társadalmi beilleszkedésnek az esetleges *diszkrimináció* és a prostitúcióhoz kapcsolódó *stigmatizáció* problémájára is megoldást kell nyújtania, mert ezek befolyásolják, mennyire képes a szexuális kizsákmányolás céljával történő emberkereskedelem áldozata visszailleszkedni a társadalomba. A *stigmatizáció* az áldozatok gazdasági

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

beilleszkedését is veszélybe sodorhatja, az áldozatok nehezen találhatnak munkát. Tanulmányok kimutatták, hogy bizonyos esetekben az *áldozatok elutasítják a segítséget*, hogy elkerüljék, hogy a *reintegrációs támogatás* folyamán a figyelem az emberkereskedelemmel kapcsolatos tapasztalatiakra terelődjön, mert ez növeli a stigmatizációnak és a diszkriminációnak kitettség esélyét, és ezáltal a megbánás és szégyen érzetét keltik az áldozatokban a kapott segítséggel kapcsolatban. Létező nemzetközi standardok kiemelik mennyire fontos az áldozat magánélethez való joga és annak biztosítása, hogy a reintegrációs folyamatban az áldozat végig rendelkezhesse személyes adatai és információi fölött.

Az áldozat reintegrációjának garantálnia kell a teljes hozzáférést az alapvető jogokhoz illetve a azokhoz a forrásokhoz, amelyekre a munkaerőpiacra való belépéshez, és a Belgiumban/Hollandiában illetve Magyarországon elfogadhatónak tartott életszínvonal eléréséhez van szükség.

IV. SME-k – Hazatérés és társadalmi reintegráció

Mint azt korábban a második SME végén láttuk, az áldozat eldöntheti, vissza kíván-e térni Magyarországra. A belga, holland és magyar transznacionális irányítási mechanizmusnak egyik fontos célja, hogy segítse az áldozat hazatérését, és a magyar társadalomba való reintegrációját.

Bár ez a cél, és bár ez az áldozatok döntése, az emberkereskedelem áldozatává vált személyek számára nehéz a hazatérés, hiszen számos társadalmi, családi, egészségügyi, jogi és anyagi problémával kell szembenézniük, „és ugyancsak vállalni [kell] annak kockázatát, hogy ugyanazok közé a társadalmi és gazdasági feltételek közé kell visszatérniük, amelyek közül az otthonról való elmeneküléssel ki akartak törni”¹⁴⁹, ezért fontos, hogy mindent megtegyenek a stigmatizáció elkerülésére.

Ebben a fázisban gyakori a reviktimizáció. A folyamat a reviktimizáció elkerüléséről is gondosodik, ideértve a támogatásban részesülő személy újbóli áldozattá válását.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ennek az SME-nek a keretein belül az első fontos lépés az áldozat tájékoztatása a hazatérés jogi és társadalmi vonatkozásairól. Szükség van az áldozat írásos nyilatkozatára, hogy saját elhatározásából tér vissza Magyarországra. Ezek után az esetért felelős vezető felméri a kockázatokat, „kockázatelemzés és kikérdezés” révén, melyet különböző magyar „egyénekek/szervezetekkel”, például a magyar és vagy a belga/holland rendőrséggel (szükség szerint az EUROPOL-lal); civil szervezetekkel; az IOM-mel; és gyermekkorú áldozat esetén a magyar gyermekvédelmi szolgálat képviselőivel folytat.¹⁵⁰

Ez után a beszélgetés után az esetért felelős vezető és/vagy IOM felvázolja a lehetséges kockázati tényezőket, valamint a lehetséges megoldásokat az áldozat védelmére, akinek ezekkel tisztában kell lennie.¹⁵¹

Kockázatelemzésükben a szociális munkásoknak a következő indikátorokat kell figyelembe venniük:

- Családtörténet; azt is figyelembe kell venni például, hogy maga a család veszélynek van-e kitéve, vannak-e az áldozat családjában megbízható személyek, akikhez az áldozat hazatérhet, hogy vannak-e komoly adósságok, hogy a család részese volt-e az emberkereskedelemnek;
- Körülmények a környezetben, ahová az áldozat visszatér; fennáll-e a veszélye, hogy a visszatérőt stigmatizálják, diszkriminálják vagy megbüntetik?
- Kapcsolat az elkövetőkkel; működik még a bűnelkövetői hálózat? Fennáll-e a veszélye, hogy a hazatérő ismét az emberkereskedők áldozatává válik? Az áldozatnak vagy családjának kell tartania a megtorlástól? Van folyamatban nyomozás?¹⁵²

Ha az átfogó értékelés alapján az esetért felelős vezetőnek és/vagy IOM-nek oka van feltételezni, hogy az áldozat hazatérése esetleg nem biztonságos, hogy fennáll a veszélye, hogy az emberkereskedők újra az ellenőrzésük alá vonják az áldozatot, vagy hogy a reintegráció nem lehet sikeres, további ellenőrzésekre van szükség, hogy az áldozat beszámolóját össze lehessen vetni a származási országban terepen, a rendőrségtől, helyi hatóságoktól, civil szervezetektől, vallási szervezetektől és más támogató szolgálatoktól kapott információkkal. Ennek eredményeképpen előfordul, hogy az áldozatnak nem tanácsolják a

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁵⁰ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁵¹ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁵² Lefoe, Quality standards for risk assessment and the safe return and reintegration of trafficked persons (Minőségi standardok a kockázatelemzéshez és az emberkereskedelem áldozatainak biztonságos hazatéréséhez és reintegrációjához), 2011

hazatérést. Ugyanakkor az áldozat jogát a szabad döntéshez mindig tiszteletben kell tartani. Amikor vannak arra utaló jelek, hogy a hazatérés nem biztonságos, de az érintett mégis emellett dönt, az ügyészség vagy a rendőrség felveheti a kapcsolatot a magyar társhatóságokkal, hogy tájékoztassa őket az áldozat hazatérésének nem biztonságos körülményeiről.

A múltban a bűnüldöző hatóságok közötti, az áldozatok biztonságos hazatérésével kapcsolatos együttműködés a korábban létrehozott közös nyomozócsoportok hatáskörébe tartozott.¹⁵³ A közös nyomozócsoport biztosítja a hatóságok közötti, határokon átívelő kommunikáció és reagálás gördülékenységét és gyorsaságát. Ugyanakkor észre kell venni, hogy a többi esetben, ahol nem jött létre ilyen ad hoc csapat, a bűnüldöző szervezeteknek a másik országban való személyes kapcsolataikra kell hagyatkozniuk, hogy segítséget kérjenek a biztonságos hazatéréshez. Mivel az informális kapcsolatok nem mindig fenntarthatóak hosszú távon, a biztonságos hazatérést célzó intézkedések hatékonysága érdekében kívánatos lenne, ha ebbe a folyamatba gyakrabban vonnák be a rendőrség emberkereskedelemmel foglalkozó nemzeti kapcsolattartóit.¹⁵⁴ Ugyanakkor az áldozatot szükséges tájékoztatni a szülővárosa bűnüldöző szerveinek elérhetőségéről, ahova szükség esetén fordulhat.

Ezt követően az esetért felelős vezető megkeresi az illetékes magyar civil szervezetet és hatóságot, hogy megkönnyítse a hazatérés folyamatát. A belga illetve holland fogadóközpontnak és/vagy IOM-nek kell felvennie a kapcsolatot, és megtenni a szükséges lépéseket, hogy az ügyfelet a származási helye szerinti helyi szolgáltatókhoz irányítsa. Erre a megbízható és elismert civil szervezetek¹⁵⁵ adatbázisában lehet keresni, illetve a magyar Áldozatsegítő Szolgálat megyei irodáiban.

Az ICMPD Irányelve az alábbi értesítések sorozatát javasolja:

- „A küldő szervezet értesítése a támogatási kérelemről.
- A magyarországi fogadó szervezet visszaigazolása a támogatási kérelemről;

153 Ez volt a helyzet a Galaton művelet esetén, amely egy Gentben működő, magyar gyökerű, a szexuális kizsákmányolás céljával emberkereskedelmet folytató hálózatot tárt fel.

154 Chris Van Geit, 2015, op. cit.

155 Példák a megbízható adatbázisokra:

- az Európai Bizottság honlapja, a „Together against trafficking in human beings” (Együtt az emberkereskedelem ellen) válogatott forrásokat közöl minden tagállamra vonatkozóan az emberkereskedelemmel kapcsolatban, többek között nonprofit és kormányzati intézmények, bűnüldöző szervek elérhetőségeit, információkat a törvényekről, jelentéseket és általános tájékoztató anyagokat;
- La Strada International (LSI) civil szervezet platform: az EB támogatásával működő, 2005 óta aktív hálózat, melynek célja az európai civil szervezetek közötti együttműködés erősítése, uniós tagállamok és más országok között;
- ENPATES, az emberkereskedelem ellen küzdő európai civil szervezetek platformja, 2012-ben jött létre az Európai Bizottság támogatásával.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- A küldő szervezet reintegrációs támogatási kérelme;
- A fogadó szervezet visszaigazolása a reintegrációs támogatási kérelemről.”¹⁵⁶

Ideális esetben az irányító belga vagy holland szervezet, pl. az IOM által a fogadó magyar szervezetnek nyújtott információknak tartalmaznia kell:

- „Az emberkereskedelem áldozatává vált személy neve;
- Születési idő és a származási országbeli tartózkodási hely (a származási országba való hazatérés esetén);
- Az emberkereskedelem áldozatává vált személy bármely gyanított vagy valós orvosi állapota vagy gyengesége;
- Biztonsági és kockázatfelmérés;
- Támogatási igények rövid áttekintése;
- Az indulás várható dátuma és ideje, amennyiben meghatározható;
- Egyéb.”¹⁵⁷

„Ezen információk, valamint a küldő szervezettel való direkt konzultáció alapján a fogadó intézménytől függ annak eldöntése, hogy a küldött személy megfelel-e a támogatási feltételeknek, valamint, hogy a segítség ténylegesen nyújtható-e.”¹⁵⁸ Egy úgynevezett *visszaigazolási üzenetet* kell visszaküldeni, amely kijelenti, hogy a nevezett áldozatot várják, és számára támogatást tudnak nyújtani. Ugyanakkor minden áldozat és minden hazatérési helyzet egyedi. Ezért észben kell tartani, hogy a személyre szabott megközelítésre az áldozat hazatérésének megszervezésekor is szükség van. Amikor *gyermek* az érintett, értesíteni kell a magyar gyermekvédelmi szolgálatot, és ennek a folyamatnak meg kell felelnie a magyar Gyermekvédelmi törvénynek (a fő cél a gyermek mindenképp felett álló érdeke). Nagyon fontos megjegyezni, hogy amennyiben az áldozat kiskorú, az első lépés egy hivatalos jogi vagy közigazgatási *döntés* meghozatala a gyermek Magyarországra való visszatéréséről. A gyermek helyzetéről, állapotáról stb. való információcsere, ideértve a ‘visszaigazolási üzenetben’ foglaltakat is, megküldendő a gyermek magyar gyámjának, *kizárólag* a belga, holland illetve magyar *hivatalos* (azaz kormányzati) *csatornákon keresztül*.¹⁵⁹

¹⁵⁶ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁵⁷ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁵⁸ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁵⁹ ICMPD Irányelvek (2010)

Ahhoz, hogy a hazatérési folyamat zökkenőmentes legyen, az áldozatoknak megfelelő személyazonosító okmányokra van szüksége.

Ideális esetben ebben a fázisban egyúttal *hazatérési terv* is készül. Ez a terv számos részletet tartalmaz a Belgiumból/Hollandiából való utazásról, egészen a biztonságos helyre való megérkezésig, olyan információkkal, hogy mikor, kivel és milyen útvonalon utazik az áldozat Magyarországra, és az országon belül körülbelül hova utazik. Fontos megvenni a vonat illetve repülőjegyet, és fontos, hogy legyen utasbiztosítás (kiskorú áldozatoknál pedig kísérőre van szükség). A hazatérési tervben a megérkezésre vonatkozó rész is nagyon fontos. Az áldozatnak biztonságban kell hazaérnie, és fontos gondoskodni arról, hogy az utazó áldozatot valaki a repülőtéren vagy vasútállomáson várja, és hogy az utazás utolsó része is dokumentálva legyen, többek között rögzítve legyenek a pontos körülményei a magyarországi szállásnak, ahová az áldozat visszatér. Az utazást szervezheti az áldozat egyénileg, a belga fogadóközpont segítségével, vagy történhet ez az IOM-en keresztül.

Az átszállításért felelős magyar civil szervezetek munkáját segítő a következő adatokat kell megküldeni:

- „Utazási adatok (utazási eszközök, szállítók neve, stb.), a végső célállomásra való megérkezés dátuma és ideje;
- Kísérő(k) neve(i) – amennyiben releváns;
- Annak visszaigazolása, hogy az áldozatot várják az érkezési ponton, és – amennyiben releváns – a személy nevének feltüntetése.”¹⁶⁰

Az ügyfélnek meg kell adni a fogadó szervezet elérhetőségét, annak a személynek a nevét és elérhetőségét, aki várja őt megérkezéskor (ha van ilyen), és amennyiben lehetséges, az áldozatnak lehetőséget kell biztosítani, hogy a megérkezését követő néhány napon belül beszélhessen a fogadó szervezet képviselőjével.

Annak az ügyfélnek is, akit nem irányítottak egy bizonyos szervezethez, meg kell kapnia a származási helyén működő szolgáltatók elérhetőségeit, és a megyéjében illetékes áldozatsegítő szolgálat telefonszámát.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Az áldozatok átszállításával kapcsolatban vannak nagyon fontos dolgok, amelyeket azonnal jelenteni kell: az utazás kezdetétől szoros kommunikáció szükséges a holland/belga „küldő” és a magyar „fogadó” fél között. Ha változik az indulás időpontja, azt a lehető leghamarabb jelezni kell. Másrészt a magyar félnek meg kell erősítenie, hogy az áldozatot a tranzitpontokon és a megérkezési pontokon várták, és valóban megérkezett.

Ennek a fázisnak a fő pontjai:

- nagyon részletes *hazatérési terv* készítése magyar nyelven, hogy az áldozat megértse és elfogadja, hogy hogyan és mikor térhet haza, hol és ki fogja várni, hogy az utazása biztonságos lesz, és hogy van-e szüksége kísérőre.
- érvényes személyazonosító igazolványok megléte
- a hazaút megszervezése (jegyek, biztosítás vásárlása, stb.)
- annak eldöntése, hova tér vissza az áldozat: van-e szükség védett szállásra vagy hazamehet (otthona biztonságos)
- van(nak) az áldozatnak gyermeke(i)? A gyermekek az áldozattal vannak? Szükségük van különleges ellátásra? Mennyi idősek (óvodások, iskolások? stb.)

V. SME-k - Büntető és polgári eljárás

Amint az áldozat biztonságban van és támogatást kap, esetleg visszatért Magyarországra, az emberkereskedőt és a bűnelkövetői csoportot meg kell büntetni. Ezért nagyon fontos, hogy az áldozat információkkal rendelkezzen a bűnüldöző szervekkel való együttműködésről és az egész büntetőeljárásról.

Mivel Belgium, Hollandia és Magyarország az Európai Unió tagállamai, vannak olyan EU irányelvek, amelyek ezen országok joganyagának részét képezik (kell, hogy képezzék).

1. Először is a *a harmadik országok emberkereskedelem áldozatává vált vagy az illegális bevándorlás megkönnyítésére irányuló cselekményekkel érintett, a hatáskörrel rendelkező hatóságokkal együttműködő állampolgárai részére*

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

kiállított tartózkodási engedélyről szóló 2004/81/EK Irányelv szerint vannak közös elvek az emberkereskedelem áldozataira vonatkozóan.

2. Egy másik nagyon fontos irányelv a fent említett 2011/36/EU irányelv, amely 8. cikkében kimondja, hogy

„A tagállamok – saját jogrendszerük alapelveivel összhangban – meghozzák a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok jogosultak legyenek az *emberkereskedelem áldozatainak a büntetőeljárás, illetve a szankciók kiszabása alóli mentesítésére* az olyan bűncselekményekben való részvételük miatt, amelyekre annak közvetlen következményeként kényszerültek, hogy a 2. cikkben felsorolt bármely cselekményt elkövették velük szemben¹⁶¹.”

A 9 (1) szakasz kimondja, hogy „A tagállamok biztosítják, hogy a 2. és 3. cikkben említett bűncselekmények ügyében folytatott nyomozásra és büntetőeljárásra a *sértett bejelentésétől vagy vádemelésétől függetlenül* sor kerüljön, továbbá hogy az eljárás abban az esetben is folytatódhasson, ha a sértett visszavonta a vallomását.”

3. A „legújabb” irányelv a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2012/29/EU irányelv. Ennek fő célja, hogy „a bűncselekmények áldozatai megfelelő tájékoztatásban, támogatásban és védelemben részesüljenek, valamint képesek legyenek részt venni a büntetőeljárásban.”¹⁶² Az irányelv közös megközelítésekkel szolgál az áldozatok jogaival kapcsolatban.

A folyamat ezen fázisában fontos szerepe van az áldozat korábban említett kockázatfelmérésének. A kockázati felmérést annak értékelésére végzik el, hogy az áldozatok (és a számukra fontos egyéb személyek) fizikai biztonsága veszélyeztetve van-e, és – szükség szerint – elkülönített, speciális források állnak rendelkezésre az ő (és számára fontos egyéb személyek) védelmének biztosítására. Az áldozat-tanú támogatását a tárgyalás előtt, alatt és után is garantálni kell. Ez az áldozat/

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁶¹ Az emberkereskedelemmel kapcsolatos jogsértések

¹⁶² 2012/29/EU Irányelv, 1. cikk

tanú szerepéről való tájékoztatást, iránymutatást és jogi tanácsadást jelenti. A tárgyalás folyamán a fizikai védelmet videofelvételen tett (vagy írott) vallomással, zárt ajtók mögötti meghallgatással, stb. lehet biztosítani. Az áldozat (és adatainak) védelme a tárgyalás után is fontos.

„Valamennyi államnak biztosítania kellene az emberkereskedelem áldozatává vált személyek igazságszolgáltatáshoz és egyenlő bánásmódhoz való hozzáférését, akiket teljes körűen kellene tájékoztatni és támogatni amint részeseivé válnak bármely büntető vagy polgári eljárásnak. A teljeskörű és világos információhoz való hozzáférés kritikus fontosságú az áldozatok bármely eljárásban való aktív részvételéhez, a pszichológiai nyomás csökkentéséhez és jogaik érvényesítéséhez.”¹⁶³

Az áldozat hazatérhet Magyarországra a tárgyalás megkezdése előtt, de amennyiben további információra van szükség, „a SECI Központ, MARRI, EUROPOL, valamint az INTERPOL segítségével nemzetközi, míg az összekötő tiszteken keresztül kétoldalú összeköttetés létesítése javasolt.”¹⁶⁴

Amikor egy áldozat számára speciális védelmi intézkedéseket biztosítanak, hogy megelőzzék a megtorlást, illetve az emberkereskedők által okozott újabb kárt és újbóli támadást, az áldozat akkor is tovább élvezheti ezt a védelmet, ha másik tagállamba utazik vagy költözik. Az Európai védelmi határozat az Európai Unió által felállított mechanizmus a védelmet szolgáló intézkedések kölcsönös elismeréséről. Az elkövetővel szemben hozott védelmet szolgáló intézkedések között szerepelhet tilalom arra vonatkozóan, hogy az érintett személy belépjen bizonyos helyekre, helységekre vagy meghatározott területekre, ahol a védett személy tartózkodik, vagy amelyeket látogat, illetve a védett személlyel való érintkezés tilalma vagy szabályozása (beleértve a telefonon, levélben történő érintkezést is).

„Gyermekek esetében a büntető és egyéb bírósági eljárásokban való részvételre, azok segítésére valamint az együttműködésre vonatkozó minden egyes döntést a gyermek gyámjának javasolt meghoznia a gyermekkel, valamint abban az esetben

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁶³ Az Európa Tanács Egyezménye az Emberkereskedelem Elleni Fellépésről, 26. cikk, CETS no. 197, 2005. május 16.

¹⁶⁴ ICMPD Irányelvek (2010)

a családjával való egyeztetést követően, ha a gyermek családja ugyan nem rendelkezik felügyeleti joggal, de gyakorol fenntartott szülői jogköröket – amennyiben részvételük nem bizonyul károsnak a gyermekre nézve.”¹⁶⁵

A büntetőeljárás mellett az áldozatnak jogi segítségre van szüksége, hogy kártérítéshez jusson. A magyar áldozat akkor is igényelhet kártérítést, ha már visszatért Magyarországra, de a büntetőeljárás Belgiumban illetve Hollandiában folyik (ahogy ezt korábban leírtuk).

További lépések/érvek ezzel a szakasszal kapcsolatban:

- Közvetlen kapcsolat a nemzeti emberkereskedelem elleni kapcsolattartók között a belga, holland és magyar rendőrségen belül, hogy a megelőzéssel, nyomozással és hírszerzéssel kapcsolatban közvetlen kommunikációs csatorna és együttműködés épülhessen ki.¹⁶⁶ (De van jó példa a nemzetközi rendőri együttműködésre: a kétoldalú műveleti együttműködési akcióterv, amelyet a magyar és a holland rendőrség kötött 2013-ban. Az akciótervbe beletartoznak közös nyomozások, a jó gyakorlatok megosztása az emberkereskedelem elleni fellépéssel kapcsolatban, és az adatforgalom javítása. A kezdeményezés részeként magyar, angol és holland nyelvű kézikönyv fog készülni.)
- Megállapítást nyert, hogy a nemzetközi projektek, kezdeményezések és események elengedhetetlenek ahhoz, hogy a bűnüldöző szervek között személyes kapcsolat alakuljon ki.¹⁶⁷
- Amikor egy áldozat számára védelmi határozatban speciális védelmi intézkedéseket biztosítanak hogy megelőzzék a megtorlást, illetve a visszaélést elkövetők által okozott kárt, az áldozat visszatérése után is tovább élvezheti ezt a védelmet európai védelmi határozat segítségével.¹⁶⁸ Az elkövetővel szemben hozott védelmet szolgáló intézkedések között szerepelhet tilalom arra vonatkozóan, hogy az érintett személy belépjen bizonyos helyekre, helységekre vagy meghatározott területekre, ahol a védett személy tartózkodik, vagy amelyeket látogat, illetve az érintkezés tilalma vagy szabályozása.

¹⁶⁵ ICMPD Irányelvek (2010)

¹⁶⁶ Egy jó példa a nemzetközi rendőri együttműködésre: a kétoldalú műveleti együttműködési akcióterv, amelyet a magyar és a holland rendőrség kötött 2013-ban. Az akciótervbe beletartoznak közös nyomozások, a jó gyakorlatok megosztása az emberkereskedelem elleni fellépéssel kapcsolatban, és az adatforgalom javítása. A kezdeményezés részeként magyar, angol és holland nyelvű kézikönyv fog készülni.

¹⁶⁷ Interjú Patrick Bourgeois-val, a Belga Szövetségi Rendőrség Emberkereskedelmi Egységének vezetőjével 2015. júniusában

¹⁶⁸ 2011/99/EU Irányelv

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- A visszaküldő államnak gondoskodnia kell arról, hogy az érintett a büntető és polgári eljárások vonatkozásában olyan nyelven jusson tájékoztatáshoz, amelyet megért. Az az áldozat, aki csatlakozott a védelmi programhoz és visszatért a származási országba (Magyarországra), ezt a tájékoztatást Belgiumból az ügyvédjén vagy a védett szálláshelyen keresztül kaphatja meg. Az áldozatok számára kérelemre meg kell adni az elkövető szabadon bocsátásával vagy szökésével kapcsolatos konkrét információkat, legalább azokban az esetekben, amikor az áldozat sérelem veszélyének vagy azonosított kockázatának lehet kitéve.¹⁶⁹
- Az áldozat hazatérése után is folyamodhat kártérítésért az őt Belgiumban segítő ügyvéden keresztül. Ugyanakkor, ha az áldozat visszautasítja a hivatalos státuszt, az ország elhagyása után nehézé válhat a kártérítéshez való hozzájutás, mert saját ügyvéd fogadására lehet szükség jogaik érvényesítéséhez.¹⁷⁰

Tájékozott döntés a hazatérésről	Az áldozat szabad akaratából dönt arról, hogy visszatér Magyarországra, és a belga illetve holland fogadóközpont tanácsadást biztosít a származási országba való visszatérés jogi és szociális vonatkozásairól
Kockázatfelmérés	Az esetért felelős vezető / IOM a családtörténetre és a hazatérés környezetének biztonsági körülményeire alapozva készít indulás előtt kockázatfelmérést. A kockázatfelmérés az áldozat beszámolóján alapul, de alá kell támasztani a származási országban a bűnüldöző szervekkel és/vagy helyi szolgáltatókkal és helyi hatóságokkal való együttműködésben végzett ellenőrzésekkel.
A szükségletek felmérése, és az indulás előtti támogatási terv	Az esetért felelős vezető segít az áldozatnak felmérni és összehasonlítani a célországban maradás illetve a származási országba való visszatérés lehetőségeit. A tervnek tartalmaznia kell a hosszú távú felépülésre, a megerősítésre és a társadalmi befogadásra vonatkozó intézkedéseket.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁶⁹ 2012/29/EU Irányelv

¹⁷⁰ Centre for Equal Opportunities and Opposition to Racism, Annual report Trafficking of human beings (Központ az egyenlő esélyekért és a rasszizmus ellen, Éves jelentés az emberkereskedelemlről) 2011, 127. o.

Irányítás	A fogadóközpont / IOM felveszi a kapcsolatot, és megteszi a szükséges lépéseket, hogy az ügyfelet a származási helye szerinti helyi szolgáltatókhoz irányítsa. Erre a megbízható és elismert civil szervezetek adatbázisában lehet keresni, illetve a magyar Áldozatsegítő Szolgálat megyei irodáiban.
Kockázatkezelési terv	Az esetért felelős vezető tájékoztatja az ügyfelet a potenciális veszélyekről és a lehetséges védelmi intézkedésekről.
Dokumentáció	Amennyiben az érintett nem rendelkezik megfelelő dokumentumokkal, a magyar konzulátus kiállítja az utazáshoz szükséges iratokat. Az esetért felelős vezető segítheti az áldozatot az igénylés folyamatában.
Biztonságos átadás	Az utazást szervezheti az áldozat egyénileg, a belga vagy holland fogadóközpont segítségével, vagy történhet ez az IOM-en keresztül. A fogadóközpont és a magyar támogató szervezet gondoskodik arról, hogy az áldozatot a megérkezéskor várják (ha szükséges), és hogy a fogadószervezet képviselőinek elérhetőségeivel rendelkezzen.
Reintegráció	Az áldozatok Magyarországon támogatást kaphatnak a reintegrációhoz a fogadó szervezeten, az állami vagy civil szervezet által működtetett védett szálláshelyen, az IOM-en vagy más helyi szolgáltatón keresztül.
Jogi támogatás	A folyamatban levő jogi eljárásokhoz az áldozatok hazatérésük után is kapnak támogatást. Általában ügyvédjükön vagy a fogadóközponton keresztül kapnak tájékoztatást a polgári és büntetőeljárások fejleményeiről.

I. Azonosítás

Melyek az azonosítás lépései?

 Az áldozat észlelése vagy saját beszámolója alapján történik, vagy olyan indikátorok, figyelmeztető jelek alapján, amelyek segítik az áldozattá válás jeleinek felismerését. Az áldozattal először közvetlen kapcsolatba kerülőknek az áldozat sürgős és alapvető szükségleteit kell kielégítenie, illetve tájékoztatni kell az áldozatvédelmi programról, egy többnyelvű szórólap segítségével.¹⁷¹ Az áldozatokkal először kapcsolatba kerülő szolgálatok, akik az áldozatot azonosítják, a következő lépéseket teszik:

- tájékoztatják az érintettet a belga törvények biztosította áldozatvédelmi státuszról, ideértve az áldozatok jogait és kötelezettségeit,
- tájékoztatják az ügyészséget, amely az emberkereskedelem feltételezett áldozatának hivatalos azonosításáért felelős,
- az áldozatot az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó specializált fogadóközpontok valamelyikébe irányítják.
- amennyiben az érintett személy iratok nélküli bevándorló, felveszik a kapcsolatot a bevándorlási hivatallal és jelzik a feltételezett emberkereskedelmi eset felfedezését.

 Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási folyamata a következő lépésekből áll:

Bejelentés: Bármely szervezet vagy egyén bejelentést tehet az emberkereskedelem lehetséges áldozatáról, például a rendőrségen. Ugyanakkor amikor a mérlegelési időszak biztosításáról, illetve a harmadik országból származó áldozatoknak biztosított védett szálláshelyről van szó, csak a nemzeti rendőrség és a Holland Királyi Csendőrség (a határrendőrség) rendelkezik felhatalmazással, hogy ezzel a céllal jelentést tegyen a Bevándorlási és Honosítási Szolgálatnak. A bűnüldöző szervek, civil szervezetek, egészségügyi szervezetek stb, minden áldozatot jelenthetnek a CoMenshának (regisztráció céljával, illetve hogy védett szálláshelyre irányítsák őket).¹⁷²

Azonosítás: a holland rendszerben nincs formális azonosítási eljárás.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁷¹ <http://www.diversite.be/brochure-multilingue-pour-victimes-de-la-traite-des-%C3%AAtres-humains>

¹⁷² Empact (2015) 47. o.

Irányítás: Holland, vagy más uniós ország állampolgárságával rendelkező áldozatok esetén: - védett szálláshelyre irányíthatók a CoMenshán vagy egy önkormányzaton keresztül.¹⁷³

 A 354/2012. (XII.13), az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló Korm. rendelet értelmében:

1. Az azonosító beszélgetést megelőzően az azonosításba bevont személyt fel kell világosítani az azonosító beszélgetés céljáról
2. Azonosító beszélgetés

Melyek az áldozattá válásra utaló jelek?

 Az áldozat észlelése vagy saját beszámolója alapján történik, vagy olyan indikátorok, figyelmeztető jelek alapján, amelyek segítik az áldozattá válás jeleinek felismerését. Belgiumban az áldozatok azonosítására szolgáló nemzeti indikátorokat egy hivatalos dokumentum tartalmazza, amely az áldozatokkal először kapcsolatba kerülő szolgáltatók számára érhető el.¹⁷⁴

 Különböző szervezetek különböző indikátorokat használnak.
Általános (összevont, de nem kizárólagos) listáért lásd:
<http://www.wegwijzermensenhandel.nl/signalenvanmensenhandel.aspx>

-
1. Valószínűleg gyermek
 2. Látható sérülések (zúzódások, égetésnyom, vágás, stb.)
 3. Kezeletlen fertőzések jelei
 4. Látható alultápláltság
 5. Testi fogyatékoság
 6. Nem rendelkezik személyazonosító okmányokkal

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

¹⁷³ Ibid

¹⁷⁴ A Col 01/2007-et felváltó Col 01/2015 irányelvet az ügyészi testület adta ki, ez az emberkereskedelemmel kapcsolatos nyomozásra illetve büntetőeljárásra vonatkozó irányelveket tartalmazza.

Mely hatóságok/szervezetek a felelősek az azonosításért?

 Bűnüldöző szervek, ügyészség, fogadóközpontok, ellenőrző szolgálatok, Bevándorlási Hivatal, konzuli szolgálatok.

 Az emberkereskedelem elleni hatékony küzdelemhez kulcsfontosságú a különböző szervezetek közötti szoros együttműködés. A szervezetek együttműködésének középpontjában az olyan korlátok felállítása áll, amelyek megakadályozzák, hogy a bűnözők kizsákmányolják áldozataikat.

Ahhoz, hogy ezek a korlátok hatékonyak legyenek, a következő szereplők egyesítették erőiket és, egyebek között, ők felelősek az emberkereskedelem áldozatainak illetve eseteinek azonosításáért:

Önkormányzatok:

A rendőrség:

Az Ügyészség (OM):

Nemzeti Emberkereskedelmi Szakértői Egység (LEM):

Az Emberkereskedelem Elleni Koordinációs Központ (CoMensha):

Veiligheidshuis:

Szociális és Foglalkoztatási Felügyelet (SZW):

Az Adóhatóság:

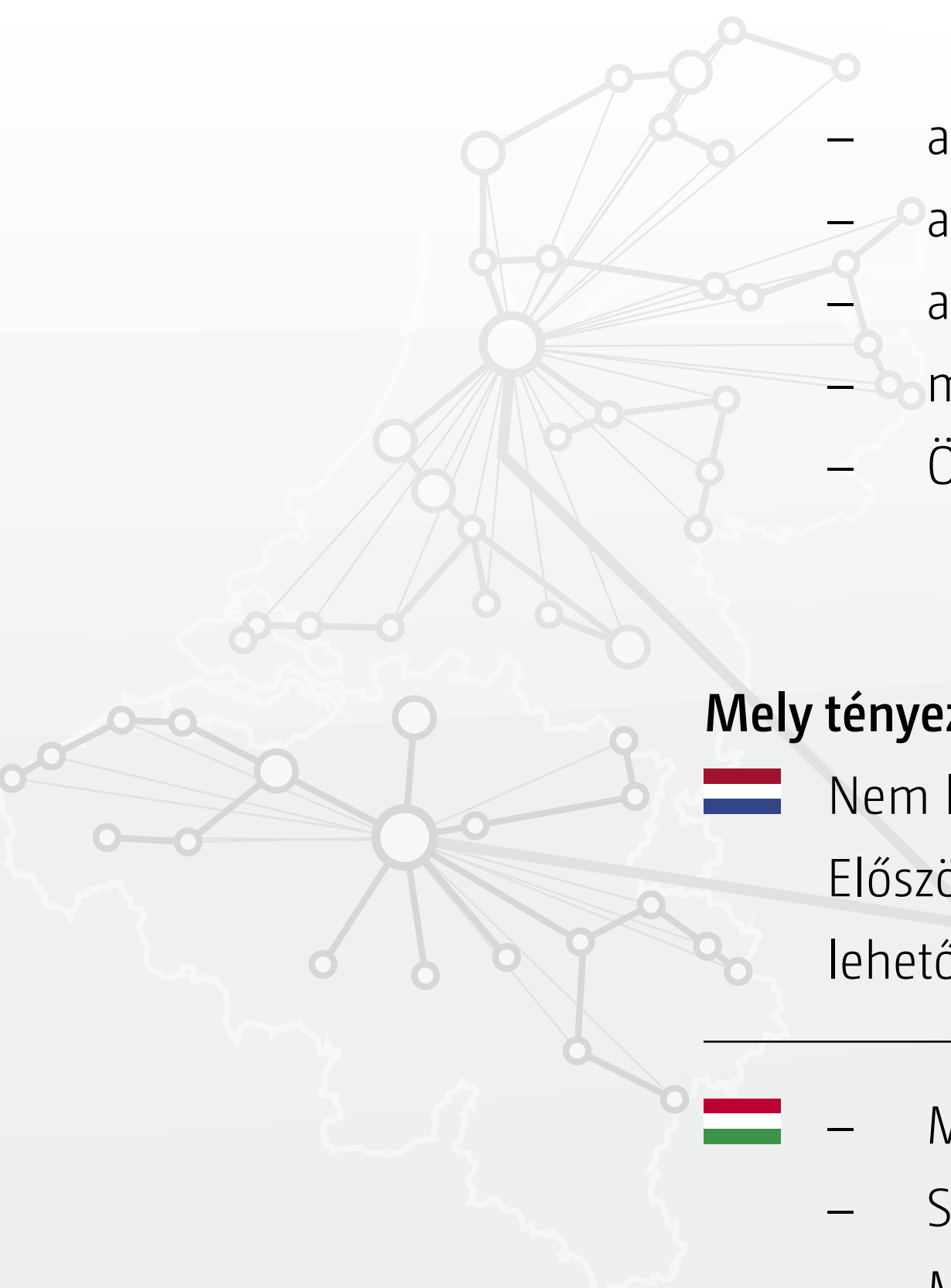
GGD-GHOR Hollandia:

Idegenrendészet:

Holland Királyi Csendőrség (Kmar)

- – az egészségügyi szolgáltató
– az egészségügyi államigazgatási szerv
– a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltató
– a köznevelési intézmény
– a rendőrség

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

-
- a munkaügyi hatóság
 - a konzuli tisztviselő
 - az idegenrendészeti hatóság
 - menekültügyi hatóság
 - Önkéntesen közreműködő szervek

Mely tényezőket kell figyelembe venni az áldozat azonosításakor?

 Nem lehet egyértelmű választ adni, mert a lehetséges lépések az áldozatok egyéni igényeihez vannak igazítva. Először is az áldozatot megkérdezik elsődleges igényeiről és kívánságairól, és a válaszokat követően történik a lehetőségek felmérése illetve a szükséges lépések megtétele és az irányítás.

-
- Megjelenés
 - Személyes körülmények
 - Munkakörülmények/tevékenység végzésének körülményei
 - Egyéb körülmények

Hogyan/milyen körülmények között kell az áldozatot azonosítani?

-
- Az áldozattal először közvetlen kapcsolatba kerülőknek az áldozat **sürgős és alapvető szükségleteit** kell kielégítenie.
 - Az interjút **biztonságos, bizalmas környezetben** kell tartani, olyan **nyelven**, amelyet az áldozat könnyen megért, alapos szűrésen átesett képzett tolmácsokkal, lehetőség szerint olyanokkal, akik képzésen vettek részt a kiszolgáltatott csoportokkal való munkával kapcsolatban, vagy oktatásban részesültek az emberkereskedelemmel kapcsolatban.
 - Az interjúnak a „4 C” megközelítést kell alkalmaznia: 1) **Titoktartás** (confidentiality), 2) **Ellenőrzés** (control): az áldozatnak megvan a lehetősége, hogy az interjút bármikor félbeszakítsa, joga van, hogy jelen legyen

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

valaki, aki támogatást nyújt számára, joga van kérdezni és ahhoz, hogy magánéletét, bizalmas közléseit tiszteletben tartsák 3) **Együttműködés** (cooperation) a rendőrséggel, igazságügyi hatóságokkal és/vagy civil szervezetekkel, 4) **Beleegyezés** (consent): az áldozat beleegyezik az interjúba.

 Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása kapcsán a rendőrség több hivatalos irányelvet követ, amelyeket a bűnüldöző szervek együttműködésben alakítottak ki a Bevándorlási és Honosítási Szolgálattal (IND), az Emberkereskedelem és Embercsempészet Szakértői Központtal (EMM), a Holland Királyi Csendőrséggel és az SZW felügyelettel (munkaügyi felügyelet és nyomozószolgálat). A rendőrség bármikor megkezdheti a nyomozást, ha a legkisebb nyom is arra utal, hogy valaki az emberkereskedelem áldozatává vált. A nyomozás folyamatában a potenciális áldozatot soha nem ismerik el hivatalosan áldoztaként, mivel az emberkereskedelemre utaló „legkisebb nyomon” kívül más, hivatalos/jogi feltétel nincs meghatározva. Amennyiben a rendőrség nem talál elegendő nyomot a bűnügyi nyomozáshoz illetve vádemeléshez, a külföldi áldozatok humanitárius alapon folyamodhatnak tartózkodási engedélyért. Ebben az esetben a Bevándorlási és Honosítási Szolgálat még egyszer áttekinti az áldozat helyzetét.¹⁷⁵

- – az azonosító beszélgetést elkülönített, biztonságos környezetben kell lefolytatni
- az áldozat különleges szükségleteinek megfelelően: ételt, vizet, orvosi/pszichológiai ellátást kell biztosítani
- a női áldozatot nőnek kell azonosítani
- amennyiben az áldozat gyermek, speciális gyermekmeghallgató szobában kell kikérdezni, gyermekbarát környezetben
- fontos, hogy az azonosító beszélgetés vezetője képzett legyen a különleges igényekkel rendelkező áldozatokkal való bánásmódban: hogyan és mit kérdezzen, stb.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ellenőrzőlista?

- Az áldozat kiszűrése
- Azonosítás
- Kríziskezelés, az áldozat sürgős szükségleteinek kielégítése
- Az áldozat tájékoztatása az áldozatvédelmi státuszról
- A hivatalos azonosítás lefolytatásáért felelős ügyészség értesítése
- Az áldozat elirányítása az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó specializált fogadóközpontok valamelyikébe
- Amennyiben az érintett személy iratok nélküli bevándorló, kapcsolatfelvétel a bevándorlási hivatallal és a feltételezett emberkereskedelmi eset felfedezésének jelzése

Lásd fentebb, és/vagy: www.wegwijzermensenhandel.nl

- a feltételezett áldozat tájékoztatása
- biztonságos környezet megteremtése
- azonosító beszélgetés – áldozat vagy sem
- áldozat írásos hozzájárulása
- amennyiben áldozat: az Áldozatsegítő Szolgálat és az OKIT (*Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat*) vagy civil szervezet értesítése

II. Kríziskezelés és védelem

Melyek a támogatás és a védelem fázisai?

- Amikor hiteles jelek utalnak az áldozattá válásra, minden egyes feltételezett áldozatot a három elismert, az emberkereskedelem áldozataival foglalkozó specializált fogadóközpont valamelyikébe kell irányítani kríziskezelésre.
- Amennyiben az áldozat vallomást tesz a rendőrségen és úgy dönt, hogy részt vesz az áldozatsegítő programban, befogadják a védett szálláshelyre és három hónapra érvényes tartózkodási engedélyt kap.
- Ha az áldozatnak időre van szüksége, hogy döntsön, befogadják a védett szálláshelyre az ún. mérlegelési időszakra, ami Belgiumban 45 nap.
- Az áldozatsegítő program azonos mindhárom fogadóközpontban, általában két-három évig tart, és a kríziskezeléstől a reintegrációig végigkíséri az áldozatot.
- Még a jogi eljárások alatt az ügyészség átmeneti jogállást biztosíthat az áldozatnak és a Bevándorlási Hivatal 6 hónapos engedélyt bocsát ki.
- Az áldozat állandó tartózkodási engedélyt kaphat, ha az eljárás végén az elkövetőt bűnösnek találják.
- Az áldozat dönthet úgy, hogy visszatér a származási országba.
- Az ügyészi hivatal bírása saját hatáskörben bármikor úgy határozhat, hogy az érintett személy már nem tekinthető az emberkereskedelem áldozatának.

 A szükségleteiktől függően az áldozatokat védett szálláshelyre viszik, az ott tartózkodás időpontja függ egyéni szükségleteiktől, és amennyiben van, a mérlegelési időszaktól (ami 3 hónapot jelent). Ha külföldi áldozat ideiglenes tartózkodási engedélyt kap, utógondozó védett szálláshelyre, vagy más alkalmas szállásra kerül.¹⁷⁶ Amennyiben az áldozat nem kíván védett szálláshelyre menni, ellátási koordinátorhoz vagy ambuláns ellátásra irányítják.

Az emberkereskedelem áldozatait rutinszerűen tájékoztatják a támogatáshoz, védelemhez, kártérítéshez, orvosi segítséghez és jogi tanácshoz való jogaikról. Ez megtörténik, amikor az emberkereskedelem potenciális

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

áldozata először kerül a szolgálatok látókörébe, az ellátórendszerben való tartózkodás különböző fázisaiban és a büntetőeljárás folyamán is. A bűnüldöző szervek, a jogi tanácsadók, a CoMensha civil szervezet, a Bevándorlási és Honosítási Szolgálat és a védett szálláshelyek mind felelősek az áldozatok tájékoztatásáért a jogaikkal kapcsolatban. A tájékoztatás ideális esetben az áldozat anyanyelvén történik.¹⁷⁷

A tájékoztatás után meg kell határozni, milyen segítségre van szükség. Ez azért fontos, mert a védelem három alappilléren nyugszik, nevezetesen: a büntetőeljáráson, az ellátáson valamint az emberkereskedelem áldozatainak tartózkodásra vonatkozó szabályok alapján meghatározott tartózkodáson (A külföldiekre vonatkozó körrendelet B8.3 fejezete), amely még mindig elérhető az emberkereskedelem uniós országból származó áldozatai számára is.

Először a szükségleteket és kockázatokat értékelik az áldozat szükségleteinek felmérésére. A rendőrség végzi az első kockázatfelmért, de a védett szálláshelyre való megérkezéskor a védett szálláshelyeket működtető szervezetek feladata a tényleges kockázatfelmérés. Ez a felmérés a következőket tartalmazza:

- a. felvételi interjú és a kockázatok és szükségletek felmérése
- b. két héten belül a kiszolgáltatottságra vonatkozó felmérés (amelyet egy terapeuta vagy pszichiáter végez)

A szükségletek felmérésekor határozzák meg, milyen ellátást kell biztosítani az áldozatnak.

További információ: www.wegwijzermensenhandel.nl

-
- 1. Az azonosítást végző szerv azonnal értesíti a kijelölt budapesti vagy regionális Áldozatsegítő Szolgálatot, és ezzel egyidejűleg megküldi az azonosító adatlapot az illetékes Áldozatsegítő Szolgálatnak.
2. Az OKIT értesítése után az OKIT tájékoztatja az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt a védett szálláshelyen való elhelyezés lehetőségeiről. Ha az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy kéri a védett szálláshelyen történő elhelyezését, az OKIT ilyen helyre irányítja.
3. Ha a magyar állampolgár emberkereskedelem áldozataként történő azonosítása **külföldön** történik, a **konzuli tisztviselő** és az emberkereskedelem áldozatainak azonosítási eljárásban önkéntesen résztvevő szervezet

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

tájékoztatja az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt a védett szálláshelyen való elhelyezés lehetőségeiről.

4. Az OKIT az emberkereskedelem áldozataként külföldön azonosított magyar állampolgár szálláshely igényével kapcsolatos értesítést a konzuli tisztviselőtől, a rendőrségtől, valamint az emberkereskedelem áldozatainak azonosítására irányuló eljárásban önkéntesen közreműködő szervezettől fogad el.
5. Az igény benyújtása után az OKIT ezeken az intézményeken keresztül tájékoztatja az emberkereskedelem áldozataként azonosított személyt az elérhető szálláslehetőségekről. Ha az emberkereskedelem áldozataként azonosított személy kéri a védett szálláshelyen történő elhelyezését, az OKIT, az intézmény közreműködésével, ilyen helyre irányítja.

Milyen támogatás érhető el az áldozat számára, ha Belgiumban/Hollandiában marad?

 Az áldozatsegítő program azonos mindhárom fogadóközpontban, és általában két-három évig tart. Arra tervezték, hogy az áldozatot az irányítás kezdeti szakaszától a bírósági eljárások végéig támogassa, és arra koncentrál, hogy az ügyfélnek segítsen teljes autonómiát és önállóságot elérni.

Egyéni támogatási csomag - Minden áldozattal egy, az esetért felelős vezető dolgozik, hogy egyénre szabott támogatási csomagot alakítsanak ki, hogy az áldozat traumát leküzdje, és a társadalomba való beilleszkedéséhez támogatást kapjon.

Lakhatás - A központok nem azonosítható, védett védett szálláshelyen biztosítanak lakhatást az áldozatoknak, akik magánúton is kereshetnek szállást, ekkor fennmaradási támogatást kapnak a központtól.

Pszichológiai támogatás - Az áldozatok pszichológiai támogatást és tanácsadást kapnak a gyógyulási folyamat támogatása érdekében.

Jogsegély - Jogi tanácsot és tanácsadást is kínálnak az ügyfeleknek ügyvédek és tolmácsok segítségével, hogy tisztában legyenek jogaikkal és kötelességeikkel, illetve hogy elősegítsék az elkövetőkkel szembeni büntetőeljárást a belga igazságszolgáltatás rendszerében.

Szerep a polgári ügyekben - A fogadóközpont polgári eljárást is kezdeményezhet, akár a saját, akár az áldozat nevében.

» Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Adminisztratív támogatás - A központ segíti az áldozatokat a tartózkodási engedély, munkavállalási engedély illetve utazási dokumentumok igénylésekor, és segítik az egészségügyi és szociális ellátásokhoz szükséges papírmunka elintézését.

Társadalmi befogadás - Az esetért felelős vezetők segítenek az áldozatnak egy személyre szabott terv kialakításában a Belgiumban vagy hazájukban való jövőjükre vonatkozóan, információt nyújtanak az áldozatok számára elérhető képzési, szakképzési és elhelyezkedési lehetőségekről, hogy segítsék a flamand vagy francia nyelvű régióba való beilleszkedést, és az áldozat lakhatásának a megoldásában is segíthetnek, amikor az elhagyja a védett szálláshelyet.

Segítség a hazatérésben - A központok szorosan együttműködnek a Nemzetközi Migrációs Szervezettel, és a Caritasszal illetve elismert civil irányítási hálózatokkal hogy segítsék a hazatérni kívánó áldozatok biztonságos visszatérését hazájukba.

 Ezt az áldozat egyedi helyzetéhez igazítják. Ez a krízishelyzetben nyújtott szállástól a hosszú távú tartózkodásig (GGZ) illetve a származási országba való gyors visszatérésig terjedhet, és magában foglalhatja a fizikai, mentális és jogi segítséget.

Mely hatóságok/szervezetek vesznek részt vagy felelősek az áldozatoknak nyújtott kezdeti ellátásért / védelemért?

 Bűnüldöző szervek, igazságügyi hatóságok, fogadóközpontok.

 Az első kockázatfelmérés a rendőrség feladata, de az igények felmérését a védett szálláshelyeket üzemeltető szervezetek végzik, amelyekért végső soron az ellátást szervező intézmények és/vagy ambuláns ellátást biztosító intézmények felelősek.

Ezek a szervezetek a következők:

- HVO Querido
- ACMCoMensha
- Moviera

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Veilig

SHOP

Fier

MJD

PMW

Jade

– IND

– IOM

– NIDOS

– Illetékes konzulátus

– Konzuli tisztviselő

– OKIT,

– Áldozatsegítő Szolgálat

– IOM,

– Magyar Baptista Szeretetszolgálat (MBSz),

– Rendőrség.

Ellenőrzőlista?

- Az azonosított áldozat fogadóközpontba irányítása
- A vallomást tett áldozatok 3 hónapra szóló tartózkodási engedélyt kapnak
- A vallomást nem tett áldozatok 45 napos mérlegelési időszakot kezdenek
- Az áldozat segítséget kap a védett szálláshelytől
- A nyomozás büntető- és polgári eljárásokhoz vezethet

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Lásd fentebb

- azonosított áldozat
- személyazonosító iratok
- az Áldozatsegítő Szolgálat értesítése
- OKIT - az áldozat védett szálláshelyre irányítása
- az áldozat sürgős szükségleteinek kielégítése: ruházat, étel, egészségügyi ellátás, személyazonosító igazolvány stb. biztosítása

III. Hosszútávú támogatás és társadalmi beilleszkedés

Mely hatóságok/szervezetek vesznek részt vagy felelősek az áldozatoknak nyújtott hosszútávú ellátásért és a társadalmi beilleszkedésért?

Fogadóközpontok, Bevándorlási Hivatal (engedélyek kiadása).

Mivel az áldozatnak nyújtott támogatás személyre szabott, ugyanazok a szervezetek foglalkoznak velük a folytatásban (koordináció), amelyek a kezdeti támogatásért felelősek, ezek a következők:

HVO Querido/ ACM

- CoMensha
- Moviera
- Veilig Thuis
- SHOP
- Fier
- MJD

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- PMW Humanitas
- Jade
- IND
- IOM
- NIDOS
- Illetékes konzulátusok

- Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány
- Magyar Baptista Szeretetszolgálat (MBSz)
- Névtelen Utak Alapítvány

Milyen biztonságos szállás / védett szálláshely érhető el az áldozatnak abban az esetben, ha Belgiumban / Hollandiában kíván maradni?

 A három elismert fogadóközpont nem azonosítható, védett védett szálláshelyen biztosít lakhatást. Másik megoldás, ha az áldozat magánúton keres szállást, és fennmaradási támogatást kap a központtól, de amennyiben az alternatív szállás ugyanabban a környezetben lenne, ahol az áldozattal a visszaélések történtek illetve ahol az áldozat veszélyben lenne, ajánlott, hogy az áldozat a védett szálláshelyet válassza szállásul. Minden áldozattal egy, az esetért felelős vezető dolgozik, hogy egyénre szabott támogatási csomagot alakítsanak ki, hogy az áldozat a traumát leküzdje, és a társadalomba való beilleszkedéséhez támogatást kapjon.

 Léteznek védett szálláshelyek:

- harmadik országból származó áldozatok számára a mérlegelési időszakra (nőknek és férfiaknak egyaránt);
- holland és uniós országokból származó áldozatoknak (nőknek és férfiaknak egyaránt);
- kiskorú áldozatoknak;
- kiskorú, kísérő nélküli menedékkérőknek (ún. védett fogadás).

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

A CoMensha civil szervezet számára keretet biztosítanak, hogy átmeneti szállást szervezzen a munkaerő-kizsákmányolás azon áldozatainak, akiknek nincs szüksége sürgős ellátásra.¹⁷⁸

Ezeket a védett szálláshelyeket csoportosítani lehet aszerint, hogy normál vagy specializált ellátást biztosítanak.

Milyen biztonságos szállás /védett szálláshely érhető el Magyarországon?

- Átmeneti szállás 90 napra (A tartózkodás időtartama kérésre egyszer 90 nappal meghosszabbítható, ezután az áldozatot félutas kiléptető házban lehet elhelyezni) (Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány: 8+8 férőhely)
- Biztonságos ház (Névtelen Utak Alapítvány - 8 férőhely)
- Kis félutas ház az emberkereskedelem áldozatainak (MBSz, 12 férőhely)
- Védett ház (MBSz)

Ellenőrzőlista?

- hosszútávú támogatási terv készítése az áldozat egyedi szükségletei és körülményei alapján: szállás, kapcsolat a családjával, ellátás a gyermekének/gyermekének, tanulási szakemberek, orvosi, jogi, pszichológiai segítség, felkészülés az új, önálló életre

(További részletekért lásd: Az európai emberkereskedelem áldozatait segítő Transznacionális Irányítási Mechanizmus kidolgozására szolgáló irányelvek: TRM-EU, ICMPD, 2010.)

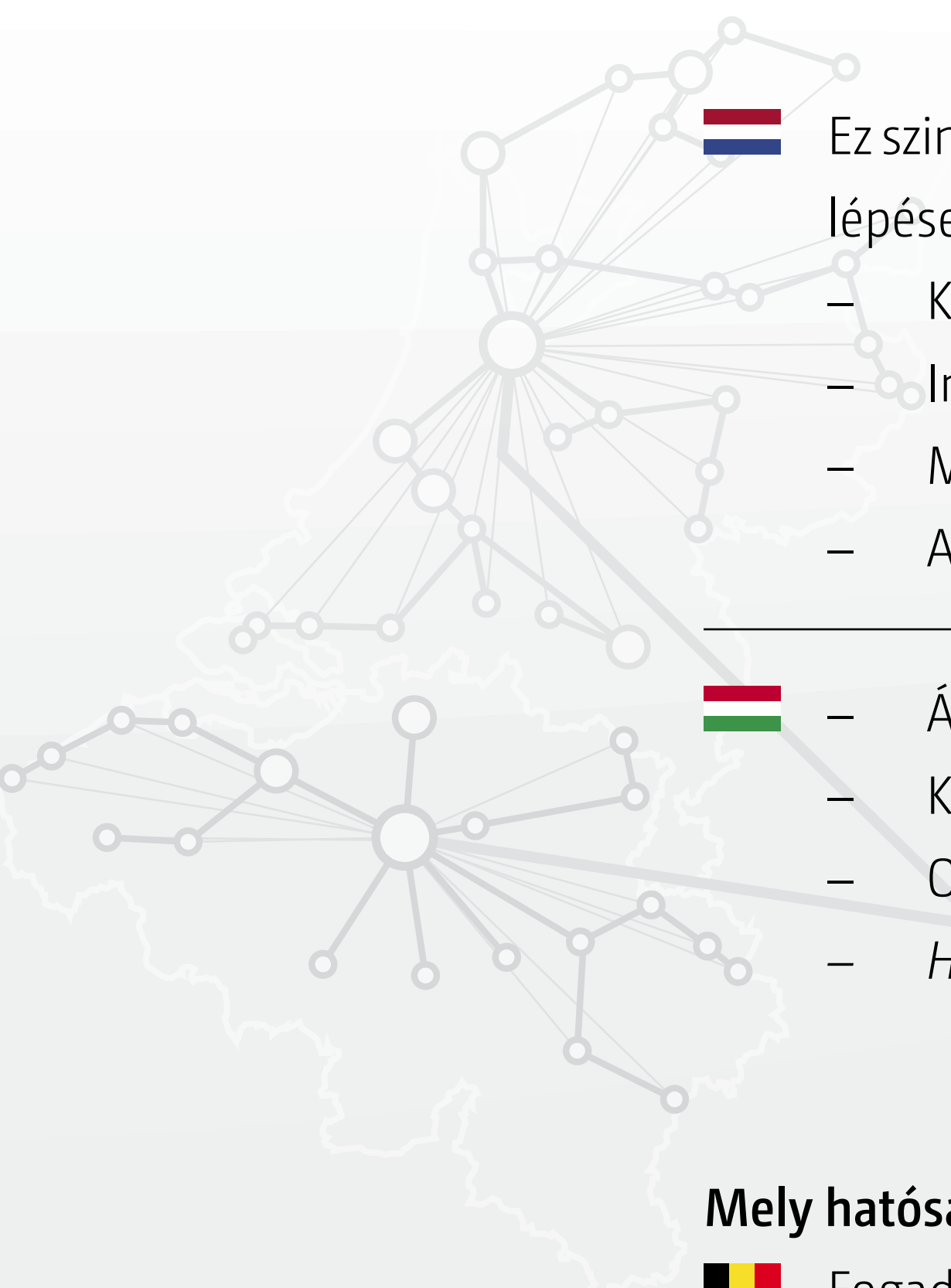
»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

IV. Irányítás / visszatérés Magyarországra

Melyek a Belgiumból/Hollandiából Magyarországra való irányítás/ visszatérés lépései?

- **1. Tájékozott döntés a hazatérésről** - Az áldozat szabad akaratából dönt arról, hogy visszatér Magyarországra, és a belga védett szálláshely tanácsadást biztosít a származási országba való visszatérés jogi és szociális vonatkozásairól.
- 2. Kockázatfelmérés** - az esetért felelős vezető a családtörténetre és a hazatérés környezetének biztonsági körülményeire alapozva készít indulás előtti kockázatfelmérést.
- 3. A szükségletek felmérése, és az indulás előtti támogatási terv** - Az esetért felelős vezető segít az áldozatnak felmérni és összehasonlítani a célországban maradás illetve a származási országba való visszatérés lehetőségeit. A tervnek tartalmaznia kell a hosszú távú felépülésre, a megerősítésre és a társadalmi befogadásra vonatkozó intézkedéseket.
- 4. Irányítás** - A fogadóközpont felveszi a kapcsolatot, és megteszi szükséges lépéseket, hogy az ügyfelet a származási helye szerinti helyi szolgáltatókhoz irányítsa.
- 5. Kockázatkezelési terv** - Az esetért felelős vezető tájékoztatja az ügyfelet a potenciális veszélyekről és a lehetséges védelmi intézkedésekről.
- 6. Dokumentáció** - Amennyiben az érintett nem rendelkezik megfelelő dokumentumokkal, a magyar konzulátus kiállítja az utazáshoz szükséges iratokat.
- 7. Biztonságos átadás** - Az utazást szervezheti az áldozat egyénileg, a belga fogadóközpont segítségével, vagy történhet ez az IOM-en keresztül.
- 8. Reintegráció** - Az áldozatok Magyarországon támogatást kaphatnak a reintegrációhoz a fogadó szervezeten, az állami vagy civil szervezet által működtetett védett szálláshelyen, az IOM-en vagy más helyi szolgáltatón keresztül.
- 9. Jogsegély** - A folyamatban levő jogi eljárásokhoz az áldozatok hazatérésük után is kapnak támogatást. Általában ügyvédjükön vagy a védett szálláshelyen keresztül kapnak tájékoztatást a polgári és büntetőeljárások fejleményeiről.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

 Ez szintén személyre szabott, az áldozat helyzetéhez igazodó lépéseket tesz szükségessé. Minden esetben a következő lépések szükségesek:

- Kapcsolatfelvétel az IOM-mel (biztonságos hazatérés);
- Információgyűjtés;
- Magyarországi társszervezettel való kapcsolatfelvétel;
- Akcióterv készítése, amelybe beletartozik az útlevél, pénz, reintegráció, gyermekek, stb.

-
- – Áldozatként való azonosítás
- Konzulátus (érvényes személyazonosító iratok miatt)
 - OKIT - információszerzés a védett szállásokról
 - *Hazatérési terv* készítése

Mely hatóságok/szervezetek vesznek részt vagy felelősek az áldozatok irányításáért / a hazatérési folyamatért?

 Fogadóközpont, bűnüldöző szervek, igazságügyi hatóságok (kockázatfelmérés), konzuli szolgálat (iratok), IOM (utazás és reintegráció).

 Az IOM, az áldozattal dolgozó különböző védett szálláshelyek, az áldozat ellátását a hazatérés után átvevő magyar szervezetek.

-
- – Konzuli hivatal
- Rendőrség
 - IOM
 - MBsz
 - OKIT

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Mely tényezőket kell figyelembe vdfdfenni az áldozat Magyarországra irányításakor? (pl. kockázatfelmérés)

- – **Családtörténet** - azt is figyelembe kell venni például, hogy maga a család veszélynek van-e kitéve, a család bűnrészes volt-e az emberkereskedelemben, vannak-e az áldozat családjában megbízható személyek, akikhez az áldozat hazatérhet, hogy vannak-e komoly adósságok, hogy a család részese volt-e az emberkereskedelemnek;
- **Körülmények a környezetben, ahová az áldozat visszatér** - fennáll-e a veszélye, hogy a visszatérőt stigmatizálják, diszkriminálják vagy megbüntetik?
- **Kapcsolat az elkövetőkkel** - működik még a bűnelkövetői hálózat? Fennáll-e a veszélye, hogy a hazatérő ismét az emberkereskedők áldozatává válik? Az áldozatnak vagy családjának kell tartania a megtorlástól? Van folyamatban nyomozás?

A kockázatfelmérés az áldozat beszámolóján alapul, de alá kell támasztani a származási országban a bűnüldöző szervekkel és/vagy helyi szolgáltatókkal és helyi hatóságokkal való együttműködésben végzett ellenőrzésekkel.

- A Magyarországra történő visszairányításkor az áldozat több kockázattal is szembesül. Az egyik ilyen kockázat, hogy az ellátás folytatása Magyarországon nem lehetséges, illetve nem történik meg. Egy másik kockázat, hogy az áldozat eltűnik a hatóságok látóköréből. Még aggasztóbb az a helyzet, amikor az irányított áldozatok reviktimizációja történik, mert az áldozat társadalmi és gazdasági környezete volt az eredeti áldozattá válás fő oka, és a segítségnyújtás és erőfeszítések ellenére ez nem változott.

- – Magyar nyelvű hazatérési terv készítése, annak érdekében, hogy az áldozat megértse és elfogadja azt
- Érvényes személyazonosító igazolványok megléte
- A hazaút megszervezése
- Annak eldöntése, hova tér vissza az áldozat: van-e szükség védett szállásra vagy hazamehet (otthona biztonságos)
- Van(nak) az áldozatnak gyermeke(i)? A gyermekek az áldozattal vannak? Szükségük van különleges ellátásra? Mennyi idők (óvodások, iskolások? stb.)

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Hogyan/milyen körülmények között kell az áldozatot irányítani?

 Az áldozat irányítására akkor kerül sor, ha esetleg támogatásra szorul, ha támogatásra tart igényt, illetve ha származási országában fenyegetik. A belga védett szálláshely, bűnüldöző szervek vagy igazságügyi hatóságok felveszik a kapcsolatot az illetékes szolgáltatókkal és bűnüldöző szervekkel Magyarországon, az áldozat biztonságos hazatérésének érdekében.

 Amennyiben az áldozat uniós ország állampolgára, ez önkéntes alapon történik. Az áldozat Hollandiában maradhat, de egy bizonyos ponton a szociális ellátásokhoz való hozzáférés megszűnik, ezt az önkormányzatok ellenőrzik. Ennek egyik feltétele, hogy az áldozat nem lehet érintett súlyos bűncselekményben.

 A hazatérési terv a hazatérés részleteit tartalmazza: hogyan és mikor térhet haza az áldozat, hol és ki fogja várni, hogy az utazása biztonságos lesz, és hogy van-e szüksége kísérőre.

Ellenőrzőlista?

- • Tájékozott döntés a hazatérésről
- A fogadóközpont tanácsot ad a hazatérési tervvel kapcsolatban
- A fogadóközpont elkészíti az indulás előtti kockázatfelmérést
- A fogadóközpont felméri a szükségleteket és elkészíti az indulás előtti támogatási tervet
- A magyar áldozatsegítő szolgálathoz való irányítás
- A két ország rendőrsége és igazságügyi hatóságai együttműködhetnek a visszatéréssel kapcsolatos kockázatok csökkentése érdekében
- A magyar konzulátus kiadhatja az utazáshoz szükséges dokumentumokat
- Az utazást szervezheti az áldozat egyénileg, a belga fogadóközpont segítségével, vagy történhet ez az IOM-en keresztül.
- Az áldozatok Magyarországon támogatást kaphatnak a reintegrációhoz a fogadó szervezeten, az állami vagy civil szervezet által működtetett védett szálláshelyen, az IOM-en vagy más helyi szolgáltatón keresztül.
- Az áldozat ügyvédje vagy a belga fogadóközpont továbbra is tájékoztatja az áldozatot az eljárás fejleményeiről

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

 Nincs ilyen.

- • Érvényes személyazonosító iratok
- Részletes hazatérési terv készítése
- Utazás megszervezése (jegy, biztosítás, stb.)

V. Büntető- és polgári peres eljárások

A belga, holland és magyar büntető és polgári peres eljárások áttekintése

 Nyomozás - A nyomozati szakaszban, melyet az ügyészség vagy a nyomozási bíró vezet, bizonyítékokat gyűjtenek annak megállapítására, hogy bűncselekmény történt-e, és hogy azonosítani lehet-e az elkövetőket. Az emberkereskedelemmel kapcsolatos eljárásokban Belgiumban az áldozat vallomása bizonyítékként használható fel. Amennyiben a az áldozat már nem tartózkodik az országban, az ügyészség vagy a nyomozási bíró videokonferencia vagy telekonferencia útján is kérdezheti a hazájában tartózkodó áldozatot (a kölcsönös jogsegély révén, vagy a közös nyomozócsoportokon keresztül).

Tárgyalás - A nyomozás eredményétől függően az ügyet vagy lezárják, vagy bírósági tárgyalásra utalják.

Ítélet - A tárgyalás folyamán a bíróság megvizsgálja a bizonyítékokat, és megállapítja, hogy a vádlott bizonyíthatóan bűnös vagy sem. Emberkereskedelem büntette miatt elítélt elkövetőkre Belgiumban 1-5 évig terjedő szabadságvesztés róható ki, valamint 500-tól 50.000 euróig terjedő bírság. A bírság összegét az azonosított áldozatok számával szorozzák, amelybe minden áldozat beleszámít, nemcsak a programban részt vevők. A bírság összegét szintén az azonosított áldozatok számával szorozzák.

Kártérítés - Ha az áldozat anyagi kártérítésre tart igényt a büntetőügy tárgyalásán, polgári igényt kell bejelenteni a büntetőeljárás során. Polgári igényt a fogadóközpont is bejelenthet az áldozat nevében. Ez vonatkozhat minden elszenvedett kárra, például fizikai sérülésre és a kapcsolódó orvosi költségekre, erkölcsi kárra, anyagi kárra, kieső bérekre, stb.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

 Amikor valaki hivatalos bejelentést tesz, a rendőrség egy visszaéléses helyzetet észlel vagy releváns információk birtokába jut (akár egy áldozattól, az áldozattal először kapcsolatba kerülő tisztviselőtől, vagy az M-en keresztül névtelen bejelentés érkezik), nyomozás indul. Az országos rendőrségen belül speciális emberkereskedelmi egységeket hoztak létre, amelyekben magasan képzett, minősített nyomozók dolgoznak. Ez azt jelenti, hogy a rendőrök egyszerre első szintű szakemberek, amikor megfigyelés vagy bűnüldözési tevékenységek során kizsákmányoló helyzetet észlelnek, illetve második szintű tisztviselők, akikhez a lehetséges áldozatokat irányítják, ha egy másik szervezet a felelős az észlelésért és a helyzet további nyomozásra ad okot.

Amikor a rendőrség áldozattá válásra utaló jeleket észlel, vagy valaki bejelentést tesz, megindul a nyomozás. Amikor ennek eredményeképpen elegendő bizonyíték gyűlik össze, azt megvitatják az ügyészséggel, és eldöntik, hogy bíróság elé viszik-e az ügyet.

Az ügyészség (OM) és a bíróságok együtt alkotják az igazságszolgáltatást. Az ügyészség dönti el, hogy kinek és milyen vádak alapján kell megjelennie a bíróságon. Ez az egyetlen testület, amely jogosult vádat emelni egyes személyek ellen. Amikor egy ügy nem kerül bíróság elé, az áldozatnak jogában áll egy másik bíróságot felkérni, hogy vizsgálja felül az ügyészség döntését, a büntetőeljárás törvény 52. cikke segítségével. Ez a bíróság dönthet úgy, hogy utasítja az ügyészséget a feltételezett elkövető elleni eljárás folytatására.

Lehetőség van polgári eljárás indítására az elkövető illetve az önkormányzatok ellen, de ezt az áldozatnak kell kezdeményeznie, aki jogosult a kötelező jogi képviseletre, vagy pro bono ügyvéd (solicitor vagy barrister) segítségével, vagy az önkormányzat által rászorultsági alapon biztosított pénzügyi segély révén.

-
- – Az áldozat, aki külföldön nem tett bejelentést a bűncselekményről, bejelentést tehet Magyarországon. Ebben az esetben a rendőrség felhívja külföldi kollégáit az eljárásban való részvételre.
- A magyar rendőrségnek **kötelessége tájékoztatni minden áldozatot** a támogatási lehetőségekről (ideértve az állami kárenyhítést is), szóban és írásban egyaránt.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról: Az áldozatot a büntetőeljárásban **tanúként** kell kihallgatni.
- *Tanúvédelmi törvény* (2001. évi LXXXV. törvény a büntetőeljárásban részt vevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjáról). A program fizikai védelmet biztosít a tanúknak. A program elérhető az emberkereskedelem áldozatai számára, amennyiben hajlandóak a bíróság előtt tanúvallomást tenni.

Hogyan kell az áldozatot a büntető és polgári eljárás folyamán támogatni?

- – **A bírósági eljárással kapcsolatos tájékoztatásra való jog**
- **Ingyenes jogi tanácsadás és képviselet**
- **Ingyenes tolmácsolás**
- **Védelem a tárgyalás folyamán** - Miután az áldozat vallomást tett, nem kötelező megjelennie a bíróságon, hogy az emberkereskedők ellen tanúskodjon. Abban az esetben, ha az áldozat kíván tanúskodni, a belga büntetőeljárás törvénykönyv lehetővé teszi, hogy az érintett megjelenjen a bíróságon, amikor a vádlott nincs jelen (73. cikk).
- **Tanúvédelem** - a megtorlás veszélyének kitett áldozatok védelmét Belgiumban a következő intézkedések biztosítják: megelőző járőrszolgálat; bejövő és kimenő telefonhívások regisztrálása; titkosított telefonszám biztosítása, védett rendszám, mobiltelefon vészhelyzeti hívások esetére; fizikai védelem; lakóhely áthelyezés, maximum 45 napra.
- A tanúvédelmi program lehetővé teszi, a **részleges vagy teljes névtelenséget**, amelyet az ügyész vagy a nyomozási bíró rendelhet el, és amely a fenyegetett helyzetben levő áldozatok védelmét szolgálja, amely ritka az emberkereskedelem áldozatai esetében.

- Az áldozatok jogosultak jogi képviseletre, amely ingyenes abban az esetben, ha nem tudják megfizetni.¹⁷⁹ A jogi képviselet mellett az áldozatot tájékoztatják annak a lehetőségéről, hogy a büntetőeljárás folyamán polgári igényel lépjen fel az elkövető(k) ellen, és hogy folyamodhat a kárenyhítési alaphoz.

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

 A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 96-98/A szakaszának tanúvédelmi intézkedései:

- a tanú adatainak zárt kezelése,
- a tanú különösen védett tanúvá nyilvánítása,
- a tanú és a sértett személyi védelmének elrendelése.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 51. szakasz (1) és (2) értelmében:

- Sértett az, akinek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.
- A sértett jogosult arra, hogy
 - ha e törvény másképp nem rendelkezik - az eljárási cselekményeknél jelen legyen,
 - az eljárás őt érintő irataiba betekintszen,
 - az eljárás bármely szakaszában indítványokat és észrevételeket tegyen,
 - a büntetőeljárási jogairól és kötelességeiről a bíróságtól, az ügyésztől és
 - a nyomozó hatóságtól felvilágosítást kapjon,
 - e törvényben meghatározott esetekben jogorvoslattel éljen.

Mivel lehet ösztönözni az áldozatot, hogy tegyen bejelentést a bűncselekményről?

 Mivel a legtöbb magyar áldozat szeretne hazatérni, kihangsúlyozandó, hogy az egyik legfontosabb tényező az áldozatok ösztönzésére, hogy részt vegyenek a védelmi programban, annak garantálása, hogy az áldozat státuszt, minden olyan joggal és juttatással amelyet az Belgiumban jelent, át lehessen vinni a származási országba abból az országból, ahol a kizsákmányolás történt, összhangban az Európai Parlament és a Tanács az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU Irányelvével. A „védelmi csomagnak” a következőket kell tartalmaznia:

- **védelem** a megfélemlítéstől, megtorlástól, az elkövető által okozott további károktól, a nyomozásból illetve a bírósági eljárásból fakadó esetleges károktól, mint például az ismételt kihallgatás, az elkövetővel való találkozás a bíróságon, stb.;

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- **támogatás**, ideértve a hosszú távú fizikai és pszichológiai segítségnyújtást, társadalmi beilleszkedést, reintegrációt és a jogsegélyt az eljárások során,
- **a társadalmi beilleszkedésnek**, az áldozat reintegrációjának garantálnia kell a teljes hozzáférést az alapvető jogokhoz illetve a azokhoz a forrásokhoz, amelyekre a munkaerőpiacra való belépéshez, illetve a kizsákmányolás helyén illetve a származási országban elfogadhatónak tartott életszínvonal eléréséhez van szükség,
- **a család védelme**, ahol az emberkereskedelem áldozatainak gyermekei vannak veszélyben, a bűnüldöző szerveknek illetve a szociális szolgálatoknak kötelessége beavatkozni az áldozat és családja védelme érdekében, és garantálni a család egységét,
- **hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz**, annak biztosítása, hogy az áldozatok tisztában legyenek jogaikkal, megértsék azokat és meglegyenek az eszközeik a jogaik gyakorlására;
- **kárenyhítés és helyreállítás.**

 A tudatosság növelése és a lehetőségekkel illetve az áldozatok jogaival kapcsolatos ismeretek bővítése az első lépés. Ebben kulcsszerepe van a rendőrségnek, akinek együtt kell működnie az áldozattal, és egyszerre kell tekintettel lennie az áldozatok szükségleteire, és az információ megszerzésének feladatára. Ennek egyik módja a helyszínen végzett interjúk. A bizalom rendkívül fontos, ehhez járulhat hozzá a tanácsadóként fellépő, magyarul beszélő kapcsolattartók segítése.

- – Védelem
- Biztonságérzet
- Tájékoztatás a lehetőségekről

Milyen okból utasítják vissza az áldozatok a büntető és polgári eljárásban való részvételt és a hatóságokkal való együttműködést?

- A szexuális kizsákmányolás magyar áldozatai Belgiumban:
- Nem tekintenek magukra áldozatként („agymosáson” estek át, vagy nem ismerik fel a kizsákmányolást)

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

- Bizalmatlanság a hatóságokkal szemben
- Megfenyegették őket, tartanak a megtorlástól
- Félnék, hogy elvesztik a gyermekük felett való felügyelet jogát Magyarországon
- Hajlandóak tovább dolgozni önállóan, hogy pénzt küldhessenek a családjuknak
- A család érintett az emberkereskedelemben
- Minél hamarabb szeretnének hazatérni és folytatni az életüket

A munkaerő-kizsákmányolás magyar áldozatai Belgiumban:

- Megfenyegették őket, tartanak a megtorlástól
- Nem bíznak az igazságszolgáltatásban
- Érdekük a kifizetetlen bérek behajtása, de úgy gondolják, hogy a folyamat túl hosszú lesz
- Minél hamarabb szeretnének visszatérni családjukhoz
- Sürgősen más módot szeretnének találni a családjuk eltartására, és úgy érzik, hogy „időpocsékolás” lenne az igazságszolgáltatáshoz fordulni

 A legfőbb okok, amiért az áldozatok nem hajlandók együttműködni a hatóságokkal: félelem az elkövetőtől, félelem, hogy a közvetlen család rájön, mi történt, félelem a társadalmi megbélyegzéstől és az a tény, hogy Hollandiában az áldozatoknak nem engedik, hogy (legális) szexmunkát/prostitúciót végezzenek.

- – Félelem az elkövetőtől
- Ézelmi kapcsolat az emberkereskedő és áldozata között
- Nincs információja a lehetőségekről

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

Ellenőrzőlista?

- A bűnüldöző szervek, az ügyészség és a nyomozási bíró **nyomozásokat** folytat, hogy bizonyítékokat szerezzen
- Az ügyet a nyomozás eredményétől függően **lezárják vagy** tárgyalásra kerül sor
- A per folyamán az áldozatoknak nem kell megjelenüik a bíróságon
- Amennyiben az emberkereskedőt bűnösnek találják, **elítélik**
- Az áldozat a büntetőeljárásban polgári **kártérítési igény**gel élhet

Nincs

- Tájékoztatás az áldozatok támogatásáról, a tanúk jogairól és lehetőségeiről (szóban és írásban egyaránt)
- A büntetőeljárás megindítása
- Szükség esetén jogsegély biztosítása az áldozatnak
- Tájékoztatás a büntetőeljárás helyzetéről, fázisáról

8. táblázat: A belga, holland és magyar Nemzeti Irányítási Mechanizmusok

»Transznacionális
Irányítási
Mechanizmus

VI. Visszatérés Magyarországra

Az alábbiakban egy rövid áttekintés található arról, mi történik a Magyarországra visszatérő magyar áldozattal. A fejezet tájékoztatást nyújt a védett szálláshelyekről, a magyarországi romák helyzetéről, a magyar gyermekvédelmi rendszerről, és összegzi a magyar civil szervezetek és áldozatok véleményét.

Amikor egy azonosított magyar áldozat haza kíván térni, tisztában kell lennie azzal, milyen lehetőségei vannak Magyarországon. Mint fentebb említettük, támogatást kaphatnak az Áldozatsegítő Szolgálattól és a civil szervezetektől. A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény és a 354/2012 (XII.13.) az emberkereskedelem áldozatai azonosításának rendjéről szóló Kormányrendelet értelmében az áldozatok jogosultak a tájékoztatásra és áldozatsegítő szolgáltatásokra (pl. azonnali pénzügyi segély, pszichológiai és jogi segítség), és ha szükséges, védett szálláshelyre illetve egészségügyi ellátást nyújtó intézménybe irányítják őket. A magyar külképviseletek és konzuli szolgálatok információval rendelkeznek a pénzügyi, jogi és pszichológiai segítségnyújtás számos elérhető formájáról, a hazajutásról, a legfontosabb kapcsolattartókról, stb.

A korábbi fejezetekben már bemutattuk, mi történik, ha az emberkereskedelem egyedülálló felnőtt áldozatáról van szó. Ugyanakkor vannak esetek, amikor felnőtt nőknek gyermeke(i) van(nak), illetve még rosszabb esetben az áldozat (kísérő nélküli) gyermek.

Ha a gyermek nem térhet haza hazájába, a magyar gyermekvédelmi intézményben marad (vagy elutazhat harmadik országba, ahol a családja tartózkodik). Fontos megjegyezni, hogy a gyermekvédelmi intézmények viszonylag nyitottak. Több gyermek megszökött ezekből az intézményekből, és ők újra az emberkereskedelem vagy más bűncselekmény áldozatává válhattak (ez óriási probléma, mind a magyar, mind a más állampolgárságú gyermekek körében). Az eltűnt gyermekekkel kapcsolatban mind a gyám, mint az illetékes intézmény igazgatója kérelmezi a körözés megindítását a rendőrségnél.

» Visszatérés
Magyarországra

A magyar gyermekvédelmi rendszer áttekintése

Mint korábban említettük, a gyermekkereskedelem jelensége kevésbé ismert Magyarországon. Nagyon kevés adat áll rendelkezésre róla (a gyermekeket érintő emberkereskedelemről nem gyűjtenek külön adatokat).¹⁸⁰

A gyermekek különösen kiszolgáltatottak, főként, ha áldozattá válnak. Magyarország számára rendkívül fontos, hogy a gyermekek érdekét és jogait védje. Ugyanakkor nincsenek különleges elvárások, képzések vagy ügykezelési protokollok a törvényes gyámok, rendőrök, ügyészek illetve bírók számára. (Bár *speciális gyermekmeghallgató szobákat* kialakítottak az elmúlt néhány évben Magyarországon, hogy a 14 év alatti gyermekek másodlagos viktimizációja elkerülhető legyen.) Sajnálatos módon nem létezik különleges irányítási eljárás az emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek számára (protokollok, közös elvek, célok, megközelítések). Amennyiben az emberkereskedelem áldozata gyermek, védelmét a magyar gyermekvédelmi rendszer látja el, de ez a rendszer nem kínál különleges bánásmódot ennek a még kiszolgáltatottabb csoportnak (a kizsákmányolt gyermekeknek). A magyar gyámügyi hatóságok hivatalból gyámot rendelnek ki az ideiglenesen elhelyezett gyermek számára.

Másrészt a legtöbb női áldozatnak van gyermeke vagy gyermekei, akiknek szintén szükségük van a gyermekvédelmi rendszer védelmére és szolgáltatásaira.

- Jogsabályok:
- Gyermekvédelmi törvény (1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról)
- 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról.¹⁸¹

»Visszatérés
Magyarországra

¹⁸⁰ lásd még: Vidra & Baracsi & Sebhelyi (2015)

¹⁸¹ Herczog-Neményi (2007)

15. szövegdoz

Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

(Magyarország Alaptörvénye, XVI. cikk (1))

- A New York-i Egyezmény szellemében a törvény célja:
- a tizennyolcadik életévüket be nem töltött gyermekek jogainak védelme.

Ez a szemléletváltás, amely a gyermeket és a családot helyezte a gyermekjólét és gyermekvédelem előterébe, és amely a megelőző, helyi ellátás és szociális munka fontosságát hangsúlyozta, nem csak a törvényhozásban jelent meg.

Bár a törvény egy nagyon fontos része kimondja, hogy *a gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani*, és hogy ehelyett a családot kell abban segíteni, hogy megfelelően tudjon gondoskodni a gyermekről a gyermekeket veszélyeztető tényezők megszüntetésével, kutatási eredmények mégis azt mutatják, hogy a szülők szegénysége és az ebből eredő problémák (elhanyagolás, alkoholizmus stb.) még mindig gyakran vezetnek a gyermekek intézményi elhelyezéséhez.¹⁸²

»Visszatérés
Magyarországra

16. szövegdoz

Magyarországon az Egységes Nyomozóhatósági és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ENYÜBS, 2008-tól az egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztikát váltotta fel) a 2000 és 2005 közötti időszakban az emberkereskedelem 33 gyermekkorú áldozatát tartotta nyilván. 2011-ben és 2012-ben hivatalosan nem regisztráltak az emberkereskedelemnek áldozatul esett gyermeket.

A törvény célja:

- a gyermekek jogainak védelme és érdekeinek érvényesítése,
 - a szülői kötelességek teljesítésének segítése,
 - a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése,
 - a hiányzó szülői gondoskodás pótlása,
 - valamint a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedésének segítése.
-
- A törvény rendelkezik a gyermekek **mindenek felett álló érdekéről** (a gyermekek szociális jogai: a családi környezet, kiegészítő védelem, előítélet, bűnüldözés)
 - a gyermek jogáról, hogy saját családjában nevelkedjen (18. szakasz)
 - a gyermek elleni támadás, illetve a gyermek elhagyása elleni különleges védelemről (19. szakasz)

»Visszatérés
Magyarországra

- a helyettesítő védelemről a gyermek számára,
- az elhelyezés időszakos felülvizsgálatáról (20. szakasz).¹⁸³

17. szövegdoz

Habár a gyermek „mindennek felett álló érdekének” nincs elfogadott definíciója, a kifejezés általában arra utal, amikor a bíróság mérlegeli és eldönti, mely típusú szolgáltatások, lépések és határozatok szolgálnák leginkább a gyermek érdekét, valamint hogy ki a legalkalmasabb a gyermek ellátására. A „mindennek felett álló érdek” meghatározásakor általában több, a gyermek körülményeivel, a szülő/gondozó körülményeivel és szülői képességeivel kapcsolatos tényezőt kell figyelembe venni, úgy, hogy a gyermek biztonsága és jóléte legyen az elsődleges szempont.

»Visszatérés
Magyarországra

A gyermekvédelmi törvény hatálya kiterjed:

- magyar állampolgárságú,
- vagy a magyar hatóságok által hontalannak elismert gyermekekre, fiatal felnőltre és szüleire, akiknek jogállása az 2007. évi II. törvény alapján került meghatározásra,
- menedékjogi kérelmet benyújtó, nagykorú kísérő nélküli külföldi gyermekekre,
- a szabad mozgás jogával rendelkező uniós állampolgárookra, akiknek bejelentett tartózkodási helye van, és három hónapot meghaladó tartózkodásukat bejelentették,
- a nem magyar állampolgárságú gyermekek védelmére (ideiglenes hatályú elhelyezés, gyám kijelölése).

A gyermekvédelmi törvény határozottan elkülöníti egymástól *a hatósági munkát és a szolgáltatásokat*¹⁸⁴:

- *A hatósági munkát a gyámhatóság végzi:*
 - a gyermek és a család sorsát érintő döntések – családból való kiemelés
 - gyám kijelölése
 - döntés az örökbefogadásról - (jegyző, gyámhivatal munkája);
- *A szolgáltatások* azokat a különböző típusú szolgáltatásokat jelentik, amelyeket a rászoruló családok, gyerekek igénybe vehetnek.

Ugyancsak elválasztja egymástól a gyermekvédelmi törvény a szolgáltatások két körét:

- a minden család számára rendelkezésre álló gyermekjóléti alapellátásokat,
- és a családból kiemelt gyermekek gondozását biztosító gyermekvédelmi szakellátásokat.

A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat, melyben részt vesznek civil szervezetek, egyházi szervezetek, egyéni vállalkozók is.

»Visszatérés
Magyarországra

A Gyermekvédelmi törvényt, azaz a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényt a magyar parlament 1997. április 22-én fogadta el. A gyermekvédelemre irányuló rendelkezések az alkotmányon alapulnak, és egy általános keretet biztosítanak a gyermekek, fiatal felnőttek és családok védelme érdekében. Az 1989. november 20-án New Yorkban elfogadott, a gyermekek jogairól szóló egyezmény szigorítja az alkotmányban meghatározott tág keretrendszert. Az egyezményt Magyarországon az 1991. évi 64. törvény hirdette ki, és a gyermekek itt meghatározott jogai képezik a jelenlegi gyermekvédelmi szabályozás alapját. Az egyezmény meghatározza a gyermek különleges polgári, gazdasági, kulturális, szociális és politikai jogait az életkor alapján a társadalomban betöltött helyzet szempontjából.

A törvény a következőkről rendelkezik:

- különleges védelem a gyermekeknek a családban és a társadalomban (külön rendelkezések az örökbefogadott, fogyatékos és kisebbségi gyermekek speciális igényeivel kapcsolatban),
- a rendkívüli helyzetekben alkalmazandó szabályokról (háborús konfliktusok, menekülti státusz),
- és kijelöli azokat a nemzetközi szervezeteket, amelyek a gyermekek jogainak védelmét felügyelik.

A hatékony szabályozás a gyermekek jogainak és érdekeinek érvényesítésére koncentrál, és ezért ***elsőbbiséget ad a családban történő nevelkedésnek***. A jogszabályban meghatározott ellátások igénybevétele általában önkéntes. A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője csak törvényben meghatározott esetekben kötelezhető valamely ellátás igénybevételére.¹⁸⁵

A gyermekvédelmi rendszer nyújtotta szolgáltatások:

- pénzbeli és természetbeni ellátások
- gyermekjóléti alapellátás
- gyermekvédelmi szakellátás
- *hivatalos/hatósági munka*

»Visszatérés
Magyarországra

- javítóintézetben levő fiatalok
- egyéb hatóságok feladatai (családsegítő, rendőrség, oktatási intézmények, Áldozatsegítő Szolgálat, civil szervezetek).¹⁸⁶

1. Szolgáltatások

A GYERMEKVÉDELMI RENDSZER SZOLGÁLTATÁSAI

»Visszatérés
Magyarországra

5. ábra: A magyar gyermekvédelmi rendszer szolgáltatásai

A gyermekek védelmét a következők szolgálják:

- pénzbeli és természetbeni ellátások,
- a gyermekjóléti alapellátás szolgáltatásai
- a gyermekvédelmi szakellátás szolgáltatásai és a Gyermekvédelmi törvény szabályozási intézkedései.

Pénzbeli és természetbeni ellátások

A pénzbeli és természetbeni ellátások célja, hogy megelőzze és csökkentse a gyerekek anyagi típusú veszélyeztetettségét, megakadályozza azt, hogy egy gyereket kizárólag a család rossz anyagi helyzete miatt kelljen kiemelni a családból:

- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás
- Óvodáztatási támogatás
- Rendkívüli gyermekvédelmi támogatás
- Gyermektartásdíj megelőlegezése
- Otthonteremtési támogatás
- Gyermekétkeztetés és tankönyvtámogatás, tanszerellátás, tandíjtámogatás, egészségügyi ellátásért fizetendő térítési díj, stb.

A pénzbeli és természetbeni ellátásokkal kapcsolatos részletes tájékoztatást a kerületi gyermekjóléti szolgálatok, ill. az önkormányzatnál működő szociális irodák tudnak adni.)¹⁸⁷

Gyermekjóléti alapellátás

A gyermekjóléti alapellátás célja, hogy a szociális munka eszközeivel hozzájáruljon a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, **a családban történő nevelésének** elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez,

»Visszatérés
Magyarországra

a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének megelőzéséhez. Ezek a szolgáltatások *önkéntes alapon* érhetők el.

A gyermekjóléti szolgálatok többek között:

- folyamatosan figyelemmel kísérik a településen élő gyermekek szociális helyzetét, veszélyeztetettségét,
- családgondozással segítik a támogatást kérőket (az alapellátás keretében),
- ha a gyámhatóság egy gyerek védelembe vételéről dönt, akkor elkészítik a védelembe vett gyermek gondozási-nevelési tervét, és biztosítják a kötelezően igénybe veendő családgondozást,
- szervezik a helyettes szülői hálózatot, nyilvántartást vezetnek a helyettes szülői férőhelyekről,
- felkérésre környezettanulmányt készítenek,
- a területi gyermekvédelmi szakszolgálat felkérésének megfelelően vizsgálják és feltárják az örökbe fogadni szándékozók körülményeit,
- családgondozással segítséget nyújtanak a családjukból kiemelt gyermekek mielőbbi visszakerüléséhez a szülői házba.

Utcai szociális munkát végeznek a csellengő gyerekek felkutatására és szabadidejük hasznos eltöltésének megszervezésére, különböző jellegű tanácsadásokat szerveznek, segítséget nyújtanak hivatalos ügyek intézésében. *A kórházi szociális munka* a területileg illetékes kórházakkal való együttműködésen alapul, például a szülések körüli krízisek és gyermekbántalmazások esetén nyújthat hatékony segítséget. A gyermekjóléti szolgálat által nyújtott szolgáltatások térítésmentesek.

Gyermekek napközbeni ellátása

A gyermekek ellátását, nappali felügyeletét, gondozását, nevelését kell megszervezni olyan gyermekek számára, akiknek szülei, törvényes képviselői a gyermek napközbeni ellátásáról nem tudnak gondoskodni. Ezek közé az ellátások közé tartozik a *bölcsőde*, a *családi napközi*, a *családi gyermekfelügyelet* és a *házi gyermekfelügyelet*.

»Visszatérés
Magyarországra

A **bölcsőde** a családban nevelkedő 3 éven aluli gyermekek napközbeni ellátását és nevelését biztosító intézmény. Amennyiben a gyermek elmúlt három éves, de fizikai illetve szellemi fejlettsége alapján nem óvodaérett, bölcsődében maradhat a negyedik életévének betöltését követő augusztus 31-ig.

A bölcsőde végezheti a fogyatékkal élő gyermekek korai habilitációs és rehabilitációs célú nevelését és gondozását is. A bölcsődei gondozás keretében végezhető a fogyatékos gyermek korai fejlesztése és gondozása hatéves koráig a szakértők vagy a rehabilitációs bizottság véleménye alapján, vagy a gyermeknek fejlesztő foglalkozásokon kell részt vennie.

A **családi napközi** fő feladata, hogy a családban nevelkedő, bölcsődei vagy óvodai ellátásban részt nem vevő gyermekek számára, iskolaidőn túl az iskolába járó gyermekek számára, illetve az iskolai napközbeni ellátást vagy napközit igénybe nem vevő gyermekek számára nyújt napközbeni ellátást családi környezetben. A családi napközi nappali felügyeletet, gondozást, nevelést, étkeztetést és foglalkoztatást nyújt a gyermekek életkorának megfelelően. Amennyiben az ellátást egyéni vállalkozó nyújtja, egy vállalkozó legfeljebb 5 gyermeket gondozhat.¹⁸⁸

Házi gyermekfelügyelet

A házi gyermekfelügyelet keretében a gyermekek napközbeni ellátását a szülő vagy a törvényes képviselő saját otthonában végzi a gondozó személy. Erre az ellátásra akkor kerülhet sor, ha a gyermek állandó vagy időszakos ellátása nappali intézményben nem biztosítható (pl. betegség miatt), és a szülő a gyermek napközbeni ellátását nem vagy csak részben tudja megoldani. A házi gyermekfelügyelet keretében végzett napközbeni ellátás időtartama a szülő munkarendjéhez igazodik.

»Visszatérés
Magyarországra

Családi gyermekfelügyelet

Ezt az ellátást a saját otthonában biztosítja az ellátást nyújtó, 2-4 éves korú gyermekek számára. Az ellátás nappali felügyeletet, gondozást, nevelést és étkeztetést tartalmaz, egyszerre legfeljebb három gyermek számára – beleértve az ellátó saját gyermekét is.

Gyermekek átmeneti gondozása

A gyermekek átmeneti gondozása keretében a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról kell gondoskodni, ha a szülő ezt egészségügyi körülményei, életvezetési problémája, indokolt távolléte vagy más akadályoztatása miatt nem tudja megoldani. A gyermekek átmeneti gondozását biztosító ellátások (*helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona*) igénybevételére hatósági intézkedés nélkül, kizárólag a szülő kérelmére vagy beleegyezésével kerülhet sor, és az nem érinti a szülő felügyeleti jogainak gyakorlását. Az átmeneti gondozás az alapjául szolgáló ok fennállásáig, de legfeljebb 12 hónapig tarthat, és egy alkalommal 6 hónappal meghosszabbítható. (Az átmeneti gondozás lehetőségeiről a kerületi gyermekjóléti szolgálatok tudnak konkrét tájékoztatást nyújtani.)

Helyettes szülő

A helyettes szülő a saját háztartásában biztosítja az átmeneti gondozásba vett gyermek gondozását-nevelését. Egy helyettes szülői családban legfeljebb négy gyermek nevelhető – beleértve a helyettes szülő saját gyermekeit. A helyettes szülőket a gyerek ellátására nevelési díj és külön ellátmány illeti meg. A helyettes szülői hálózatot a gyermekjóléti szolgálat vagy civil szervezet működteti.

Gyermekek Átmeneti Otthona

A gyermekek átmeneti otthonában az a családban élő gyermek helyezhető el, aki átmenetileg ellátás és felügyelet nélkül marad, vagy elhelyezés hiányában ezek nélkül maradna, valamint akinek ellátása a család életvezetési nehézségei miatt veszélyeztetett. A gyermekek átmeneti otthona segítséget nyújt – a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve – a gyermek családjába

»Visszatérés
Magyarországra

való visszatéréséhez. Működése a gyermekotthonokéhoz hasonló. A gyerekek csoportokban élnek, egy-egy csoportban maximum 12 gyermek helyezhető el. Gondozásukat-nevelésüket szakképzett nevelők, gyermekfelügyelők, gyermekvédelmi asszisztensek látják el.

Családok Átmeneti Otthona

A családok átmeneti otthonában nyújtott szolgáltatások célja, hogy a rászorultság mértékétől függően segítse a családot a gyermeknevelésben, úgy, hogy a gyermek/ek és a szülők nem kényszerülnek megválni egymástól erre az időre sem. Az intézmény célja az átmenetileg vagy tartósan fedél nélkül maradt családok segítése, támogatása annak érdekében, hogy továbbra is családként élhessenek, erőt gyűjthessenek és megerősödjenek. Támogatást kapnak azon családok is, amelyek családként még soha nem éltek együtt, vagy hosszabb-rövidebb idő óta külön kényszerültek élni, hogy a családegyesítés során lehetőséget kapjanak az együttélésben rejlő erőforrások kipróbálására, mozgósítására.

Szükség esetén a családok átmeneti otthona befogadja a különböző okok miatt lakhatás nélkül maradt egyszülős családokat is, vagy az otthonából távozni kényszerülő szülőt és gyermekét.¹⁸⁹

Gyermekevédelmi szakellátás

A gyermekevédelmi rendszernek kettős célja van: egyrészt, a helyi önkormányzatok által megszervezett gyermekjóléti alapellátáson keresztül segíti a családban élő gyermekek fejlődését, illetve szerepet vállal a veszélyeztetettség megelőzésében és kezelésében, másrészt azoknak a gyermekeknek, akik valamilyen okból nem nevelkedhetnek a családjukban, családot pótló ellátást biztosít. Ez garantálja a gyermek életkorának megfelelő nevelését és alapul szolgál a gyermek társadalmi beilleszkedéséhez.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szerint a gyermekevédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, a nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű

»Visszatérés
Magyarországra

¹⁸⁹ A magyar gyermek- és ifjúságvédelem rendszere, budapest.hu/.../gyermekvedelem/gyermekvedelem_rendszere.docx (11/06/2015)

ellátását. A gyermekotthonokban nyújtott szolgáltatások célja, hogy gyermekeknek és fiatal felnőtteknek teljes körű szolgáltatásokat, családgondozást és utógondozást nyújtson.

A gyermekvédelmi szakellátás feladata, hogy a gyermek személyiségét felmérje, hogy kijelölje a nevelőszülőt vagy gyermekotthont, hogy a nevelőszülői hálózatot működtesse, és hogy megtegye az örökbefogadás technikai előkészületeit az ideiglenesen elhelyezett vagy nevelésbe vett gyermekek esetében. A gyermekvédelmi szolgálat az ideiglenesen elhelyezett illetve nevelésbe vett gyermek gyámjaként elkészíti az egyéni gondozási-nevelési tervet, családgondozást és utógondozást biztosít a gyermeknek, hogy segítse visszatérni a családjába és a saját életét élni.

A személyes gondoskodás az alábbiakra vonatkozik:

- otthont nyújtó ellátás,
- utógondozás,
- területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

A gyermekvédelmi intézmények az alábbi feladatokat látják el:

- a 0-18 éves korú átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermekek teljes körű ellátása, törvényes képviselője, szükségletüknek megfelelő gondozása, nevelése, tankötelezettségük biztosítása, önálló életvitelük elősegítése,
- a gyermekvédelmi gondoskodásban nagykorúvá vált fiatal felnőttek (18-25 éves korú) utógondozása, utógondozói ellátása a gyámhivatal elrendelése alapján.¹⁹⁰

Otthont nyújtó ellátás

Az otthont nyújtó ellátás magában foglalja az elhelyezett gyermek teljes körű ellátását (étkeztetés, ruházattal való ellátás, egészségügyi ellátás, gondozás-nevelés, oktatás, lakhatás); a családi kapcsolatok fenntartását és a hazakerülést segítő családgondozást – vagy ha ez nem lehetséges, akkor az örökbefogadás elősegítését; valamint a visszailleszkedéshez,

»Visszatérés
Magyarországra

az önálló életkezdéshez szükséges utógondozást. Az otthont nyújtó ellátások igénybevételéhez hatósági intézkedés szükséges, amelyet átmeneti és tartós nevelésbe vétel esetén a kerületi gyámhivatal, ideiglenes elhelyezés esetén a gyermekvédelmi törvényben meghatározott hatóságok hozhatnak meg.

A gyermek elhelyezésére a javaslatot szakértői vizsgálat alapján a területi gyermekvédelmi szakszolgálat készíti el. Különleges ellátást kell biztosítani a tartósan beteg, ill. fogyatékos, valamint a 3 évesnél fiatalabb gyerekek számára (különleges szükséglet).

Speciális ellátást kell biztosítani a súlyos személyiségfejlődési és pszichés zavarokkal küzdő; a súlyos beilleszkedési zavarokat, vagy antiszociális magatartást tanúsító; továbbá a alkohol, drog és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő, szenvedélybeteg gyermekek számára (speciális szükséglet).

Az otthont nyújtó ellátások két lehetséges formája **a nevelőszülői gondoskodás és a gyermekotthoni elhelyezés.**

A gyermekvédelmi ellátás egyik leghatékonyabb formája a **nevelőszülői ellátás.** A nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek száma lassan, de biztosan növekszik 1995 óta. Fontos cél a nevelőszülői hálózat fejlesztése, különös tekintettel a nevelőszülői szolgáltatásokra, hogy a problémás, különleges szolgáltatásokat igénylő, a rendszerbe magasabb életkorban bekerülő gyermekeket is el lehessen helyezni. Szintén fontos feladat a megyei és országos szintű gyermekotthon-hálózat kialakítása, különösen a speciális igényű, a súlyos viselkedési zavarokkal küzdő, disszociális tüneteket, fiziológias zavarokat mutató illetve pszichoaktív szereket használó gyerekek számára. Elindult egy folyamat, amelyben a sok gyermeket gondozó gyermekotthonokat olyan otthonokká alakítják, ahol nevelőszülőhöz nem helyezhető, de speciális ellátást nem igénylő gyermekek kerülhetnek.¹⁹¹

A 14-18 éves korosztály beilleszkedési, illetve viselkedési és szocializációs problémáinak kezelése komoly kihívás az alapellátásban és a szakellátásban. A jelenlegi gyermekvédelmi rendszer ennek a korcsoportnak nem nyújt megfelelő támogatást és szolgáltatásokat. Ha a gyermek magasabb életkorban lép be a rendszerbe, valószínű, hogy a családjában hosszú ideje kezeletlen problémák megoldatlanok maradnak, ami csökkenti a gyermekvédelmi szolgáltatások hatékonyságát is.¹⁹² Az otthonokat elhagyó fiatal felnőttek lakhatási problémáira, és a társadalmi beilleszkedés másik alapvető feltételére,

»Visszatérés
Magyarországra

¹⁹¹ Herczog-Neményi (2007)

¹⁹² A magyar gyermek- és ifjúságvédelem rendszere, budapest.hu/.../gyermekvedelem/gyermekvedelem_rendszere.docx (11/06/2015)

a munkavállalásra, szintén nehéz megoldást találni. Fontos, hogy olyan alternatív képzési lehetőségeket kell találni, amelyek hozzásegítik a fiatalokat a kedvezőbb munkaerő-piaci helyzethez. Az utógondozás hatékony eszköz lehet, ez nem csupán a meghosszabbítása az ellátás elhagyása előtti időnek.

Gyermekekotthon

A gyermekekotthon megszakítás nélküli munkarend szerint működő bentlakásos gyermekintézmény, amely a gondozott gyermekek számára alaptevékenységként biztosítja az otthont nyújtó ellátást, a fiatal felnőttek számára utógondozói ellátást biztosít, szükség esetén külső férőhelyeket működtet. A gyermekekotthonnak legalább 12, legfeljebb 48 fő ellátására alkalmasnak kell lennie. A gyermekekotthonokban a gyermekek csoportokban élnek, egy csoport létszáma maximum 12 fő lehet. A gondozást-nevelést szakképzett nevelő(k)ből, gyermekfelügyelőkől és gyermekvédelmi asszisztensekből álló munkacsoport biztosítja. Rajtuk kívül minden gyermekekotthonban működik családgondozó-utógondozó; pszichológus és fejlesztő pedagógus is.¹⁹³

Lakásotthoni ellátás

A gyermekekotthon sajátos formája a lakásotthon, amely legfeljebb 12 gyermek részére nyújt ellátást önálló lakásban vagy családi házban, családias körülményeket biztosítva. Ennek pedagógiai célja, hogy a gyermek képessé váljon saját háztartás vezetésére. A lakásotthoni csoportokban (6 munkatársból álló) nevelői team foglalkozik az ott elhelyezett gyerekekkel.

A speciális ellátás kiterjed a gyermek korához, állapotához és szükségleteihez igazodó oktatásra, szakképzésre, foglalkoztatásra, valamint ápolására, szocializációjára és reszocializációjára, továbbá habilitációs és rehabilitációs kezelésére is.

Befogadó otthoni ellátás

A rendőrség által megtalált, vagy súlyos veszélyeztetés miatt gyámhatóság által azonnali kiemelési igénylő, ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek részére a Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat befogadó otthonaiban biztosított

»Visszatérés
Magyarországra

ellátás. Átmenetileg nyújt segítséget a krízishelyzetben lévő gyermekeknek mindaddig, amíg vagy gyermekvédelmi gondoskodásba kerülnek vagy visszatérnek családi környezetükbe.

Anya és gyermeke együttes ellátása

A gyermekotthon befogadhatja a gyermek otthontalanná vált szülőjét, valamint a szociális válsághelyzetben lévő várandós anyát is. Cél az anya-gyermek kapcsolat fenntartása, erősítése olyan szintig, hogy együtt tudjanak kilépni az otthonból egy stabil környezetbe. Fontos az is, hogy ez alatt az idő alatt az anyák tanuljanak, és lehetőleg olyan szakmát szerezzenek, amiből később akár önállóan is meg tudnak élni gyermekükkel.

Egészségügyi gyermekotthon

Az egészségügyi gyermekotthonokban súlyosan, halmozottan sérült (közep- és súlyos fokban értelmi sérült, mozgáskorlátozott vagy mozgásképtelen, ágyhoz kötött, még kerekesszékekbe sem helyezhető) gyermekeket/ fiatalokat gondoznak. Az intézmény tevékenységi köre az 1-18 éves korú, sérült gyermekek ellátására terjed ki, de a nagykorúvá vált fiatalokat (akik ott nőttek fel) továbbra is gondozzák abban az esetben, ha helyhiány miatt nem tudják elhelyezni valamelyik fogyatékkal élő felnőttek ellátását biztosító otthonban.

Különleges gyermekotthon (csecsemőotthon)

A különleges gyermekotthon 0-3 éves, sajátos szükségletekkel bíró csecsemők és kisgyermekek ellátását biztosítja.

Speciális gyermekotthon

A speciális gyermekotthon a súlyos pszichés vagy disszociális tüneteket mutató, illetve pszichoaktív szerekkel küzdő 12. életévét - kivételes esetben 10. életévét - betöltött gondozott gyermek számára speciális ellátást biztosít. Legfeljebb 40 fő helyezhető el speciális gyermekotthonban (vagy gyermekotthon speciális csoportjában), ahol a gyerekek teljes körű ellátásának időtartama 2 év lehet.

»Visszatérés
Magyarországra

Utógondozó otthon

Utógondozó otthonba a 18. életévüket betöltött fiatalok kérhetik elhelyezésüket az alábbi feltételek mellett:

- nappali tagozaton tanulmányt folytat, ennek befejezéséig, illetve ezt követően 25 éves korig, ha tanulmányait még nem fejezte be,
- önálló életvitelre nem képes, vagy csökkent munkaképességű,
- szociális intézményben történő elhelyezésre vár.

Utógondozói ellátás

Az utógondozói ellátás a gyermekvédelmi szakellátás kimeneti fázisa, a gondozott nagykorúvá válása után, 18-21 éves kor között (nappali tagozaton tanulók esetében 18-25 éves kor között) biztosítható. Utógondozói ellátásra az a fiatal felnőtt jogosult, aki jövedelméből létfenntartását biztosítani nem tudja; vagy nappali tagozaton (akár középiskolában, akár felsőfokú intézményben) tanulmányokat folytat; vagy szociális bentlakásos intézménybe elhelyezését várja.

Az utógondozói ellátás keretében segítséget kell nyújtani a fiatal felnőttek részére az önálló életük megkezdéséhez, és a megélhetésük biztosításához szükséges feltételek kialakításához. Ellátásuk történhet nevelőszülői családban vagy intézményes keretek között: utógondozó otthonban, gyermekotthonban létesített külön ún. utógondozói csoportban, vagy integráltan a kiskorúakat gondozó csoportban. Az utógondozói ellátás célja az ellátásban részesülő fiatal felnőttek azon képességeinek és készségeinek erősítése, amelyek alkalmassá teszik őket az önálló életvitel kialakítására és működtetésére, a saját sorsáért felelősséget vállalni képes felnőtt szerepének elfogadására, a hosszú távú, eredményes társadalmi beilleszkedésre.¹⁹⁴

»Visszatérés
Magyarországra

Gyermekvédelmi gondoskodás/Hatósági intézkedések

Védelembe vétel

Ha a szülő (vagy más törvényes képviselő) a gyermek veszélyeztetettségét nem tudja (vagy nem akarja) megszüntetni az alapellátások önkéntes igénybevételével, de feltételezhető, hogy – segítséggel - mégis biztosítható a gyermek fejlődése a családi környezetében, akkor a gyermeket a települési önkormányzat jegyzője védelembe veszi. A jegyző hivatalból legalább évente felülvizsgálja az intézkedés indokoltságát. A védelembe vétel esetében a szülő felügyeleti joga megmarad.

Családbafogadás

A gyámhivatal a szülői felügyeletet gyakorló szülő(k) kérelmére hozzájárulhat ahhoz, hogy – amennyiben az intézkedés a gyermek érdekében áll – a gyermeket a szükséges ideig más, általa megnevezett család átmenetileg befogadja, gondozza, nevelje, ha a szülő egészségi állapota, indokolt távolléte, vagy más családi ok fennáll. A családbafogadás ideje alatt a szülő felügyeleti joga szünetel.

Ideiglenes hatályú elhelyezés

Erre az intézkedésre abban az esetben kerül sor, ha a gyermek felügyelet nélkül marad vagy testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését családi környezete vagy önmaga súlyosan veszélyezteti, és emiatt azonnali elhelyezése szükséges. Ideiglenes elhelyezésről alapvetően a gyámhatóság és a rendőrség hoz döntést.

»Visszatérés
Magyarországra

Átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel

Nevelésbe vételt akkor rendel el a gyámhivatal, ha a gyermek fejlődését a családi környezete veszélyezteti, és veszélyeztetettségét az alapellátás keretében biztosított szolgáltatásokkal, valamint a védelembe vétellel nem lehetett megszüntetni, vagy attól nem várható eredmény, továbbá, ha nem biztosítható a gyermek megfelelő gondozása a családján belül. Abban az esetben is ez történik, ha a szülő vagy mindkét szülő felügyeleti jogát a bíróság megszüntette, a szülő vagy mindkét szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője, a gyermek ismeretlen szülőktől származik. Ekkor a gyámhivatal dönt a gyám kijelöléséről is.

Nevelési felügyelet

Ha az ideiglenes hatállyal elhelyezett, vagy nevelésbe vett gyermek egészségi vagy pszichés állapota miatt saját vagy mások egészségét veszélyezteti, és ezen magatartása csak teljes körű ellátásának azonnali, zárt körülmények közötti felügyeletével hárítható el, a speciális gyermekotthon vezetője személyes szabadságában korlátozhatja a gyermeket.

Utógondozás

Az átmeneti vagy tartós nevelés megszűnése után, a fiatal felnőtt kérelmére a gyámhivatal legalább 1 év időtartamra elrendeli az utógondozását. Az intézkedés célja, hogy elősegítse a fiatal felnőtt családi környezetébe való visszailleszkedését, önálló életének megkezdését.

Utógondozói ellátás

Az utógondozói ellátásról a gyámhivatal a fiatal kérelmére dönt (lásd lentebb).

2012-ig a magyar gyermekvédelmi rendszer a közösségi és intézményi ellátás ötvözete volt. A közösségi ellátásba tartoztak a családsegítő központok, a gyermekjóléti szolgálat, illetve a gyermekvédelmi részlegek és a gyámhatóság a közigazgatásban. Az intézményi ellátást a gyermekvédelmi intézmények, illetve a fogyatékos gyermekeket és viselkedési és mentális problémákkal küzdő gyermekeket ellátó speciális otthonok biztosították. Összességében 2012-ig a magyar gyermekvédelmi rendszert az Emberi Erőforrások Minisztériuma szociális ügyekért felelős államtitkárságának gyermekvédelmi részlege

»Visszatérés
Magyarországra

irányította és felügyelte. Ugyanakkor a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI törvény 2012. december 8-i módosítása nyomán a magyar gyermekvédelmi rendszer reformfolyamaton megy át, és centralizálódik, amelynek során a gyermekvédelmi és speciális intézmények a helyi önkormányzatoktól állami irányítás alá kerülnek. Új, nemzeti hatóság jön létre a gyermekvédelmi intézmények számára, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság. A 2012 és 2014 között megvalósított reform folyamán a gyermekek intézményi elhelyezése helyett az örökbefogadó családoknál való elhelyezés került a középpontba (különösen a 0-12 éves gyermekek esetén).

2013. január 1 óta a *126 gyermekvédelmi intézmény és 46 speciális, felnőtt- és gyermekintézmény/otthon* (pszichiátriai betegeknek, függőségben szenvedőknek, magatartási problémákkal küzdőknek, szociopatáknak és fogyatékkal élőknek) állami fenntartásba, a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság felügyelete alá került (316/2012 (XI.13.) Kormányrendelet).¹⁹⁵

Fóti Állami Gyermekközpont, Külföldi Gyermekek Részlege

Bár a jelen kézikönyv a magyar áldozatokkal foglalkozik, érdemes egy pillantást vetni a fóti gyermekközpontra.

A 2010-ben bekövetkezett jogszabályi változások értelmében a külföldi, kísérő nélküli gyermekeket, köztük az emberkereskedelem áldozatait, akik menedékkérelmet nyújtottak be, a Budapesthez közeli fóti központba irányítják. A 2012-es új törvény megerősítette a központ szerepét. Független gyámok kijelölésére van szükség (az ott dolgozók nem tölthetik be ezt a szerepet).

Ennek a gyakorlatnak az erősségei:

- Nagyfokú fenntarthatóság, a hatályos törvények illetve a biztos állami költségvetés miatt.
- A külföldi, kísérő nélküli kiskorúak, illetve az emberkereskedelem áldozatainak elhelyezése jól szervezett és gyors.
- Biztosítottak a gyámhatósági szolgáltatások.
- A megközelítés tekintettel van a gyermekekre és nemére.

»Visszatérés
Magyarországra

- A központ szolgáltatásai lehetővé teszik az átfogó reintegrációt (ideértve az oktatáshoz való hozzáférést, nyelvtanfolyamokat és pszichoszociális ellátást).
- Ingyenes orvosi ellátás (ideértve a pszichiátriai kezelést) a megérkezéstől kezdve; 2012 óta a főtí intézmény és a Cordelia alapítvány együttműködési megállapodásának köszönhetően hosszú távú pszichoszociális terápia is elérhető.

Az emberkereskedelemnek áldozatul esett gyermekek, a kísérő nélküli kiskorúak és a menekült gyermekek hivatalosan is **jogosultak** az ingyenes, megfelelő egészségügyi ellátásra - ideérve a mentális egészséggel kapcsolatos ellátást - jogállástól függetlenül.¹⁹⁶

Programok és projektek

Magyarországon számos, az emberkereskedelemmel foglalkozó program küzd forráshiánnyal, de az EU biztosít forrásokat tájékoztató és reintegrációs programokhoz. Ide tartoznak a következők:

1. A Magyar Baptista Szeretetszolgálat részese volt egy uniós projektnek, amely a *'Sensitising young people about the issue of trafficking in human beings'* (Érzékenyítő program fiataloknak az emberkereskedelemről) címet viselte.¹⁹⁷ A projekt fő célja az volt, hogy egy filmmel és tájékoztató füzetekkel információkat nyújtsanak az emberkereskedelemről a fiataloknak Magyarországon, Svédországban, Németországban és Olaszországban. A terv 5000 magyar, 14 és 18 év közötti fiatal elérése, tájékoztatása volt, hogy felhívják figyelmüket az emberkereskedelemre.
2. Magyarországon az úgynevezett Magyar önkéntes hazatérő és reintegrációs programot (Hungarian Assisted Return and Reintegration Program, HAVRR) az IOM Magyarország működtette 2011-ben. A program két komponensből áll: a hazatérési komponensben a hazatérők segítséget kapnak önkéntes hazaútnak megszervezésében (utazási okmányok beszerzése, utazási jegyek beszerzése, indulási, átszállási és érkezési segítségnyújtás), míg a reintegrációs komponens azt állítja a középpontba, hogy a hazatérők segítséget kapjanak abban, hogy hazájukban/a visszatérés célországában megtalálják és kihasználják a visszailleszkedés lehetőségét a hazatérés fenntarthatósága érdekében. A

»Visszatérés
Magyarországra

¹⁹⁶ Nonchev-Mancheva, 2011

¹⁹⁷ lásd még: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-projects/sensitising-people-hungary-sweden-italy-and-germany-about-issue-trafficking-human-beings_en (06/08/ 2015)

HAVRR Program korábbi önkéntes hazatérési programokra épül (különösen a HARRP1, 2 és 3-ra), és azt célozza, hogy Magyarországon belül az önkéntes hazatérési kezdeményezéseknek folytonosságot és fenntarthatóságot biztosítson. Mindemellett az AVR (támogatott önkéntes hazatérés) rendszerét nem az emberkereskedelem áldozatainak hozták létre. Ezen a programon kívül más rendszer nem jött létre Magyarországon az emberkereskedelem áldozatai számára. A külföldi gyermekek Magyarországról való hazatérését a nemzeti emberkereskedelmi koordinációs hivatal finanszírozza.¹⁹⁸

3. Az elmúlt néhány évben más kutatási projektek is megvalósultak az emberkereskedelemmel kapcsolatban Magyarországon, szintén uniós támogatással, melyek célja a jelenség jobb megismerése volt: *Understanding Public Knowledge and Attitudes towards Trafficking in Human Beings: A Cross-National Study (UP-KAT)*¹⁹⁹ (Az emberkereskedelemmel kapcsolatos ismeretek és attitűdök megértése: nemzetek közötti tanulmány) és *Gyermekkereskedelem Magyarországon: szexuális kizsákmányolás, koldultatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*²⁰⁰.
4. Magyarországon az emberkereskedelem felnőtt és gyermekkorú áldozatai nem jutnak megfelelő pszichológiai ellátáshoz az állami egészségügyi rendszerben, amely krónikus pszichiáterhiánnyal küzd. Az emberkereskedelem áldozatainak pszichológiai szükségleteit leginkább a *Cordelia alapítvány* látja el, amely *rehabilitációs és pszichológiai szolgáltatásokat nyújt* országosan, hat központján keresztül. A Cordelia Alapítvány azzal a céllal jött létre, hogy segítséget nyújtson a kínzást vagy kizsákmányolást átélt áldozatok rehabilitációjához.²⁰¹

»Visszatérés
Magyarországra

198 <http://www.iom.hu/assisted-voluntary-return-and-reintegration-o>

199 lásd még: http://cps.ceu.edu/sites/default/files/field_attachment/project/node-32290/up-kat-factsheet-hu-july2015.pdf (01/08/ 2015)

200 lásd még: Vidra & Baracsi & Sebhelyi (2015)

201 <http://www.cordelia.hu/index.php/> (03/08/2015)

Romák Magyarországon²⁰²

Napjainkban a magyarországi roma népesség helyzete nagyon fontos és problémákkal terhelt kérdést jelent. A 2011-ben végzett népszámlálás adatai szerint a romák teszik ki a népesség mintegy 3,2%-át, ez azt jelenti, hogy a roma közösség a legnagyobb létszámú kisebbség Magyarországon,²⁰³ bár különböző becslések a roma lakosság arányát 5-10 százalékra teszik a teljes népességen belül, eszerint 500,000-1,000,000 roma él Magyarországon. Ugyanakkor ez nem hivatalos adat, mert, mint korábban említettük, a romaként való azonosítás önbevalláson alapul.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint a roma népesség aránya Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Baranya megyében a legmagasabb. Fontos megjegyezni, hogy nem *egységes* társadalmi csoportról van szó. Számottevő különbségek mutatkoznak a nyelvben, kulturális értékekben és hagyományokban, amely számos problémához vezet körükben. A magyarok többségének nehéz megérteni ezeket a különbségeket. Vannak *beás, oláh és magyar cigányok*, és ezeknek a csoportoknak saját szokásaik, problémáik, történelmük, nyelvük, stb. van. A roma népesség aránya több, mint 150%-a a 10 évvel korábban mértnek. A népszámlálás szerint a magyarországi roma népesség egyharmada 18 év alatti, ez az országos arány kétszerese.²⁰⁴ A magyarországi roma közösséggel kapcsolatban számos probléma, nehézség és kihívás van jelen, és a téma, amely politikailag kényesnek számít, sürgős megoldást kíván.

A roma etnikummal kapcsolatos főbb információk összefoglalása:

- *Iskolázottság hiánya, nem megfelelő munkalehetőségek* A roma közösség olyan problémákkal rendelkezik az oktatás területén, amelyek hosszú távon nehézséget okoznak a munkaerőpiacon. A legtöbb roma gyermek nem jár óvodába, ami hatalmas (és áthidalhatatlan) szakadékot eredményez köztük és kortársaik között. Ennek a szakadéknak az eredményeképpen az iskolában problémák lépnek fel. A roma gyerekek gyakran megbuknak,

202 Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011–2020), 2011, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma-integration/hungary/national-strategy/national_hu.htm (11/06/2015)

203 2011. évi nemzetiségi adatok, KSH, http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_09_2011.pdf 07/08/2015)

204 <http://hungarianfreepress.com/2015/04/09/hungarys-demographic-revolution-roma-youth-comprise-a-third-of-all-students-in-eastern-hungarian-counties/> (07/08/2015)

»Visszatérés
Magyarországra

idősebbek osztálytársaiknál, stb. Sajnálatos módon ez az oka, amiért a roma gyerekeknek csak mintegy 80%-a végzi el az általános iskolát, ami közvetlenül vezet a munkanélküliséghez. Az általános iskolát végzett roma gyerekeknek csak egyharmada lép tovább a középfokú oktatásba. (Összehasonlításképpen: a nem roma gyermekek között a középiskolában továbbtanulók aránya 90% felett van.) Egy másik nehézség, hogy kevés a roma értelmiségi, aki segíthetne etnikai csoportjának, hogy a jó úton haladjon előre. (Önbevalláson alapuló adatok szerint a romák kevesebb, mint 1%-ának van felsőfokú végzettsége.) Az iskolázottság illetve szakma hiánya azt jelenti, hogy a romák nagyon nehéz helyzetben vannak a munkaerő-piacon. Nincs munkájuk, így a szegénység óriási problémát jelent. A romák többsége sokkal rosszabb körülmények között él, mint a társadalom többi része.²⁰⁵

- *Rossz egészségi állapot:* minden összefügg, tehát ha a roma népesség alacsony iskolázottságú, nincs munkája, arra sincs lehetősége, hogy egészséges környezetben éljen. Sajnálatos módon emiatt a várható élettartam a romák körében körülbelül 10 évvel alacsonyabb, mint a nem roma lakosság esetében.
- *A párbeszéd hiánya a témában:* ha a magyarországi romák helyzetét tekintjük, fontos megjegyezni, mennyire rendkívül érzékeny témáról van szó. Nagyon kevés adat áll rendelkezésre (az egyéni adatgyűjtés miatt) illetve kevés kutatás folyik erről a csoportról. Ez sem segít a problémáik megoldásában, a helyes válaszok, megoldások megtalálásában.

Magyarországon nagyon kevés adat érhető el a közép- és kelet-európai roma nőket érintő emberkereskedelemről és szexuális kizsákmányolásról, annak ellenére, hogy több jelentés rámutatott, hogy a kisebbségi csoportok, különösen (Európa-szerte) a roma közösségek, illetve az állami gondozásban felnőtt lányok (akik között Közép- és Kelet-Európában a romák felülreprezentáltak) különösen kitettek az emberi jogok megsértésével járó bűncselekményeknek.²⁰⁶

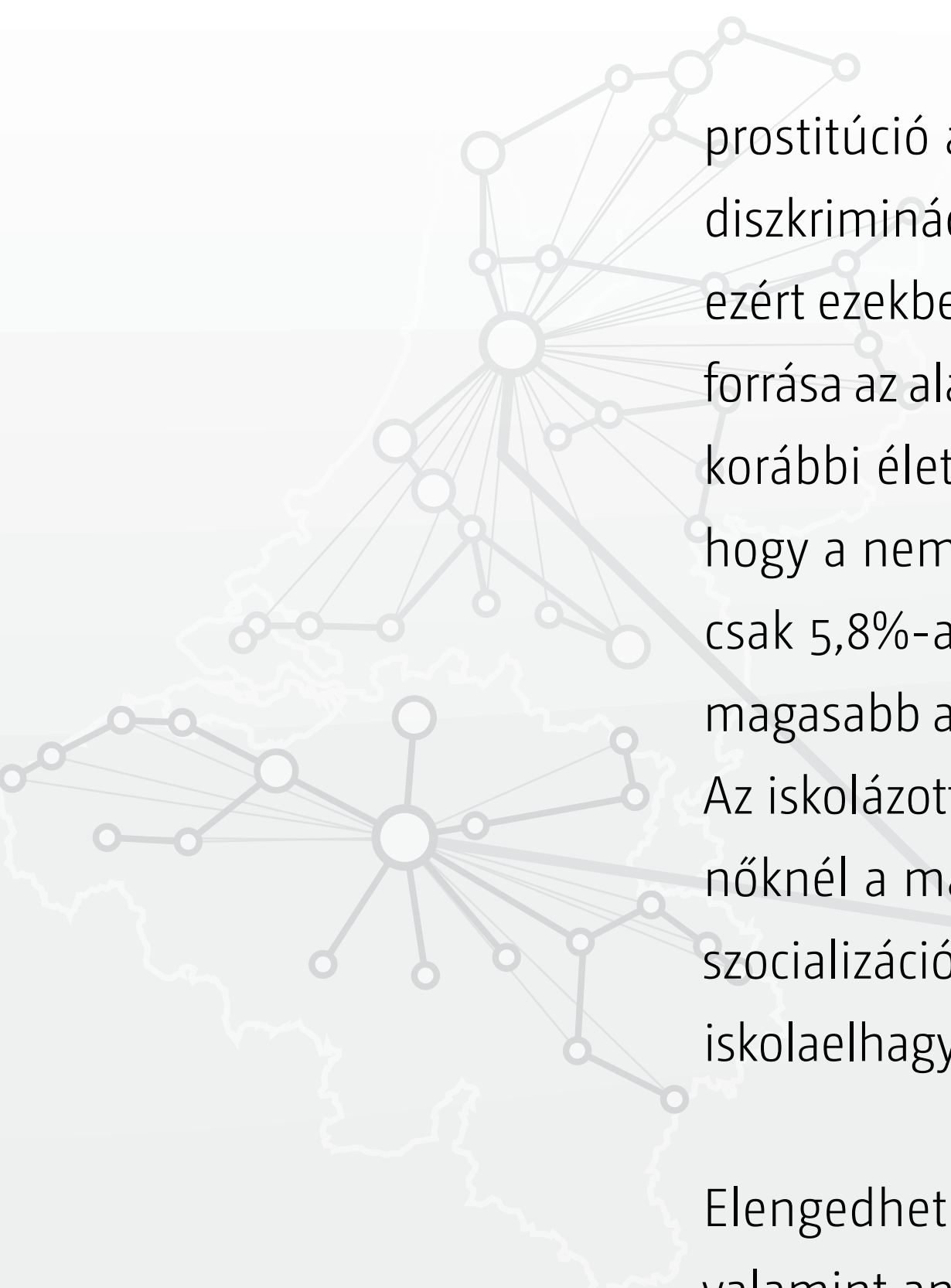
„A roma nők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsági szintje, jövedelme még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb. Egészségi állapotuk rosszabb, az egészségügyi és szociális ellátó rendszerekhez való hozzáférésben is nagyobb hátrányt szenvednek, így várható élettartamuk is rövidebb. Jelenleg nem kap elég hangsúlyt veszélyeztetettségük: családon belüli kiszolgáltatottságuk, esetenként még gyermekként történő férjhez adásuk, ahogy az emberkereskedelem és a

»Visszatérés
Magyarországra

²⁰⁵ Lásd még: https://en.wikipedia.org/wiki/Romani_people_in_Hungary / https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1gi_cig%C3%A1nyok (7/08/2015)

²⁰⁶ lásd még, a gyermekek szemszögéből: Vidra & Baracsi & Sebhelyi (2015)

prostitúció áldozatává válásuk kockázata sem. A roma nőkkel szembeni nemi alapú diszkrimináció származási alapú diszkriminációval is tetéződik. Bizonyos problématerületeken rendkívül jellemző a roma nők szinte kizárólagos jelenléte, ezért ezekben az esetekben koncentrált beavatkozásokra van szükség. A roma nők kiszolgáltatottságának egyik alapvető forrása az alacsony iskolai végzettség és az ebből fakadó hátrányos munkaerő-piaci pozíció, elsőrendű feladat, hogy minél korábbi életkortól koncentrált eszközökkel támogassuk iskolai és munkaerő-piaci esélyeik növelését. Annak ellenére, hogy a nem cigányokhoz hasonlóan a cigányok körében is jobban teljesítenek az iskolában a lányok, a roma nőknek csak 5,8%-a rendelkezik szakmunkás végzettséggel, míg a roma férfiaknak 17,5%-a. A roma nők között kétszer-ötször magasabb azoknak az aránya, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a nem roma nők között. Az iskolázottsági szakadék nem csak etnikai, hanem családi nemi szerepekből adódó okokra is visszavezethető. A roma nőknél a magas iskolai lemorzsolódási mutatókért felelős tényezők: motivációvesztés, a hátrányos helyzetből adódó szocializációs különbségek, részben a korai gyerekvállalás és részben a hagyományos családi szerepekből fakadó korai iskolaelhagyás, melyeket az iskola és a szociális védelmi rendszerek a gyakorlatban sokszor nem megfelelően kezelnek.”²⁰⁷

Elengedhetetlen, hogy már az általános iskolában a nevelési folyamat szerves részét képezze az egészségvédelem, valamint annak megakadályozása, hogy a kockázatnak leginkább kitett hátrányos helyzetű roma gyerekek a fizikai és lelki egészséget is veszélyeztető káros jelenségek, a prostitúció, emberkereskedelem áldozatává váljanak.²⁰⁸

»Visszatérés
Magyarországra

18. szövegdoz

A Bulgáriából érkező gyermekek 95%-a, a román gyermekek 70%-a, és a magyar, szlovák, koszovói és boszniai gyermekek 100%-a roma volt.”²⁰⁹

Mint korábban említettük, az áldozatok jellemzően aluliskolázottak és anyagilag kiszolgáltatott helyzetben vannak, és általában a kelet-magyarországi illetve északkelet-magyarországi régióból származnak. „40–80%-ra becsülik az emberkereskedelem Magyarországról származó áldozatai között a romák arányát. Ennek ellenére nagyon kevés roma vehetett részt megelőző programokban, illetve jutott hozzá áldozatvédelmi szolgáltatásokhoz. Nőjogi szervezetek szerint az amszterdami prostituáltak 25–30%-a, illetve a zürichi utcai prostituáltak 98–99%-a magyar állampolgár, akik közül 80–85% roma származású. Nagy részük feltételezhetően emberkereskedelem, illetve kizsákmányolás áldozata. Ez a jelenség a keveset tárgyalt témák közé tartozik még a roma női aktivisták körében is.”²¹⁰

A roma nők különösen veszélyeztetettek az emberkereskedelem szempontjából az olyan fent említett tényezők miatt, mint a szegénység, az etnikai és nemi alapú diszkrimináció, és a társadalmi kirekesztettség, amelyek alacsony iskolázottsághoz és nagyarányú munkanélküliséghez vezetnek. Sokuknak hátrányosak családi körülményeik, csonka családból származnak, állami gondozásban nevelkedtek, sok testvérükről kellett gondoskodniuk, családon belüli erőszak áldozatai, kábítószerhasználók, tizenévesen anyává váltak, vagy egyedülálló anyák. Az emberkereskedők a legvesélyeztetettebb lányokat és nőket veszik célba, kihasználva alacsony önbecsülésüket és kilátástalan helyzetüket. A többség előre tudja, hogy prostituáltként kell majd dolgoznia, és erre egyszerűen úgy tekintenek, mint egy megélhetési forrásra. Amivel nincsenek tisztában, azok a kizsákmányoló munkakörülmények, amelyek várják őket. Az emberkereskedők általában ugyanabból

»Visszatérés
Magyarországra

²⁰⁹ Nonchev-Mancheva, 2011, 17.o.

²¹⁰ Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011)

*a térségből vagy közösségből származnak mint az áldozat, és nem ritka, hogy a család valamely tagja is közreműködik az emberkereskedelemben.*²¹¹ Vannak esetek, amikor a lányokat más emberkereskedőknek adják el.

Nemzeti Romaintegrációs Stratégia²¹²

Magyarország nemzeti romaintegrációs stratégiája kijelöli a romák társadalmi beilleszkedését célzó állami politika irányát. Célja, hogy a gyermekjóléti, oktatási, foglalkoztatási, egészségügyi és lakhatási politika alakításával fokozatosan felszámolja a szegénységet és a társadalmi kirekesztettséget. Szintén rendkívül fontos a romák bevonása a folyamatba, csakúgy, mint a figyelemfelkeltés és a diszkrimináció elleni küzdelem.

A stratégia a romák társadalmi integrálásának folyamatában részt vevő valamennyi szereplő együttműködésére épül, ideértve a civil szervezeteket, a médiát, a tudományos életet és magukat a romákat. Célcsoportjába tartozik valamennyi kiszolgáltatott közösség, nemcsak a romák, és magában foglalja az iskolai és települési szegregáció felszámolását, a vidéki munkahelyteremtést, és a roma nőknek és gyermekeknek nyújtott különleges támogatást.

A cigány népesség foglalkoztatási rátája alig éri el a 20%-ot. A roma nők 10%-os foglalkoztatási aránya különösen aggasztó. Ehhez kapcsolódik a rendkívül rossz egészségi állapot (a romák átlagosan 10 évvel korábban halnak meg, mint a nem-romák), az alacsony iskolázottság (alig 20% jut el az érettségiig), valamint a telepszerű, komfort nélküli lakókörnyezet. Ezeken a területeken a bűnözés és etnikai háttérű konfliktusok erőteljesen jelen vannak. A roma népesség körében 2009-ben a szegénységi arány a 2000. évi szinthez közelít és eléri a 70%-ot.²¹³

»Visszatérés
Magyarországra

²¹¹ Breaking the Silence (Megtörni a csendet), Európai Roma Jogok Központja, Budapest, 2011.

²¹² http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hungary_strategy_en.pdf / http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hungary_strategy_hu.pdf (11/06/ 2015)

²¹³ Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011)

A roma népesség integrációjának kiemelt területei

1. *Gyermekjólét:* A napközbeni kisgyermekellátások szocializációs funkciójának kihasználása érdekében meg kell teremteni az anyagi feltételeit annak, hogy a hátrányos helyzetű, 3 éven aluli gyerekek is hozzájuthassanak az ellátáshoz. A szegénységben élő szülők bevonásával működő koragyerekkori képességgondozást nyújtó programok elterjedését, a jellemzően EU-s támogatással létrehozott, projektszerűen működő innovatív szolgáltatások (Biztos Kezdet Gyerekházak) rendszerbe illesztését és hosszú távú fenntarthatóságát segíteni kell a területileg optimalizált, államilag koordinált szolgáltatási rendszer kialakításával, különös tekintettel a leghátrányosabb helyzetű térségekre és szegregált lakóterületekre.²¹⁴
2. *Oktatás és képzés:* Az együttnevelést támogató, a szegregációt és a hátrányok továbbörökítésének ciklusait megtörő oktatást biztosító befogadó iskolai környezet kialakításának, és a felzárkózást segítő szolgáltatások fejlesztésének az intézményekben elsőrendű szerepe van a hátrányos helyzetű, köztük roma gyermekek iskolai kudarcainak mérséklésében.

Kiemelten kell segíteni a roma nők iskolai karrierjének sikerességét, a tankötelezettség teljes körű teljesítését, iskolázottsági szintjük emelését. Ahogy arra a 2011. évi, a lemorzsolódás megakadályozásával foglalkozó tanácsi ajánlás is rávilágít, az oktatásban bejárható utak rugalmasságának és az azok közötti átjárhatóság biztosításával, és így a tanuló szükségleteihez jobban alkalmazkodó pedagógiai folyamat kialakításával csökkenthető a lemorzsolódás, beleértve a nemi szerepekből adódó korai iskolaelhagyást is, melynek kezelése kiemelt feladat – tekintve a roma nők különösen egyenlőtlen esélyeit. Elengedhetetlen, hogy már az általános iskolában a nevelési folyamat szerves részét képezze az egészségvédelem, valamint annak megakadályozása, hogy a kockázatnak leginkább kitett hátrányos helyzetű roma gyerekek a fizikai és lelki egészséget is veszélyeztető káros jelenségek, a prostitúció, embercsempészet áldozatává váljanak. Ennek érdekében be kell vetni a prevenciós, felvilágosító programokat is; fontos, hogy a gyerekek tudjanak az áldozatvédelmi szolgáltatásokról, a fiatal lányok a házasságon belüli jogokról stb.²¹⁵

»Visszatérés
Magyarországra

²¹⁴ Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011)

²¹⁵ Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011)

Védett szálláshelyek Magyarországon

Mint korábban említettük, Magyarországon több védett szálláshely létezik az emberkereskedelem áldozatai számára, ezek az áldozatok igényeitől, illetve attól függően, új életük mely fázisában vannak, különbözőek (biztonságos ház, átmeneti otthon, félutas ház, stb.).

Másrészt viszont előfordul, hogy az áldozatok nem kívánnak védett szálláshelyre menni. Néhány példa, amiért a kizsákmányolás néhány áldozata *visszautasítja*, hogy védett szálláshelyre irányítsák:

- félelem és problémák az emberkereskedőkkel kapcsolatban (pl. az emberkereskedő előbb hazaérkezik, gátolja az eljárással kapcsolatos információáramlást)
- az ellátás bizonyos körülményei nem megfelelőek az áldozat számára (pl. a védett szálláshely messze van az otthonuktól, teljesen új számukra a környezet, a szolgáltatások nem ismerősek számukra)
- az áldozatoknak rossz tapasztalatuk volt, vagy negatív (téves) információkat hallottak a védett szálláshelyekről (nem megfelelő a biztonság, egymás közötti lopás, stb.)
- az elhelyezés nem az emberkereskedelem áldozatának egészségi problémái miatt történik (drogfüggők, stb.)
- van más megoldás a helyzetre - az áldozat haza tud térni családjához
- reviktimizáció miatt eltűnik a rendszerből.²¹⁶

felnőtt áldozatok számára		gyermek/kiskorú áldozatok számára
Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány (állami alapítású)	16	
Magyar Baptista Szeretetszolgálat (magán)	12	

»Visszatérés
Magyarországra

Névtelen Utak Alapítvány (magán)	6	2
Hódmezővásárhelyi gyermekotthon		18
Fóti gyermekotthon		34

9. táblázat: Védett szálláshelyek száma

Az emberkereskedelem áldozatainak három civil szervezet nyújt jelenleg védett szálláshelyet: a **Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány**, a **Magyar Baptista Szeretetszolgálat (MBSz)** és a magyarországi **Névtelen Utak Alapítvány**.

1. A *Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány* egy (titkos) védett szálláshelyet üzemeltet, amely rászoruló nők, férfiak és gyermekek számára érhető el. Ez az egyetlen olyan védett szálláshely, amely *állami támogatásban* részesül az emberkereskedelem áldozatainak ellátásáért, 2011 óta. A szálláshely mintegy két órányi távolságra található Budapesttől észak-nyugat Magyarországon. A *Lehetőség Családoknak 2005 Alapítványnál* egy szociális munkás, egy ápoló, egy pszichológus és egy jogi asszisztens dolgozik. „A szálláshely egy viszonylag nagy épület, ahol 125 személy lakhat egyszerre (családon belüli erőszak áldozatai is). Az épület fel van szerelve biztonsági kamerákkal, és szükség eseteire közvetlen kapcsolatban állnak a rendőrséggel. Az épület egy elkülönült része konkrétan az emberkereskedelem áldozatai számára épült ki (8+8 fő részére), több hálószobával, fürdőszobával, egy konyhával és egy nagy társalgóval. A védett szálláshelynek van egy nagy kertje, benne játszótérrel a gyermekek számára. Ugyancsak van benne egy konyha és egy műhely, ahol a lakók fejleszthetik készségeiket. Előfordult, hogy a védett szálláshely külföldi áldozatokat is elhelyezett. Kapcsolataik vannak külföldi védett szállásokkal is, és a magyar áldozatokat közvetlenül át lehet küldeni egyik szállásról a másikra. A védett szálláshely általában nem szállásol el gyermek áldozatokat, de szállásolt már el egy 17 éves, szexuálisan kizsákmányolt áldozatot a nyomozati eljárás idejére. A szálláshely nagyon kevés férfit fogadott be eddig (szexuális kizsákmányolás két áldozatát, és munkaerő kizsákmányolás néhány áldozatát). Az Alapítvány tervezi egy külön védett szállás felállítását férfi áldozatok ellátására.”²¹⁷

A Nemzeti Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatja a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítványt az *átmeneti szállás* üzemeltetésében. Az átmeneti szállás összetett szolgáltatásokkal segíti a szexuális vagy munkaerő-kizsákmányolási célú emberkereskedelem áldozatait. Az átmeneti szállás 8 embert tud elhelyezni 90 napos időtartamra. A tartózkodás időtartama kérésre egyszer 90 nappal meghosszabbítható, ezután az áldozatot félutas kiléptető házban lehet elhelyezni. Az Emberkereskedelem Elleni 2013-2016 közötti Nemzeti Stratégiával összhangban az Emberi Erőforrások Minisztériuma forrásokat biztosít egy új védett szálláshely létrehozására és működtetésére. 2015. január 15-én az Emberi Erőforrások Minisztériuma a 2013-2016-os Nemzeti Stratégia célkitűzéseinek megfelelően megnyitott egy új, *nyolc áldozatot befogadó védett szálláshelyet*, és 6 millió forintos (19491,66 euró) forrást biztosított hozzá. Ezt a szálláshelyet is a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány üzemelteti.

A védett szálláshely szolgáltatásai:

- Biztonságos szállás 90+90 napra
- Étél, ruházat, higiéniai felszerelések, mentális egészséggel kapcsolatos szolgáltatások
- Érdekérvényesítés.

2014-ben a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány összesen az emberkereskedelem **40** áldozatának (valamennyien magyar állampolgárok), 20 felnőtt nőnek, 1 felnőtt férfinak és 19 gyermeknek nyújtott ellátást.

Az áldozatokat különböző szervezetek irányították a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítványhoz:

- OKIT: 5
- IOM: 1
- Rendőrség: 2
- NANE: 1
- Magyar Baptista Szeretetszolgálat: 2
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat: 1
- Caritas Hungarica: 1

»Visszatérés
Magyarországra

- Családsegítő Szolgálat: 4
- Biztonságos Ház: 1
- Áldozat jelentkezett: 1.

2. 2005 óta a *Baptista Szeretetszolgálat* üzemeltet szállást az emberkereskedelem áldozatai számára magánadományokból és EU-s projektforrásokból. A Baptista Szeretetszolgálat több típusú szállást üzemeltet az áldozatok szükségleteitől függően. „Az egyik egy kis *átmeneti szállás* az emberkereskedelem áldozatai részére, amely egyszerre egy felnőtt (férfi vagy női) áldozat elszállásolására alkalmas rövid időre, hogy lehetővé tegye az áldozat számára a felépülést és a kockázatok, szükségletek kiértékelését mielőtt a személyt átirányítják egy másik védett házba. A lakás Budapest külvárosában található, titkos címen, és egy térfigyelő kamerákkal felszerelt, nagyobb komplexum részeként.”²¹⁸

A Baptista Szeretetszolgálat egy olyan *védett házat* is üzemeltet, amely két órára található Budapesttől, és ahol akár hat felnőtt nő számára is tudnak szállást biztosítani, olykor gyermekeik kíséretében. Az itt-tartózkodás *maximális* hosszára nincs előírás, az áldozatok átlagosan másfél évig maradnak. „Megérkezésükkor orvosi vizsgálaton esnek át, ahol megállapítják, hogy milyen ellátásban szükséges részesülniük, és pszichológiai segítséget is kapnak. Minden áldozat egyéni rehabilitációs programban vesz részt. A Baptista Szeretetszolgálat a jelentések szerint jó kapcsolatot alakított ki a helyi Foglalkoztatási Szolgálatokkal és képzési központokkal az áldozatok reintegrációjának megkönnyítése céljából. A ház térfigyelő kamerákkal van felszerelve, és a helyi rendőrség is be tud avatkozni szükség esetén. Az áldozatok *ott-tartózkodásuk első három hónapja során kíséretet kapnak* minden alkalommal, amikor elhagyják a házat. Egy másik, Budapesttől szintén kb. két órára található védett ház is rendelkezésre áll azoknak a női áldozatoknak az elszállásolására, akik nem ugyanazt a szintű védelmet igénylik. Ez a ház *legfeljebb 12 nőt* tud elszállásolni gyermekeikkel együtt; több mint a felük általában emberkereskedelem áldozata. Az áldozatok érkezésükkor egészségügyi vizsgálaton esnek át, és ott-tartózkodásuk alatt pszichológusi segítséget kapnak. A készségek fejlesztésére személyre szabott és csoportmunkát is végezhetnek, ami majd hasznos lehet a munkakeresés során, és hozzájárul reintegrációjukhoz. A Baptista Szeretetszolgálat egy új, 12 nő befogadására alkalmas védett szálláshely nyitását tervezi.”²¹⁹

»Visszatérés
Magyarországra

²¹⁸ GRETA jelentés (2015)

²¹⁹ Agnes De Coll előadása a RAVOT-EUR workshopon 2014. június 19-én, GRETA jelentés (2015)

A Baptista Szeretetszolgálat eseti alapon tudja elszállásolni az emberkereskedelem *férfi* áldozatait, és tervezik egy férfiak számára fenntartott védett szálláshely megnyitását is. A Szeretetszolgálat csak kivételes helyzetekben és csupán abban az esetben foglalkozik harmadik országbeli állampolgárokkal vagy gyermek áldozatokkal, amikor a hatóságok *ideiglenes megoldásként* hozzájuk irányítják őket. A Baptista Szeretetszolgálathoz az áldozatokat általában a következő szervezetek irányítják: az IOM (külföldről visszatérő magyar áldozatok esetében), a rendőrség, a célországok civil szervezetei, az országban található baptista templomok, szociális jóléti intézmények, és az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat (OKIT).

3. A *Névtelen Utak Alapítvány* biztonságos háza **8** nőnek és gyermeknek nyújt ellátást, különösen a prostitúció és/vagy szexuális kizsákmányolás áldozatainak. Nagyon fontos, hogy az áldozatok a megfelelő időben hatékony segítséghez jussanak, hogy visszanyerhessék elvesztett képességeiket, érzelmi stabilitásukat, gazdasági és törvény által biztosított jogukat.

A *Névtelen Utak Alapítvány* segít ezeknek a nőknek új életet kezdeni, javítani életminőségüket és megvédeni jogukat, rövid-, közép- és hosszú távú felépülési programokkal és életvezetési képzésekkel, amelyeken a részvétel önkéntes és az együttműködésen alapul.

A *Névtelen Utak Alapítvány* a Servants Anonymous Foundation franchise program modelljét alkalmazza a munkája során, az alapítvány célcsoportjába tartozó nők helyzetének és életsorsának megváltoztatása érdekében. A Servants Anonymous Foundation keresztény háttérű alapítvány 1989 óta működik nemzetközi szinten (további részletek később)²²⁰

Fontolóra kell venni a szálláshelyek nyújtotta lehetőségek kihasználását. Mint már említettük, az elérhető védett házak elsősorban magyar állampolgároknak nyújtanak/nyújtottak menedéket. 2014-ben a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány összesen az emberkereskedelem 40 áldozatának, 20 felnőtt nőnek, 1 felnőtt férfinak és 19 gyermeknek nyújtott ellátást. A Magyar Baptista Szeretetszolgálat 42 nőt (6 kínai állampolgár) és 13 férfit támogatott, és összesen 35 nőnek és 7 férfinak nyújtott szállást. A *Névtelen Utak Alapítvány* biztonságos háza teljesen ki volt használva, és 8 felnőttet és egy gyermeket támogattak.

»Visszatérés
Magyarországra

Bár sajnálatos módon nagyon keveset tudunk az emberkereskedelemnek áldozatul első magyar gyermekekről, van lehetőség, hogy ezeket a kiszolgáltatott áldozatokat is védett szálláshelyen helyezték el, és amennyiben az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatáról van szó, a gyámhatóságot is értesíteni kell. Általánosságban, ha az emberkereskedelem felnőtt áldozatának gyermeke(i) van(nak), a védett szálláshelyen töltött időszak után az áldozatot legalább fél évre a családok átmeneti otthonában helyezik el.

Mint korábban említettük, 2014-ben az Áldozatsegítő Szolgálat rendszerében csak egy gyermekkorú áldozatot tartottak nyilván, ő egy védett szállásra került, hogy fenntartsa a kapcsolatot családjával. Fontos megjegyezni, hogy e mellett az egyetlen gyermekkorú áldozat mellett a védett szálláshelyek 19 gyermeket - közvetett áldozatot - láttak el, akik felnőtt, a kizsákmányolás áldozatul esett szüleikkel érkeztek.²²¹

A védett szálláshelyek által nyújtott felépülési programok

A *Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány* védett szálláshelyein az áldozatok **pszichológiai tanácsadást** kapnak és szükség esetén **egészségügyi szakember** segíti őket. Új szakmát tanulhatnak, hogy új, önálló életet kezdhessenek.

A *Magyar Baptista Szeretetszolgálat* személyre szabott közvetlen (pszichoszociális, egészségügyi és jogi) és szociális támogatást biztosít szálláshelyein, hogy segítse az áldozatok rehabilitációjának folyamatát.

Ez magában foglalja a következőket:

- Tanácsadás és tájékoztatás az egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi és jóléti szolgáltatásokról
- Napi tevékenységek megszervezése
- Az elfoglaltság, a szabadidő aktív (és okos) eltöltésének segítése
- Felépülést elősegítő stratégiák, gyógyszerek

»Visszatérés
Magyarországra

- Szabadidős, önszorgó csoportok alakítása, támogató hálózatok szerveződésének segítése
- Az áldozatok bevezetése az oktatásba, szakképzésbe; kompetencia- és készségfejlesztés
- Az áldozatok segítése a munkakeresésben, tanácsadás az álláslehetőségekkel kapcsolatban
- További elfoglaltságok lehetősége, elérhetősége
- Segítségnyújtás az önálló lakhatáshoz.²²²

A *Névtelen Utak Alapítvány* különböző programokat kínál az áldozatok számára, napi programokat illetve bentlakásos programokat (rövid, közép és hosszú távú felépülési programok, életvezetési képzés).

Reintegrációs program

A *Névtelen Utak Alapítvány* a Servants Anonymous Foundation franchise program modelljét alkalmazza a munkája során, az alapítvány célcsoportjába tartozó nők helyzetének és életsorsának megváltoztatása érdekében. A Servants Anonymous Foundation (SA) 1989 óta működik nemzetközi szinten. Az SA program modellje *hosszú távú programot* (3-7 év) kínál az emberkereskedelem és/vagy szexuális kizsákmányolás áldozatául esett fiatal nőknek (16-29 év között, kivételek előfordulnak) és gyermekeinek. Egyre nagyobb fokú önállóság valósul meg a program egyes fázisaiban.²²³

A *Névtelen Utak Alapítványnál* megvalósuló SA program lépései és tartalma:

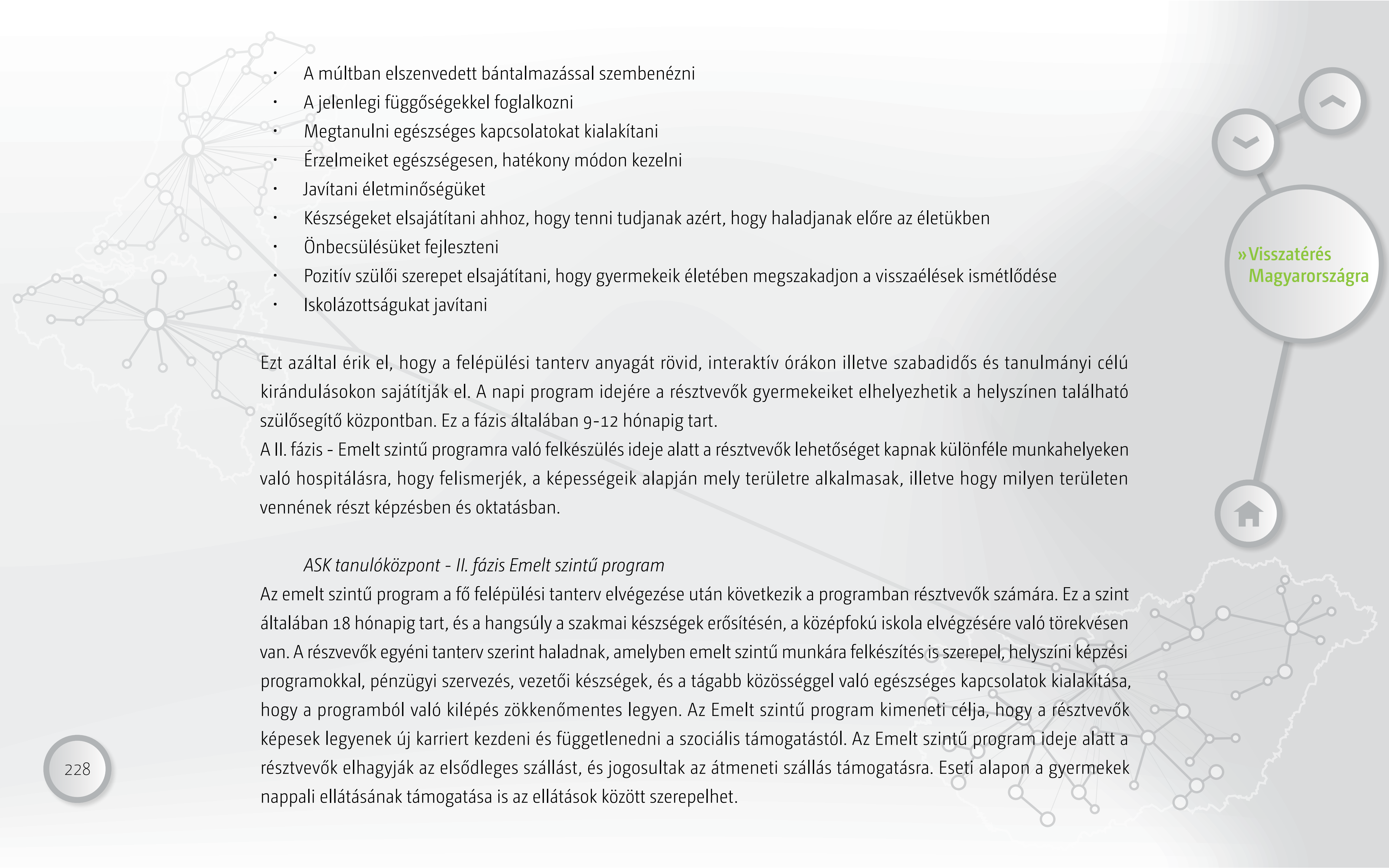
ASK tanulóközpont - I. fázis Felépülési program

A bentlakásos program megkezdésétől kezdve a résztvevők csatlakoznak az ASK tanulóközpontba, és hétfőtől péntekig 10-16 óráig órákon vesznek részt. A program I. fázisában a központi szerepet a felépülési tanterv játssza. A program célja, hogy az áldozatok sikeresen tudjanak:

»Visszatérés
Magyarországra

²²² <http://domestic.hbaid.org/anti-trafficking>

²²³ www.safoundation.com (14/07/2015)

-
- A múltban elszenvedett bántalmazással szembenézni
 - A jelenlegi függőségekkel foglalkozni
 - Megtanulni egészséges kapcsolatokat kialakítani
 - Érzelmeket egészségesen, hatékony módon kezelni
 - Javítani életminőségüket
 - Készségeket elsajátítani ahhoz, hogy tenni tudjanak azért, hogy haladjanak előre az életükben
 - Önbecsülésüket fejleszteni
 - Pozitív szülői szerepet elsajátítani, hogy gyermekeik életében megszakadjon a visszaélések ismétlődése
 - Iskolázottságukat javítani

Ezt azért érik el, hogy a felépülési tanterv anyagát rövid, interaktív órákon illetve szabadidős és tanulmányi célú kirándulásokon sajátítják el. A napi program idejére a résztvevők gyermekeiket elhelyezhetik a helyszínen található szülősegítő központban. Ez a fázis általában 9-12 hónapig tart.

A II. fázis - Emelt szintű programra való felkészülés ideje alatt a résztvevők lehetőséget kapnak különféle munkahelyeken való hospitálásra, hogy felismerjék, a képességeik alapján mely területre alkalmasak, illetve hogy milyen területen vennének részt képzésben és oktatásban.

ASK tanulóközpont - II. fázis Emelt szintű program

Az emelt szintű program a fő felépülési tanterv elvégzése után következik a programban résztvevők számára. Ez a szint általában 18 hónapig tart, és a hangsúly a szakmai készségek erősítésén, a középfokú iskola elvégzésére való törekvésen van. A résztvevők egyéni tanterv szerint haladnak, amelyben emelt szintű munkára felkészítés is szerepel, helyszíni képzési programokkal, pénzügyi szervezés, vezetői készségek, és a tágabb közösséggel való egészséges kapcsolatok kialakítása, hogy a programból való kilépés zökkenőmentes legyen. Az Emelt szintű program kimeneti célja, hogy a résztvevők képesek legyenek új karriert kezdeni és függetlenedni a szociális támogatástól. Az Emelt szintű program ideje alatt a résztvevők elhagyják az elsődleges szállást, és jogosultak az átmeneti szállás támogatásra. Eseti alapon a gyermekek nappali ellátásának támogatása is az ellátások között szerepelhet.

»Visszatérés
Magyarországra

MEGJEGYZÉS: Speciális Emelt szintű program érhető el azon résztvevők számára, akik előtt a munkaerőpiac illetve oktatás terén nagyon magas akadályok tornyosulnak, pl. tanulási nehézségekkel küzdenek, rendkívül iskolázatlanok, fizikai/ szellemi egészségükkel problémák vannak, nyelvi akadályokkal küzdenek, stb.

Megfizethető átmeneti szállás

Ebben a fázisban a résztvevők elhagyják az elsődleges szállást és egy, a saját közösségükben található lakásba költöznek. Az SA Foundation pénzügyi támogatást kínál a lakbér azon részére, amelyet a szociális támogatás nem fedez. Ebben a fázisban a résztvevők egyéni támogatást kapnak egy segítőtől, hogy az átmenet problémáit leküzdjék, és továbbra is részt vegyenek az ASK tanulóközpont - II. fázis Emelt szintű programjában. A szülősegítő központ ebben a fázisban is ingyenesen hozzáférhető. Az átmeneti szállás támogatás általában 18 hónapig tart.

Megfizethető hosszú távú szállás

A program ezen szintjén a résztvevők vagy teljes munkaidőben dolgoznak a közösségben, vagy visszatértek az iskolába. Az SA Foundation eseti alapon pénzügyi támogatást biztosít a lakhatás illetve oktatás költségeinek fedezésére.

Utógondozás

Az Utógondozás program minden, a programot elvégzett résztvevőnek jár, és olyan gondozást biztosít, amelyre szükségük van ahhoz, hogy sikeresek legyenek a tágabb közösségükben. Továbbra is meghívást kapnak az eseményekre, egyéni gondozás is elérhető, illetve arra is van lehetőség, hogy órát tartsanak/a program új résztvevőit támogassák. Az Utógondozás program egészen addig tart, amíg a résztvevő igényli ezt a fajta kiterjesztett támogatást.²²⁴

»Visszatérés
Magyarországra

A magyar civil szervezetek és áldozatok véleménye és tapasztalatai

Ha a magyar áldozat úgy dönt, hogy hazatér, szüksége van a magyar civil szervezetek segítségére is. Ezen civil szervezetek munkájáról, tapasztalataik alapján, levonhatók bizonyos következtetések.

A magyar civil szervezetek támogatást, segítséget, védett szálláshelyet, jogi és pszichológiai segítséget tudnak nyújtani magyar és nem magyar áldozatoknak egyaránt. A legtöbb civil szervezetnél ezen feladatok ellátáshoz elegendő munkatárs van, de a szervezetek többsége anyagi problémákkal küzd. Ezért más civil szervezetekkel közösen uniós finanszírozású projektekre nyújtanak be pályázatokat (pl. újabb helyszín megszerzéséhez, tájékoztató programokhoz, stb.)

Jogi háttér

Bár az elmúlt három évben sokat változott az emberkereskedelem elleni küzdelemhez kapcsolódó joganyag, és megtörtént a legújabb uniós elvekkel való harmonizáció, a válaszadók véleménye szerint a helyzet nem a legjobb, úgy érzik, hogy az *azonosítási eljárás még mindig nem elég hatékony*.

A legnagyobb probléma, hogy a hatóságok nem **ismerik fel** az emberkereskedelem jeleit, áldozatait, illetve körülményeit.

- Félreértések és sztereotípiák élnek a prostitúció és/vagy emberkereskedelem áldozataival kapcsolatban: a kizsákmányolás fogalma nem eléggé ismert.
- A Nemzeti Irányítási Mechanizmussal és a módszertani háttérrel kapcsolatos ismeretek hiányosak, hiszen ez egy új, 2013. január 1. óta használatos módszer.
- A koordináció hiánya - az áldozatok magukra vannak utalva, mikor védett szálláshelyet vagy civil szervezetet keresnek, amely segítséget nyújthatna számukra.

A civil szervezetek tapasztalatai a következők: hiányosak az ismeretek az áldozatok jogaival, segítségével és támogatásával, a fő segélyvonalak, szálláshelyek, stb. elérhetőségével kapcsolatban.

»Visszatérés
Magyarországra

Néhány lépés a helyzet javításáért:

- szakemberek képzése - az emberkereskedelemről, a szexuális és a munkaerő-kizsákmányolás közti különbségekről, az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatainak különleges szükségleteiről, stb.
- figyelemfelkeltő programok szakértőknek, hogy felismerjék az emberkereskedelem illetve a kiszolgáltatott csoportok (pl. roma nők, gyermekek, stb.) jellemzőit
- tájékoztatás a Nemzeti Irányítási Mechanizmusról, honlapok, szórólapok erről a civil szervezeteknek
- lehetőséget biztosítani, hogy egymás munkáját, szakterületét megismerjék
- jobb együttműködés a kormányzati és civil szervezetek között - féltékenység kérdése, pénzügyi problémák
- több megelőző program - a nyilvánosság tájékoztatása: megérteni a jelenséget, és az áldozattá válás jeleit; az áldozatokhoz való hozzáállás megváltoztatása
- javítani az emberkereskedelem és kizsákmányolás áldozatául esett gyermekek azonosításának folyamatát
- a fiatalok áldozatokat a Gyermekvédelmi törvény helyett más törvény alapján kell ellátni - külön, zárt szálláshelyek létrehozása ezeknek az áldozatoknak
- a szakértők és a nyilvánosság közötti kommunikáció javítása
- az Áldozatsegítő Szolgálatnál dolgozó pszichológusok számának növelése
- képzés a szakértőknek a gyerekekkel való kommunikációról, fő szükségleteikről.
- az Áldozatsegítő Szolgálat munkatársainak felügyelete
- a prostitúciót elhagyni és új életet kezdeni kívánók számára infrastrukturális háttér és szociális háló létrehozása.
- a segélyvonalak ismertségének növelése
- több kutatás a magyar emberkereskedelem formáival, áldozataival kapcsolatban
- a civil szervezetek által biztosított programok, szálláslehetőségek és az áldozatoknak nyújtott segítség összegyűjtése és ezekről a nyilvánosság tájékoztatása
- az emberkereskedelem és a Nemzeti Irányítási Mechanizmus fogalmainak világos meghatározása

A civil szervezetek közötti együttműködés jónak mondható, de vannak versengésre utaló jelek az állami és egyéb támogatások megszerzésével kapcsolatban. A magyar civil szervezetek tájékozottak a nemzetközi partnerszervezetekkel

»Visszatérés
Magyarországra

kapcsolatban, azokkal jó munkakapcsolatban vannak, és ismerik a Fire Fryslan, CoMensha, Sharlaken Cord, Payoke és Child Focus szervezeteket. Ezeket a jó kapcsolatokat tovább kell fejleszteni közös nemzetközi továbbképző programokkal.

Az áldozatokkal való munka

A civil szervezetek tapasztalatai alapján az emberkereskedelem legtöbb áldozata **nagyon rossz állapotban** van (fizikailag és mentálisan is), ezért ezeknél a civil szervezeteknél képzett, felkészült munkatársakra van szükség. Az áldozatoknak toleranciára van szükségük, empátiára, tájékoztatásra a lehetőségeikről, rengeteg pszichológiai és fizikai segítségre, és időre.

Az alapvető szükségletek közé tartozik a biztonságos szállás, a jó ügyvéd, és a pszichológus, ezzel biztosítható, hogy olyan támogatást kapnak, amelyre igazán szükségük van és amely állapotunknak megfelel. Az ügyvéd a büntetőeljárásban segítheti az áldozatot.

A hosszú távú szükségletek közé tartozik az új szakma tanulásának lehetősége, a támogató irányítás és a lakhatás kérdésének hosszú távú megoldása. Az áldozatok új életet szeretnének kezdeni.

Emiatt jó, az áldozatokat védő törvényekre van szükség, valamint megfelelő és hozzáférhető reintegrációs programokra, módszerspecifikus intézményrendszerre, speciálisan képzett szakemberekkel a mentális egészség területén.

Az áldozatokkal való munka legnagyobb kihívása, hogy az áldozatok nem érzik magukat áldozatnak. A helyzetükről nem ők tehetnek, és ezt sokszor ki kell hangsúlyozni.

19. szövegdoz

„Sok áldozat képes elfogadni a segítséget, ha a félelemhez a gyengeség érzése is társul. A félelem is összetett: egyrészt az áldozat fél azoktól, akik kizsákmányolták, másrészt az új élet lehetősége is félelemmel tölti el, mint ahogy az is, hogy magára marad.” (2. civil szervezet)

Azoknak, akik gyermekként válnak áldozattá, nehezebb megszüntetni az egészségtelen, patológikus viszonyt az élményükhöz, illetve azokhoz a magatartásformákhoz és függőségekhez, amelyek segítségével ezt a fajta életet el tudták viselni. A személyiség pszichés, mentális összetevője torzul.

A támogatás korlátai

A civil szervezetek által nyújtott támogatásnak vannak problémái illetve korlátai.

Ezeknek rendkívül összetett a háttere:

- a hosszú távú szálláslehetőségek hiánya (anyagi problémák miatt),
- a jogalkotás hiányosságai,
- módszerspecifikus, bejáratott intézmények hiánya,
- társadalmi előítéletek.

Az emberi tényező, avagy ki segíti a segítőket?

A civil szervezeteknél a segítők motivációja, a segítők képességei illetve a kiégés veszélye is problémát jelent. Ugyanakkor ez halmozottan jelentkezik az emberkereskedelem áldozatai esetében, mert ez egy nehéz, veszélyes terület a segítő

»Visszatérés
Magyarországra

számára, és speciális készségekre van szükség a támogató/segítő folyamathoz. A szakemberek nehéz helyzetben vannak. A munkájuk eredménye nem látszik, az emberkereskedelem áldozataival való munka összetett, sok múlik az áldozat személyén, történetén, az áldozatként megélt időszak hosszán, a környezeten, illetve az áldozat családi hátterén, amelyek szintén az egész folyamatra hatással lehetnek.

A civil szervezetek munkája ellenére az áldozatok újra áldozatokká válhatnak (másodszor, vagy még több alkalommal), így időre és több lehetőségre van szükség ahhoz, hogy ebből a körből ki tudjanak törni.

A segítő, akinek az a feladata, hogy segítséget nyújtson az áldozatnak, önbizalomhiányt tapasztalhat, és azt érezheti, hogy elégtelen eszközök állnak rendelkezésére, és ez negatívan hat vissza a motivációjára. A civil szervezeteknél nagyon nagy problémát jelent a magas fluktuáció.

20. szövegdoxoz

„A segítő mindig az emberi természet sötét oldalát látja.”

(2. civil szervezet)

- A segítőknél ezért felügyeletre van szükségük a sikertelen esetek kezelésénél, és több speciális továbbképzésre a készségeik fejlesztéséhez (esetleg más civil szervezetek munkatársaival).
- Jogi háttér, megfelelő reintegrációs programok, módszerspecifikus intézmények, speciálisan képzett szakemberekkel.
- Képzési és átképzési lehetőségek a szakmai fejlődésért, segítség a lakhatáshoz, pénzügyi segítség, közösség, amelyhez tartozhatnak, az élmények megosztása.

»Visszatérés
Magyarországra

21. szövegdoz

„Gyermekeközpontú társadalmat kell kialakítani, amelyben magán-emberek és szolgáltatók felelősséget vállalnak a gyermekek sorsáért. Ez a felelősségvállalás segíthet.” (3. civil szervezet)

Az áldozatok tapasztalatai

A kérdéseinkre választ adó áldozatok (15 fő), főként Magyarországon váltak áldozattá. Az általános következtetés az volt, hogy sajnálatos módon korábban nagyon kevés információval rendelkeztek a lehetőségeikről. Nem ismerték a segélyvonal telefonszámát, az Áldozatsegítő Szolgálat nevét vagy a különböző civil szervezeteket.

22. szövegdoz

„Biztonságban éreztem magam, mert az életem romokban volt, a segítségük nélkül még rosszabb lett volna.” (6. áldozat)

Az áldozatok sürgős szükségletei (az áldozatok szerint):

1. biztonság egy hosszú távra elérhető szálláson
2. jogi és pszichológiai segítség

»Visszatérés
Magyarországra

-
3. segítség a hivatalos iratok beszerzéséhez (ügyintézés)
 4. új szakma tanulása
 5. IDŐ, hogy megértsék, ami történt és erőt gyűjthessenek új életükhöz.

A legtöbb válaszadónak van gyermeke, ami azt jelenti, hogy ők még veszélyeztetettebbek.

Negatívumok:

- Említették a rendőrök negatív hozzáállását, és többen úgy érezték, hogy ők okozták a saját helyzetüket (szégyenérzet).
- A legtöbb áldozat említette, hogy a büntetőeljárás túlságosan hosszú (több, mint egy év).

Elégedettek voltak a védett szálláshelyekkel (10 nő töltött időt a Lehetőség Családoknak 2005 Alapítvány, 2 a Névtelen Utak Alapítvány és 3 a Magyar Baptista Szeretetszolgálat szálláshelyén). Megkapták azt a segítséget és támogatást, amelyre valóban szükségük volt. Ezek a védett szálláshelyek tehát jó lehetőséget biztosítanak ahhoz, hogy újra átgondolják életüket, és nyugodt körülményeket teremtsenek, amire ebben a szakaszban nagy szükségük van.

23. szövegdoz:

Nyugodtabb lettem a gyermekemmel. Önállóbb lettem, elkezdtem értékelni, fontosnak érezni és megismerni magamat. Jobban figyelek magamra és a munkatársaimra, megértést, együttérzést kaptam. Megtanultam értékelni a csendet és a lelki nyugalmat. Segítettek, hogy megtanuljak főzni. Megtanultam, hogyan intézzem egyedül

»Visszatérés
Magyarországra

*a dolgaimat. Megtanultam megvédeni magam, kiállni magamért.
Sikerélményem volt. Tanulom leküzdeni a függőségemet, kezelni
érzéseimet és haragomat. Terveim vannak, vágyaim, kertészkedem.
(12. áldozat)*

A legtöbb áldozatnak teljesen új életet kell kezdenie, függetlenül a családjától, mert a család vitte rossz útra őket, és segíteni kell őket, hogy megtalálják a helyes utat.

24. szövegdoz

*„Nem akarok hazamenni. Ott megint csak kihasználnának, és
az anyám megint futtatna. 17 év alatt 15 embert tartottam el a
keresetemmel. Az anyám szoktatott rá a drogokra, kivett az intézetből,
és prostituáltat csinált belőlem, ő is az volt.” (11. áldozat)*

»Visszatérés
Magyarországra

Tervek a jövőre

Az áldozatok biztonságos házban vannak, és volt idejük azon gondolkodni, mi történt velük, és arra is, hogy megtervezzék jövőjüket. A jövőre vonatkozó terveik általában elég reálisak - önálló, új életet kezdeni, némi segítséggel. A legtöbben említették, hogy ha új életet kezdtek, segíteni szeretnének másoknak, hogy elkerülhessék a hasonló helyzeteket.

25. szövegdoz

„Később szeretnék olyan lányokkal dolgozni, akik hozzám hasonló helyzetben vannak. Hosszú távon azt szeretném, ha Hollandia hozna létre biztonságos házat.” (11. áldozat)

26. szövegdoz

„Olyan gyerekekkel szeretnék dolgozni, akik gyereketthonokban vannak, akiket bántalmaztak, őket segíteni, ez az álmom, hogy ne történjen velük az, mint velem gyerekkoromban.” (12. áldozat)

Az áldozatokkal végzett kutatás tapasztalatai alapján a legfontosabb feladat a nők kizsákmányolásának megakadályozása, ehhez kampányokra van szükség (telefonszámokkal, tájékoztatással, stb.), hogy felhívjuk a figyelmet az emberkereskedelemre,

»Visszatérés
Magyarországra

különösen a kor szempontjából veszélyeztetett és hátrányos helyzetű csoportokban. További kutatásra van szükség, hogy még több, részletesebb adat álljon rendelkezésre ennek a fajta bűncselekménynek a hátteréről és okairól, hogy megfelelő megelőző programok jölessenek létre. A belga, holland és magyar közös munkát azzal lehet folytatni, hogy a civil szervezetek közötti nemzetközi együttműködést szorosabbra fűzzük.

»Visszatérés
Magyarországra

VII. Következtetések - további lépések

Ez a fejezet áttekintést nyújt, valamint az eredményekkel kapcsolatos következtetéseket mutatja be.

Az áldozatok támogatásának akadályai

Említettük, hogy a magyar származású áldozatok segítségének legfőbb akadálya, hogy az azonosított áldozatoknak csak a töredéke hajlandó elfogadni az áldozati státuszt és belépni a belga védelmi programba. Hasonlóan, az azonosított áldozatok nagyon kis hányada fogad el segítséget, még akkor is, ha világossá teszik számukra, hogy a támogatás nincs feltételekhez kötve. A három belga fogadóközpont jelentése szerint hosszú ideje nem nyújtottak szállást illetve támogatást magyar áldozatnak.²²⁵ Ugyanakkor az elmúlt években a belga rendőrség drámai növekedést tapasztalt a szexuális célú emberkereskedelem magyar áldozatainak számában.²²⁶

Az emberkereskedelem magyar származású áldozatai vonakodnak felvenni a hivatalos áldozat státuszt, elsősorban azért, mert a lehető leghamarabb haza szeretnének térni, és nem tervezték, hogy Belgiumban vagy máshol telepedjenek le. A tartózkodási engedélynek nincs értéke számukra. Vannak áldozatok, akik azért utasítják vissza a segítséget, mert nem értik meg teljesen a juttatásokat, amelyekre jogosultak, amelyek közé a jogi, egészségügyi és pszichológiai támogatás tartozik. Vannak, akik félnek belépni a védelmi programba és nem hajlandóak tanúskodni vagy bejelentést tenni az emberkereskedő ellen, mert félnek az őket vagy családjukat fenyegető esetleges megtorlástól.

A szexiparban dolgozó kizsákmányolt magyar nők többsége nem bíz a rendőrségben, a hatóságokban, de még a szociális szolgálatokban sem.²²⁷ A romák esetében, akik a szexiparban dolgozó magyar áldozatok túlnyomó többségét teszik ki, az gátolja a segítség elfogadását. hogy az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában a bűnüldöző szerveknek van központi

²²⁵ A Payoke, a Pag-Asa és a Sürya vezetőivel és munkatársaival készített személyes interjúk alapján.

²²⁶ A belga Szövetségi Rendőrség által kiadott statisztika szerint, a magyar származású áldozatok száma a piroslámpás negyedekben a 2009-es 4 főről 283-ra nőtt 2013-ban. A legtöbbjükéről feltételezhető, hogy emberkereskedelem áldozatai (Christiaan Van Geit, op.cit. és Isabelle de Meyer, op.cit.)

²²⁷ Chris Van Geit, nyugalmazott rendőrbiztos/egységvezető, belga Szövetségi Rendőrség, interjú, 2015 június 23.

szerpe. A visszatérő stigmatizáció és profilalkotás, amelyet a romák általában tapasztalnak a rendőrség részéről, ahhoz vezet, hogy a roma közösség tagjai általában félnek a hatóságoktól, nem bíznak bennük²²⁸, és nem bíznak a jogrendszerben sem.²²⁹ Az áldozatok félnek attól is, hogy eljárás indulhat ellenük, amiért törvénytelen tevékenységre kényszerítik őket. Sok nő azért utasítja vissza a segítséget, mert egyszerűen nem tekint magára áldozatként.²³⁰ Azokban az esetekben, ahol a család vagy a közösség tagjai részesei voltak az emberkereskedelemnek, a bejelentés egyenértékű lenne az árulással. Korábbi, Belgium és Magyarország közötti emberkereskedelem elleni műveletekben előfordult, hogy miután a nők bejelentést tettek az elkövetők ellen, később visszavonták azt, feltehetően családi nyomásra.²³¹ Az is előfordult, hogy amikor az áldozat megmenekült és visszatért szülővárosába, az elkövetők megtalálták és kényszerítették, hogy térjen vissza Belgiumba.²³² Van, aki azért utasítja vissza a segítséget, mert azonnal szeretne tovább dolgozni prostituáltként, saját hasznára, hogy támogassa otthonmaradt családját.²³³ Érkeztek jelentések olyan áldozatokról, akik azért utasították vissza az áldozati státuszt Belgiumban, mert elhitették velük, hogy akkor elveszítik a gyermekük feletti felügyelet jogát Magyarországon. Másik gyakori oka az védett státusz visszautasításának a félelem, hogy egy magyar tárgyaláson kell kiállni az elkövetők ellen, amennyiben a tárgyalás a származási országban zajlik,²³⁴ annak ellenére, hogy Magyarországon van működő tanúvédelmi program.²³⁵ Ugyanakkor, ellentétben a szexuális kizsákmányolással, a munkaerő-kizsákmányolás áldozatainak többsége idővel felismeri, hogy visszaélnek a helyzetével. Néhányan elmenekülnek a bántalmazóiktól, és segítséget kérnek a hazajutásukhoz.

228 Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége 2009-es tanulmánya szerint a diszkriminációt megtapasztalt romák 33%-a nem jelentette tapasztalatát a rendőrségnek, ennek oka a bizalmatlanság, a félelem, és a bűnüldöző szervekkel kapcsolatos korábbi negatív tapasztalatok voltak. A roma válaszadók 72%-a úgy gondolta, a rendőrség nem tud semmit tenni, hogy segítse őket. FRA, EU-MIDIS A romák, 2009.

229 Breaking the Silence (Megtörni a csendet), Európai Roma Jogok Központja, Budapest, 2011.

230 A Nemzetközi Migrációs Szervezet „Az Emberkereskedelem Áldozatai Integrációjának Elősegítése és Javítása” című projektjének (Foster and Improve Integration of Trafficked Persons, FIIT) keretében gyűjtött adatok alapján, 2012 – 2013..

231 Chris Van Geit és Ann Lukoviak, prezentációk a Galaton műveletről a RAVOT-EUR találkozók, 2014

232 Patrick Bourgeois, op.cit., interjú, 2015.

233 A Payoke, és a Pag-Asa vezetőivel és munkatársaival készített interjúk alapján.

234 Chris Van Geit, 2015, op. cit.

235 A magyar Büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezései alapján „a tanú különösen védett tanúvá nyilvánítható a következő esetekben: ha vallomása egy különösen súlyos eset lényeges körülményeire vonatkozik, ha a vallomása alapján remélt bizonyíték nem helyettesíthető, ha személyazonossága, tartózkodási helye, és az a tény, hogy az ügyész vagy a nyomozó hatóság meg kívánja hallgatni nem ismeretes a terhelt és védelem ügyvédje számára, illetve ha a tanú személyazonosságának kiadása súlyosan veszélyeztetné bármely tanú vagy annak rokonai életét, testi épségét vagy személyes szabadságát.” GRETA, Jelentés az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezményének végrehajtásáról Magyarországon (2015) 45. o.

»Következtetések
- további lépések

Gyakran az motiválja őket a szökésre, különösen ünnepekkor, hogy újra együtt lehessenek családjukkal. Ugyanakkor előfordul, hogy miután Magyarországon töltenek egy bizonyos időt, úgy döntenek, hogy visszatérnek Belgiumba ugyanazzal az ügynökséggel, amelynek előzőleg áldozatul estek, mert az emberkereskedők kínálta kizsákmányoló munkákon kívül semmilyen más lehetőséget nem találnak családjuk eltartására. A másodszor is áldozattá válóknak azt mondják kizsákmányolóik, hogy többé nem szökhetnek meg, mert különben súlyosan megbüntetik őket.

Akiknek sikerül elmenekülni a kizsákmányolóktól, nagyrészt a lehető legrövidebb időn belül haza kívánnak térni. Semmilyen érdeklődést nem tanúsítanak a segítség iránt, amelyet Belgiumban vagy Magyarországon kaphatnának. Szeretnék megkapni elmaradt bérüket, de végül nem hajlandók bejelentést tenni, mert félnek a megtorlástól vagy mert egyszerűen úgy látják, nem lenne haszna, ha az igazságszolgáltatáshoz fordulnának.²³⁶

Összességében ahol az áldozatok rendszeresen visszautasítják a segítséget, ott hiányosságok vannak az emberi jogok és az igazság érvényesülésében. Egyrészt azok az áldozatok, akik gyakran megfelelő segítség és az őket áldozatként megillető jogok érvényesítése nélkül térnek vissza Magyarországra, nem biztonságos körülmények között, gyakran újra áldozatul esnek az emberkereskedőknek. Másrészt így a hatóságok nélkülözni kénytelenek a legfontosabb, belső információkkal rendelkező tanúkat, akik segíthetnék az igazságszolgáltatást az elkövetőkkel szemben, akik így szabadok és büntetlenek maradnak.

Következtetés

Belgium, Hollandia és Magyarország évek óta együtt dolgozik az emberkereskedelem elleni küzdelemben. Erre példa a korábban említett kétoldalú műveleti együttműködési akcióterv, amelyet a magyar és a holland rendőrség kötött 2013-ban.

Magyarországon az emberkereskedelemmel kapcsolatos bűncselekmények száma nagyon alacsony. Kevés információ áll rendelkezésre a magyar elkövetőkről, akik ilyen kizsákmányoló tevékenységet folytatnak Magyarországon. Nagyon kevés büntetőeljárás indult az ilyen elkövetők megbüntetésére. Több adat érhető el a nemzetközi, közös nyomozásokról, ami azt jelenti, hogy a belga, holland és magyar bűnüldöző szervek között kiváló az együttműködés az ilyen elkövetők

»Következtetések
- további lépések

²³⁶ Précsényi Árpád András, Magyarország brüsszeli Konzuli Osztályának vezetője, Interjú, 2015. június 18.

megállításában (közös nyomozócsoportok létrehozása).²³⁷ Jó példa egy Baranya megyei magyar elkövetőkkel kapcsolatos 2014-es ügy, amelyben a belga és a holland bűnüldöző szervek kérték a magyar kollégáikat arra, hogy derítsék fel az elkövetők vagyoni háttérét.²³⁸

Mondhatnánk tehát, hogy a belga, holland, és magyar rendőrség és ügyészség már kialakította a transznacionális együttműködést. Ugyanakkor, annak ellenére a három ország civil szervezetei is számos alkalommal dolgoztak már együtt, a közös, *összehangolt gondolkodásmód még mindig hiányzik* (jelen kézikönyv legfontosabb célja ennek elősegítése).

Ennek a következő okai vannak:

- mások a meghatározások, „más nyelven beszélnek” ugyanarról a jelenségről (ki áldozat stb.)
- az áldozatok azonosításának, segítésének, támogatásának rendszere különbözik (eltérő pénzügyi lehetőségek)
- eltérő büntetőeljárások (de ezeket a korábban említett közös nyomozócsoportok segíthetnek áthidalni)
- eltérő gondolkodás erről a jelenségről, Magyarországon az emberkereskedelemmel kapcsolatos ismeretek hiánya miatt ezt nem tekintik nagyon fontos kérdésnek, ami ellentétes a belga és holland állásponttal
- a magyar rendszerekkel, az áldozattámogatás rendszerével, stb kapcsolatos információhiány és/vagy pletykák és félreértések
- eltérő lehetőségek az áldozatok segítésére, hogy helyzetükből kilépve új életet kezdenek.

Nagyon nehéz ezeket a különbségeket összehangba hozni illetve az emberkereskedelem területén „hidat építeni” Belgium, Hollandia és Magyarország között. Ez a kézikönyv az első, fontos lépés a transznacionális irányítási mechanizmus megalkotásában ezek között az országok között.

Nagyon sok magyar nő és férfi van Belgiumban és Hollandiában, és legtöbbjük nem akar segítséget kérni, mert félnek, vagy nincs elég információ a birtokukban. Egyrészt a magyar áldozatok háttérét, számos szokását nem könnyű megérteni Hollandiában és Belgiumban. Másrészt a két célországban nagyon sok más nemzetiségű áldozat van hasonló helyzetben.

»Következtetések
- további lépések

²³⁷ lásd még: <https://www.europol.europa.eu/content/page/joint-investigation-teams-989> (11/06/2015)

²³⁸ http://hvg.hu/itthon/20140316_Baranyai_szexrabszolgalat_talalt_a_belga (25/06/2015)

Mit lehet tenni?

Több figyelmet kapott a büntetőjogi megközelítésen belül a szervezetek közötti együttműködés szükségessége, ez jó úton halad és pozitív eredményeket hozott. Ugyanakkor tovább kell *ösztönözni* az együttműködést az áldozatok segítése terén. Sok szervezet szembesül ugyanazokkal a problémákkal, ezek a nyelv, a pénzügyi források, illetve az európai hálózattal kapcsolatos ismeretek, tájékozottság hiánya. Ideális esetben ilyen hálózatot kell létrehozni azok között, akik az ellátást az egyes országokban szervezik, mindenki számára specializált feladatokkal. A társadalmi helyzetre az ellátás és irányítás megtervezésekor kiemelt figyelmet kell fordítani. Ezért kívánatos egy európai irányítási mechanizmus felállítása, amely betekintést és tájékoztatást adna az illetékes partnerekkel és háttérükkel kapcsolatban. és megteremtené az irányítási folyamatban való együttműködés lehetőségét.

Az együttműködésnek *több szinten* kell megvalósulnia, a kormányzati szinttől a gyakorlati munka szintjéig. *Gyors, könnyű és megbízható* - ezek legyenek a megközelítés alapvető értékei.

*Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)*²³⁹ fő célja egy emberkereskedelem elleni multidiszciplináris, koherens, áldozatközpontú politika létrehozása az emberkereskedelem ellen. Öt prioritást határoz meg, melyek közül az első *Az emberkereskedelem áldozatainak beazonosítása, védelme és segítése*. Ennek a prioritásnak a keretében: „A Bizottság 2015-re – az áldozatközpontú megközelítéssel összhangban – ki fogja dolgozni az uniós nemzetközi áldozatkezelő mechanizmus modelljét, amely az áldozatok azonosításának, kezelésének, védelmének és segítségének javítása érdekében összeköti a nemzeti áldozatkezelő mechanizmusokat.” Ez a modell jelenleg (2015 augusztus közepe) még nem létezik, de a RAVOT-EUR projekt partnerei megkísérelték lefektetni a belga, holland és magyar TRM alapjait, azáltal, hogy kiadták ezt a kézikönyvet és létrehoztak egy honlapot, ahol számos információ, térkép és elérhetőségek találhatók.

»Következtetések
- további lépések

Hivatkozások

Könyvek / Cikk

- 2011. évi nemzetiségi adatok KSH, http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_09_2011.pdf 7 /08/2015)
- A magyar gyermek- és ifjúságvédelem rendszere, budapest.hu/.../gyermekvedelem/gyermekvedelem_rendszere.docx (11/06/2015)
- Alvarez, M.B. & Alessi, E.J. (2012) 'Human Trafficking is More Than Sex Trafficking and Prostitution: Implications for Social Work' (Az emberkereskedelem több, mint a szexuális célú emberkereskedelem és a prostitúció: ennek következményei a szociális munkában" in: *Affilia* (27)142, 142-152. o.
- Dettmeijer-Vermeulen, C. (2012) 'Trafficking in human beings: Ten years of independent monitoring by the Dutch rapporteur of trafficking in human beings' (Emberkereskedelem: az emberkereskedelmi ügyekért felelős holland előadó tízéves független megfigyelő tevékenysége) in: *European Journal on Criminal Policy and Research* 18, 283-302. o.
- Fehér, Lenke (2008): *Emberkereskedelem Magyarországon*. IN: Póczik Szilveszter - Dunavölgyi Szilveszter: Nemzetközi migráció - nemzetközi kockázatok. HVG- Orac, 2008. Budapest, 425-446. o.
- Fehér, Lenke: *Az emberkereskedelem néhány aktuális kérdése. Illegális migráció, embercsempészet, emberkereskedelem*. Kriminológiai Tanulmányok, No. 42. Budapest, 2005, 210.-233. o.
- Fehér, Lenke: A prostitúció körüli élősdijellegű bűncselekmények. Egy empirikus vizsgálat főbb tanulságai. Kriminológiai Tanulmányok, No. 44. Budapest, 2007. 111-134. o.
- Goderie, M. & Boutellier, H. (2011) 'Een gevalsstudie van mensenhandel' in: *Proces* (2)
- Greenberg, M. & Ruback, R. (1992) *'After the Crime: Victim Decision making'* (A bűncselekmény után: az áldozatok döntései) New York: Plenum Press
- Herczog, Mária – Neményi, Mária (2007): *Romani Children and the Hungarian Child Protection System* (Roma gyermekek a magyar gyermekvédelemben), <http://www.errc.org/cms/upload/media/02/F1/m000002F1.pdf> (1/06/2015)

» Hivatkozások

- Kroger, T. - Malkoc, J. - Uhl, B.H.: *National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook*, (Nemzeti Irányító Mechanizmusok. Közös erőfeszítésekkel az emberkereskedelem áldozatainak jogaiért. Gyakorlati kézikönyv) Osce-Odihir, Varsó, 2004, 15. o.
- Mattar, M.Y. (2008) 'Comparative models of reporting mechanisms on the status of trafficking in human beings (Az emberkereskedelem áldozatainak helyzetére vonatkozó jelentési mechanizmusok összehasonlító modelljei) in: *Vanderbilt journal of transnational law*, 41(1355), 1355-1416. o.
- Nonchev, Andrey – Mancheva, Mila (eds.) (2011): *Assisting and Reintegrating Child Victims of Trafficking Improving Policy and Practice in the EU Member States* (Az emberkereskedelem gyermekkorú áldozatainak segítése és reintegrációja - a politika és gyakorlat fejlesztése az Európai Unió tagállamaiban), www.csd.bg/fileSrc.php?id=21295 (20/04/2015)
- Oude Breuil, B.C., Siegel, D., Reenen, P. van, Beijer, A. & Roos, L. (2011) 'Human trafficking revisited: legal, enforcement and ethnographic narratives on sex trafficking to Western Europe' (Újra az emberkereskedelemlről: jogi, bűnüldözői és etnográfiai narratívák a Nyugat-Európába irányuló szexuális célú emberkereskedelemben), in: *Trends Organised Crime* (14) 30-46. o.
- Salt, J. & Hogarth, J. (2000) 'Migrant trafficking and human smuggling in Europe: a review of the evidence with case studies from Hungary, Poland and Ukraine' (Migránsokat érintő emberkereskedelem és embercsempészet Európában: az adatok áttekintése magyar, lengyel és ukrán esettanulmányokkal) Genf: Nemzetközi Migrációs Szervezet
- Schurman, Tammy. *How to Establish and Operate a Shelter for Trafficked Persons: The Payoke Way*. (Védett szálláshely létrehozása és működtetése az emberkereskedelem áldozatai számára: a Payoke módszere), Antwerpen, Belgium: Payoke (kiadatlan), 2009.
- Stanojoska, Angelina- Petrevski, Blagojce: *Theory Of Push And Pull Factors: A New Way Of Explaining The Old*, (A toló és húzó faktorok elmélete: új magyarázat a régi jelenségre),
- http://www.academia.edu/2163849/Theory_of_push_and_pull_factors_A_new_way_of_explaining_the_old (7/08/2015)
- Vidra, Zsuzsanna & Baracsi, Kitti & Sebhelyi, Viktória (2015): *Gyermekkereskedelem Magyarországon: szexuális kizsákmányolás, koldultatás és zsebtolvajlásra kényszerítés*, <http://pasos.org/wp-content/uploads/2015/07/cps-book-child-trafficking-in-hungary-2015.pdf> (31/07/2015)

»Hivatkozások

- WINDT, Szandra (2014): *2013, az emberkereskedelem elleni fellépés éve Magyarországon*, Belügyi Szemle 2014/1. 58-74. o.
- Zorlu, A., Hartog, J. & Beentjes, M. (2010) *‘Uitkeringsgebruik van migranten’* Amszterdam: AIAS

Doktori disszertáció

- Rij, J. J. M. van (2014) *‘The trafficking and sexual exploitation of native Hungarian speaking women in the Netherlands. A case study into the nature of forced prostitution and the modus operandi of organised crime groups involved in human trafficking in Europe.’* (A magyar anyanyelvű nőket érintő emberkereskedelem és szexuális kizsákmányolás Hollandiában. Esettanulmány a kényszerprostitúcióról és az európai emberkereskedelemben érintett szervezett bűnözői csoportok elkövetői módszereiről) Pécsi Tudományegyetem

Közzsférából származó információ

- Chris Van Geit és Ann Lukoviak, prezentációk a Galaton műveletről a RAVOT-EUR találkozón, 2014 december
- Kamerbrief minister van Veiligheid en Justitie ‘Nationaal Verwijsmechanisme Slachtoffers Mensenhandel’ d.d. 23 juni 2014

Jelentések

- Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM) (2009) *‘Mensenhandel. Zevende rapportage van de Nationaal Rapporteur’* Den Haag: BNRM
- Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM) (2012) *‘Mensenhandel. Effectieve aanpak op gemeentelijk niveau. Lessen uit de praktijk’* Den Haag: BNRM
- Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel (BNRM) (2012) *‘Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage 2007-2011’* Den Haag: BNRM

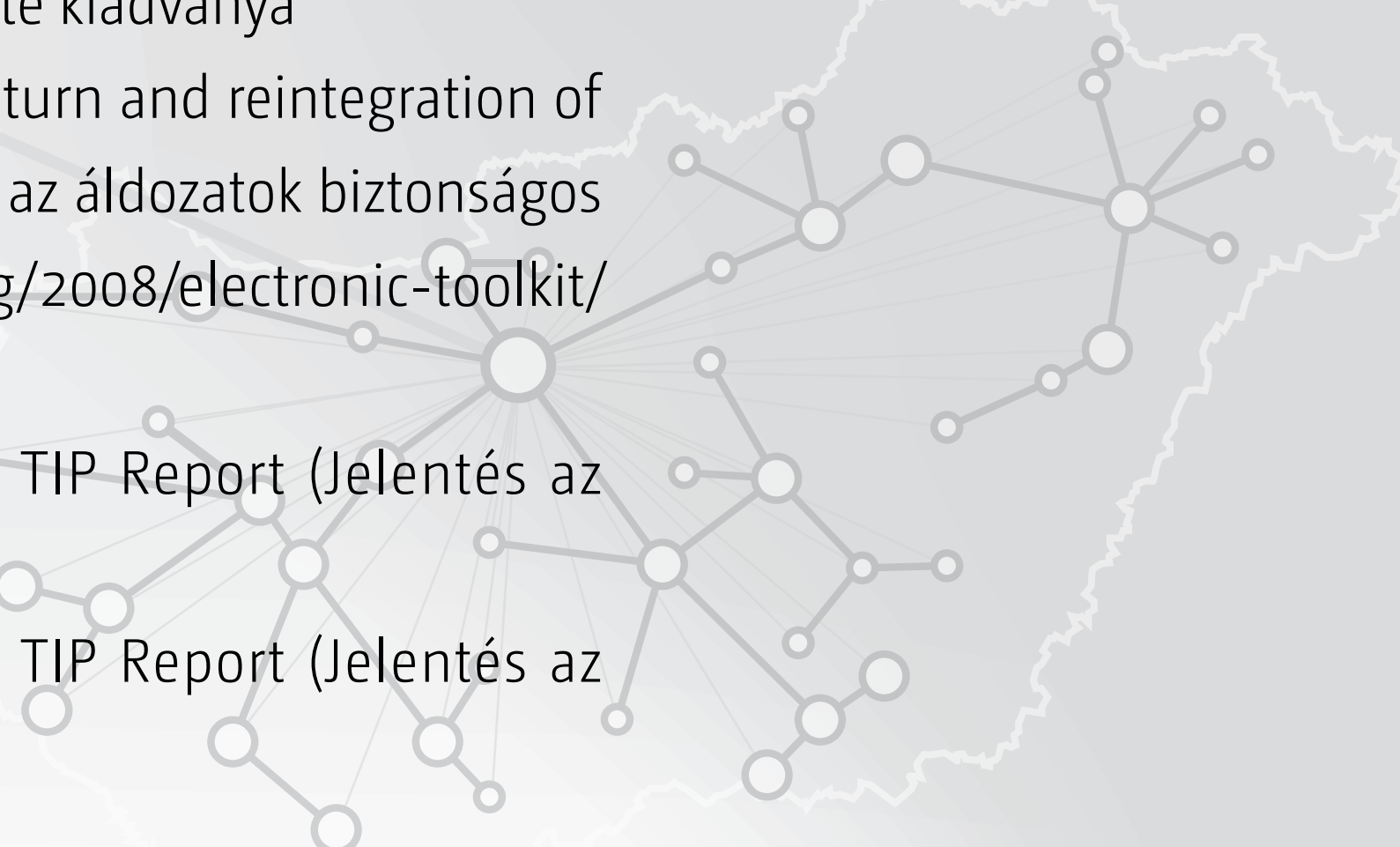
» Hivatkozások

- Bureau National Rapporteur Mensenhandel (BNRM) (2015) *'Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage 2010-2014 Update'* Den Haag: BNRM
- Circulaire du 26 Septembre 2008 relative à la mise en œuvre d'une coopération multi-disciplinaire concernant les victimes de la traite des êtres humains et/ou de certaines formes aggravées de trafic des êtres humains (2008. szeptember 26-i, az emberkereskedelem és/vagy az embercsempészet bizonyos minősített eseteinek áldozatait érintő multidiszciplináris kooperációról szóló körrendelet)
- EMH tanulmány 2015= *Policies, Practices And Data On Unaccompanied Minors In 2014 Hungary*, 2015. (Politika, gyakorlat és adatok a kísérő nélküli gyermekekről 2014-ben Magyarországon) http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/unaccompanied-minors/13a_hungary_unaccompanied_minors_en.pdf (04/06/2015)
- Európai konferencia az Emberkereskedelem Megelőzéséről és Visszaszorításáról, Brüsszeli Nyilatkozat az Emberkereskedelem Megelőzéséről és Visszaszorításáról, 2002
- Breaking the Silence (Megtörni a csendet), Európai Roma Jogok Központja, Budapest, 2011.
- EUROPOL, 15790/1/11REV 1, Joint Investigation Teams Manual (Közös nyomozócsoportok kézikönyve)
- EUROSTAT (2013) *'Trafficking in human beings'* (Emberkereskedelem). Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala
- EUROSTAT (2014) *'Trafficking in human beings'* (Emberkereskedelem). Luxemburg: Az Európai Unió Kiadóhivatala
- Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016), COM(2012) 286 final, Brussels, 19.6.2012
- Szövetségi Migrációs Központ, 2012 Éves jelentés az emberkereskedelemről, A bizalom kialakítása, Brüsszel
- Szövetségi Migrációs Központ, 2013 Éves jelentés az emberkereskedelemről, Brüsszel.
- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, EU-MIDIS, „A romák”, Bécs, 2009
- GRETA jelentés 2015 = *Az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépéséről szóló Egyezménye Magyarország által történő végrehajtásáról szóló jelentés* (GRETA) 2015. május 29, http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/trafficking/Docs/Reports/GRETA_2015_11_FGR_HUN_en_w_cmnts.pdf (http://emberkereskedelem.kormany.hu/download/8/9c/01000/GRETA_2015-11_FRG_HUN_v%C3%A9gleges_pdf.pdf) (29/05/2015)

»Hivatkozások

- Az emberkereskedelem elleni fellépés szakértői csoportja (GRETA), Jelentés az Európa Tanács Emberkereskedelem Elleni Fellépésről szóló Egyezményének végrehajtásáról Belgiumban (GRETA) 2013 szeptember
- *Guidelines for the approach to potential victims of trafficking in human beings and exploitation, as well as facilitation of illegal immigration*” (Irányelvek az emberkereskedelem, a kizsákmányolás és az illegális bevándorlás elősegítése típusú bűncselekmények lehetséges áldozatainak megközelítéséhez) (Teramo jegyzőkönyvek), 2008
- *Az európai emberkereskedelem áldozatait segítő transznacionális irányítási mechanizmus kidolgozására szolgáló irányelvek: TRM-EU, ICMPD, 2010.*
- Human Trafficking, Building Bridges, (Emberkereskedelem, Hídépítés) 2013 A független előadó éves jelentése az emberkereskedelemről, Belgium
- http://www.diversitybelgium.be/sites/default/files/documents/publication/jv-mh_2013_en.pdf (03/08/2015)
- *Guidelines for the Development and Implementation of a Comprehensive National Anti-Trafficking Response* (Irányelvek az emberkereskedelem elleni átfogó, nemzeti fellépés kialakításához és megvalósításához), Bécs, 2006, 19-27. o.
- *Identification of victims of trafficking in human beings in international protection and forced return procedures* (Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása a nemzetközi védelemre és kitoloncolásra vonatkozó eljárásokban), az Európai Migrációs Hálózat tanulmánya 2014 március, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/emn_synthesis_identification_victims_trafficking_final_13march2014.pdf
- *Foster and Improve Integration of Trafficked Persons (FIIT)* (Az Emberkereskedelem Áldozatai Integrációjának Elősegítése és Javítása) 2012 – 2013, Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM),
- Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM), *Direct Assistance for Victims of Trafficking* (Közvetlen támogatás az emberkereskedelem áldozatainak), Genf, 2007
- Lefoe, *Quality standards for risk assessment and the safe return and reintegration of trafficked persons* (Minőségi standardok a kockázatértékeléshez és az emberkereskedelem áldozatainak biztonságos hazatéréséhez és reintegrációjához), 2011
- Loi du 13 Juin 1986 sur le prélèvement et la transplantation d'organes

»Hivatkozások

-
-
- Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011): Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – Mélyszegénység, gyermekszegénység, romák - (2011–2020), 2011, http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma-integration/hungary/national-strategy/national_hu.htm (11/06/2015)
 - OSCE, *Guiding Principles on Human Rights in the Return of Trafficked Persons*, (Irányelvek az emberi jogokkal kapcsolatban az emberkereskedelem áldozatainak hazatérésekor) 2014
 - OSCE, *Policy and legislative recommendations towards the effective implementation of the non-punishment provision with regard to victims of trafficking*, (Politika és jogalkotási ajánlások az emberkereskedelem áldozatai esetében a büntetés elhagyásáról szóló rendelkezés hatékony megvalósítása érdekében) 2013. április
 - „A belga modell az emberkereskedelem áldozatainak segítésére és támogatására”, Payoke,
 - TIP Report 2015= Magyar válaszok a TIP jelentés kérdéseire (*Jelentéstételi időszak: 2014. április 1. - 2015. március 31.*)
 - UNODC (2012) *‘Global Report on Trafficking in Persons’* (Globális jelentés az emberkereskedelemről) New York: az Egyesült Nemzetek Szervezete kiadványa
 - UNODC (2013): *Trafficking in Persons (Emberkereskedelem)*, http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tocta/2.Trafficking_in_persons.pdf
 - UNODC (2014) *‘Global Report on Trafficking in Persons’* (Globális jelentés az emberkereskedelemről) New York: az Egyesült Nemzetek Szervezete kiadványa
 - UNODC (2014) *‘The Globalization of Crime. A Transnational Organised Crime Assessment’* (Globalizálódó bűnözés. Felmérés a nemzetközi szervezett bűnözésről) New York: az Egyesült Nemzetek Szervezete kiadványa
 - UNODC, *Toolkit to combat trafficking in persons*, chapter 7, Mechanisms for the safe return and reintegration of victims, (Eszközök az emberkereskedelem elleni küzdelemhez, 7. fejezet: Mechanizmus az áldozatok biztonságos hazatéréseért és reintegrációjáért) <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/2008/electronic-toolkit/electronic-toolkit-to-combat-trafficking-in-persons---index.html> (31/07/2015)
 - Egyesült Államok Külügyminisztériuma (2014) *‘Trafficking in persons report’* (TIP) TIP Report (Jelentés az emberkereskedelemről) 2014, Jelentéstételi időszak: 2013. április 1. - 2014. március 31.
 - Egyesült Államok Külügyminisztériuma (2015) *‘Trafficking in persons report’* (TIP) TIP Report (Jelentés az emberkereskedelemről) 2015, Jelentéstételi időszak: 2014. április 1. - 2015. március 31.

»Hivatkozások

- Vianen, R. van, Burik, A. van, Janssen, L., Amersfoort, P. van, Wijers, M. & Goderie, M. (2006) *'Monitor over de positie van slachtoffers van mensenhandel in Nederland'*. Den Haag: WODC

Kézikönyvek

- Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (2010) *'Handboek bestuurlijke aanpak georganiseerde criminaliteit'* Utrecht: CCV
- Guardianship for children deprived of parental care – A handbook to reinforce guardianship systems to cater for the specific needs of child victims of trafficking, (A szülői gondoskodástól megfosztott gyermekek gyámsága - Kézikönyv a gyámsági rendszerek megerősítéséről, hogy kielégítsék az emberkereskedelem áldozatául esett gyermekek speciális igényeit) <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/guardianship-children-deprived-parental-care-handbook-reinforce-guardianship>
- Ministerie van veiligheid en Justitie (2013) *'Handboek eerstelijns signalering van slachtoffers van mensenhandel in Europa'* Project: Development of common guidelines and procedures on identification of Victims of human trafficking. (Közös irányelvek és folyamatok kidolgozása az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában)
- Ministerie van veiligheid en Justitie (2013) *'Praktische handleiding eerstelijns signalering van slachtoffers van mensenhandel gericht op arbeidsuitbuiting'* Project: Közös irányelvek és folyamatok kidolgozása az emberkereskedelem áldozatainak azonosításában.
- Biztonsági és Igazságügyi Minisztérium (2015) *'EMPACT OAP THB – Action 6.2 National Protection System'* (6.2 Akció: Nemzeti Védelmi Rendszer)
- az ENSZ Közgyűlése 55/25. sz. (2000. november 15.) állásfoglalásának (ENSZ-egyezmény a nemzetközi szervezett bűnözés ellen) az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve (Palermói jegyzőkönyv)
- *The Way Forward in Establishing Effective Transnational Referral Mechanisms in Trafficking Cases, (Az emberkereskedelmi ügyekkel kapcsolatos hatékony transznacionális irányítási mechanizmusok kialakításának jövője)* ICMPD, Bécs, 2012

»Hivatkozások

Adatlapok, szórólapok

- Dettmeijer-Vermeulen, C. (2009). *‘Drie typen mensenhandel structuren: factsheet’* Den Haag Nationaal rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen.
- ‘Loverboys’, tájékoztató kampány szórólapja, Payoke, 2014

Honlapok

- <http://www.cordelia.hu/index.php>
- <http://www.ejustice.just.fgov.be/loi/loi.htm> (A belga büntetőeljárásról szóló törvény)
- <http://www.ejustice.just.fgov.be/loi/loi.htm> (a belga büntető törvénykönyv)
- <http://www.ggdghor.nl/english/> (06/08/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/index> (31/07/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015) <http://www.dutchrapporteur.nl/about/> (06/08/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)
- <http://www.hetccv.nl/dossiers/Mensenhandel/menuketenpartners/index> (06/08/2015)
- http://www.inspectieszw.nl/Images/What-does-the-Inspectorate-SZW-do_tcm335-330702.pdf (06/08/2015)
- http://www.inspectieszw.nl/onderwerpen/arbeidsverhoudingen/arbeidsuitbuiting/Mensenhandel_en_arbeidsuitbuiting.aspx (31/07/2015)
- http://www.inspectieszw.nl/onderwerpen/arbeidsverhoudingen/arbeidsuitbuiting/Mensenhandel_en_arbeidsuitbuiting.aspx (06/08/2015)
- http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_09_2011.pdf

» Hivatkozások

-
- <http://www.reclassering.nl/wie-wij-zijn/missie-en-visie> (06/08/2015)
 - <http://www.veiligheidshuizen.nl/achtergrond#.VcMcLW7tnY8> (06/08/2015)
 - <http://www.wegwijzermensenhandel.nl/> (31/07/2015)
 - <http://www.wegwijzermensenhandel.nl/algemeneinformatie/> (06/08/2015)
 - <https://belastingdienst-in-beeld.nl/over-de-belastingdienst/> (06/08/2015)
 - <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?acro=search&lang=hu>
 - <https://www.defensie.nl/english/organisation/marechaussee/contents/tasks-of-the-royal-netherlands-marechaussee> (06/08/2015)
 - <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee> (31/07/2015)
 - <https://www.europol.europa.eu/content/page/joint-investigation-teams-989>
 - <https://www.om.nl/algemeen/english/> (06/08/2015)
 - <https://www.politie.nl/themas/mensenhandel.html> (06/08/2015)
 - <https://www.politie.nl/themas/mensenhandel.html> (31/07/2015)
 - <https://www.politie.nl/themas/mensenhandel.html#alinea-title-welke-signalen-kunnen-duiden-op-mensenhandel> (06/08/2015)
 - <https://www.politie.nl/themas/vreemdelingenpolitie.html> (06/08/2015)
 - <http://www.state.gov/documents/organization/243559.pdf>

(Footnotes)

- 1 Ez a rész az 1. módosítás almódosításaként került bele a törvénybe. Az első módosítás általánosabb fogalmakat használt: «az adott személy szerveinek, szöveteinek vagy sejtjeinek illegális eltávolításának céljával». Az almódosítás tartalmazza továbbá az 53-2608 törvényjavaslat tartalmi elemeit, amelynek célja a bűnelkövetési szándék kiterjesztése volt a szervek és szervezetek eltávolításával illetve az eltávolítás engedélyezésével kapcsolatban az emberkereskedelem keretein belül, azáltal, hogy az 1. módosítás terminológiáját adaptálja („azzal a céllal”). A törvényjavaslatot eredetileg a Szenátus terjesztette elő (2011. szeptember 12-i törvényjavaslat a bűnelkövetési szándék kiterjesztéséről a szervek

és szövetek eltávolításával illetve az eltávolítása való beleegyezéssel kapcsolatban az emberkereskedelem keretein belül, Parlamenti dokumentum, Szenátus, 2010-2011 ülészak, Dok. 5 1214/1 - 4).

2 Van Rij (2014) 54-55. o.

3 Circulaire du 26 Septembre 2008 relative à la mise en œuvre d'une coopération multi-disciplinaire concernant les victimes de la traite des êtres humains et/ou de certaines formes aggravées de trafic des êtres humains

4 EMPACT(2015) 47. o.

5 Az emberkereskedelem áldozatainak azonosítása a nemzetközi védelemre és kitoloncolásra vonatkozó eljárásokban Belgiumban, EMH. http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/be_emn_study_-_identification_of_trafficking_victims_-_final.pdf

6 Szövetségi migrációs központ, Jelentés 2013

7 <http://www.diversite.be/brochure-multilingue-pour-victimes-de-la-traite-des-%C3%AAtres-humains>

8 Empact (2015) 47. o.

9 Ibid

10 A Col 01/2007-et felváltó Col 01/2015 irányelvet az ügyészi testület adta ki, ez az emberkereskedelemmel kapcsolatos nyomozásra illetve büntetőeljárásra vonatkozó irányelveket tartalmazza.

11 Empact (2015) 48. o.

»Hivatkozások

12 Ibid

13 Empact (2015) 47. o.

14 Empact (2015) 50-51. o.

15 Empact (2015) 50. o.

»Hivatkozások

Ministry of Security and Justice

BELÜGYMINISZTERIUM

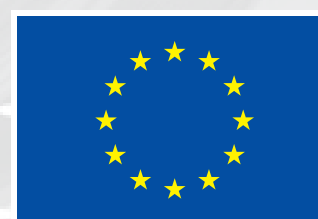
RAVOT-EUR

“Az emberkereskedelem európai áldozatainak irányítása és segítése” – RAVOT-EUR

HOME/2012/ISEC/AG/4000004405

Információs kézikönyv

***a Belgium, Hollandia és Magyarország között
működő, az emberkereskedelem áldozatait segítő
Transznacionális Irányítási Mechanizmusról***

Az Európai Unió „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” programja támogatásával